T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
BALKAN ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
BALKAN SİYASETİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

CHP VE DP'NİN BALKANLAR POLİTİKASININ BASINDAKİ YERİ VE SEÇİMLERE ETKİSİ (1946-1950)

ERAY ALKAN
1218401103

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. İBRAHİM KAMİL

EDİRNE 2023

Tezin Adı: CHP ve DP'nin Balkanlar Politikasının Basındaki Yeri ve Seçimlere Etkisi (1946-1950)

Hazırlayan: Eray Alkan

ÖZET

Günümüzde siyasal iletişim siyasal partilerin hedeflerine ulaşmalarında önemli bir unsur haline gelmiştir. Siyasal partilerin plan ve programlarını halka anlatabilmeleri, bu suretle oy potansiyellerini arttırmaları ve iktidara gelmeleri olanaklıdır. Tez çalışmamızın ana temelini oluşturan siyasal iletişim, 1946 ile 1950 seçimleri için uygulanmıştır. Bu kapsamda dönemin siyasal aktörleri olan CHP ve DP'nin siyasal iletişim tekniklerini kullanma yönünden başarısının irdelenmesi amaçlanmıştır. Basın ve siyasal erk arasındaki ilişkinin niteliği, bu kapsamda yapılan siyasal iletişim çalışmalarının seçim sonuçlarına olan etkisi, siyasal iletişimin siyasal partiler ve seçmenler gözündeki değeri, Türk siyasal hayatının demokrasiye geçiş sürecinde (1946-1950) siyasal iletişimin önemi değerlendirilmiştir. Balkanlar özelinde dış politika tercihlerinin iç politikaya etkilerine de basın üzerinden değinilmiştir. CHP ve DP'nin Balkanlar politikasının basında tuttuğu yer ve bunun 1946 ve 1950 genel seçimlerine olan etkisi analiz edilmiştir. Dönemin ruhunu anlamak adına bugün dahi etkili bir şekilde siyasal iletişim aracı olarak kullanılan gazetelerden 1946 ve 1950 yılı Ulus ve Vatan gazeteleri incelemiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda ortaya koyulan varsayım ile araştırma sonucunda elde ettiğimiz veriler karşılaştırılmış, öne sürülen varsayımın doğruluğu sınanmıştır. Çalışma kapsamında içerik analizi yöntemi kullanılmış ve gündem belirleme yaklaşımı perspektifinden genel bir sonuca varmak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Siyasal Parti, İçerik Analizi, Gündem Belirleme, CHP, DP, Türk Dış Politikası, Balkanlar.

Name of Thesis: The Place of the CHP and DP's Balkans Policy in the Press and its Impact on Elections (1946-1950)

Preparedby: Eray Alkan

ABSTRACT

Today, political communication has become an important element in achieving the goals of political parties. It is possible for political parties to be able to tell their plans and programs to the public, thus increasing their voting potential and coming to power. Political communication, which forms the main basis of our thesis, was applied for the 1946 and 1950 elections. In this context, it is aimed to examine the success of the CHP and the DP, which were political actors of the period, in terms of using political communication techniques. The nature of the relationship between the press and the political power, the impact of political communication studies conducted in this context on the election results, the value of political communication in the eyes of political parties and voters, the importance of political communication in the transition of Turkish political life to democracy (1946-1950) were evaluated. The effects of foreign policy preferences on domestic policy in the Balkans have also been mentioned through the press. The place of the CHP and DP's Balkans policy in the press and its impact on the 1946 and 1950 general elections have been analyzed. In order to understand the spirit of the period, he examined the Ulus and Vatan newspapers of 1946 and 1950, one of the newspapers that are used effectively as a means of political communication even today. The assumption made as a result of the research were compared with the data we obtained as a result of the research, and the accuracy of the assumption put forward was tested. Content analysis method was used within the scope of the study and it was aimed to reach a general conclusion from the perspective of agenda setting approach.

Keywords: Political Communication, Political Party, Content Analysis, Agenda Setting, CHP, DP, Turkish Foreign Policy, The Balkans.

ÖNSÖZ

Günümüzde siyasal iletişim, siyasi partilerin hedeflerine ulaşmalarında en önemli unsur haline gelmiştir. Siyasi partilerin, plan ve programlarını halka anlatabildikleri ölçüde oy potansiyellerini arttırıp iktidara gelmeleri olanaklıdır. Bu bağlamda siyasi partiler için siyasal iletişim hem geçmiş dönem siyasetin hem de günümüz siyasetinin en önemli silahıdır.

Çalışmamızın temelini oluşturan siyasal iletişim kavramı, 21 Temmuz 1946 ve 14 Mayıs 1950 seçimleri için çalışılmış ve bu kapsamda dönemin önde gelen siyasal aktörleri olan Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokrat Parti'nin siyasal iletişim tekniklerini seçim öncesi ve sonrası dönemlerde nasıl ve ne amaçla kullandıkları irdelenmiştir. Dönemin ruhunu anlamak adına günümüzde de etkili bir şekilde siyasal iletişim aracı olarak kullanılan gazetelerden 1946 ve 1950 yılı Ulus ve Vatan gazetelerinin, İzmir Ahmet Pıriştina Kent Arşivi Müzesi'nde birinci elden kaynaklara ulaşılarak incelemesi yapılmıştır. Çalışmada genellikle siyaset ve iletişim bilimlerinin ortak çalışma alanı olan siyasal iletişim kavramı üzerinde durulmuştur. Özellikle de dönemin en önemli yazılı basın organı olan gazetelerin hem iç hem de dış siyasi atmosfere olan katkıları ve seçim sonuçlarına etkileri çalışılmıştır.

Çalışmanın tamamına sırasıyla baktığımızda öncelikle siyasal iletişim kavramının tanımı yapılmış ve siyasal iletişim biliminin ortaya çıkışı tarihsel bir perspektiften incelenmiştir. Sonrasında Türkiye'de siyasal partilerin ortaya çıkışı ve demokrasiye geçiş süreci işlenmiştir. Bu kapsamda cumhuriyet öncesi dönemde siyasal partilerin tarihsel gelişimi ve basın ile ilişkileri, cumhuriyet dönemi siyasal partiler ve basın ile ilişkileri ve özellikle de çok partili hayata geçişte siyasal partiler ve basın ile ilişkileri konuları üzerinde durulmuştur.

Türkiye'de demokrasiye geçiş sürecinde CHP ve DP'nin Balkanlar politikası (1946-1950) başlığıyla ifade edilen bölümde ise iki partinin belirtilen dönem içerisindeki dış politikasında Balkanların yeri ve bunun yazılı basındaki önemi üzerinde arşiv çalışmasına dayalı bir bölüm hazırlanmıştır. Bu bölümde araştırma ve araştırmanın teorik tabanı üzerine yoğunlaşılmıştır. Bu kapsamda gündem belirleme yaklaşımı ve nicelik bazlı içerik çözümlemesi konularında bilgi

verilmiştir. Ayrıca, 1946- 1950 genel seçimleri öncesi siyasal ortam, ilgili dönemlerin yürürlükte bulunan seçim kanunları ve seçimlerde kullanılan siyasal iletişim araçları açıklanmıştır. Aynı zamanda araştırmalar ve incelemeler sonucunda, ortaya koyulan varsayım ile araştırma sonucunda elde ettiğimiz veriler karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma neticesinde öne sürülen varsayımın doğruluğu sınanmıştır.

Çalışma kapsamında kullanılan nicelik bazlı içerik analizi yöntemi ve gündem belirleme yaklaşımının ışığında, seçimlerde kullanılan siyasal iletişim tekniklerinin seçim sonuçlarına etki derecesi ile ilgili genel bir çıkarımda bulunulmuştur.

Çalışmamın fikir aşamasından başlayarak olgunlaşmasında bilgisini ve tecrübesini benimle paylaşan Doç. Dr. İbrahim Kamil hocama ve tüm yoğunluğuna rağmen her fırsatta yardımıma koşan kuzenim Vefa Lisesi 153. Dönem Öğrencisi Yağmur Taş'a teşekkürlerimi en samimi duygularımla iletiyorum.

Eray ALKAN

Haziran 2023, Edirne

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
AA	Anadolu Ajansı
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ARMHC	Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
BM	Birleşmiş Milletler
BBC	British Broadcasting Corporation (Britanya Yayın Kuruluşu)
CHF	Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CIA	Central Intelligence Agency **(**Merkezi İstihbarat Teşkilatı)
DP	Demokrat Parti
ITC	İttihat ve Terakki Cemiyeti
MP	Millet Partisi
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
SCF	Serbest Cumhuriyet Fırkası
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCF	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

Tablolar Listesi

Tablo 1.1946 Yılı Genel Seçimleri Sonuçları 125
Tablo 2.1950 Yılı Genel Seçimleri Sonuçları 132
Tablo 3. 21 Temmuz 1946 Seçimleri Ulus Gazetesi Dış Politika Haberleri..... 136
Tablo 4. 21 Temmuz 1946 Seçimleri Vatan Gazetesi Dış Politika Haberleri..... 137
Tablo 5. 14 Mayıs 1950 Seçimleri Ulus Gazetesi Dış Politika Haberleri 138
Tablo 6. 14 Mayıs 1950 Seçimleri Vatan Gazetesi Dış Politika Haberleri 139
Tablo 7. 21 Temmuz 1946 Genel Seçimleri Dış Politika Haberleri Analizi..... 140
Tablo 8. 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri Dış Politika Haberleri Analizi 140

AFİŞLER LİSTESİ

Afiş 1. DP'nin Seçim Sloganını İçeren Çalışma 128
Afiş 2. 16 Mayıs 1950 Ulus Gazetesi. 134

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
KISALTMALAR ..... **v**
Tablolar Listesi ..... **vi**
AFİŞLER LİSTESİ ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **viii**
GİRİŞ **1**
I. BÖLÜM **4**
1. SİYASAL İLETİŞİM KAVRAMI VE SİYASAL YAŞAM **4**
1.1. Siyaset Kavramı 4
1.2. Siyaset ve İletişim 7
1.3. Siyasal İletişim Kavramı 9
1.4. Siyasal İletişim Kavramının Ortaya Çıkışı 11
1.4.1. Birinci Dünya Savaşı Öncesi ve İki Savaş Arası Dönemde Kitle İletişim Araçlarının Gelişimi ve Siyasal İletişim 11
1.4.2. II. Dünya Savaşı Sonrası Kitle İletişim Araçlarının Gelişimi ve Siyasal İletişim 14
1.5. Siyasal İletişimin Aktörleri 16
1.6. Gündelik Hayatta Siyasal İletişim, Siyasal Yaşam ve Gündem Belirleme 20
1.6.1. Siyasal Pazarlama ve Siyasal Reklam 23
II. BÖLÜM **27**
2. TÜRKİYE'DE SİYASAL PARTİLERİN ORTAYA ÇIKIŞI VE BASIN İLE İLİŞKİLERİ **27**
2.1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEMDE SİYASAL PARTİLER VE BASIN İLE İLİŞKİLERİ 27
2.1.1. Türk Siyasal Hayatında Siyasal Partilerin Tarihsel Gelişimi 27
2.1.1.1. İkinci Meşrutiyet ve İttihat ve Terakki Cemiyeti 28
2.1.1.2. Teşebbüs-ü Şahsi ve Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti 29
2.1.1.3. Ahrar Fırkası 30

2.1.1.4. Hürriyet ve İtilaf Fırkası 30
2.1.2. Türk Siyasal Hayatında Siyasal Partiler ve Basın ile İlişkileri 31
2.1.2.1. Islahat ve Tanzimat Dönemi Basını 32
2.1.2.2. I. Meşrutiyet ve II. Abdülhamit Dönemi Basını 33
2.1.2.3. II. Meşrutiyet ve İttihat ve Terakki Dönemi Basını 35
2.1.2.4. I. Dünya Savaşı ve Millî Mücadele Dönemi Basını 37
2.2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE SİYASAL PARTİLER VE BASIN İLE İLİŞKİLERİ 40
2.2.1. Türk Siyasal Hayatında Siyasal Partilerin Tarihsel Gelişimi 40
2.2.1.1. 1923 Cumhuriyet Halk Fırkası ve 1924 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 40
2.2.1.2. 1930 Serbest Cumhuriyet Fırkası 43
2.2.1.3. Demokrat Parti: Kuruluş Süreci ve 1946 Seçimlerine Giden Süreç 45
2.2.1.4. Seçim Sonrası Toplumsal Muhalefet, İnönü ve Demokrat Parti 50
2.2.2. Türk Siyasal Hayatında Siyasal Partiler ve Basın ile İlişkileri 52
2.2.2.1. Cumhuriyet Dönemi Basını 52
2.2.2.2. İkinci Dünya Savaşı Dönemi Basını 55
2.2.2.3. Çok Partili Hayata Geçişte Basın 58
III. BÖLÜM 63
3. DEMOKRASİYE GEÇİŞ SÜRECİNDE CHP VE DP'NİN BALKANLAR POLİTİKASI (1946-1950) 63
3.1. Demokrasiye Geçiş Sürecinde Türk Dış Politikası 63
3.1.2. Savaş Öncesi Türkiye'nin Durumu ve Dış Politika Anlayışı 66
3.1.3. İkinci Dünya Savaşı ve Türk Dış Politikası 69
3.1.4. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türk Dış Politikası 71
3.1.4.1. On İki Ada Meselesi 73
3.1.4.2. Yunan İç Savaşı 75
3.1.4.3. Kıbrıs Sorunu 78
3.1.5. Savaş Sonrası Sovyet Baskısı ve Türk Dış Politikası 78
3.1.5.1. Sovyet Talepleri 78
3.1.5.2. Sovyet Baskısı Karşısında Türk Dış Politikası 82
3.1.5.3. Sovyet Baskısının İç Politikaya Yansıması 84
3.1.6. Türkiye'nin BM'ye Üyelik Süreci, Kore Savaşı ve NATO 86

3.1.6.1. Birleşmiş Milletler 86
3.1.6.2. Kore Savaşı 86
3.1.6.3. NATO'ya Üyelik Süreci Gelişmeleri 88
3.2. Demokrasiye Geçiş Sürecinde CHP ve DP'nin Balkanlar Politikası 90
3.2.1. 1946-1950 Arası Görevde Olan Hükümetler 90
3.2.2. DP'nin CHP'ye Karşı Genel Politikası: Dış Politikada Birliktelik 90
3.2.2.1. Partilerin Bildirileri ve Programlarında Dış Politika 90
3.2.2.2. Partilerin Söylemlerinde Dış Politika 94
3.2.2.3. Partilerin Genel Politikalarında Dış Politikaya Yaklaşımları 97
3.2.3. Demokrasiye Geçişte Dış Politik Etkiler 99
3.2.3.1. Türkiye'de Komünizm Düşmanlığı 101
3.2.4. Savaş Sonrası Balkanlar ve Doğu Avrupa'da Güç Mücadelesi 102
3.2.4.1. Batılı Devletler ve Sovyetler Birliği Açısından 102
3.2.4.2. Balkan Devletleri Açısından 103
3.2.4.3. Arnavutluk, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya'da Sovyet Etkisi 104
3.2.5. Türk Dış Politikasında Balkanların Yeri ve İç Politikaya Etkisi 106
3.2.5.1. Savaş Sonrası Bulgaristan Türkleri ve 1951 Göçü 107
3.2.5.1.1. Bulgar Politikası 107
3.2.5.1.2. Bulgaristan-Türkiye İlişkileri 110
3.2.5.1.3. 1951 Göçü ve Etkileri 111
3.2.6. Savaş Sonrası Kamu Diplomasisi ve 14 Mayıs 1950 Yılı Seçimleri 113
3.3. Araştırma Bölümü 115
3.3.1. Araştırmanın Adı 115
3.3.2. Araştırmanın Amacı 115
3.3.3. Araştırmanın Kapsamı 115
3.3.4. Araştırmanın Yöntemi 116
3.3.4.1 Gündem Belirleme Yaklaşımının Düşünsel Altyapısı 118
3.3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 119
3.3.6. Araştırmanın Varsayımı 120
3.3.7. Araştırma ile İlgili İncelemeler 120
3.3.8. Türk Siyasal Hayatında 1946- 1950 Genel Seçimleri 122

3.3.8.1. 1946 Genel Seçimlerinde Siyasal Ortam ve Seçim Kanunu 123

3.3.8.2. 1950 Genel Seçimlerinde Siyasal Ortam ve Seçim Kanunu 127

3.3.9. Araştırma Bulguları..... 135

3.3.9.1. 1946-1950 Genel Seçimlerinde Ulusal Basında Dış Politika ve Balkanların Yeri ve Önemi..... 135

3.3.9.2. Ulusal Basında Dış Politika ve Balkanlar 143

SONUÇ 147

KAYNAKÇA 152

GİRİŞ

Siyaset yüzyıllardır insanlık tarihinin önemli ilgi alanlarından birini oluşturmuştur. Siyaset, iktidara gelmenin ve ülke yönetmenin en önemli unsurudur. Siyaset aynı zamanda bir araştırma alanıdır. Uzun yıllardır akademisyenler ve araştırmacılar siyaseti kendi çalışma alanlarının merkezine oturtmuş ve bu alana yıllarını vermişlerdir.

Siyaset, devlet yönetmenin iktidara gelmenin sembolüdür. İktidara gelmek isteyen siyasi partiler siyaset kavramı ve geliştirdikleri siyasal argümanlar ile kitlelere seslenirler ve oy potansiyellerini arttırarak iktidara sahip olmanın yollarını ararlar. Bu sayede siyaset, siyasal organizasyonların ana amaçlarını gerçekleştirebilmelerinin de temel bir fonksiyonudur.

Siyaset sadece yerel ve ulusal anlamda değil uluslararası anlamda da inceleme alanı bulmuş ve uluslararası ilişkilerin temelini teşkil etmiştir. Uluslararası alandaki siyasal ilişkiler meşru ulusal hükümetler tarafından sağlanır ve bu süreçte siyasal iletişim unsurları sıklıkla kullanılır.

Siyasette gerek yerel gerek ulusal ve gerekse uluslararası anlamda önce başarıyı sağlamak sonrasında insanlığa katkı yapmak ve bu sayede sağlıklı ve mutlu toplumlar yaratmak adına siyaseti halka ulaştırmak ve siyasal katılım olarak adlandırdığımız süreci canlı tutmak gerekmektedir. Siyasal katılımı canlı tutabilmek için de siyasal iletişimi tüm unsurlarıyla kullanmak gereklidir.

İnsanlığa katkı sağlayabilmek öncelikle barışa katkı sağlamak ile gerçekleşir. Şeffaf yönetimlere sahip olabilmek, siyasal iletişim unsurlarını her alanda kullanmak ve bu unsurlara ulaşılabilirlik noktasında adalet ve eşitlik mekanizmasını çalıştırmak ile mümkün olur. Bu sayede toplumsal bilincin gelişmesinin yanında hem ulusal hem de uluslararası barış ortamına sağlanacak katkı da en üst düzeye çıkar ve siyasal katılım arttırılarak demokratik gerekler yerine getirilmiş olur.

Siyasal iletişimi tabana yaymak ve halkı siyasete dâhil edebilmek için siyaseti ve siyasetin konusunu, objelerini halka anlatmak ve halkla bu objeleri tanıştırmak gereklidir. Bu anlatımı sağlayabilmenin ön koşulu da özellikle basını bu süreçte aktif olarak kullanabilmekten geçmektedir. Özellikle siyasal hayatta basının bu denli yüksek bir yer edinmesi basın kuruluşlarını zaman içerisinde çeşitlendirmiş bu

sayede basın kuruluşları kendi güçlerini arttırmışlar ve yakın zamana kadar yasama, yürütme ve yargı erklerinden sonra dördüncü güç olarak adlandırılan unsur olmuşlardır.

Basının bu faktörü dünya siyasetinde rol alan ülkelerde geçerli olduğu gibi Türk siyaseti ve siyasal hayatı için de geçerlidir.

Türk siyaseti, geçmişten bugüne, basın ile arasındaki ilişkileri derinleştirerek aslında siyasal iletişimi aktif kullanabilmenin ve siyaseti tabana yayabilmenin mücadelesini vermiştir. Bu mücadele zaman içerisinde dönüşerek bir demokrasi mücadelesi olarak karşımıza çıkmıştır. Bazen çatışmaların bazen de uzlaşmaların yaşandığı basın siyaset ilişkilerinde inişli çıkışlı birçok dönem yaşanmıştır.

Bu dönemlerden ilki değil ancak en önemlisi diyebileceğimiz dönem 1946 yılında yaşanan genel seçimlerdir. Bu seçim ülkede ilk olarak yapılan çok partili seçimlerin adıdır. 21 Temmuz 1946'da yapılan genel seçimler sonrasında 1950 yılında yapılan ve kurucu iktidarın el değiştirmesine neden olan seçimler 14 Mayıs 1950 genel seçimleridir. Her iki seçim de Türkiye siyasetinde büyük değişikliklere ve yeni oluşumlara ön ayak olmuş ve siyaseten birçok iyi kötü alışkanlığı üretmiştir.

21 Temmuz 1946 ve 14 Mayıs 1950 genel seçimlerini ve dönemin en önemli siyasal partileri olan CHP ve DP'nin Balkanlar politikasının seçim sonuçlarına etkisini ele aldığımız çalışmamız da bu kapsamda şekillenmiş, Türkiye'nin demokrasiye geçiş sürecinin ilk aşaması olan bu seçimleri, dönemin önde gelen iki siyasi aktörü Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokrat Parti'nin basın destekçileri olan Vatan ve Ulus gazetelerine yansımasını, niceliksel içerik çözümlemesi yöntemiyle ve gündem belirleme yaklaşımı çerçevesinde incelemiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde siyaset ve iletişim bilimlerinin ortak çalışma alanı olan siyasal iletişim kavramı üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda öncelikle siyaset ve iletişim kavramlarının ayrı ayrı tanımları verilmiş ve bu kavramlarla ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Sonrasında siyasal iletişim kavramının tanımı yapılmış siyasal iletişim biliminin ortaya çıkışı tarihsel bir perspektiften incelenmiştir. Bu bölümde aynı zamanda siyasal iletişimin temel kavramları, siyasal iletişimin özellikleri, siyasal iletişim yöntemleri, siyasal iletişim sürecinde kullanılan kitle

iletişim araçlarının tarihsel gelişimi ve siyasal iletişimin aktörleri üzerine de çalışmalar yapılmıştır. Bu kısımda ayrıca siyasal iletişim, siyasal yaşam ve gündem belirleme başlığı altında gündem belirleme yaklaşımı, gündelik hayatta siyasetin algılanışı, siyasal pazarlama ve siyasal reklam kavramları üzerinde de durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümü, Türkiye'de siyasal partilerin ortaya çıkışı ve basın ile ilişkileri başlığı ile sürdürülmüştür. Bu başlık altında cumhuriyet öncesi dönemde siyasal partilerin tarihsel gelişimi ve basın ile ilişkileri, cumhuriyet dönemi siyasal partiler ve basın ile ilişkileri ve özellikle çok partili hayata geçişte siyasal partiler ve basın ile ilişkileri başlıklarıyla konularla ilgili bilgi paylaşımında bulunulmuş, Türk siyasetinde siyasal partilerin yeri, önemi, geçirdikleri tarihsel süreçler ve basın ile ilişkileri analiz edilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde CHP ve DP'nin 1946-1950 yılları arasındaki özellikle genel seçimler öncesi izlemiş oldukları dış politikalarında Balkanların yeri ve bunun yazılı basındaki önemi üzerinde arşiv araştırmasına dayalı bir çalışma yapılmıştır. Geleneksel Türk dış politikası, İkinci Dünya Savaşı sonrası süreçte uluslararası politika ve Türkiye, demokrasiye geçiş sürecinde DP ve CHP'nin Balkanlar politikası başlıkları ile çalışma derinleştirilmiştir. Aynı bölümde araştırma ve araştırmanın teorik tabanı üzerine yoğunlaşılmıştır. Bu kapsamda gündem belirleme yaklaşımı ve nicelik bazlı içerik çözümlemesi konularında bilgi verilmiş araştırmanın adı, araştırmanın amacı, araştırmanın kapsamı, araştırmanın yöntemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın varsayımı sayılmış, Türkiye'de siyasal iletişimin ortaya çıkışı ve 1946- 1950 genel seçimlerinde yürürlükte olan kanunlar hakkında bilgi verilmiş aynı zamanda seçimlerde kullanılan siyasal iletişim araçları açıklanmıştır. Bu bölümde, çalışmada öne sürülen varsayımın doğruluğu araştırma sonucu ortaya çıkan sayısal sonuçlarla mukayese edildikten sonra genel bir değerlendirmede bulunulmuştur.

I. BÖLÜM

1. SİYASAL İLETİŞİM KAVRAMI VE SİYASAL YAŞAM

1.1. Siyaset Kavramı

Siyaset insanlar arasında yöneten-yönetilen ilişkisinin ortaya çıktığı andan beri var olan bir olgudur. Topluluk halinde yaşayan insanları yönetebilme çabası siyasetin binlerce yıl boyunca gelişmesini sağlamıştır.[1] Bu haliyle siyaset bireyleri ve onların oluşturdukları toplulukları yönetmenin bir aracı unsuru haline gelmiştir.

Siyaset beşerî bir faaliyettir. İnsanın değişken bir varlık olması, benzer olaylarda aynı tepkileri vermemesi ve dışsal faktörlerin çokluğu siyaset olgusunun çok yönlü düşünülmesini zorunlu kılmaktadır. Nitekim insanın içinde bulunduğu çevre ile etkileşimi çok sayıda faktörle oluşmakta ve değişmektedir. İçinde bulunulan toplumun kültürü, ekonomisi, ideolojileri ve benzeri dışsal faktörlerin yanı sıra bireyin davranışlarına yansıyan psikolojik özellikleri, siyasetle ilişkisinin boyutlarını belirlemektedir.[2]

Taşkın'ın derlemiş olduğu tanımlara batığımızda siyaset kavramı ile ilgili şu ifadeler öne çıkmaktadır. Harold Lasswell' e göre siyaset, kimin neyi, ne zaman ve nasıl elde ettiği ile ilgilidir. Bernard Crick'e göre siyaset, farklı çıkarlar arasında bölünmüş toplumların, şiddet içermeyen özgür tartışma yoluyla yönetilmesidir. David Easton'a göre siyaset değerlerin otoriteler yoluyla dağılımıdır. Ottovon Bismarck'a göre siyaset mümkün olanı elde etme sanatıdır. Mao Zedong'a göre siyaset kan dökülmeyen savaş; savaş ise kan dökülen siyasettir. Andrew Heywood'a göre siyaset, en geniş anlamıyla, insanların ortak yaşamlarını mümkün kılan genel kuralları oluşturma, koruma veya değiştirme etkinliğidir.[3]

Siyaset kavramı tarihsel süreçte farklı toplumlarda da farklı şekillerde tanımlanmıştır. Doğu ve batı düşünce geleneklerinde kimi benzer algılama ve

---

[1] Emine Çakmak Kılıçaslan, *Siyasal İletişim – İdeoloji ve Medya İlişkisi*, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 8.

[2] Çağatay Okuyan, "Siyasal Sistemler", Halis Çetin(der.), *Siyaset Bilimi,* Orion Kitapevi, Ankara, 2012, sf. 185.

[3] Yüksel Taşkın, *Siyaseti Anlamak ve Anlamlandırmak*, Alabanda Akademi Yayınları, Ankara, 2016, s. 10.

kavrayış biçimleri gösterse de siyaset farklı tanımlanmış ve farklı çağrışımlar yapan kavramlarla ifade edilmiştir. Kavram, Türkçede siyaset ve politika kelimeleri ile ifade edilmesine rağmen, her iki kelime etimolojik kökeni ve dolayısı ile yüklü oldukları anlamları bakımından farklılaşmaktadır.[4]

Doğu toplumlarında siyasetin anlamına baktığımızda Arapçadan Türkçeye geçen bir kelime olan siyaset, kelime kökeni olarak, eski Arap toplumlarında atların ve develerin terbiye edilmesi ve yetiştirilmesi anlamında kullanılmıştır. Daha sonraları birine bakmak, yetiştirmek, terbiye etmek, yönetmek anlamlarını kazanan siyaset kelimesi sonraki zamanlarda şehirlerin ve insanların yönetimi anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Bu anlamı ile insanların ve şehirlerin refahını arttırmak için belirli bir yöntemle onları yönetmenin sanatını ifade etmiştir.[5]

Kışlalı'ya göre de siyaset Arapça kökenli bir sözcüktür ve at eğitimi anlamına gelir. Oysa aynı kavrama karşılık Batıdan alınan politika sözcüğünün Yunan kökenli olduğu bilinmektedir. Eski Yunanca' da polis kent devletlerine verilen isimdir. Politika da devlete ait işler anlamına gelmektedir.'[6] Bu anlamda Eski Yunanda Aristoteles de siyaseti bilimlerin efendisi olarak adlandırmaktadır. Bu adlandırmayla neredeyse her şeyin bir siyasal bağlamda vuku bulduğunu, yani polisin (Yunan şehir-devleti) kararlarının diğer çoğu şeyi yönettiğini kasteder.[7]

Öyleyse 'Siyaset nedir?' sorusuna verilen en eski yanıt, devlet yönetme sanatı veya devlet etrafında ortaya çıkan yönetim etkinliği olarak siyasettir. Politika kelimesinin, yunanca kent-devleti anlamına gelen *Polis* kelimesinden gelmesi tesadüf değildir. Yunanca *Politikos,* devlet ve kent işlerine dair her şeyi kapsar anlamına gelir. Latinceye *Politicus* olarak geçen bu kelime, Fransızcada *Politiques*, İngilizcede ise *Politics* halini almıştır. Bu anlayışa göre siyaset, devlet içinde veya etrafında ortaya çıkan bir etkinlik türüdür.[8]

---

[4] Fatih Ertugay, "Siyaset", Halis Çetin(der.), *a.g.e.,* s. 4.
[5] Davut Dursun, *Siyaset Bilimi*, Beta Yayım, İstanbul, 2002, s. 25'ten aktaran Fatih Ertugay, "Siyaset", Halis Çetin(der.), *a.g.e.,* s. 4.
[6] Ahmet Taner Kışlalı, *Siyaset Bilimi*, İmge Kitapevi, Ankara, 2016, s.17.
[7] Michael G. Roskin, Robert L. Cord, James A. Medeiros, Walter S. Jones, *Siyaset Bilimi: Bir Giriş*, Çeviren: Atilla Yayla, Adres Yayınları, Ankara, 2015, s. 22.
[8] Yüksel Taşkın, *a.g.e.,* s.13-14.

Politika kavramı ise, bir kişinin veya tüm toplumun, ekonomik sorunların, ulus, yönetim, dâhili ve harici kontroller gibi özellikle bir politik varlığı yönetmek için, toplumun geri kalan kısmıyla beraber birbirlerini etkileyen yönetim bilimi ve sanatıdır. Politika, toplumsal söyleşi kurmada, bir toplum inşa etmede ve toplumdaki her vatandaşla etkileşim kurmada kullanılır. Politika, her toplumda ya da ülkede yönetimde yer alanların yararlandığı bir alandır.[9] Siyaset insanların birlikteliğinden daha doğrusu beşerî hayatı devam ettirebilmek için birlikte yaşamak zorunda olduklarından kaynaklı olarak ortaya çıkan bir unsurdur.

Toplumlarda siyaset olgusunu ortaya çıkaran temel faktör insanların toplu halde yaşamalarıdır. Eğer her bir birey tek başına ve başkasıyla etkileşim halinde bulunmaksızın yaşayabilseydi siyaset de söz konusu olmazdı. Çünkü hangi tanımdan hareket edersek edelim siyaset ortak yaşamın bir sonucudur. Birlikte yaşandığından dolayı devlet şeklinde bir siyasal örgütlenme ve iktidar olgusu söz konusu olmaktadır.[10] Birlikte yaşama durumu insanlar arasındaki iletişimi ve bu iletişim sürecinde birçok değerin üretilip, bölüştürülmesini de zorunlu hale getirmektedir. Buradan hareket ile siyaset ve iletişim arasındaki ilişkinin önemi de ortaya çıkmış olmaktadır.

Günümüzde siyaset günlük yaşantımızın tüm ayrıntılarına sızmıştır. Siyasetin olduğu her yerde iktidar mücadelesi vardır. Siyaseti de halk üzerinde etkili olma egemenlik kurma olarak ifade edersek, siyasal iletişimin neden önemli olduğunu kendiliğinden ortaya koymuş oluruz.[11]

Görüldüğü üzere siyaset ve iletişim insanlar için bir ihtiyaçtan öte bir gereklilik bir zorunluluktur. Toplu halde huzur ve güven içerisinde yaşayabilmenin anahtarıdır. Siyaset ve iletişim yönetebilmenin ve yönetilmenin bir gereğidir.

---

[9] Emine Yavaşgel, *Siyasal İletişim*, İstanbul Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Lisans Programı Ders Notları, İstanbul, 2020, s.19.

[10] Fatih Ertugay, "Siyaset", Halis Çetin(der.), *a.g.e., s.17*-18.

[11] Emine Çakmak Kılıçaslan, *a.g.e.,* s. 9.

1.2. Siyaset ve İletişim

İletişim, insanlığın başladığı andan günümüze kadar geçen sürede kendini sürekli yenileyerek varlığını devam ettiren bir olgudur. İletişim hayatın vazgeçilmez bir unsuru ve bilginin kaynağıdır.

İletişimin ne olduğu, nasıl işlediği, ne zaman ve nasıl başladığı hiç kuşkusuz iletişimciler açısından yanıtlanması en zor sorulardır. İletişim üzerine yazılan hemen hemen tüm kitaplar bu sorularla başlar, ama hiçbirinde net bir yanıt göze çarpmaz. Çünkü iletişim disiplinler arası bir alan olarak doğmuş ve gelişmiştir. Duruma ve gereksinimlere göre farklı bilim dallarından gelen araştırmacılar kendi disiplinlerinden hareketle iletişime kuramsal ve yöntembilimsel destek vermişlerdir.[12]

İletişim, insanın içinde bulunduğu koşullar altında, bilgi, duygu, düşünce, istek ve beklentilerini bir başka kişi, grup ya da toplumla, ortak semboller kullanarak, paylaşılan anlamları çeşitli yol ve yöntemlerle aktarıp etkileştiği ve sürekli kıldığı kişisel ve toplumsal ilişkiler sürecidir.[13]

İletişim kavramına insan ihtiyaçları açısından da yaklaşılabilir. İnsanların değişen ihtiyaçları arasında bilgilenmeye duyulan ihtiyaç giderek ön plana çıkmaktadır. Bilgilenmeye duyulan ihtiyaç da bilgi aktarımı yoluyla giderilebilir. Kısaca ileti alışverişi olarak tanımlanabilen iletişimin temel fonksiyonu insanlar arasında bilginin, haberin, düşüncenin aktarımını sağlamaktadır. İletişimin sağlanabilmesi için iletinin aktarımını, yayımını ve dağıtımını gerçekleştirebilecek iletişim tekniklerinin ve araçlarının kullanılması gerekmektedir.[14]

İnsanlar sistemik iletişimsel yapı içerisinde birbirleriyle anlaşabilme, bağlantı kurabilme, yaşama ilişkin gelişmeleri düzenli kayıtlara dönüştürebilme, yapıp ettiklerini kuşaktan kuşağa aktarabilme olanağı bulmuşlardır. Yazı, resim, kâğıt, matbaa, gazete, telefon, telgraf, radyo, sinema, televizyon, bilgisayar vb. iletişim araçlarının her biri, içerisinde geliştiği ortama önemli katkılar yapmış, insanlığın bulunduğu yerden çok daha ileri bir yere taşınmasında etkili olmuş, hatta

---

[12] Nazife Güngör, *İletişim- Kuramlar Yaklaşımlar*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2013, s. 37.
[13] Zeyyat Sabuncuoğlu, Murat Gümüş, *Örgütlerde İletişim*, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2008, s. 6.
[14] Işık Özkan, *Radyo ve Televizyon İşletmeciliği*, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İzmir, 1994, s.3.

matbaa, televizyon, bilişim teknolojileri gibi kimi iletişim araçları da insanlığın çağ değiştirmesine neden olmuştur denebilir.[15]

İletişimin öneminin fark edilmesinin tarihi çok eskilere gitse de bilimsel bir olgu olarak ele alınması 20. yüzyılın başlarına rastlar. Kitle iletişim araçlarının kitlesel nitelik kazanmaya başladığı 19. yüzyılın ortalarından itibaren sosyal bilimlerin çeşitli alanları içerisinde konuya yönelik birtakım ilgiler dikkati çeker. Ancak iletişim kavramının kuramsal ve yöntembilimsel bir bakışla ele alınması için Birinci Dünya Savaşı sonrasını beklemek gerekmiştir.[16]

Bir alanın bilimsel bir disiplin olarak tanımlanması için olmazsa olmaz iki oluşturucu öğe gereklidir: Kuram ve yöntem. Bu açıdan bakıldığında iletişimin bilimsel bir disiplin olarak gelişimine ilişkin ilk somut adımların Amerika Birleşik Devletleri'nde atıldığını görmekteyiz. İletişim biliminin doğuşuna ilişkin ilk sinyallerin Dewey ve Cooley tarafından verilmesinin ardından Amerika'da 1920'li yılların başından itibaren gerek akademik çevrelerin gerekse bir takım özel şirketlerde görev yapan uzmanların ilgilerinin sinema, radyo, gazete gibi iletişim araçlarına yönelişleri başlar.[17]

Aslında iletişim çalışmalarının iskeletini büyük oranda Amerika'da 1920'lerde başlayan siyasal iletişim çalışmaları oluşturur. 1920'lerin başında Walter Lippmann ile başlayan propaganda odaklı çalışmalar Lasswell'in propaganda üzerine yaptığı araştırmalarla Ivy Ledbetter Lee ve Edward Bernays'ın halkla ilişkiler alanındaki kuramsal ve uygulamalı çalışmaları, Lazarsfeld'in alan araştırmalarıyla da birleşince siyasal iletişim uzun süre iletişim yazınına egemen olmuştur. Amerika'da başlatılan bu araştırmaların çeşitli vakıflar, siyasal kurumlar tarafından maddi olarak desteklenmesi, birtakım özel araştırma şirketleri tarafından da gerçekleştirilmesi nedeniyle kurumsal araştırmalar olarak adlandırılmıştır.[18]

Kurumsal alanda yapılan bu araştırmaların yanında teknolojik anlamda da ciddi ilerlemeler sağlanmış ve iletişim daha kolay icra edilen bir birey davranışı

[15] Nazife Güngör, *a.g.e.,* s. 38.
[16] Nazife Güngör, *a.g.e.,* s. 19.
[17] Nazife Güngör, *a.g.e.,* s. 34.
[18] Nazife Güngör, *a.g.e.,* s. 35.

haline gelmiştir. Kitle iletişim araçları bu süreçte teknolojik yönden oldukça gelişmiştir.

İletişim araçlarının gelişmesi toplumların gelişmesine bağlıdır. Diğer yandan iletişim araçları bir ülkede ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmenin kaldıraçları durumundadır. Bu etki toplumun kitle iletişim araçlarına haber ulaştırmanın dışında başka görevler yüklemesinden de kaynaklanmaktadır. Haberin yanı sıra bilginin, kültürün topluma yayılması ve dağıtılması fonksiyonunu yerine getiren bu modern araçlar ve işleyişleri hemen her ülkede kurumlaşmışlardır.[19]

Gazetelerin, radyo ve televizyon kuruluşlarının hatta bunların yanında yakın zamanda popüler olan sosyal medya iletişim ağlarının ön plana çıkması konu ile ilgisi olan kurumların ve toplumsal organizasyonların da ilgisini bu yöne çekmiştir. Gerek özel şirketlerin satışlarını arttırma amaçlarına paralel olarak ortaya çıkan marka değerlerini yüksek tutma arzuları gerek sivil toplumun etki alanının genişletilmesi ve geliştirmesi ve en önemlisi siyasal partilerin daha büyük kitlelere daha etkili ve daha hızlı ulaşabilmelerini sağlamada kitle iletişim araçları çok etkili bir noktaya gelmiştir. Bu noktada özellikle iktidara talip olan siyasal organizasyonlar iletişimi siyasal bir dile yayarak ve oy potansiyellerini arttırma amaçlı faaliyetlerde bulunarak siyasal iletişim olarak tabir ettiğimiz alanda çalışmalarını yoğunlaştırmışlardır.

Bu çerçevede iletişimin bir alt dalı olan belki de günlük hayatımızda en sık maruz kaldığımız iletişimin en önemli kısmına yani siyasal iletişim kavramına daha yakından bakmak gerekir.

1.3. Siyasal İletişim Kavramı

Siyaset ve siyasetçinin en temel amaçlarından biri geniş halk kitlelerine ulaşabilmektir. Siyasetin ve siyasetçinin meşruluk dayanağı yine bu bağlamda halktır. Halkla teması olmayan hiçbir oluşumuzun uzun soluklu olamaz. Siyaset kurumu, bahsedilen gerçeği de ancak iletişim vasıtasıyla hayata geçirebilir.[20]

Gerek siyasetin gerekse iletişimin pratiği ile uğraşanların bu iki alanın ürünlerinden yararlanmaları, siyaset ve iletişimin gerçekte iç içe, birbirinden

---

[19] Sacide Vural, *Radyo ve Televizyon Kurumlarında Yönetim ve Türkiye'deki Uygulama*, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1986, s.1'den aktaran Işık Özkan, *a.g.e.*, s.3-4.

[20] Mehmet Gökhan Genel, *Siyaset Siyasal İletişim ve Liderlik Kodları*, Eğitim Yayınevi, Konya, 2019, s. 37.

ayrılmaz ikili bir düzenek üzerinde çalıştığını gösterir. Bu şekilde çalışanların, belki de farkında olmadan ya da bu konuyu dillendirmeden uygulamaya başlamaları, siyasal iletişim konusunun araştırılmasına ve böylece siyaset ile iletişim olgularının birbirleriyle kesişen taraflarının yeni bir olgu şeklinde ele alınmasına olanak sağlamıştır.[21]

Siyasal iletişim siyasal aktörlerin belli ideolojik amaçlarını, belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara kabul ettirmek ve gerektiğinde eyleme dönüştürmek, uygulamaya koymak üzere çeşitli iletişim tür ve tekniklerini kullanmaları olarak tanımlanabilir.[22]

Demokrasilerde siyasal iletişim ise devlet ile vatandaşların birbiriyle olan bağını hissetmeleri ve toplumun inşası için çok önemlidir. Bu nedenle, siyasal iletişim harekete geçirici bir rol oynamaktadır. Demokratik siyasi sistemler elitlerin ya da yönetenlerin topluma buyruklar verdikleri bir sistem değil, vatandaşların da fikirlerinin dinlendiği ve demokratik katılımın desteklendiği oluşumlarıdır.[23] Bu kapsamda toplumda siyasal bilincin oluşmasına paralel olarak toplumsal iletişimin siyasal boyutu da ortaya çıkmaya başlayacaktır.

Toplumsal iletişimin siyasal boyutunu siyasal iletişim oluşturmaktadır. Nasıl ki her bilim dalının bir konusu bulunuyorsa; örneğin tıp biliminin konusunu insan vücudu, sosyolojinin toplum, biyolojinin konusunu canlı varlıklar oluşturuyorsa, siyasal iletişimin de konusunu siyasal iktidar oluşturmaktadır.[24]

Siyasal iktidarın kurumsallaşmış yapısı olarak karşımıza çıkan siyasal partiler, siyasal iletişim aracılığıyla seçmenin siyasal davranışlarını etkilenmeye çalışılmaktadır. Seçmenlere doğru, hızlı ve yeterli düzeyde mesajlar ulaştırabilen; seçmenin beklentilerinden haberdar olarak onları karşılamaya yönelik stratejiler üreten, kısacası etkin bir siyasal iletişim gerçekleştiren partiler başarılı olmaktadır.[25]

Siyasal iletişimi etkili bir şekilde kullanan siyasal partiler var olan kemikleşmiş seçmen kitlelerinin partiye olan bağlılıklarını arttırdıkları gibi, kararsız

---

[21] Aysel Aziz, *Siyasal İletişim*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2011, s.2.
[22] Aysel Aziz, *a.g.e.,* s.3.
[23] Darren L. Lilleker, *Siyasal İletişim Temel Kavramlar*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2013, s.11.
[24] Necdet Ekinci, *Siyasal İletişime Giriş*, Gece Kitaplığı, Bişkek, 2008, s.29.
[25] Âdem Doğan, *Türkiye'de Siyasal İletişim ve Siyasal Davranış*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2017, s.1.

seçmen kitlesinden de partilerine oy çekerek kendilerini iktidara taşıyabilmektedirler. Aynı zamanda iktidara sahip olan siyasal partilerin siyasal temsilcileri de seçim öncesi dönemde kullandıkları siyasal iletişim uygulamalarını yapılacak ilk seçimlere kadar aktif bir şekilde kullanabildikleri ölçüde kalıcılıklarını sağlayabileceklerdir.

Siyasal iletişim, genellikle siyasetçilerin siyasal kampanya yürütmeleri ya da rutin konuşmaların medya aracılığıyla verilmesi veya televizyon kanallarında çok popüler olan siyasal konular üzerinde yapılan tartışmalar vb. olarak çok dar biçimde algılanan bir kavramdır. Oysa siyasal iletişime günlük yaşantımızın her alanına sızan siyasal süreçler ve iletişim biçimleri olarak bakmak onu daha geniş kapsamlı olarak algılamak gerekir.[26]

Bu noktada siyasal iletişimin ortaya çıkış sürecine ve siyasal aktörlerin siyasal iletişimden faydalanma stratejilerine daha ayrıntılı bir şekilde değinmek gerekir.

1.4. Siyasal İletişim Kavramının Ortaya Çıkışı

1.4.1. Birinci Dünya Savaşı Öncesi ve İki Savaş Arası Dönemde Kitle İletişim Araçlarının Gelişimi ve Siyasal İletişim

Siyasal iletişim, kavram olarak tanımlanmadan önce, siyasal iletişim uygulamalarıyla birlikte gündeme gelmiştir. Gerçekten, siyasal iletişim uygulamaları zamanla gelişerek, değişim geçirerek bir birikim sağlamıştır. Bütün bunlar bir yana, siyasal iletişimin kendine özgü yaklaşımlar oluşturması, kavram olarak gelişmesi tarihsel bir süreç izlemiştir.[27]

Siyasal iletişim konusunun ilk ortaya çıkışı ve kullanılması, antik Yunan'a kadar uzanır. Eski Yunan'da toplumları yönetenler ve devlet adamları, adına siyasal iletişim demeseler bile toplumu yönetirken siyasal iletişimin yöntem ve tekniklerine başvurmuşlardır. Tarihsel süreç içerisinde ise bu konuda farklı uygulamalar olmuş; toplumlar büyüdükçe, toplumsal gelişme hızlandıkça, kültürler farklılaştıkça, teknoloji geliştikçe, siyasal iletişimin içeriği, aktörleri, kullanılan yöntem ve teknikler de farklılaşmıştır.[28]

---

[26] Emine Çakmak Kılıçaslan, *a.g.e.,* s. 1.
[27] Oya Tokgöz, *Siyasal İletişimi Anlamak*, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2008, s.21-22.
[28] Aysel Aziz, *a.g.e.,* s.1.

Eski Yunanda konu ile ilgili en önemli kaynağımız Aristoteles'in Retorik adlı eseridir. Aristoteles eserde üç farklı retorik[29] türünden bahseder: Bunlar politik, adli ve törensel retoriktir. Politik retorikte hatip bir şeyin yararlı ya da zararlı olduğunu göstermeyi amaçlar. Adli retorikte ise hatip bir eylemin haklılığını ya da haksızlığını göstermek ister. Törensel retorikte de iyilik ve kötülük ön plana çıkartılmaya çalışılır. Bu üç farklı retorik türünün üç farklı hatibi ve üç farklı dinleyicisi vardır. Asıl amaç dinleyici güzel ve etkili konuşarak etkilemek ve ikna etmektir.[30]

Tarihsel süreç içerisinde eski Yunandan 19. Yüzyıla gelinceye kadar siyasal iletişimin temel hedefi değişmemiş olmakla birlikte zaman içerisinde çeşitli değişikliklere uğrayarak da olsa siyasal iletişim, siyasal ve toplumsal hayatta var olmuş ancak bunun asıl olarak ortaya çıkışı ise 19. Yüzyılda gerçekleşmiştir.

19. yüzyılın ortalarından itibaren gazeteciliğin seçkinci gazetecilik anlayışından halka dönük gazeteciliği benimsemesiyle birlikte, gazetecilikte sunum açısından çekiciliği artırmaya dönük çeşitli uygulamalar devreye konmuştur. Görsel malzeme olarak fotoğraf, şekil, resim kullanırlarken sayfa düzeninde hareketliliği benimsemişler, reklamları çeşitli sayfalara yerleştirmişlerdir. Gazeteler, on dokuzuncu yüzyılın ortalarından Birinci Dünya Savaşı'nın sonrasına, hatta 1920'lerin sonlarına kadar halkı haberli kılma, bilgilendirme hakkını, olanağını, hatta ayrıcalığını elinde tutan toplumsal ve teknolojik kurumlar olagelmişlerdir.[31]

Gazetelerin dönemin siyasal iletişimindeki bu etkisine ek olarak 1930'ların başlarına kadar yüz yüze iletişim siyasal kampanya yapmanın ana metodunu oluşturmuştur. Adaylar parti görevlilerinin, yöre liderlerinin ve siyasal organizatörlerin yardımıyla nutuk atmak suretiyle kampanya yaparak seçim bölgelerini dolaşmakta ve küçük seçmen gruplarına konuşarak onların desteğini istemektedir.[32]

---

[29] Retorik söz söyleme sanatı, güzel konuşma sanatıdır.
[30] Aristoteles, *Retorik*, (Çev. Ari Çokona), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2020, s.15-17.
[31] Oya Tokgöz, 2008, *a.g.e.*, s.47- 48.
[32] Michael G. Roskin vd., *a.ge.*, s. 190.

Birinci Dünya Savaşı öncesi ve iki savaş arası dönemde gazete sonrasında telgraf, telefon, haber ajansları, radyo ve televizyon ile gelişimine devam eden kitle iletişim araçlarının geçirmiş olduğu süreci tarihsel süreçleri de göz önüne alınarak Tokgöz'e göre şu şekilde sıralayabiliriz:[33]

- *Telgrafın on dokuzuncu yüzyılda devreye girmesinin siyasal iletişim açısından gerçekten önemli olduğunu söylemek gerekir. Telgraf, ulusal ölçekte kişilerin (tüccarlar, bankerler, yatırımcılar, gazeteciler) ve kuruluşların (haber ajansları, sanayi kuruluşları, ordu) ve kalabalık bir toplumda demokrasiyi inşa etme bakımından yönetimlerin ilgisini çekmekte sınırlı kalmamıştır. Ulusal ölçekte olduğu kadar telgrafın denizaltı kablolarıyla, kıtalararası kullanımının giderek yaygınlık kazanmasıyla birlikte dünyayı kuşatmak üzere uluslararası ölçeğe taşınması mümkün olmuştur.*
- *Telefon ise merkezdeki tüccarların özellikle coğrafi uzaklık konusunda yoğunlaşan engelleri aşması için kullanılmaya yönelen bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Telefonla birlikte ticari faaliyetlerin karlılığı artarken üretim endüstrisindeki etkin kaynak ve işgücü kullanımı, yönetimi mümkün hale gelmiştir.*
- *1890'lardan itibaren radyo yoluyla iletişim açısından denemeler sürmekle birlikte, radyonun bir kitle iletişim aracı olarak devreye girmesi Birinci Dünya Savaşı'nda sonra olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra radyo, eğlence amaçlı olarak kullanılması bir yana, propaganda aracı olarak kullanılagelmiştir. Reklam ve halkla ilişkiler uygulamalarının, seçim kampanyalarının radyo hem arananı hem de vazgeçilmezi olmuştur. Radyo, Birinci Dünya Savaşı sonrasında, ABD'de başkanlık seçimleri kampanyalarında da kullanılmıştır. Almanya'da Nazilerin iktidara gelmesinde, Latin Amerika'da ABD'nin CIA örgütü tarafından solcu liderlere karşı yürütülen siyasal karalama kampanyalarında radyo önemli rol oynamıştır.*
- *Telgraf ve telefon, gazete, dergi, yirminci yüzyılda radyo gibi habercilik yapan kitle iletişim araçlarının etkinliğini artırırken toplanan haberlerin hızla iletilmesini sağlamışlardır. Bu durum, ayrıca, günümüzde de hala önemini*

[33] Oya Tokgöz, 2008, *a.g.e.*, s.42- 46.

koruyan haber ajanslarının toplumda yerlerini alması bakımından da önemlidir. Avrupa'da Havas, Reuter, Wolff, ABD'de Associated Press gibi haber ajanslarının devreye girmesinde, kurumsal anlamda haberlerin toplanmasında, dağıtılmasında, ulusal / uluslararası ölçekte haber dağıtımının gerçekleşmesinde telgraf ve telefonun katkıları yadsınamaz.

- *1930'lu yıllarda hem sözlü hem görüntülü yayın yapabilecek televizyonun deneme yayınları başlamıştır. Radyo söylenmiş sözcükleri elektronik ortamda çoğaltmaya yönelirken televizyon hem sözel hem görsel bir kitle iletişim aracı olarak devreye girmiştir.1936 yılında İngiltere'de BBC tarafından gerçekleştirilen ilk düzenli televizyon yayınları, İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla fazla ilerleme ve ivme kazanamamıştır.*

1.4.2. II. Dünya Savaşı Sonrası Kitle İletişim Araçlarının Gelişimi ve Siyasal İletişim

II. Dünya Savaşı sırasında siyasi liderler arasında ikinci bir savaş olarak nitelendirilebilecek iletişim savaşları gerçekleşmiştir. Ulusal liderler savaş sırasında kendi halklarının desteğini sağlamaya çalışırken, düşmanları da diğer ülkelere yayın yaparak onların çabalarını zayıflatmaya çalışmışlardır.[34]

II. Dünya Savaşından sonra da siyasal iletişimin en önemli aracı televizyon olmuştur.[35]1950'den itibaren dünyada televizyon yayınlarının yaygınlık kazandığını söylemek mümkündür. Böylelikle, radyo yayıcılığı yapan kuruluşlara yönelen reklamlar, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ağırlıklı olarak televizyon yayınlarına kaymıştır. Gazete, dergi, radyo, televizyon birlikte çalışıp birbirleriyle rekabet eder hale gelmişlerdir.[36]

Kitlesel medya çok sayıda ve daha geniş bir izleyici grubuna ulaşır. Bu yüzden yüz yüze iletişimden daha büyük bir seçmen ve kamuoyu kazancı getirir. En büyük toplantıdaki bir konuşma bile yalnızca birkaç bin kişi tarafından işitilirken bu durum kitlesel medyada böyle değildir fakat tek yönlü bir iletişimdir. Seyirciler televizyonda verilen mesajlara karşılık, anlık olarak hem fikir olup olmadıklarını

[34] Darren l. Lilleker, *a.g.e.,* s.18.
[35] Mehmet Gökhan Genel, *a.g.e.,* s.73.
[36] Oya Tokgöz, 2008, *a.g.e.,* s.42- 46.

hemen söyleyemezler. Bu yüzden kitlesel medya genellikle var olan siyasal kanaatleri pekiştirme yönünde olumlu rol oynar.[37]

Soğuk savaş döneminde Amerika destekli Özgür Avrupa Radyosu da Sovyet bloğuna yaptığı yayınlarla önemli bir rol oynamıştır. Yayınlarda Sovyet rejiminin baskıcı yönünden bahsedilip muhalefet oluşturmak hedeflenmiştir.[38]

1970'li yıllarda yazılı basının bilgisayar destekli elektronik iletişim araçlarını kullanmaya başlamasıyla yazılı basın kendini tekrar tanımlamak durumunda kalmıştır. Özellikle bilgisayardan sonra gelişen yeni iletişim teknolojileriyle birlikte, hızın ve kapsama alanının büyüklüğü öne geçerken uzak mesafelerle iletişim sorun olmaktan çıkmıştır.[39]

> *'İnternet ile siyasal kamuoyunun artık sosyal medya mecralarında şekillendiğini, açılan etiketler veya anahtar kavramlar vasıtası ile siyasal gündemin belirlendiği ve bu yönde önemli tartışmaların da yaşandığını da belirtmek gerekir. Herkesin haberci ve içerik üreticisi olduğu ve bir bakıma cep telefonu olan herkesin birer gazeteci kimliğine büründüğü günümüz internet ortamında bir yandan siyasal gelişmeler takip edilirken diğer yandan da kamuoyunun oluşmasına yön veren özelliği ile siyasete dolaylı da olsa katılımın sağlandığı görülmektedir.'* [40]

İnternet destekli yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte, sanal ortamda iletişim söz konusu olurken yazılı, basılı, elektronik ortamlara artık sanal ortamın da katıldığını ifade etmeliyiz. Bilgisayarın yaygınlık kazanmasına paralel olarak internet medyasının çoğalması ve sonrasında bilgisayarın bütün özelliklerine sahip olan cep telefonlarının hayatımıza girmesiyle sosyal medya olarak isimlendirdiğimiz dijital ve sanal platformlar modern hayatın bir parçası haline gelirken ekonomiden siyasete, spordan sanata hayatın her alanında etkin bir kitle iletişim aracı olmuşlardır. Hatta bu durum kişilerin bireysel hayatlarında bu platformlara bir bağımlılık, toplumsal yaşamda ise bu platformlar, modern toplumsallaşma sürecinin bir mecburiyeti haline gelmiştir. Bu platformlar yakın zamanda temel kitle iletişim aracı olma vasfını

---

[37] Michael G. Roskin vd., *a.g.e.,* s. 190.
[38] Darren l. Lilleker, *a.g.e.,* s.18.
[39] Oya Tokgöz, 2008, *a.g.e.,* s.50-51.
[40] Mehmet Gökhan Genel, *a.g.e.,* s. 108.

neredeyse sahiplenmişken siyasal iletişimin tüm aktörleri tarafından da kullanımı zaman ve mekân tanımaksızın hızla artmaktadır.

Sosyal medya olarak da adlandırılan internet medyasının kullanımının bu kadar çoğalmasının bazı teşvik edici unsurları bulunmaktadır. İnternet kullanımıyla siyaset yapmak, siyasal aktörlere öncelikle geniş bir özgürlük alanı sağlamaktadır. Buna ek olarak hız, erişim kolaylığı ve e-posta gibi mekanizmalarla geri bildirim kanalının da yolunu açmaktadır. Unutulmaması gerekir ki bu ortamlar siyasal aktörlerin siyasal iletişimde daha önceden kullandıkları yazılı, görsel, işitsel bütün iletişim unsurlarıyla da içi içe nitelik taşımaktadır ve bu unsurlar birbirlerinden beslenmektedirler.

1.5. Siyasal İletişimin Aktörleri

Siyasal iletişim, iletişim olgu ve sürecinin uygulandığı bir olgudur. Yani iletişimdeki verici, alıcı, mesaj, kullanılan kanallar ve geri bildirim – geri besleme öğeleri, farklılık göstermekle birlikte, siyasal iletişim olgu ve sürecinde de vardır. Bu bakımdan ele alındığında vericiler, siyasal iletişimde bulunanlar, bu işi üstlenenler yani aktörlerdir.[41] Bu aktörler başta anayasa kurumu, devlet başkanları, hükümetler, siyasal partiler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, baskı grupları, lobiler, sivil itaatsizlik girişimleri, terör grupları, kanaat önderleri ve eşik bekçileri olarak sayılabilir.

Anayasa, bir ülkede, yönetenlerin yani egemen sınıfın çıkarlarına göre, devletin biçimlenmesini, siyasal sistemin işlemesini sağlayan bir kurumdur.[42] Anayasalar, bir devletin kuruluşu anında, kurucu meclisler tarafından yazılıp kurumsallaştırıldıkları gibi, bir halk ihtilali ya da bir darbe sonucu kurulan, devrim konseyi gibi adlar alan olağanüstü demokratik olmayan kurullar tarafından da yazılabilmektedir. İster demokratik ister demokratik olmayan yollardan varlık kazansın, anayasalar devleti oluşturan her kuruma siyasal anlamda işlerlik ve meşruiyet kazandırdığı gibi, siyasal alandaki tüm aktörlerin konumlarını, söylem ve eylemlerini meşru alanda belirlemektedir.[43]

---

[41] Aysel Aziz, *a.g.e.,* s.19.
[42] Necdet Ekinci, *a.g.e.,* s.81.
[43] Necdet Ekinci, *a.g.e.,* s.81-82.

Bir siyasal iletişim aktörü olarak anayasa kurumu, siyasal iletişim içerisinde olan ve siyasal iletişim unsurlarını kullanan bütün kurumların tepe organı mahiyetindedir. Siyasal iletişim aktörleri içinde sayacağımız devlet başkanı, hükümet, siyasal partiler vb. aktörlerin tamamına yakını temelini anayasa kurumundan almaktadır.

Bir ülkede siyasal iletişimde bulunan en üst makam, o ülkenin en üst yöneticisi; devlet başkanı, cumhurbaşkanı ya da yönetim biçimlerine bağlı olarak imparatoru, kralı, prensi, vb. gibi yöneticileridir. Yönetici olarak topluma, halka verilecek mesajlarda belli bir politikanın uygulanmasını, ülkenin bütünlüğü gibi konularda verilen mesajları siyasal iletişimin en doğal durumu olarak nitelemek gerekir. Bu bakımdan, bu tür siyasal iletişimde aktör, o ülkenin en üst yöneticisi olan devletin başıdır.[44]

Devlet başkanları, basın bildirileri ve basın toplantıları yoluyla mesajını ya doğrudan verir ya da dolaylı olarak bir toplantıda, açılışta, gezide yapacakları konuşmalarla ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla mesajlarını hedef kitleye aktarırlar. Devlet başkanları bu sayede siyasetin ve ülkenin gündemini belirlerler.

Hükümet iktidar yarışını kazanan bir ya da birden çok siyasal partinin oluşturduğu bir organizasyondur. Siyasal iktidarın meşruluğunu hem içte hem de dışta kabul ettirmek durumunda olan hükümetlerdir. Hükümetler bu süreçte iletişimi kullanırlar ve dolayısıyla bu iletişim yapısı gereği siyasaldır. Bu yüzden iktidarlar ister tek başlarına ister koalisyonun bir parçası olarak olsun ülke yönetimindeki rollerini icra ederken siyasal iletişimi kullanmak durumundadırlar. Hükümetleri oluşturan siyasal organlar vatandaşlarla olan iletişimlerinde siyasal iletişimi bir aracı unsur olarak kullanırlar. Gerek seçim öncesi gerek seçim sonrası zamanlarda vatandaşlarla olan ilişkilerinde siyasal içerikteki mesajların iletilmesini sağlamak amacıyla siyasal iletişim hükümetlerin bir numaralı silahıdır.

Siyasal partiler, bir program çerçevesinde siyasal kararları etkilemek ve bu amaçla siyasal iktidarı ele geçirmek üzere örgütlenmiş kuruluşlardır.[45]

---

[44] Aysel Aziz, *a.g.e.,* s.19-20.
[45] Ahmet Taner Kışlalı, *a.g.e.,* s.261.

Siyasal partiler organizasyonel anlamda siyasal iletişimi en çok kullanması gereken siyasal iletişim aktörüdür. Siyasal partilerin seçim öncesi ve seçim sonrasında gerçekleştirdikleri her türlü faaliyetin temelinde seçmenleri kendi partilerine çekmek ve bu yolla oy potansiyellerini arttırmak yatmaktadır. Bunu sağlamanın yolu da siyasal iletişimi parti faaliyetlerinde aktif olarak kullanmaktan geçer.

Yerel yönetimler genellikle siyasal partilerle yüksek düzeyde ilişki içinde olmasına rağmen bazı durumlarda da bağımsız aday olma yoluyla seçilen partisiz yerel yöneticilere rastlamak mümkündür. Yerel yönetimlerin ister siyasal partilerle bağlantısı olsun ister bağımsız olarak yönetime gelsin gerek seçimler sırasında gerekse halka hizmet verirken her türlü iletişim içerisindedir. Bu iletişimde ağırlık siyasal iletişimdedir. Bu bakımdan, günümüz belediyelerinin pek çok söyleminde, yaptığı faaliyetlerde siyasal bir iletişim söz konusudur.[46]

Belediyelerin gerçekleştirmiş olduğu bütün faaliyetleri ve devam eden projeleri halk ile çeşitli yöntemlerle paylaşması yerel yönetimlerin halka ile siyasal iletişim ilişkisi içinde olduğunun göstergesidir. Ulusal düzeyde siyasal partilere nazaran yerel düzeyde seçmen ile daha yakın ilişki kurma avantajına sahip olan belediyeler siyasal partilerin halka uzanan eli durumundadırlar.

Sivil toplum kavramı siyasal iletişim çalışmalarında önemli bir yer edinmektedir. Sivil toplum, bireylerin herhangi bir kurumsal veya toplumsal baskı olmaksızın diledikleri şekilde siyasi aktivitelere katılmalarını öngören bir topluma işaret etmekte olup, sivil toplum üzerine yapılan çalışmalar toplumsal kuralları ve normları incelemeye almakta, toplumsal süreçlerin işleyişini analiz etmektedir. Meşru ve demokratik yollarla seçilmiş bir hükümet, özgürlükleri esas alan bir sivil toplum oluşturacak, bu toplum da sivil toplum için vazgeçilmez bir unsur olan siyasi aktivizmi sağlayacaktır.[47] Sivil toplum örgütleri bu faaliyetlerde bulunurken siyasal iletişim metotlarını sık sık kullanmak durumundadır. Sivil toplum örgütleri temelde demokratik hayatın ortaya çıkardığı kurumlar olmakla birlikte siyasal iletişim

[46] Aysel Aziz, *a.g.e.*, s.23.
[47] Darren l. Lilleker, *a.g.e.*, s.75.

açısından özellikle vatandaşın taleplerinin, iletişim şemasına göre alıcıdan kaynağa iletimi noktasında kilit rol oynamaktadır.

Günümüz dünyasının liberal ve modern siyasal ortamında daha sık rastladığımız baskı grupları da siyasal iletişimin en önemli aktörlerinden biridir. Çıkar grupları olarak da adlandırılan baskı grupları, ortak menfaatler etrafında toplanmış bireylerin siyasal mekanizmaları bu menfaatler doğrultusunda etkilemek amacıyla faaliyet gösterdiği gruplardır. Bu gruplar amaçlarına varmak; kamuoyuna, devlete ve hükümete kurum ve kuruluşlarına seslerini duyurmak için çeşitli iletişim yöntem ve tekniklerini kullanmaya çalışırlar. Herhangi bir yasal dayanakları olmamasına karşın, siyasal mekanizmaların karar alıcıları üzerinde ve genel olarak politik düzlemde etki güçleri bulunmaktadır.

Lobicilik ya da kulis faaliyeti, çıkar-baskı grupları tarafından belli konularda etkili olmak üzere yönetenler nezdinde, özellikle yasama ve yürütme üzerinde, kendi amaçlarını gerçekleştirmeyi amaçlayan faaliyetlerdir.[48] Günümüz dünyasında lobicilik faaliyetlerinin, ülkelerin iç politikasında hatta dünya siyasetinin şekillenmesinde etkili oldukları bir gerçektir. Lobicilik faaliyetleri siyaset ve iş dünyasını belli hedefler doğrultusunda yönlendirme amacını güderken siyasal iletişim unsurlarını çokça kullanmaktadır.

Sivil itaatsizlik, toplumun yasaların suç saymadığı, sonucu itibariyle şiddete yol açması beklenmeyen, amacına ulaşıncaya kadar süreklilik gösteren toplantılar olarak tanımlanabilen bu tür oluşumlarda ya çıkan bir yasa ya da kararnameye tepki ya da siyasal iktidarların yapması gerekenleri yapmaması ve bunun yapılmasına yönelik amaçlarla ortaya çıkmaktadır.[49] Bu gibi durumlarda toplum, var olan duruma eleştirisini dile getirmek ve ilgili organları talep ettikleri şekilde yönlendirmek amacıyla siyasal iletişim içerikli unsurlar kullanmaktadır. Bu unsurlar arasında grevler ve protestolar ön plana çıkmaktadır. Demokratik hayatın vazgeçilmez unsurları olarak görülebilecek olan bu tip eylemler, ilgili ve yetkili karar verici kurumların ekonomik, siyasal ve toplumsal politikalarının şekillenmesinde etkili olmaktadır.

---

[48] Aysel Aziz, *a.g.e.*, s.28.
[49] Aysel Aziz, *a.g.e.*, s.31-32.

Terör grupları belli bir siyasal amacı gerçekleştirmek için faaliyet gösterirler. Faaliyet gösterdikleri ülkelerin yasalarına aykırı konumları vardır. Terör gruplarının en önemli özelliği, yasa dışı olduklarından siyasal amaçlı iletişimlerini ne zaman, nerede ve nasıl yapacaklarının bilinememesi, tersine her şeyin büyük gizlilik içerisinde, yer altında yapılmasıdır.[50] Zaman zaman yaşanan patlamalar, silahlı saldırılar ya da insan kaçırma vb. olaylar terör gruplarının başvurduğu siyasal iletişim modelleridir. Asıl amaçları toplumda bir infial yaratmak ve kitlelerin algısını bir yöne çekmektir. Şiddet eylemleri dışında medya unsurlarını da kullanarak kitlelere ulaşma yolunu da kullanabilmektedirler. Bu durum bu grupların hedeflerine ulaşmak amacıyla siyasal iletişim unsurlarını açıkça kullandığını göstermektedir.

Kanaat önderleri toplum içerisinden çıkarlar. İlk olarak Amerika 1940 yılı başkanlık seçimleri sırasında yapılan halkın tercihi araştırmasında farkına varılan kanaat önderleri, bireylerin toplumsal çevrelerinde güvendikleri, belli konularda ya da bazen pek çok konuda görüşlerine, bilgi birikimlerine, deneyimlerine önem verdikleri, saygı duydukları insanlara fikir danışırlar. Dolayısıyla kanaat önderleri çevrelerindeki insanlar için referans kişiler olarak işlev görürler.[51]

Eşik bekçilerine gelince onlar medya içerisinde görev yapan medya aktörlerinden oluşur. Örneğin, bir televizyon kanalının haber müdürü, muhabirlerden gelen haberleri o televizyon kanalının genel yayın ilkelerine göre değerlendirir, süzgeçten geçirir ve yayına hazırlar. Bu durumda haber müdürü bir tür eşik bekçisi işlevini gerçekleştirmiş olur.[52] Eşik bekçileri, işlerini yaparken bazen siyasal iktidara hizmet ederken bazen de siyasal iktidarın en şiddetli muhalifleri olarak görünebilirler. İşte bu durum, eşik bekçilerinin siyasal iletişim açısından ne kadar önemli bir pozisyonda olduklarını göstermektedir.

1.6. Gündelik Hayatta Siyasal İletişim, Siyasal Yaşam ve Gündem Belirleme

Siyasal iletişim, hayatın birçok alanını etkilemek ile hayatımızda en çok siyasal alanda yaşananlarla karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda siyasal iletişimi özellikle toplumsal hayatın içerisinde kamuoyunun en çok ilgi duyduğu gündem belirleme konusuyla ilişkilendirmek gereklidir. Bu noktada gündem kavramını

[50] Aysel Aziz, *a.g.e.,* s.32-35.
[51] Nazife Güngör, *a.g.e.,* s. 355.
[52] Nazife Güngör, *a.g.e.,* s.356.

tanımlamak yerinde olur. Gündem, en basit düzeyde, haberlerin ne olduğu; daha derin anlamı itibariyle ise haberlerin nasıl bildirildiğidir. Kitlelere belirli bir mesaj iletmek ve bu sayede halkın belirli bir mesele hakkında ikna olmasını sağlamak, siyasal iletişimin kilit niteliklerindendir. Halkı siyasi olarak etkilemek isteyen aktörlerin, kamusal alanda baskın hale gelmesini amaçladıkları fikirleri kontrol etmeleri gerekmektedir.[53] İşte bu durum siyasal aktörler tarafından etkin bir şekilde kullanılan siyasal iletişimde gündem belirlemenin önemini ortaya koymaktadır.

Gündem belirleme konusu aslında akademik bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım kitle iletişim araçlarının toplumun gündemini belirleme etkisi üzerinde durur. Bu etkinin ortaya çıkışı ve topluma nüfuz etme süreci ise gündem konusunun önemine, toplumun söz konusu gündem konusuyla ilişkisine, gündem konusunun toplumdaki güç alanlarıyla ilişkilendirilmesine vb. çeşitli dinamiklere bağlı olarak işler.[54]

Bireysel bir takım konuların görece önemini, kitle iletişim araçlarının o konuya verdikleri önem doğrultusunda öğrendikleri varsayımına dayanan yaklaşım, medyanın güçlü ve uzun dönem etkilerine vurgu yapmakta ve ilk dönem etki araştırmalarından farklı olarak, kitle iletişim araçlarının bilgilendirme ve haberdar etme boyutlarını göz önüne alarak, daha öğrenme konusuyla ilgilenen, olayların gerçek yaşamdaki durumları ile medya içeriklerindeki görünümleri arasındaki ilişkinin sorgulanmasını gündeme getirerek, kitle iletişim araçlarının, bireylerin toplumsal gerçek hakkındaki tasavvurlarını nasıl inşa ettiklerini de analiz eden bir modeldir.[55] Gündem belirleme araştırmaları her ne kadar 1970'li yıllarla birlikte bilimsel yayınlarda gözükmeye başladıysa da bu düşünce akımının temellerini daha önceki araştırmalarda bulmak mümkündür.[56] Bilim insanlarına ilham kaynağı olan literatürdeki ilk çalışma ise Walter Lippmann'a aittir. Lippmann'ın 1922 tarihli Public Opinion (Kamuoyu) adlı çalışmasında medya görüntüsünde baskın olan

[53] Darren L. Lilleker, *a.g.e.,* s.37.
[54] Nazife Güngör, *a.g.e.,* s.113.
[55] Samet Kavoğlu, *Teoriden Uygulamaya Siyasal İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 4-5.
[56] Nejat Atabek, *"Gündem Belirleme Yaklaşımı"*, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Dergisi, s.156.

unsurların, medyayı izleyenlerin zihnindeki görüntüde de baskın ya da öncelikli hale geldiği düşüncesi ortaya atılmıştır.[57]

Chomsky'ye göre Amerikan gazetecilerinin en kıdemlisi, önemli bir dış ve iç politika eleştirmeni ve liberal demokrasi kuramcısı olan Walter Lippman'ın yazılarına bir göz atarsanız, liberal demokratik düşüncenin ilerici bir kuramı gibi alt başlıklar verildiğini görürsünüz. Demokrasi sanatında devrim olarak adlandırdığı şeyin, rızanın üretilmesi, yani yeni propaganda teknikleriyle halkın istemediği şeyleri onaylanmasını sağlamak için kullanılabileceğini iddia etmiştir.[58]

Gündem belirleme kavramının isim babaları ise Maxwell E. McCombs ve Donald L. Shaw'dır. 1968 yılında gerçekleştirilen Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başkanlık seçimi döneminde, medya gündemindeki konuların önemlilik sıralaması ile aynı konuların Chappell Hill'deki kararsız seçmenlerin zihnindeki önemlilik sıralaması arasında herhangi bir ilişki olup olmadığını sorgulayan bu çalışmada, bilim insanları, gündem belirleme kavramını tanımlamışlar ve bu kavramdan kitle medyasının bir işlevi olarak söz etmişlerdir.[59]

Kitle iletişim araçlarının gündem belirleme işlevine ilişkin düşüncelerin gelişiminde siyaset bilimci Bernard Cohen de önemli bir yere sahiptir. B. Cohen, 'Basın ve Dış Politika' adlı eserinde medya ne düşüneceğimizi değil ne hakkında düşüneceğimizi söylemede başarılıdır diyerek medyanın birey ve toplum üzerine etkilerini inceleyen araştırmacılar için yeni bir çığır açmıştır.[60]Bugünkü anlamda gündem belirleme hipotezinin öncüleri arasında ise Norton Long (1958) ile Kurt Lang ve Gladys Engel Lang'ın (1959) önemli yerleri vardır. Long 1958'de yayınladığı 'çevreyle ilişkilerde yerel halk' adlı makalesinde kitle iletişim araçlarının gündem belirleme işlevine şöyle işaret etmiştir: Bir anlamda gazete, gündem

---

[57]Dearing, J.W. ve Rogers, E.M. (1996), *Communication Concepts 6: Agenda-Setting,* Thousand Oaks: Sage, s.12, Yüksel, E. (2001). *a.g.e.,* s.34'ten aktaran Erkan Yüksel, *"Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır"* Sosyal Bilimler Dergisi, 2007, Sayı 1, s.577.

[58] Noam Chomsky, *Medya Denetimi-İmmediast Bildirgesi*, (Çev. Şen Süer), Tüm Zamanlar Yayıncılık, İstanbul, 1993, s.32-33-34.

[59] McCombs, M.E. ve Shaw; D.L. (1972), The Agenda-setting Function of Mass Media, Public Opinion Quarterly, 36, s. 176-187.'dan aktaran Erkan Yüksel, "*Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır.",* Sosyal Bilimler Dergisi, 2007, Sayı 1, s. 577.

[60] Bernard C. Cohen, The Pressand Foreign Policy, (New Jersey: Princeton University Press, 1963), s.13.'ten aktaran Nejat Atabek, *a.g.m.,* s. 165-166.

sınırlarını oluşturmada birincil harekete geçiricidir. Gazete insanların çoğunun ne hakkında konuşacağına, çoğunluğun gerçekleri ne olarak düşüneceğine ve pek çok insanın sorunlarla mücadele etmede hangi yolu kabul edeceğine karar vermede en büyük paya sahiptir.[61]

Güngör'e göre ise siyasal iktidarlar çoğu zaman toplumun ilgisini kendi yapıp ettiklerinden uzak tutmak için kitle iletişim araçları aracılığıyla toplumun bir takım yapay gündemlerle meşgul olmasını isteyebilirler. Böyle durumlarda etkinin en kısa sürede ortaya çıkmasına yönelik ilgi çekici konuların kitlelere aktarılmasına özen gösterilir. Bunun tersi de söz konusu olabilir. Özellikle siyasal seçim dönemlerinde siyasal partiler toplumun kendilerine ilgisinin sürekliliğini ve canlılığını sağlamak için topluma durmaksızın, gündem oluşturacak birtakım bilgiler aktarırlar. Böyle durumlarda da etkinin hemen ortaya çıkmasından çok zamana yayılarak sürekliliğini koruması önemsenir.[62]

Sonuç olarak gündem belirleme yaklaşımının ortaya çıktığı ilk zamanlardan bu yana toplumsal ve siyasal hayattaki önemi ve etkisini her geçen gün daha da arttırdığını çok net görmekteyiz. Yakın zamanda gerek ülkemizde gerek diğer ülkelerde yaşanan sorunlar ve sıkıntılara medya merkezli olarak baktığımızda; terör gibi, ekonomik darboğaz gibi ülke gündemini meşgul eden temel konularda, siyasal iktidarların kendilerini meşru kılabilmesi adına, gündem belirlemenin ve kitleleri iktidarların hedefledikleri yöne doğru sevk edebilmenin ne kadar önemli olduğunu görürüz.

1.6.1. Siyasal Pazarlama ve Siyasal Reklam

Siyasal pazarlama kavramı, siyasi partiler ve örgütler tarafından kampanyalar ve iç ilişkiler geliştirilmesi amacıyla kullanılan pazarlama araçları, kavramlar ve felsefelerin tümüne işaret etmektedir. Bu kavram, yükselen demokrasilerin yanı sıra batılı demokratik toplumlarda da siyasal tüketiciliğin yükselişi ve parti sadakatinin gerileyişinin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.[63]

---

[61] Severin ve Tankard, Ön. Ver., s.367'den aktaran Nejat Atabek, *a.g.m.,* s.160-161.
[62] Nazife Güngör, *a.g.e.,* s. 113.
[63] Darren l. Lilleker**,** *a.g.e.,* s.207.

Siyasal iletişim yazınında, siyasal pazarlama kavramı yerine politik pazarlama kavramının da sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Politik pazarlama, bir siyasi partinin veya adayın potansiyel seçmenlerine uygunluğunu sağlamak, siyasi partiyi veya adayı en yüksek sayıdaki seçmen kitlesinin ve bu kitledeki her bir seçmenin tanımasını sağlamak, rakiplerle farkını ortaya koymak ve en az masrafla seçimi kazanmak için gerekli olan oy sayısını elde etmek amacıyla kullanılan tekniklerin tümüdür.[64]Siyasal reklam ise demokratik sistemlerde siyasal alanı oluşturmak, var olanı geliştirmek, siyasal tercihleri belirlemek ve etkilemek için günümüzde reklam tekniklerinin siyasal alanda kullanılmasıdır.[65]

Tan'a göre siyasal pazarlama ve siyasal reklam kavramları ile ilgili olarak Türkiye siyaset tarihinde yaşananları genel hatları ile şu şekilde ifade edebiliriz:[66]

- *1950 seçimlerinde Demokrat Parti'nin seçim kampanyası için hazırlattığı 'Yeter! Söz milletindir' afişi çağdaş anlamdaki siyaset pazarlamasının Türkiye'deki ilk örneği olarak ele alınabilir. İktidarı ele geçiren Demokrat Parti radyoyu etkili bir şekilde kullanarak Anadolu'nun en ücra köşelerine ulaşmaya çalışmıştır.*
- *Türkiye'de ilk kez 1977 genel seçimlerinde Adalet Partisi bir reklam ajansıyla iş birliği kurarak seçim kampanyasını sürdürmüştür. Cen Ajans Adalet Partisi'nin propaganda malzemelerini, afişlerini ve gazetelerde, diğer basın organlarında yayınlanan ilanlarını, ses kasetlerini hazırlamıştır.*
- *Reklam kuruluşlarının devreye girmesi ile 6 Kasım 1983 seçimlerindeki uygulamalarla politik pazarlama da çağdaş bir atılımı gerçekleştirmiştir. Artık seçmenin ne istediğini belirlemeye çalışan kamuoyu araştırmaları, ses ve görüntü kasetleri imaj oluşturma ve diğer çabalar profesyoneller tarafından partilerin hizmetine sunularak siyaset pazarlamasının gerekleri yerine getirilmeye başlanmıştır.*

---

[64] Mıchel Bongrand, *Politikada Pazarlama*, Çeviren: Fatoş Ersoy, İletişim Yayınları, İstanbul, 1991, s. 17'den aktaran Ahmet Tan, *İlke ve Uygulamalarıyla Politik Pazarlama*, Papatya Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 19.

[65] Nesrin Dalkıran, *Siyasal Reklamcılık ve Basının Rolü*, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1995, s. 124.

[66] Ahmet Tan, *a.g.e.*, s. 32.

Siyasal pazarlama ve siyasal reklam konusu dâhilinde siyasal iletişimin ilgili aktörler tarafından nasıl ve ne şekilde icra edileceği, bu alanda uygulanabilen iki ayrı modeli ortaya çıkarmıştır. Bu modeller yüz yüze siyasal iletişim ile kitle iletişim araçlarıyla yapılan siyasal iletişimdir. Yüz yüze siyasal iletişimde siyasal aktör, siyasal mesajların gönderileceği hedef kitle ile doğrudan yani yüz yüze iletişim kurmaktadır. Bu iletişim biçimi siyasal iletişimde en etkili araçlardan bir tanesidir. İki şekilde yapılmaktadır: formel ve informel. Formel ya da informel olan biçimleri, yerine, ortamına göre değişmektedir. Konferans, seminer, kongre, sempozyum, sergi tarzı olanlara formel diyebiliriz. Hasta ziyaretleri, kahvehane sohbetleri, düğün, sünnet şöleni, nişan tarzı olanı ise daha informeldir.[67] Yüz yüze iletişim ile seçmen seçeceği adayı sahada tanıma fırsatı elde ederken bu iletişim biçimini kitle iletişim araçlarıyla yapılan iletişime göre daha samimi ve daha ikna edici bularak adayı destekleme yönünde düşünce geliştirebilmektedir.

Kılıçaslan'a göre hedef kitleye doğduran ulaşma imkânı her zaman mümkün değildir. Bu nedenle kitle iletişim araçları siyasal iletişimde önemli bir yer kaplar. Kitle iletişim araçları ile yapılan siyasal iletişimin etkisi yüz yüze iletişime göre zayıftır çünkü anlık geri bildirim alma imkânı yoktur. Geri bildirim genellikle sonradan yapılan kamuoyu yoklamaları, anketler vb. yöntemler aracılığıyla olmaktadır.[68]

Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, mektuplar, broşür, ilan, afiş, telgraf, telefon, radyo, televizyon ve internet) yapılan siyasal iletişimin büyük kitlelere ucuz ve hızlı bir şekilde ulaşma imkânı vermesi gibi birçok kolaylık unsurunu yanında barındırmasına rağmen seçmenin kanaatlerini değiştirme noktasında başarılı olduğunu söyleyemeyiz. Kitle iletişim araçlarıyla yapılan siyasal iletişim daha çok seçmenin var olan kanaatini pekiştirme yönünde başarı sağlama ve iktidara sahip olan siyasal partilerin mevcut seçmen kitlesini elinde tutma yönündeki amaçlarına hizmet etmektedir.

---

[67] Emine Çakmak Kılıçaslan, *a.g.e.,* s. 36.
[68] Emine Çakmak Kılıçaslan, *a.g.e.,* s. 37.

Günümüzde ise teknolojik gelişmelere bağlı yeni bir siyasi propaganda türü ortaya çıkmıştır. İnternetin yaygınlaşması ve sosyal medya adı verilen ağların gelişmesiyle sanal siyaset ortaya çıkmıştır.

Sanal siyaset, internet üzerinde sanal ortamda, sanal zamanda yer alan politik faaliyetlerdir; belirli meseleler ile iştigal etmek, belirli politik fikirleri desteklemek veya bilinçlilik düzeyini artırmak amacıyla ortak ilgi alanlarına sahip topluluklar yaratır.[69] Özellikle 2000"li yıllarla birlikte kullanımı oldukça artan bir siyasal iletişim mecrası olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli sosyal medya ağları siyasal propagandanın bir aracı unsuru haline gelmişlerdir. Özellikle seçim öncesi dönemlerde siyasal organizasyonlar tarafından sıklıkla kullanılmakta ve siyasal aktörler açısından etkili kullanıldığı zaman başarılı sonuçları doğurmaktadır.

[69] Darren l. Lilleker, *a.g.e.*, s.281.

II. BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE SİYASAL PARTİLERİN ORTAYA ÇIKIŞI VE BASIN İLE İLİŞKİLERİ

2.1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEMDE SİYASAL PARTİLER VE BASIN İLE İLİŞKİLERİ

2.1.1. Türk Siyasal Hayatında Siyasal Partilerin Tarihsel Gelişimi

Siyasal partiler, halkın desteğini sağlamak suretiyle devlet mekanizmasının kontrolünü ele geçirmeye veya sürdürmeye çalışan, sürekli ve istikrarlı bir teşkilata sahip, siyasi topluluklara verilen addır.[70]Bir başka tanıma göre ise siyasal parti; iktidarı yarışmacı bir ortamda seçimler yoluyla ele geçirmeyi amaçlayan, bir programa ve halk desteğine sahip, ülke çapında örgütlü olan ve örgütlülüğü süreklilik arz eden siyasal organizasyondur.[71]Siyasal partiler benzer siyasal görüşlere sahip toplum kesimlerinin birleşimini sağlama yanında ortak çıkarları olan toplum kesimlerini veya farklı toplum kesimlerinin menfaat birleşimini sağlayan kurumlar olarak işlev görebilmektedir. Ayrıca siyasal partiler ülkedeki siyasal sosyalleşme ve mobilizasyon süreçlerinde de önemli bir işlevi yerine getirmektedir.[72]Tuncel'e göre siyasal partilerin Türk siyasetindeki yerine baktığımızda; Türkiye'de cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde yürütülen siyasal iktidar mücadelesinde ve sistemin demokratikleşmesinde siyasal partiler anahtar bir konumdadır. Türkiye'de siyasal partilerin kendi iç dinamikleri yanında belki iç dinamiklerinden daha çok uluslararası sistemde meydana gelen değişikliklerden etkilenmiş olması yadsınamaz bir gerçektir.[73]

Uluslararası alandan gelen müdahale ve genel konjonktür, siyasi yapının korumacı yönünün ağır basmasını da neden olmuştur. Bu durum da daralan bir

---

[70] M. Serhan Yücel, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul, 2001, s.15-16.
[71] Tanju Tosun, Ali Onur Tepeciklioğlu, "Siyasi Partiler, Siyasi Katılım ve Propaganda"**,** Halis Çetin (der.), *a.g.e.,* s. 305.
[72] Gökhan Tuncel, "Siyasal Partiler"**,** Ahmet Karadağ (der.), *Türkiye'de Siyasal Hayat*, Orion Kitapevi, Ankara, 2013, s. 226.
[73] Gökhan Tuncel, "Siyasal Partiler"**,** Ahmet Karadağ (der.), *a.g.e.,* s. 223.

siyasal yapıyı ortaya çıkarmıştır. Tuncel'e göre Cumhuriyetin ilanıyla birlikte iktidar mücadelesinin demokratik bir ortamda siyasal partiler arasında yaşanması beklenirken Türkiye'de iktidar mücadelesinin çoğu zaman siyasal partiler arasında yaşanıyor görünmesine karşın, iktidar mücadelesi gerçekte seçkinci kamu bürokrasisi ile siyasal partilerden bazıları arasında yaşanmıştır. Bu mücadele siyasal partilerin faaliyet gösterecekleri siyasal alanın oldukça daralmasına neden olmuştur.[74]Türk siyaset tarihine baktığımızda, tarihsel bir perspektifle, siyasal partileri cumhuriyet öncesi dönem ve cumhuriyet dönemi olarak inceleyebiliriz. Çalışmanın bu kısmında cumhuriyet öncesi döneme damgasını vurmuş siyasal partiler üzerinde durulacaktır. Bu partiler; İttihat ve Terakki Cemiyeti, Teşebbüs-ü Şahsi ve Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti, Ahrar Fırkası, Hürriyet ve İtilaf Fırkasıdır.

2.1.1.1. İkinci Meşrutiyet ve İttihat ve Terakki Cemiyeti

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına damgasını vurmuş İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden önce siyasal hayatımıza etki etmiş bazı oluşumlar vardır. Bu oluşumlardan siyasal hayatımızın ilk partisi sayılan Fedailer Cemiyeti, 1859 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Genel başkanlığını Şeyh Ahmet'in yaptığı cemiyetin genel sekreteri Didon Arif Bey'dir. Fedailer Cemiyeti (Kuleli Vakası), kurulu düzene karşı çıkan bir partiden çok, bir ayaklanma girişimi olarak kabul edilebilir.[75]

Osmanlı Devleti'nde Fedailer Cemiyeti sonrası siyasal faaliyet gösteren birçok cemiyet kurulduysa da gerçek anlamda ilk muhalif kıpırdanmalar İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile mümkün olabilmiştir. Çünkü Osmanlı Devleti'nde sarayın gücünü tartışabilecek bir siyasal kıpırdanma ortamı ancak İkinci Meşrutiyet'in ilanıyla sağlanmıştır. İkinci Meşrutiyet'le birlikte Türk halkı Osmanlıcılık, Türkçülük, Batıcılık, İslamcılık gibi birçok ideolojiyle tanışmıştır. Bunların arasında en önemli etkiyi Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti yaratmıştır.

Osmanlının en önemli siyasal partisi olan İTC, 1889 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Kuruluşta cemiyetin başkanlığı Ali Rüştü tarafından üstlenilmiş, İbrahim Temo, Abdullah Cevdet, İshak Sükuti, Mehmed Reşid, Hüseyinzade Ali gibi isimler de kurucular arasında yer almıştır. Aynı yıl kurulan İttihat ve Terakki Paris

---

[74] Gökhan Tuncel, "Siyasal Partiler", Ahmet Karadağ (der.), *a.g.e.,* s.223-224.
[75] M. Serhan Yücel, *Türkiye'nin Siyasal Partileri (1859-2005)*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2006, s.3-4.

Şubesi'nin başında Mizan gazetesi sahibi Murat vardır. Talat Bey'in (Paşa) başkanlığında 1908'de kurulan Selanik Şubesi ise İttihat ve Terakki'nin en önemli şubesi olmuştur ve Osmanlının son dönemine damgasını vuran isimler genellikle İttihat ve Terakki'nin Selanik Şubesi'nden yetişmiştir. İttihat ve Terakki, 1908'de İkinci Meşrutiyet'in ilanından Birinci Dünya Savaşı'nın bittiği ve cemiyetin fesih kararı aldığı 1918'e kadar, kısa bir dönem hariç iktidarı elinde tutmuştur.[76]

2.1.1.2. Teşebbüs-ü Şahsi ve Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti

İkinci Meşrutiyet'ten önce, Abdülhamit'in eniştesi Damat Mahmut Paşa ülke dışına kaçarak, iki oğlu Prens Sabahattin ve Lütfullah Beylerle Paris'e gelmiştir. Beraberinde bu kentteki Jön Türk hareketi canlanmış, fakat anlaşmazlık ve kişisel rekabet de artmıştır. Paris'teki 1902 Kongresi, Jön Türkleri birleştireceğine bölmüştür. Ortaya iki cemiyet çıkmıştır. Ali Rıza Bey ve grubu İttihat ve Terakki adı altında toplanırken, Prens Sabahattin Bey Grubu Teşebbüs-ü Şahsi ve Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti'ni (Kişisel Girişim ve Yerinden Yönetim) kurmuştur.[77]

Bu iki ayrım ülkede Meşrutiyet dönemi süresince de görülecektir. Hatta Türk siyasal yaşamında evrensel anlamda sağ ideoloji, ilk kez Prens Sabahattin Bey'in kurmuş olduğu Teşebbüs-ü Şahsi ve Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti ile girmiştir.1902 yılında Birinci Jön Türk kongresinden sonra Paris'te Prens Sabahattin'in öncülüğünde kurulan cemiyetin kurucuları arasında Ahmet Fazlı (genel sekreter), İsmail Kenan, Dr. Nihat Reşat (Belger), Dr. Rıfat, Miralay Zeki, Dr. Sabri, Hüseyin Tosun, Milaslı Asker Murat, Şair Hüseyin Siyret sayılabilir. Cemiyet rakip ve muhalifi İttihat ve Terakki gibi, yurtiçinde ve dışında çeşitli şubeler açmıştır.[78]

Türk siyasi tarihinin ilk sağ yönelimli hareketi Prens Sabahattin'in, kişisel girişimi destekleyen siyasi hamlesiyle gerçekleşmiştir. Prens Sabahattin daha sonra İttihat ve Terakki'ye karşı Ahrar Fırkası'nı kuracak, söz konusu fırkanın programı da Teşebbüs-ü Şahsi ve Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti'nin esaslarına dayandırılacaktır. Bu fırkanın esasları; liberalizm, bireycilik, kişisel girişim ve yerinden yönetim gibi sağ yönelimli politikalar olacaktır.

---

[76] M. Serhan Yücel, 2006, *a.g.e.,* s. 5.
[77] Tarik Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler***,** İletişim Yayınları, İstanbul, 1998, C.1, s.53.
[78] M. Serhan Yücel, *2006, a.g.e.,* s.5.

2.1.1.3. Ahrar Fırkası

Koçak'a göre Meşrutiyetin gelmesiyle birlikte toplum yaşamında büyük bir canlanma oldu. 24 Temmuz 1908'de gazeteler yazılarını sansüre göndermediler. Gazete, dergi, kitap olarak büyük bir yayın furyası başladı. Kadın hareketleri (örgütler, yayınlar), işçi hareketleri (örgütlenmeler, grevler) ortaya çıktı. Bu arada Prens Sabahattin de Avrupa'dan döndü. İttihat ve Terakki ile Prens Sabahattin'in örgütü olan Teşebbüs-ü Şahsi ve Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti hürriyetin ilanından hemen sonra birleşmişlerdi. Fakat Prens Sabahattin İttihat ve Terakki'de umduğunu bulamayınca, onun adamları Ahrar Fırkası'nı kurdu.[79]

Prens Sabahattin'in İttihat ve Terakki'ye karşı kurduğu Ahrar Fırkası'nın programı da Teşebbüs-ü Şahsi ve Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti'nin esaslarına dayandırılmaktadır. Bu fırkanın esasları; liberalizm, bireycilik, kişisel girişim ve yerinden yönetim gibi sağcı politikalardır.14 Eylül 1908'de İstanbul'da kurulan fırkanın kurucuları arasında Nureddin Ferruh, Ahmet Fazlı, Kıbrıslı Tevfik, Nazım, Şevket, Celalettin Arif ve Mahir Sait bulunmuştur. Ahrar Fırkası, İttihat ve Terakki'ye karşı örgütlenen ilk muhalefet hareketidir. 30 Ocak 1910 tarihinde kapanmıştır.[80]

2.1.1.4. Hürriyet ve İtilaf Fırkası

21 Kasım 1911'de İstanbul'da kurulan fırkanın kurucuları arasında İsmail Hakkı Paşa (Amasya Mebusu), Dr. Dagavaryan (Sivas Mebusu), Mustafa Sabri (Tokat Mebusu), Abdülhamid Zöhravi (Hama Mebusu), Müşir Fuat Paşa, Damat Ferit Paşa, Ferik Süleyman Paşa, Volçetrinli Hasan, Emekli Miralay Sadık, Dr. Rıza Nur ve Tahir Hayrettin bulunmaktadır. Hürriyet ve İtilaf, siyasal partiler tarihinin en büyük muhalefet hareketidir. İttihat ve Terakki karşıtı olan bütün unsurlara Hürriyet ve İtilaf Fırkasında rastlanabilir.[81]

İttihat ve Terakki'ye karşı başlıca muhalefet partisi olarak kurulan Hürriyet ve İtilaf Fırkası, İttihat ve Terakki'nin bütün muhaliflerini, liberallerini, İslami

---

[79] Cemil Koçak, *Yakınçağ Türkiye Tarihi 1. Cilt*, Milliyet Kitaplığı, İstanbul, 2004, s.27.
[80] M. Serhan Yücel, *2006, a.g.e.,* s.7.
[81] M. Serhan Yücel, 2006, *a.g.e.,* s.9.

unsurları ve etnik azınlıkları bir araya getiren türdeşlikten yoksun bir partidir. Bu unsurları birleştiren tek şey İttihat ve Terakki'ye karşı duydukları nefrettir.[82]

Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın kurulması, demokrasinin diğer bir koşulu olan ayrı düşünceleri savunan muhalefetin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hürriyet ve İtilaf Partisi; azınlıkları, taşra ileri gelenlerini, merkezdeki yüksek memurları ve saltanat elitini etrafında toplayarak bir yandan liberalizmi, diğer yandan eski kurumları ve gelenekleri savunmaktadır.1912 yılındaki seçimleri kazanarak iktidara gelen fırka, Arnavutluk'un özgürlüğünü kazanmasına engel olamamış ve Balkan Savaşları'nın kaybına neden olmuştur. Bu başarısız iktidar dönemi sonucu Hürriyet ve İtilaf Fırkası, İttihat ve Terakki tarafından bir darbeyle iktidardan uzaklaştırılmıştır.[83]

Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya çıkan bu siyasal hareketler aslında yeni kurulacak Türk devletinin de yapı taşlarını oluşturmaktadır. Kurtuluş Savaşı sürecinde aktif olarak rol alan ve düşmanla cephede savaşan önemli şahsiyetler Osmanlı'nın son dönemlerine damgasını vuran farklı siyasal akımların etkisiyle ortaya çıkan bu siyasal akımlardan doğup büyüyüp gelişmişlerdir. Özellikle İttihat ve Terakki Cemiyeti içerisinde yetişen grup, yeni Türk devletinin oluşmasında önemli rol oynamıştır. Zaman zaman fikir ayrılığına düşseler de yeni Türk devletinin imarını birlikte üstlenmişlerdir. Özellikle Kurtuluş Savaşı sürecinde gerçekleştirilen Sivas Kongresi'nde alınan bir kararla Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Grubu çatısı altında oluşturulan kurtuluş hareketi zamanla bir parti görünümü almış ve 1920'de açılan ilk meclisteki gruplar arasında en önemli grubu oluşturmuştur. 1923 yılında yapılan seçimlerde ise içindeki muhalifleri temizleyerek Halk Fırkası adını almış ve sonrasında ise önce Cumhuriyet Halk Fırkası sonra da Cumhuriyet Halk Partisi isimlerini alarak yeni Türk devletinin kurucu unsurunu oluşturmuştur.

2.1.2. Türk Siyasal Hayatında Siyasal Partiler ve Basın ile İlişkileri

Kamuoyu oluşturma, kamuoyunu aydınlatma, iktidarı demokratik kurallar içerisinde denetleme ve uyarma görevlerini yerine getiren basının, büyük bir güç olması, hatta dördüncü kuvvet olarak tanımlanması doğal bir gelişmedir. Basının

---

[82] Zürcher, Turkey: A Modern History, s. 104 vd.'dan aktaran Ergun Özbudun, *Türkiye'de Parti ve Seçim Sistemi,* İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2011, s. 18.

[83] Kemal H. Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi: Sosyal, Kültürel, Ekonomik Temeller*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 46.

sahip olduğu bu özellikler nedeniyle çok eski dönemlerden itibaren iktidarın ilgisini hep çektiği, iktidarların onu denetlemek ve baskıları altına alabilmek için çabalar sarf ettiği bilinmektedir. Bu uygulama dünya üzerinde, rejim, ideoloji farklılıklarına bağlı olmaksızın her ülkede söz konusu olmuştur.[84]

Basın ve iktidar odakları arasındaki bu ilişki mekanizması Türk siyasetinde de yıllarca belirleyici ana unsur olmuştur. İktidarı ele geçirme amacı taşıyan her siyasal oluşum ya da iktidarı hali hazırda elinde tutan her siyasal yapı basın ile ilişkilerine önem vermiş ve basının elinde tuttuğu bu gücü kendi siyasalarında uygulama amacıyla politikalar üretmiştir. İşte bu noktada Osmanlı Devleti'nin ıslahat hareketlerine giriştiği dönemden, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin yakın zamanlarını içine alan basın ile iktidar odakları arasındaki ilişkiyi tarihsel bir çerçevede ele almak gerekmektedir.

2.1.2.1. Islahat ve Tanzimat Dönemi Basını

Osmanlı İmparatorluğu'nda Türkçe olarak 1 Kasım 1831 tarihinde yayınlanan Takvim-i Vekayi gazetesi, Türk basın tarihinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.[85] Bu gazetenin temel amacı halkı eğitmek ve devletin aldığı kararları halka duyurmaktır. Ancak bunun yanında II. Mahmut gazeteyi çıkartırken Avrupa'yı Osmanlıdan haberdar etmek amacını da gütmektedir. Çünkü o sıralar Avrupa'ya öykünerek Osmanlı Devleti'nde ıslahatlar yapılır ve modern Avrupa gibi adımlar atılmaktadır. İlk Türkçe gazete gibi ilk özel gazete de devlete bağımlı olarak yayınlanmıştır. William Churchill adlı bir İngiliz, avlanırken bir Türk çocuğunu vurmuş ve sonra tutuklanmıştır. Churchill' in tutuklanması kapitülasyonlar nedeniyle İngiltere'nin Babıali'yi şiddetle protesto etmesine neden olmuştur. Protestolar karşısında hükümet Churchill'e çeşitli parasal olanaklar yanında bir de gazete çıkarma izni vermiştir. İlk özel gazete olana Ceride-i Havadis, 3 Temmuz 1840'ta böyle doğmuştur.[86] Osmanlıda ilk yayınlanan özel gazete yabancı kaynaklı bir gazetedir. Ancak Osmanlı da özel olarak yayınlanan ilk Türkçe gazete de vardır.

---

[84] İ. Ceyhan Koç, *Tek Parti Döneminde Basın İktidar İlişkileri (1929-1938)***,** Siyasal Kitapevi, Ankara, 2006, s. 151.

[85] Mithat Atabay, *Türk Basın Tarihi***,** Paradigma Akademi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 5.

[86] Murat Özgen, "Gazetecinin Etik Kimliği", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2002, s. 136-137'den aktaran Murat Özgen, *Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları,* İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2004, s. 9.

Özel girişimle yayınlanan ilk Türkçe gazete (21.10.1860) Tercümanı Ahval'dir. Kurucuları Paris'te sefaret kâtipliği yaptığı sırada Batıyı tanımış ve Türk unsurunun da kendi özgün sözcüsü bulunması gerektiğini fark etmiş olan Agâh Efendi (1832-1885) ile yine Paris'te eğitim görmüş olan Şinasi Efendi (1826-1871)'dir.[87]

Tercüman-ı Ahval 'in o güne kadar çıkan Türkçe ve diğer gazetelerden kat kat fazla ilgi görmesi, kuşkusuz her şeyden önce hem dil hem de içerik açısından geniş kitlelerin özlemine yanıt vermesinden ileri gelmektedir. Resmi görüşün dışındaki konulara el atabilmesi, toplumun dertlerini dile getirmesi, zamanla okuyucu mektuplarına da yer vermesi, ansiklopedik bilgiler dağıtması ilgiyi arttıran sebeplerdir.[88] Tercümanı Ahval dönemin sorunlarına ışık tutmuş ve bu yolla arkasındaki okuyucu desteğinin artmasını sağlamıştır. Aslında olması gereken gazetecilik de belki de budur. Ancak Osmanlı Devleti'nde saray bu tip gazetecilik anlayışına pek sıcak bakmamaktadır. Gazeteyi halkın sadece hükümet işlerinden bilgilenmesi aracı olarak görmektedir.

2.1.2.2. I. Meşrutiyet ve II. Abdülhamit Dönemi Basını

Bu dönemin özelliği, basının halk kitleleri ve hükümet çevrelerinde etkisinin artmasıdır. Abdülaziz'in padişahlığı sırasında birçok aydının sürgüne gönderilmiş olmasına rağmen, basın, halkın günlük hayatı ile yakından ilgilenmeye başlamıştır. Batı ile yakın ilişkiler kuran yeni Osmanlılar, devleti kurtarmak için, Müslüman ve Hıristiyan halkın tam bir eşitlik içinde, devlet ve ülke işlerine karışması gerektiğine inanmıştır ve bunun için de ülkede meşrutiyet idaresinin kurulması gereğini şiddetle savunmaktadır.[89]

II. Abdülhamit'in tahta geçişinden sonra, 1876 Aralık'ında ilan edilen anayasanın 12. Maddesinde basının yasalar çerçevesinde serbest olduğu kaydedilmiştir. Ancak savaş halinin gerekleri kadar sultanın daha sıkı bir basın kontrolü istemesi de hükümeti zor duruma düşürmüştür. Sadrazam Mithat Paşa ile padişah arasında beliren anlaşmazlıkların en önemlilerinden biri de basına karşı tutumdan çıkmıştır. Abdülhamit, anayasa gereği hazırlanan basın yasasının meclisten

[87] Orhan Koloğlu, *Osmanlıdan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2015, s. 43.
[88] Orhan Koloğlu, *a.g.e.,* s.45.
[89] M. Nuri İnuğur, *Basın ve Yayın Tarihi***,** Der Yayınları, İstanbul, 1993, s. 254.

geçmesine izin vermemiştir. 1878 Şubat'ında meclis de dağıtılınca, bütün Abdülhamit dönemi eski nizamname ve kararnamelerle idare edilmiştir.[90] 1878 Mebusan Meclisi'nin kapatılması ile ülkede siyaseten baskıcı bir dönem başlamış ve Padişah II. Abdülhamit ülke yönetiminde her alanda etkin konumunu arttırmıştır. Padişahın bu tavrı kendini basın üzerinde de hissettirmiştir. Meşrutiyetin ilanından kısa bir süre sonra bir komisyon tarafından hazırlanan Matbuat Kanunu Mebusan Meclisi'ne sunulur ve kabul edilir. Dört bölümden oluşan kanunda ilk bölümde; basımevlerinin kuruluş ve işleyişleri, ikinci bölümde gazeteler ve dergiler, üçüncü bölümde; basın yoluyla işlenecek suçlar ve dördüncü bölümde de basın davalarına bakacak mahkemeler ve mahkeme usulleri yer almaktadır.[91]1877 Nisan ayında çıkarılan Matbuat Kanunu ile basın çeşitli yasaklarla karşılaşmıştır. Bu çerçevede II. Abdülhamit döneminde 1878 yılında bir sansür heyeti kurulur. Bu heyet Dâhiliye Nezareti Dâhili Matbuat Müdüriyeti (İçişleri Bakanlığı İç Basın Müdürlüğü)'ne bağlanır. Gazete yazı işleri müdürleri gazetede yayınlanacak bütün yazıları her akşam Sansür Heyeti'ne getirerek kontrol ettirdikten sonra yayınlayabilmişlerdir.'[92]

Ülke içinde ulusal basın ile ilgili İçişleri Bakanlığı'nın yerine getirdiği bu görevi Osmanlı'da basılan yabancı gazeteler ve Osmanlı'ya dışarıdan gelen gazetelerin kontrolünü ise Hariciye Nezareti'ne bağlı Matbuatı Hariciye Müdürlüğü yapmaktadır. II. Abdülhamit dönemi, yayın ve yazarlarına baktığımızda Papadopulos ve Şemsettin Sami'nin birlikte çıkardıkları Sabah, Ahmet Mithat'ın kurduğu Tercüman-ı Hakikat, Ahmet Cevdet'in Türk gazetesi başlığı ile yayınladığı İkdam, Murat beyin çıkardığı Mizan bu dönemde yayınlamaya başlayan ve daha sonraki yıllarda da yayınlarını sürdürecek olan belli başlı gazeteleri sayabiliriz.[93]İnuğur'a göre II. Abdülhamit yönetiminin başladığı 1876 yılından, 1908 II. Meşrutiyet'in ilan edildiği güne kadar ülkemizde basın çok sıkı bir sansüre tabi tutulmuş ve bu dönemde yayınlanan gazetelere en ağır müeyyideler uygulanmıştır. Bu nedenle gazete adedi genellikle azalmış, gazete yayınlamak bir cesaret ve kahramanlık haline gelmiştir. Bununla beraber ülkedeki çeşitli olaylar, halkın gazete okuma ihtiyacının

[90] Orhan Koloğlu, *a.g.e.,* s. 61-62.
[91] Mithat Atabay, *a.g.e.,* s.35.
[92] Mithat Atabay, *a.g.e.,* s.36.
[93] M. Nuri İnuğur, *a.g.e.,* s.274.

artmasına ve mevcut gazetelerin tirajlarının yükselmesine neden olmuştur.[94]Bu haliyle II. Abdülhamit basını, sadece sayısal veriler anlamında değerlendirildiğinde, gazeteciliğe ve gazeteye olan talebe yeni bir durum atfetmiştir denilebilir. Ancak sayısal veriler ışığında gazeteye olan talebin artması özgür bir basın ortamının olduğu anlamına gelmemektedir.

2.1.2.3. II. Meşrutiyet ve İttihat ve Terakki Dönemi Basını

İttihat ve Terakki hareketi, örgütçülük yönü ağır basan (ki bu yolla devrimi gerçekleştirecek bir güce ulaşan) muhalefette iken toplumsal şartlar nedeniyle ilişki ağlarını sürdürmekte zorlanan ve toplumsal pratiklere göre ideolojik konum alan bir hareket olarak tanımlanabilir. II. Meşrutiyet döneminin başat örgütü olan İttihat ve Terakki bu dönemin bütün siyasal yapısında neredeyse tek söz sahibi durumundadır.[95]

II. Meşrutiyet'in getirdiği özgürlük ortamını en iyi değerlendiren alanlardan biri de basındır.1908 başında bütün ülkede 120 gazete ve dergi varken Meşrutiyet' in ilk yedi ayında 730 gazete imtiyazı alınması, basın alanında meydan gelen patlamayı göstermektedir. Neredeyse gazete çıkmayan bir kentin kalmadığı Osmanlı coğrafyasında başta Türkçe olmak üzere birçok dilde yayın, basın yaşamına dâhil olmuştur.[96]Meşrutiyet basınının önemli görevlerinin başında Meşrutiyeti tanıtmak ve öğretmek, sonra da onun lehinde propaganda yapmak gelmektedir. Gazeteler, Meşrutiyet'in yararlarını; toplumsal farklılıklara özgürlükler tanınması, yolsuzlukların önlenmesi, ticaret, tarım ve sanayide büyük bir kalkınmanın gerçekleşmesi olarak özetlemektedirler.[97]

Abdülhamit döneminin, dikkatle engellediği İslamcı dergiler de II. Meşrutiyet'in özgürlük ortamından yararlanmışlardır. Bu grupta ilk etkili olan Derviş Vahdettin'in Volkan dergisidir. Geçmişinde İngilizlere, Abdülhamit'e, ittihatçılara hizmet gibi karmaşık ilişkileri bulunan Derviş Vahdetin, II. Meşrutiyet döneminde ittihatçılardan beklediği siyasi desteği alamayınca, karşı kampanya için bu dergiyi

---

[94] M. Nuri İnuğur, *a.g.e.,* s.304.
[95] Bünyamin Ayhan, "II. Meşrutiyet Döneminde İttihat ve Terakki: Siyaset ve Basın", Hakan Aydın (der.), *İkinci Meşrutiyet Devrinde Basın ve Siyaset*, Palet Yayınları, Konya, 2010, s.44.
[96] Bünyamin Ayhan, *a.g.m.,* Hakan Aydın (der.), *a.g.e.,* s.52-54.
[97] Bünyamin Ayhan, *a.g.m.,* Hakan Aydın (der.), *a.g.e.,* s. 63.

kurmuştur. Meclisi dağıtmak ve Abdülhamit'i tekrar tek yetkili hükümdar yapmak amacıyla dinci gruplar ve onlarla iş birliği yapan asker kesimini ayaklanmaya teşvike dayalı yayını, 31 Mart Olayı diye anılan 14 Nisan 1909 çatışmalarına sebep olmuştur.[98] 31 Mart Olayından sonra basına yeniden sansür uygulanmaya başlanmış ve taşkınlık yapan gazeteler kapatılmıştır. Fakat kapatılan gazeteler benzer isimle yeniden yayınlanmaya başladığı için bu konuda bir kanun çıkarılması zorunlu hale gelmiştir. Bir Basın Kanunu bir de Matbaalar Basın Kanunu hazırlanarak 1909'da meclise sunulmuştur.[99]

II. Meşrutiyet'in getirdiği özgürlük ortamı, birçok gazetenin yayın hayatına atılmasına neden olsa da çok geçmeden bu çılgınlığa bir denetim getirme zorunluluğu kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Gazeteler ve gazeteciler için ağır koşullar getiren yasal değişiklikler, sansür uygulamaları, sansürün teröre dönüşmesiyle birlikte gelen gazeteci ölümleri, İttihat ve Terakki'nin basın politikasının karakterini açığa çıkaran uygulamalardır.[100]Bu uygulamalar özgür basın sloganıyla büyüyen ve güç kazanan İttihat ve Terakki için aslında bir çelişkiyi de ortaya çıkarmaktadır. İktidara geldikten sonra İttihat ve Terakki'nin basın özgürlüğü konusu tavrındaki değişiklik bunun temel kanıtıdır. İttihatçı basının, İttihat ve Terakki iktidara geldiği zaman, muhalefet dönemlerinde savunduğu hak, özgürlük, adalet ve sistem gibi kavramları artık savunmaz ve gündeme getirmez olduğu ortadadır. II. Meşrutiyet, Osmanlı toplumsal yapısı açısından, sosyo-ekonomik ve kültürel kodlarında büyük kırılmanın yaşandığı ve toplumdaki her türlü olgunun yeniden kurgulandığı bir aşamadır. Bu yönüyle Cumhuriyet'e önemli bir miras bırakmıştır. Siyasal, sosyal ve ekonomik kültürün önemli oluşumlarının başlangıçlarını temsil eder. Toplumsal ve siyasal örgütlenme adına önemli gelişmelerin kaydedildiği bu süreçte, adeta II. Meşrutiyet'le özdeşleşen basın çok etken bir rol oynamıştır.[101]

---

[98] Orhan Koloğlu, *a.g.e.*, s. 91-92.
[99] Mithat Atabay, *a.g.e.*, s. 54.
[100] Bünyamin Ayhan, *a.g.m.*, Hakan Aydın (der.), *a.g.e.*, s. 66-67.
[101] Bünyamin Ayhan, *a.g.m.*, Hakan Aydın (der.), *a.g.e.*, s. 66.

2.1.2.4. I. Dünya Savaşı ve Millî Mücadele Dönemi Basını

I. Dünya Savaşı döneminde, basın iktidar ilişkilerinde inisiyatif yine iktidarın elindedir. 1914 tarihli Askeri Sansür Talimatnamesi ile basın sıkı bir denetim altına alınmıştır. Savaş yılları boyunca bu sıkı denetim devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nin 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Antlaşması'nı imzalayarak savaştan çekilmesi yeni bir dönemin başlangıcında ilk aşama olarak değerlendirilmektedir. Basın, bu dönemde elinden geldiğince ülkenin uğradığı işgallere ve saldırılara direnmeye, sesini yükseltmeye çalışmıştır.[102]

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasının ardından başlayan işgaller sonrasında Anadolu'da işgallere karşı örgütlenmeler artmış ve kurtuluş mücadelesi başlamıştır. Aytül Tamer'e göre bu dönemi şu şekilde özetleyebiliriz:[103]

- *Kurtuluş savaşına toplumsal destek yaratmada, basın önemli bir görevi yerine getirmiştir. Özellikle kongreler döneminde ve kurtuluş savaşının ilk yılında Anadolu'nun birçok vilayetinde yayımlanan Kuvayi Milliye'ci gazeteler halkın duyarlığının artmasında ve mücadeleye katılımda büyük bir rol üstlenmişlerdir. Kurtuluş savaşı yılları Anadolu basınının azmi, kararlılığı ve birliği Türk basın tarihi açısından altın sayfalardır.*
- *Anadolu basını ortak amaç olan ulusal mücadele ve bağımsızlık ilkesinde birleşmiş liberal, ittihatçı, İslamcı, komünist, milliyetçi bakış açısına sahip gazeteleri içinde barındırmıştır.*
- *Mustafa Kemal, Anadolu'da hâkim koşullara karşı silahlı mücadelenin yanında iletişim araçlarının gücünü de kullanmıştır. Telgrafı ve basını etkili ve verimli biçimde mücadeleye dâhil eden ve karşı tarafın da iletişim kanallarına sansür uygulayarak kontrolü elinde tutmuştur.*
- *Tüm Türkiye'ye ve dünyaya Anadolu hareketinin içeriğini, amacını ve hedefini en doğru şekilde anlatmak için, kurtuluş savaşının ilk gününden itibaren Mustafa Kemal, gazete yayımlama fikrini uygulamaya geçirmeye çalışmıştır. İrade-i Milliye ve Hakimiyet-i Milliye bu çabanın temel örnekleridir.*

---

[102] İ. Ceyhan Koç, *a.g.e.,* s. 151-152.

[103] Aytül Tamer, "Kuvayi Milliyenin Sesi: İrade-i Milliye ve Hakimiyet-i Milliye", Nazife Güngör (der.), *Cumhuriyet Döneminde İletişim-Kurumlar Politikalar*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2010, s. 48-49.

- *İrade-i Milliye kurtuluş savaşının ilk yazılı savunucusu, ilk yayın organıdır. İrade-i Milliye'nin yayımlanmasındaki temel amaç halka, Anadolu'da başlayan mücadelenin haklılığını kanıtlamak ve harekete meşruluk kazandırmaktır. Amacı toplumsal destek oluşturmak olan İrade-i Milliye yayımlandığı ilk aylarda görevini başarıyla yerine getirmiştir.*
- *İrade-i Milliye ile aynı amaç doğrultusunda yayımlanan Hakimiyet-i Milliye'nin üstlendiği görev ve ulaştığı kitle çok daha kapsamlı olmuştur. Kurtuluş savaşı yıllarında Hakimiyet-i Milliye, Anadolu Ajansı'nın bir haber dağıtım aracı gibi çalışmış, Anadolu basını için temel bilgi kaynağı olmuştur. Aynı zamanda, ulus devlete giden sürecin ilk adımları bu dönemde atılmış, Hakimiyet-i Milliye bir vatan ve millet bilinci oluşturmak için de etkili bir araç olmuştur.*
- *Mustafa Kemal, yayımladığı her iki gazete aracılığıyla da savaşta karşısında değil yanında görmek istediği mücadeleci kitleye ulaşmayı başarmıştır.*

Millî mücadele düşmanla, düşmanın teşvikçisi ve destekleyicisi olan büyük savaşın galip devletleriyle, hürriyetin ve bağımsızlığın manasını kavrayamamış cahil kitlelerle, çıkarını her şeyin üstünde tutan ve bunu düşman devletlerle iş birliğinde bulan satılmışlarla, geri kalmış ülkeleri sömürmek için her türlü tertibi hazırlayan emperyalistlerle savaştır. Mustafa Kemal bu savaşı verirken bütün bunlardan sonra bir de karşısında basını bulmuştur. Özellikle yerli basının büyük bir kitlesi milli mücadeleye karşıdır. Bunların başında Alemdar, Peyam, Sabah, Peyam-ı Sabah, Ümit gibi gazeteler ile Refik Halit, Refi Cevat, Ali Kemal gibi yazarlar gelmektedir.[104]

Ilgar'a göre milli mücadeleyi engelleyici ikinci grup basın yabancı basındır. Bunlar Atina'da yayınlanan Astio gazetesi, Birmingham Post ve MorningPost isimli İngiliz gazeteleri, Tribuna ve IlTempo isimli İtalyan gazeteleri, Debatve JournalD'orıentisimli Fransız gazeteleri, Ermenice yayınlanan Jo Gorki Sayn gazetesi, Bulgar Mır gazeteleri yanında Times ve Daily Telegraph gibi dönemin güçlü yayınları da milli mücadele karşıtı yayınlar arasında sayılabilir.[105]

[104] İhsan Ilgar, *Mütarekede Yerli ve Yabancı Basın*, Kervan Yayınları, İstanbul, 1973, s.5.
[105] İhsan Ilgar, *a.g.e.,* s. 139-180.

Millî mücadele karşıtı yerli ve yabancı basına rağmen milli mücadeleye destek olan İrade-i Milliye ve Hakimiyet-i Milliye gazeteleri dışında da yerli bir basın mevcuttur. Ilgar'a göre bunlar Tasviri Efkâr, Doğrusöz, Karagöz, Yeni Adana, İkdam, Yeni Dünya, Vakit, Dertli, Ahali, İleri gibi gazeteler ve bunların yanında Velid Ebüzziya, İsmail Hakkı, Ferit Celal, Yakup Kadri, Arif Oruç, Lütfü Arif, Ahmet Emin Yalman, Mehmet Behçet, Suphi Nuri İleri gibi yazarlardır.[106]Ulusal bağımsızlık savaşının kazanılmasında, özellikle, Anadolu basınının büyük rol oynadığını görmekteyiz. Mustafa Kemal Samsun'a ayak bastığı andan itibaren yapmış olduğu hareketleri basın yolu ile halka iletmenin önemini anlamış, basına büyük önem vermiş, ulusal savaş boyunca milli bir basın oluşmasına gayret göstermiştir.[107]

Millî mücadele döneminde, bu mücadeleyi devam ettiren lider kadro için ülkenin işgali karşısında verdikleri mücadelenin yurt içinde ve yurt dışında savunmasını yapmak, Anadolu halkını doğru şekilde bilgilendirmek ve bu mücadeleyi zafiyete uğratacak yabancı yayınların Anadolu halkı üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak oldukça önemlidir. Millî mücadelenin hemen başında telgraf hatlarının kontrol altına alınmasını, İstanbul hükümeti ve işgalci güçlerin etkisinde yayın yapan bazı İstanbul gazetelerinin Anadolu'ya girişinin yasaklanmasını ve milli mücadele liderlerinin İrade-i Milliye, Hakimiyet-i Milliye gazetelerini yayınlamalarını, Anadolu Ajansı'nı ve Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi'ni kurmalarını bu bağlamda değerlendirmek gerekir.[108]Ulusal bağımsızlık savaşını desteklemek amacıyla, Anadolu halkına ulusal savaş hakkında doğru ve düzenli bilgiler vermek ve Türk ulusunun özgürlük savaşını bütün dünya kamuoyuna duyurmak ve tanıtabilmek amacı ile Halide Edip Adıvar ve Yunus Nadi Beyin çalışmalarıyla Ankara'da Anadolu Ajansı adıyla bir kurum kurulması yolunda çalışmalar başlamıştır.[109]

Anadolu Ajansı (AA) 6 Nisan 1920 tarihinde Atatürk'ün kararı ile Ankara'da kurulmuştur.[110]Anadolu Ajansı'nın ilk bürosu Kurtuluş Savaşı'nın ilk karargâhı olan

---

[106] İhsan Ilgar, *a.g.e.,* s. 85-136.
[107] Yücel Özkaya, *Millî Mücadelede Atatürk ve Basın (1919-1921),* Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2014, s. 1.
[108] Yalçın Lüleci, "Tek Parti Döneminde İktidar ve Basın", Tolga Yazıcı (der.), *1923-1946: Tek Partili Dönem Medya ve Siyaset 2*, Volga Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 81-82.
[109] Yücel Özkaya, *a.g.e.,* s. 42.
[110] Mithat Atabay, *a.g.e.,* s. 69.

Ankara Ziraat Mektebi binasında ayrılan bölümdür.[111]Anadolu Ajansı, Türk kamuoyunu yanlış yollara sürükleyecek milli birliği tehlikeye düşürecek iç ve dış yayınlara karşı milleti uyarmak, milli kurtuluşu sağlayacak karar ve hareketleri, Büyük Millet Meclisi'nin kararlarını günü gününe halka ulaştırmak suretiyle, hükümet ile halk arasında bağlantıyı sağlayarak önemli bir rol oynamıştır.[112]

M. Kemal Paşa basının her zaman büyük bir öneme sahip olduğunu, basının gücünü sık sık vurgulayan bir liderdir. Basının bu büyük gücünü iyi bilen M. Kemal Paşa, zafer sonrasında girişeceği devrimler sırasında da basını daima yanında görmek istemiştir.[113]

2.2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE SİYASAL PARTİLER VE BASIN İLE İLİŞKİLERİ

2.2.1. Türk Siyasal Hayatında Siyasal Partilerin Tarihsel Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti demokrasiye geçiş için 1924 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve 1930 Serbest Cumhuriyet Fırkası adıyla iki önemli denemede bulunmuş ancak başarılı olamamıştır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kuruluşundan altı ay sonra kapatılmıştır. 1930 yılında ise Mustafa Kemal Atatürk'ün de önerisiyle Fethi Okyar tarafından kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası kuruluşundan doksan dokuz gün sonra kapanmıştır. Bu iki başarısız denemenin ardından Türkiye, çok partili hayata gerçek anlamda 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti'nin kurulmasıyla geçebilmiştir.

2.2.1.1. 1923 Cumhuriyet Halk Fırkası ve 1924 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

Siyasi partilerin temel gücünü, dayandıkları toplum kesimlerinin oluşturduğu söylenebilir. O toplumsal tabanın sorunlarının ve o sorunların sonucu olan gereksinmelerinin, partinin programına ve uygulamalarına yansıması gerekir.[114]

CHP'nin kuruluş süreci de bu kapsamda değerlendirilebilir. TBMM ve Ankara Hükümeti içinde siyasi tartışma, çatışma ve anlaşmazlıklar söz konusudur.

---

[111] Mithat Atabay, *a.g.e.,* s. 70.
[112] Yücel Özkaya, *a.g.e.,* s. 43.
[113] İ. Ceyhan Koç, *a.g.e.,* s. 152.
[114] Ahmet Taner Kışlalı, *a.g.e.,* s.267.

Millî mücadelenin öncü kadrolarını oluşturan asker ve sivil yönetici bürokratlar zaferin kazanılmasından sonra yapılması gerekenler konusunda esaslı görüş ayrılıklarına sahiptir. Mustafa Kemal Paşa daha millî mücadele sırasında TBMM'de kurulmuş olan Müdafaa-i Hukuk Grubu (1.Grup)'nun da önderi konumundadır. Mustafa Kemal Paşa muhalif konumda olan İkinci Grubun, şahsına yönelik girişimlerinin ardından 6 Aralık 1922 tarihinde Halk Fırkası adı altında yeni bir siyasi parti kuracağını açıklar.[115]

1923 seçimleri öncesi Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın 8 Nisan 1923 tarihli Dokuz Umde olarak bilinen seçim beyannamesi parti programlarının ilki olarak değerlendirilmektedir.[116]

CHP Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin ve Kuvayı Milliye'nin devamı olarak 9 Eylül 1923 tarihinde kabul edilen parti tüzüğü ile kurulmuştur. [117]

9 Eylül'de kabul olunan ve 104 maddeden oluşan ilk parti tüzüğü 1927 kongresinde yenisi yapılıncaya kadar ufak tefek değişikliklerle yürüklükte kalmıştır. Birinci maddede Halk Fırkası'nın üç amacı belirtilmiştir: demokrasi, çağdaşlaşma ve hukuk devleti.[118]

23 Ekim 1923'te Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları tarafından kurulan Halk Fırkası, 10 Ekim 1924 tarihinde adını Cumhuriyet Halk Fırkası olarak değiştirmiştir. Fırka 9 Mayıs 1935 tarihinde bir kez daha adını değiştirerek Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır. Partinin kurucu genel başkanı Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü ve Genel Sekreteri Recep Peker'dir.[119]

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında birinci meclis içindeki muhalif olarak tanımlanan ikinci grup benzeri bir yapılanma 1923'te cumhuriyetin ilanın gerçekleşmesi ve ardından mecliste Halk Fırkası'nın hâkimiyeti ile devam eden siyasal yapılanma, parti içinde bazı kesimlerin toplumun farklı kesimlerinin

---

115 Cemil Koçak, *a.g.e.,* s.130-131.

116 Erol Tuncer, *CHP Parti Programları 1923-1973,* TESAV, Ankara, 2021, s. 1

117 *19. Olağanüstü Kurultayda Kabul Edilen CHP Tüzük* (9-10 Mart 2018), Madde 1.

118 Tansu Barış Mahmutoğlu, *CHP'nin Belediye ve Genel Seçim Çalışmaları ve Propagandaları (1923-1957),* Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2017, s. 99.

119 M. Serhan Yücel, 2006, *a.g.e.,* s. 25.

düşüncelerine tercüman olmak maksadıyla hareketlenmesini de beraberinde getirmiştir.

Siyasal otoritenin tek merkezi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde üyelerin hemen hemen tamamı Halk Fırkası üyesi olsalar bile, bu, henüz meclisin ve partinin türdeş bir siyasal topluluk olduğunu göstermemektedir. Tam aksine gerek mecliste ve gerekse partide önemli anlaşmazlıklar vardır.[120] Bu anlaşmazlıklar aslında TBMM içinde örgütlü muhalefetin doğmasına ve Türkiye Cumhuriyeti'nde çok partili hayata geçişin ilk denemesi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın da kurulmasının altyapısını hazırlamıştır.

1923 seçimleri ile İkinci Grup'un tasfiyesine ve ikinci dönem milletvekillerinin hemen tümünün Mustafa Kemal Paşa'nın yeni kurmuş olduğu Halk Fırkası'na mensup oluşlarına rağmen, kısa zamanda bu kadro içinde de bir bölünme ortaya çıkmış ve Kasım 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası adı altında bir muhalefet partisi kurulmuştur.[121] Partinin üst lider kadrosu, milli mücadelede Mustafa Kemal Paşa'nın en yakın silah arkadaşı olmuş kişilerden oluşmaktadır. Partinin başkanlığına Kazım Karabekir Paşa, ikinci başkanlıklarına Dr. Adnan (Adıvar) ve Hüseyin Rauf (Orbay) Beyler, genel sekreterliğine Ali Fuat (Cebesoy) Paşa seçilmişlerdir. Bu parti de İkinci Meşrutiyet'teki selefleri ve İkinci Grup gibi liberal / muhafazakâr bir çizgiyi ve Kemalistlerin radikal reform projesine karşı daha tedrici ve evrimsel bir değişimi savunmaktadır.[122]

Türk siyasal hayatının çok partili hayata geçişin ilk denemesi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın ömrü ne yazık ki altı ayla sınırlı kalmıştır. 1925 yılının şubat ayında doğu illerinde ortaya çıkan Şeyh Sait ayaklanmasının, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın parti programında yazan dine saygılıyız ibaresi ile ilişkilendirilmesi, ardından doğu illerinde ilan edilen sıkıyönetim uygulaması, Hıyaneti Vataniye ve Takrir-i Sükûn yasaları Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın sonunu hazırlamıştır. Parti, 3 Haziran 1925 tarihinde kapatılmış, parti yetkilileri ise İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanmıştır.

---

[120] Cemil Koçak, *a.g.e.,* s.139.
[121] Ergun Özbudun, *a.g.e.,* s. 21.
[122] TCF beyannamesi ve programının metni için Bkz. Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması*, s. 370-376'dan aktaran Ergun Özbudun, *a.g.e.,* s.21-22.

2.2.1.2. 1930 Serbest Cumhuriyet Fırkası

Şeyh Sait ayaklanmasından sonra ülkede yeni başlamış olan çok partili hayat daha doğum anında sona ermiş ve Takrir-i Sükûn Kanunu ile hükümet tüm ülkede otoriter bir yönetim kurmayı başarmıştır. Bundan sonraki dönemde gerek mecliste gerek meclis dışındaki muhalefet geçmişe oranla pek cılız kalmış ve serbest tartışma ve eleştiri olanağı büyük ölçüde ortadan kalkmıştır.[123]Tek-parti iktidarının 1925- 1930 arasındaki yönetiminden ve uygulamaların halk rahatsız olmaya başlamıştır. 1929 yılında yaşanan dünya ekonomik buhranın etkisi ile de halkın gözündeki bu memnuniyetsizlik gittikçe artmıştır.

Mustafa Kemal Paşa ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunları hükümetin mecliste eleştirisiz ve denetimsiz bir konumda kalmasından kaynaklandığını düşünmektedir. Bu açıdan bir muhalefet partisi siyasal açıdan yararlı olabilir. Mecliste bir muhalefet partisi eleştiri ve tartışma içinde hükümeti uyarabilir ve onu harekete geçirebilir. Diğer yandan bir muhalefet partisi aslında gizli olarak var olan, fakat siyasal baskılar nedeniyle görünmeyen siyasal muhalefeti ve bu muhalefetin gücünü de ortaya koyabilir.[124]Atatürk bu konudaki düşüncelerini bildiği eski arkadaşı ve eski başbakanlardan olan ve o sırada Paris'te Türkiye büyükelçisi olarak görev yapan Fethi Okyar Bey'in 1930'un yaz aylarında tatilini geçirmek üzere yurda gelişinde kendisinden, dediklerini yapabilmek için yeni bir siyasi fırka kurmasını istemiştir.[125]Serbest Cumhuriyet Fırkası, Türkiye'nin çok partili siyasi hayata sancısız ve rejimi tehlikeye atmadan geçebilmek için giriştiği ikinci teşebbüstür. Kuruluşunu bizzat Mustafa Kemal Paşa'nın teşvik ve finanse ettiği SCF, bu sebeple çeşitli çevreler tarafından güdümlü bir muhalefet partisi olarak kurulduğu ithamlarına da maruz kalmıştır.[126]

Atatürk'ün 1924 yılındaki ilk başarısız deneme olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasından sonra şimdi de 1930 yılında kendi önerisi ve desteğiyle kurulmasını istediği partinin üzerinde görünmez bir hâkimiyet kurmak istediği açıktır.

---

[123] Cemil Koçak, *a.g.e.,* s. 143.
[124] Cemil Koçak, *a.g.e.,* s. 147.
[125] Şule Sevinç Kişi, *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ege Üniversitesi Öğrencileri İçin Ders Notları,* İzmir, 2007, s. 132.
[126] İsmail Cem Feridunoğlu, 'Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Basın', Tolga Yazıcı, *age.,* s. 159.

Kişi 'ye göre Mustafa Kemal Paşa'yla olan konuşmasını aktaran Fethi Bey'in deyimiyle bu yeni partinin programının Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan esaslı bir farkı olmayacaktır. Varılan anlaşmaya göre iki partinin de yüksek yönetim ve denetimi Mustafa Kemal'in elinde olacaktır. Kendisi Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan ayrılmamakla birlikte bu partinin de mürevvici (yürütücüsü) olacak, seçimlerde her iki partinin adaylarını da kendisi belirleyecektir. Böylece mecliste birbirini denetleyecek iki partinin varlığı ve öte yandan da ülkede biraz özgürlük havasının esmesi sağlanacaktır.[127] Bu şartlar altında, Serbest Cumhuriyet Fırkası adında Türk siyasal hayatının, çok partili hayata geçişinin ikinci başarısız denemesi olan parti, 12 Ağustos 1930'da kurulmuştur.

Serbest Cumhuriyet Fırkası, bir program ile "Serbest Cumhuriyet Fırkası Yasası" adı altında bir nizamname kabul etmiştir. Parti ekonomik alanda liberalizmi savunmaktadır; vergilerin indirilmesini, bayındırlık hizmetleri ve demiryolları gibi yatırımların büyük ölçüde tek bir nesile yüklenmemesini, yabancı sermayenin kabul edilmesini, özel girişimin esas tutulmasını, tekellerin kaldırılmasını, bürokrasinin azaltılmasını; vicdan fikir ve çalışma özgürlüğünün sağlanmasını, yürütme organının denetlenmesini, halkın yönetime katılmasını ve yöneticilerini denetleyebilmesini talep etmiştir.[128] Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulduğu sıralarda bir muhalefet partisi olarak kabul edilmekte ve mecliste Cumhuriyet Halk Fırkası sıralarından da destek görmektedir. Ancak zaman içerisinde Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın sıradan bir muhalif partisi niteliğini kaybedip halktan da almış olduğu destekle bir iktidar alternatifi olabileceği düşünceleri yayılmaya başlamıştır. Bu düşüncelerin Serbest Cumhuriyet Fırkası yöneticileri tarafından da kabul görmesi muhalefet partisi olarak Serbest Cumhuriyet Fırkası'na hoşgörü ile bakan Mustafa Kemal'in görüşlerinin değişmesine neden olmuştur. Fethi Bey ve grubunun yapmış oldukları İzmir seyahati partinin sadece bir siyasal rakip değil, bir siyasal seçenek olduğunu ispatlar niteliktedir. Bu gelişmeler sonucu Mustafa Kemal Paşa'nın da partiden desteğini çektiğini anlayan Fethi Bey bir çatışma ortamının doğmasını engellemek amacıyla 17 Kasım 1930'da partiyi feshetmiştir. Böylelikle çok partili hayata geçişin ikinci

[127] Şule Sevinç Kişi, *a.g.e..,* s. 132.
[128] Cemil Koçak, *a.g.e.,* s. 148.

denemesi de başarısızlıkla sonuçlanmıştır.1930 yılından 1946 yılına kadar çok partili hayata geçiş için başka deneme girişiminde bulunulmamış ve Türk siyaseti bu dönem boyunca tekrardan tek partili dönemi yaşamaya geri dönmüştür.

2.2.1.3. Demokrat Parti: Kuruluş Süreci ve 1946 Seçimlerine Giden Süreç

Türkiye 1930-1946 arası CHP'nin tek partili yönetimi ile yola devam etmiştir. Bu dönem boyunca CHP dönemin şartları dolayısıyla yapılmış reformların kalıcı olmasını sağlamak ve ülkeyi bütünlük içerisinde tutmak amacıyla otoritesini arttırmıştır. Özellikle devletçilik ilkesinin kabul edilmesi ekonomik alanda merkeziyetçiliği ön plana çıkararak CHP'nin adımlarına ideolojik temel teşkil etmiştir.[129] CHP'de 10 Kasım 1938'de Atatürk'ün vefatından sonra toplanan kurultayda İsmet İnönü değişmez genel başkan ilan edilmiştir. Ancak bu sırada patlak veren İkinci Dünya Savaşı Türk iç ve dış politikasını önemli ölçüde etkilemiştir. Türkiye savaşa girmemiştir ancak savaşın ekonomik etkilerinin Türk evlerine girmesi CHP'nin halkın gözündeki imajının zedelenmesine sebebiyet vermiştir. Bu durum CHP'nin kendi kadrosu içinde de muhalif hareketlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Parti içi muhalefetinin ortaya çıkmasında İnönü'nün devletçilik ilkesine önem vermesi paralelinde gerçekleşen Milli Korunma Kanunu'nun çıkarılması, Varlık Vergisi'nin konulması, ezanın Türkçe okutturulması gibi nedenler etkili olmuştur. Bu durumun ortaya çıkması ve halkın partiye olan güveninin zedelenmesinde iktidarın ekonomi politikaları, baskıcı tutumu ve iktidarı denetleyecek bir muhalefetin olmaması söylenebilir. Ancak bu sıralarda parti içi ilişkileri bozucu asıl önemli hadise Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun görüşmelerinde ortaya çıkmıştır.

Atatürk'ün direktifiyle 1930'ların ikinci yarısından itibaren ele alınan topraksız çiftçi bırakmamak görüşünü Saraçoğlu Hükümeti, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru yeniden gündeme getirmiştir. Tarım Bakanlığı'nca hazırlanan ve Bakanlar Kurulu'nca Ocak ayında meclise getirilip 14 Mayıs 1945'te TBMM'de görüşülmeye başlanan Çiftçiye Toprak Dağıtılması ve Çiftçi Ocakları Kurulmasına İlişkin

[129] Bade Süzer, "Türkiye'de Merkez Sağ", *Genç Düşünce Dergisi*, Kocaeli, Haziran 2010, s. 113.

Kanun'un amaçları, toprağı olmayan veya yetmeyen çiftçilere toprak ve araç vermek ve yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlamaktır.[130]

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun üzerindeki görüşmelerle su yüzüne çıkan muhalefet hareketi, Bütçe Kanunu üzerindeki görüşmelerle de kendini iyiden iyiye açığa vurmuştur. Başta Celal Bayar gelmek üzere Feridun Fikri Düşünsel, Adnan Menderes, Hikmet Bayur, Emin Sazak bu görüşmeler sırasında öncelikle ekonomi politikası olmak üzere hükümetin birçok kararını eleştirmişlerdir.[131]

1945 yılının kış aylarında ortak bir hareket haline gelen grup çalışması sonunda; 7 Haziran'da CHP Meclis Grup Başkanlığı'na Dörtlü Takrir olarak bilinen ve altında Bayar, Menderes, Köprülü ve Koraltan'ın imzaları bulunan, genel olarak ülkede ve partide siyasal liberalleşme talep eden bir önerge verilmiştir. Önergede bütün dünyanın demokrasi yolunda hızla ilerlediği belirtilmekte ve Türkiye'nin de bu akımdan ayrı kalamayacağı vurgulanmaktadır. Önerge daha çok parti içinde serbest ve özgür tartışma olanağı yaratmaya yönelik bir amaç taşımaktadır. Bunun yanında tüm ülkede siyasal liberalleşme gereği de açıklanmaktadır.[132]Önerge İnönü'nün talebi ile reddedilmiştir. Aslında İnönü 19 Mayıs kutlamaları sırasında yapmış olduğu konuşmasında, çok partili hayata geçişin sinyallerini vermiştir. İnönü'nün talebi ile önergenin reddedilmesi belki de parti dışı muhalefeti tetiklemek amacına yönelik bir manevra olarak görülebilir. Basında ve TBMM'de yapılan tartışmalarında sıkça batı demokrasilerinin örnek alınması gereği vurgulanmaktadır. Bu anlamda İnönü'nün öngörüsü haklılığını hissettirmektedir. Parti içi muhalefet, önergenin reddinden sonra görüşlerini Tan ve Vatan gazetelerinde ortaya koyarak, CHP yönetimini eleştirmeye başlamıştır. Menderes, Köprülü ve Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu, ulusun yönetim üzerinde denetim sağlamasını, insan temel hak ve özgürlüklerinin teminat altına alınmasını ve anti demokratik yasaların kaldırılmasını basında da talep etmeye devam etmişlerdir. İnönü, 1 Kasım'da TBMM'ni açış konuşmasında, hükümet partisinin karşısında bir parti bulunmamasının yarattığı eksikliği vurgulamış ve yeni bir siyasal

[130] Şule Sevinç Kişi, *a.g.e.*, s. 177.
[131] Şule Sevinç Kişi, *a.g.e.*, s.178.
[132] Cemil Koçak, *a.g.e.*, s. 177.

partinin kurulmasını teşvik etmiştir.[133] Açıkça muhalefet yapmaları üzerine Menderes ve Köprülü Halk Partisi'nden ihraç edilmişlerdir. Ardından da Koraltan, arkadaşlarının partiden ihraç edilmelerinin tüzüğe aykırı olduğu yolunda basına bir bildiri verdiği için ihraç edilmiştir. Daha sonra da Celal Bayar, arkadaşlarının partiden atılmasını protesto ederek partiden istifa etmiştir.[134] Bu gelişmeler, CHP karşısında yeni bir partinin ortaya çıkmasına yeterli olacak niteliktedir. Siyaset iyiden iyiye gerilmiş adeta patlama noktasına gelmiştir. Siyaset bu atmosfer içinde ilerlerken Demokrat Parti 7 Ocak 1946'da kurulmuştur. Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan tarafından kurulan partinin genel başkanlığı koltuğuna Celal Bayar oturmuştur.

Koçak'a göre DP programı iki ana görüş etrafında kaleme alınmıştır:[135]

- *Partinin siyasal amacı ülkede demokrasinin geniş ve ileri ölçüde gerçekleşmesini sağlamaktır. Temel hak ve özgürlüklere geniş yer verilmiştir. Bu arada dernek kurma özgürlüğü vurgulanmış, tek dereceli seçim sistemi talep edilmiş ve seçim güvenliği üzerinde önemle durulmuştur.*
- *Ekonomik faaliyetlerde ise özel girişimin ve sermayenin esas olduğu belirtilmiştir. Parti laikliği dinsizlik biçiminde anlamamakta ve din özgürlüğünün diğer özgürlükler kadar önemli olduğunu savunmaktadır.*

Özbudun'a göre Demokrat Parti'nin başarılı olmasında önemli katkısı olan sınıfsal taban, 1946- 1950 döneminde DP'yi doğuran ve çok kısa sürede iktidara ulaştıran çevresel muhalefetler koalisyonu olarak tanımlanan ve tahmin edileceği gibi, türdeşlikten yoksun bir yapıdır. Bu koalisyon içinde, CHP iktidarına çok değişik nedenlerle muhalefet eden, dini / muhafazakâr kesimler, tek-parti sisteminin simgesi haline gelmiş jandarma-tahsildar baskısı altında bunalmış köylü kitleleri, liberal demokratlar, solcular, ticari burjuvazinin bazı kesimleri, varlık vergisi ve diğer ayrımcı muamelelerin acısını çekmiş olan unsurlar vardır. Bunların tek ortak özelliği, CHP tek-parti yönetimi tarafından dışlanmış, günümüzün moda deyimiyle ötekileştirilmiş olmalarıdır. Tek ortak stratejileri de baskıcı, dışlayıcı, otoriter tek-

[133] Cemil Koçak, *a.g.e.,* s. 180.
[134] Şükrü Karatepe, *Tek Parti Dönemi*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 98.
[135] Cemil Koçak, *a.g.e.,* s. 181.

parti iktidarından kurtulmak, böylece siyasal sistem içindeki etkinliklerini arttırmaktır.[136]

Alpkaya ve Duru'ya göre DP, CHP'nin uzun tek parti döneminin geniş halk kitlelerinde biriktirdiği tüm hoşnutsuzlukları demokrasi vaadiyle seferber ederek iktidara gelen ve iktidara tamamen sahip olabilmek için halk hareketini araç edinen büyük toprak sahipleri ve ticaret burjuvazisinden oluşan egemen sınıfların siyasal örgütüdür.[137]Türk siyasal hayatında DP'nin CHP karşısında ortaya çıkması, ilk başlarda CHP tarafından da olumsuz karşılanmamıştır. Çünkü İsmet Paşa'nın istediği olmuş, muhalefet parti içinden siyasi sahneye taşınmıştır. İsmet Paşa bunun Türk demokrasisine güç kazandırdığına inanmıştır.

Emre'ye göre Halk Fırkası'nı kuran kişiler Abdülhamit devrindeki baskıcı idareye karşı hürriyet aşkıyla yetişmiş bir kuşaktır. İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği 1945'te bu hürriyet aşkı demokrasiye geçişi mümkün kılmıştır. Devleti kuran ve İsmet İnönü'nün deyişiyle 'devletin ve milletin müşterek müessesesi olan' CHP artık örgütlü bir muhalefetle karşı karşıya olacaktır.[138]DP, CHP'ye nazaran siyasal alanda daha özgürlükçü ve ekonomik alanda ise daha liberal politikalar benimsemektedir. Bu durum halkın gözünde bir umut ışığının belirmesini sağlamıştır. Demokrat Parti'ye olan ilgi artmış ve geniş kitlelerce desteklenecek bir partinin tabanı oluşmaya başlamıştır.

Karpat'a göre 1908'de İttihat ve Terakki'nin genişlemesi sırasında olduğu gibi, çoğu kere parti programı hakkında bilgisi bulunmayan birkaç kişi toplanıp bir parti şubesi kuruyor ve ancak bundan sonra Demokrat Parti merkez örgütünü haberdar ediyorlardı. Sık sık Halk Partisi ilçe veya köy örgütünün demokratlara katıldığı oluyor, bazen ise istifa eden idare heyetlerinin yerini dolduracak sayıda Halk Partisi üyesi bulunamıyordu.[139]Bu gibi durumlarda duvarın veya kapının üzerindeki Halk Partisi levhası Demokrat Parti olarak değiştiriveriyordu.[140] Böylece kuruluşundan altı ay sonra Demokrat Parti bu derece kuvvetlenince, Halk Partisi

---

[136] Ergun Özbudun, *a.g.e.,* s. 36.

[137] Faruk Alpkaya, Bülent Duru, *1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim*, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2012, s.329.

[138] Yunus Emre, *CHP Devamlılık ve Değişim*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2020, s. 17.

[139] Tasvir Gazetesi, 4 Mayıs 1946'dan aktaran Kemal H. Karpat, *a.g.e.,* s. 488.

[140] Kemal H. Karpat, *a.g.e.,* s. 489.

Hükümeti, ilk düşündüğü gibi 1947'de değil, 21 Temmuz 1946'da genel seçimlere gitmek zorunda kalmıştır.[141]CHP, DP ile ancak bu şekilde rekabet edebileceğini düşünmektedir. Hedef erken seçimle DP'nin bileğini bükmektir. Bu seçimler çok partili demokratik hayata geçişimizin üzerinden yedi ay bile geçmeden, muhalefet partileri genel merkez kuruluşlarını yapmış olsalar bile, il ve ilçelerde teşkilatlanmalarına zaman ve imkân verilmeden yapılmıştır.[142]

İktidarın seçimleri erkene almaktaki amacı, muhalefeti hazırlıksız yakalamaktır. DP henüz örgütlenmesini tamamlamamıştır. Buna rağmen seçim kampanyasında geniş mitingler düzenleyerek, yeni siyasi mücadele biçimleri ortaya koymuştur. Kampanya boyunca, seçim güvenliğinin sağlanması, seçimlerin yargı güvencesi altında yapılması, hükümet ve bürokrasinin seçimlerde tarafsız kalması, muhalefete baskı yapılmaması, çoğunluk sistemi terk edilerek nisbi temsil sistemine geçilmesi, cumhurbaşkanlığı ile parti başkanlığının ayrılması, anayasa ve yasaların gerektiği gibi uygulanması, anayasaya aykırı yasaların yürürlükten kaldırılması gibi istekler dile getirilmiştir.[143]

İnönü hemen şubat ayından başlayarak aldığı bir dizi kararla liberalleşme bayrağını DP'nin elinden almak için harekete geçmiştir. Önce öğrencilere örgütlenme hakkı tanımış ardından üniversitelere özerklik verilmiştir. Basit suçlar affedilmiş ve kısıtlamalar gevşetilmiştir. Köylüyü ezen bazı vergiler kaldırılmıştır. İşçiler için sigorta güvencesi getirilmiştir. Ardından en önemli darbe indirilmek üzere kurultay, olağanüstü toplantıya çağırılmıştır. Sekiz yıl önceki ilk olağanüstü toplantıda İnönü değişmez genel başkan ilan edilmişti. Bu ikinci toplantıdaysa değişmez başkanlık unvanına İnönü'nün isteği üzerine son verilmiştir. Artık genel başkan seçimle iş başına gelecek ve değişebilecektir.[144]Bu gelişmeler ışığında yapılan 1946 seçimleri, adli teminattan yoksun ve gizli oy, aleni tasnif esasına ciddiyetle riayet edilmeden yapıldığı için hiç kimseyi tatmin etmemiştir.[145]Seçimin

---

[141] Jaschke, DieTürkei in Den Jahren 1942-1951, s.63'ten aktaran Kemal H. Karpat, *a.g.e.,* s. 489.
[142] Sadettin Bilgiç, *Türkiye'de Seçimler ve Seçim Kanunları*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1995, s. 6.
[143] Şükrü Karatepe, *a.g.e.,* s. 100.
[144] Mehmet Ali Birand, vd., *Demirkırat: Bir Demokrasinin Doğuşu*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007, s. 28-29.
[145] Sadettin Bilgiç, *a.g.e.,* s. 30.

galibi CHP'dir. Seçim sonucu toplam 465 sandalyeden CHP 397, DP 61, Bağımsızlar ise 7 sandalye kazanmıştır.[146]

Özbudun'a göre 1945-1950 döneminde Türkiye'de tek parti rejiminden çok partili siyasal hayata barışçı ve kesintisiz bir biçimde geçilmiş olmasını mümkün kılan faktörlerin en önemlisi, DP liderliğinin, CHP liderliği ile aynı ideolojik ve siyasal kökten gelmiş olmasıdır. Daha önceki TCF ve Serbest Fırka denemelerinin aksine, CHP liderliği, DP muhalefetinin rejimin temel ilkelerini ve Atatürk devrimlerini tehlikeye atmayacağına inanmaktadır. Özellikle Atatürkçülüğünden hiç kuşku duyulmayacak olan Celal Bayar'ın şahsına duyulan güven, bu süreçte kilit rol oynamıştır.[147]

2.2.1.4. Seçim Sonrası Toplumsal Muhalefet, İnönü ve Demokrat Parti

1946-1950 dönemi, CHP'nin tek parti yönetimine karşı toplumsal muhalefetin yaygınlaştığı ve yükseldiği zaman dilimidir. Çavdar'a göre bu toplumsal muhalefete kaynaklık eden nedenleri şöyle sıralayabiliriz: [148]

- *Tek parti yönetimi, insanların düşün, inanç ve yaşam biçimleri üzerinde büyük baskı yaratmıştır.*
- *Kırsal alandaki küçük yöneticiler (az topraklı çiftçiler, marabalar, ortakçılar ve ücretli çalışanlar), kısacası köylüler, merkezi hükümet (iktidar) ve onun feodal beyler ile büyük toprak sahipleri tarafından ezilmekte, sömürülmektedir. Kısacası bu yörelerde yoksulluk dayanılmaz boyutlara erişmiştir.*
- *Kırsal alanda yaşayan yoksul köylüler üzerinde, başta yol vergisi olmak üzere çeşitli nedenlerle baskılar yapılmakta, vergiyi ödeyemeyenler, yol yapımında borçları karşılığı çalıştırılmaktadır.*
- *İşçilerin tüm hakları ellerinden alınmıştır. Sendika kurma, toplu pazarlık, toplu sözleşme, grev hakları yoktur.*
- *Memurların, özellikle orta ve alt dereceli kamu görevlilerinin durumu işçilerden farklı değildir.*

---

[146] https://tr.wikipedia.org/wiki/1946_Türkiye_genel_seçimleri - giriş tarihi 23.11 2017.
[147] Ergun Özbudun, *a.g.e.*, s. 34.
[148] Tevfik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi – 1950'den Günümüze*, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2008, s. 15-16-17.

- *Tüccar ve sanayiciler de gayrimemnunlar arasındadır. Milli Korunma Yasası'nın getirdiği bazı mükellefiyetler bu grubu rahatsız etmiştir. Tüccar ve sanayicilerin iktidara, yani CHP'ye karşı cephe oluşturmalarının bir başka nedeni de varlık vergisi ve onun kural tanımaz uygulamalarıdır. Böylece sermaye de CHP'nin karşısına geçmiştir.*
- *Çiftçiyi Topraklandırma Yasası büyük toprak sahiplerini de ürkütmüş, muhalefet partisinin, yani DP'nin yanında yer almasına neden olmuştur.*

DP'nin 1946 seçimleri sonrası ılımlı bir politika izlemesi, gücünü çatışmadan ziyade Anadolu'da örgütlenmeye ayırması, DP'nin 1950 seçimlerindeki başarısının temelinde yer alan en önemli unsurdur. DP, 1946 seçimleri öncesi bilinçli olarak katılmadığı yerel seçimlerde, gücünün farkına seçime katılımın bir önceki seçime nazaran azalmasıyla anlamış, 1946 genel seçimlerinde ise örgütlenmesini tamamlayamamasına rağmen aldığı oy oranıyla gücünün farkına varmıştır. Şimdi DP için yapılacak tek şey tam olarak örgütlenmesini sağlamak ve parlamentodaki muhalefet görevini yerine getirmektir. Bu çerçevede DP, hedeflerine ulaşabilmek için öncelikle ilk büyük kongresini yapmaya karar vermiştir.

DP 1. Büyük Kongresi'ni 7 Ocak 1947'de Ankara'da toplamıştır. Kongrede Celal Bayar yeniden genel başkanlığa seçilmiş ve Hürriyet Misakı adında bir rapor okunmuştur. DP bu raporda üç önemli talepte bulunmuştur: [149]

- *Antidemokratik yasaların kaldırılması,*
- *Vatandaşların oyunun güvence altına alınması,*
- *Devlet başkanlığının parti başkanlığından ayrılması.*

1946- 1950 arası genel olarak bir çatışma ortamı olmamasına rağmen 21 Temmuz 1946 seçimleri ile 12 Temmuz 1947 tarihleri arasında DP ile CHP grupları arasında küçük atışmalar da yok değildir. 'Peker Hükümeti, muhalefeti yasa dışına çıkmak ve halkı isyana kışkırtmakla; Bayar ise, Peker'i DP üzerinde sürekli baskı uygulamak ve tek parti geleneklerini sürdürmekle suçlamaktadır.'[150] DP'nin 1. Büyük Kongresi'nde ilan edilen Hürriyet Misakı karşı taraftan da cevabını bulmuştur. Bu gerilimler iki parti arasında doğabilecek çatışmaları körükler niteliktedir. İşte tam bu

[149] Mehmet Ali Birand, v.d., *a.g.e.*, s. 38.
[150] Cemil Koçak, *a.g.e.*, s. 185.

sırada çok partili hayata geçişin ilk yılında doğabilecek bir çatışmayı İnönü engellemiştir. İnönü'nün iki partiyi yakınlaştırmaya çalışması bu amaçla çok partili hayatın başlangıcındaki bu hassas dönemde hakem rolü oynayarak iki partiyi diyaloga zorlaması son derece olumlu bir gelişme olmuş, siyasal gerginliği azaltmış ve siyasal gelişmeleri önemli ölçüde etkilemişti. İnönü bu amaçla 12 Temmuz Beyannamesi'ni yayımlamıştır. İsmet Paşa kendisini her iki partiye karşı eşit derecede sorumlu görmektedir. Açıkça yazamasa da bu, fiilen CHP genel başkanlığından ayrılmak demektir. Cumhurbaşkanı partiler üstü bir rol üstleniyor ve demokrasi işte böyle işlemelidir demek istemektedir.[151]

12 Temmuz Beyannamesi CHP Grubu içinde de etkileri olması kaçınılmazdır. DP'nin Peker Hükümeti'ne eleştirisi sonucu Recep Peker istifa etmiştir. Yerine daha liberal eğilimli Hasan Saka Hükümeti kurulmuştur. DP Grubu içerisinde de 12 Temmuz Beyannamesi'ne eleştiriler yapılmakta ve parti ılımlı muhalefet yanlılarıyla sert muhalefet yanlıları olarak iki ayrı gruba ayrılmıştır. Sert muhalefet yanlıları önceleri kendilerini Müstakil Demokratlar Grubu olarak adlandırmıştır. Ancak bu şekilde başarılı olamayacaklarını anlayan grup 20 Temmuz 1948'de kurulan ve Fevzi Çakmak'ın önderliğini yaptığı Millet Partisi'ne katılmışlardır.

2.2.2. Türk Siyasal Hayatında Siyasal Partiler ve Basın ile İlişkileri

2.2.2.1. Cumhuriyet Dönemi Basını

1923 yılındaki Cumhuriyetin ilanıyla birlikte, Türk basın tarihinde de Cumhuriyet Dönemi diye adlandırılan yeni bir dönem başlamıştır.[152] Cumhuriyetin ilanıyla başlayan bu dönemde uzun yıllar yeni bir basın yasası çıkartılmamış ve 1909 tarihli basın kanunu, Meşrutiyet sürecinde yapılan çeşitli değişikliklerle birlikte yürürlükte kalmaya devam etmiştir.[153] Bu dönemde ülke genelinde yaşanan bazı olumsuz gelişmeler basın hayatına da müdahaleler olarak yansımıştır.

1925 Şeyh Sait İsyanı ile basın ve hükümet arasındaki ilişkiler kopma noktasına gelmiş, hükümete geniş yetkiler tanıyan 4 Mart 1925 tarihli Takrir-i Sükûn

---

[151] Mehmet Ali Birand, vd.., *a.g.e.*, s. 39.
[152] Mustafa Özbey, Hülya Baykal, Tan Baykal, *Basın Yönetiminde Sansür Mütareke Dönemi Basını,* Minel Yayınları, Ankara, 2016, s. 25.
[153] Hıfzı Topuz, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973, s.145.

Kanunu ile İstanbul ve Anadolu'nun değişik eğilimlerindeki birçok muhalif gazete ve dergi kapatılmış ve gazeteciler mahkemelerde yargılanarak çeşitli cezalara çarptırılmışlardır.[154] Muhalif basının susturulmasıyla ülkede tam bir tek sesli ortam oluşturulmuştu. Koloğlu'na göre çok partili düzene geçinceye kadar basın sürekli olarak CHP'nin sıkı kontrolü altında tutulmuş, dini yayınlara hiç izin verilmemiş, sola da Kemalist çizgiyi aşmamak koşuluyla göz yumulmuştur. CHP yönetimi basını her açıdan kendisine bağımlı kılmıştır. Gazete sahiplerinden çoğu milletvekilidir. Ulus'un başındakilerden ayrı olarak Yunus Nadi'yi, Asım ve Hakkı Tarık Usu, Mahmut Soydan'ı bu arada sayabiliriz. Diğer yandan hem kâğıt hem de ilan kaynağı (özel reklam pek azdı ve bütün gelir resmi ilana bağlıydı) devletin kontrolündedir.[155] Bu dönemde muhalif basını susturma politikaları kitlelerin sesini bir muhalefet partisine yönlendirmesine sebebiyet vermiştir.

12 Ağustos 1930 tarihinde Fethi Bey'in başkanlığı ve Nuri Conker'in Genel Sekreterliği'nde Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur. 3 Eylül 1930'da partiyi tanıtmak üzere bir Batı Anadolu gezisi başlatan Fethi Bey ve parti önde gelenleri, başta İzmir olmak üzere gittikleri yerlerde coşkun bir sevgi gösterisiyle ve yaşasın gazi yaşasın Fethi Bey sözleriyle karşılanmışlardır. Bu karşılanma, kısa zamanda liman işçileri ve geniş halk kitlelerinin de katılmasıyla CHF-SCF çatışması biçimine dönüşmüştür. CHF iktidarda olmanın üstünlüklerini kullanarak güvenlik güçleri desteği ile bir karşı gösteri düzenlemiş, SCF için toplanan halk ile polis arasında çatışma çıkmıştır. 5 Eylül günü İzmir'de yayınlanan Anadolu gazetesi, SCF aleyhinde bir yazı yayınlamıştır. Cumhuriyet döneminin 1931 yılında çıkarılacak olan ilk basın kanunun yolunu açan olaylar bu yayınla patlama noktasına gelmiştir.[156]

1931'de cumhuriyet döneminin ilk basın yasası yayınlanmıştır. Bunda saltanat, hilafet, komünizm ve anarşizm yanlısı yayınlara madde tasrihiyle yasaklama getirilmektedir. Hükümete, yurt ülke yararına ters düşen yayınları kapatma hakkı

---

[154]Ali Gevgilili, 'Türkiye Basını', Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, C.1, İletişim Yayınları, Gözlem Matbaası, İstanbul, 1983, s. 214'ten aktaran Mustafa Özbey, Hülya Baykal, Tan Baykal, *a.g.e.,* s. 26.

[155] Orhan Koloğlu, *a.g.e.,* s. 118.

[156]Alpay Kabacalı, *Türk Basınında Demokrasi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994, s. 142-156'dan aktaran Mithat Atabay, *a.g.e.,* s. 90-91.

tanımaktadır. Bu durumda Matbuat Müdürlüğü'nün bir telefon emriyle gazeteler kapatılabilmektedir.[157]

1931 Basın Yasası ile rejim, devrin aleyhine yayın yapmak, padişah ve halife lehine övücü yazılar yazmak komünizm ve anarşizm yanlısı yayınlarda bulunmak yasaklanmıştır. Yine 1931 Basın Yasası ile hükümete, ülke menfaatlerine ters düşen yayın yapan gazete ve dergileri kapatma yetkisi verilmiştir.[158]Kanunun bir başka özelliği de o dönemde yayınlanan kanunlardan farklı olarak hem basını hem de matbaaları aynı kanun içerisinde değerlendirmesi ve kabul etmesidir. 1931 Basın Yasası yukarıda saydığımız özellikleri dikkate alarak yaptığımız bir değerlendirme ile otoriter bir kanun olarak kabul edilebilir. Ülkede tek söz sahibi olan CHF'na, bu kanun büyük ve geniş yetkiler vermiş, güdümlü bir basın yaratılması yolunda önemli bir adım oluşturmuştur.[159]

1931 Basın Yasası ile basını kontrol ve disiplin altına almak isteyen CHF yönetimi, tek parti yönetiminin ülkede daha kökleşmesini takiben, bu kontrol ve disiplin daha fazla arttırmak ve tamamen kendi kontrolünde bir basın yaratabilmek düşüncesi ile güdümlü bir basın yönetiminin oluşturulmasını temel politika olarak kabul etmiş ve derhal uygulamaya geçmiştir. Bu alanda ilk dikkat çeken çaba, 1931 yılında lağvedilmiş olan Matbuat Umum Müdürlüğü'nün, 22 Mayıs 1933 tarihinde yeniden örgütlenmesine gidilmesi olmuştur. Kanunda, Matbuat Umum Müdürlüğü'nün görevleri olarak, basının denetlenmesini sağlamak, basın çalışanlarının basın kanununa uygun vasıfta kişiler olup olmadıklarının araştırılması, devleti ilgilendiren yayınların ilgili makamlara aktarılmasını temin etmek olarak belirtilmiştir.[160] Aslında bu dönemde Matbuat Umum Müdürlüğü basını iktidarın hedefleri doğrultusunda yönlendirmek için çalışmıştır.

1931 Basın Yasası, daha önce de belirtildiği gibi dönem içerisinde birçok değişikliklere uğramıştır. Bu değişiklikler, hükümetin veya iktidarın basın üzerindeki etkisini daha fazla arttırmaya yönelik değişiklikler olarak görülmektedir.[161]

---

[157] Orhan Koloğlu, *a.g.e.,* s. 119.
[158] İ. Ceyhan Koç, *a.g.e.,* s. 23.
[159] İ. Ceyhan Koç, *a.g.e.,* s. 24.
[160] İ. Ceyhan Koç, *a.g.e.,* s. 120-121.
[161] İ. Ceyhan Koç, *a.g.e.,* s. 117-118.

1935'te Ankara'da Birinci Basın Kongresi toplanmıştır. Amaç, basın ile Basın Genel Direktörlüğü arasındaki iş birliğini pekiştirmek, Türk basının görevlerini daha iyi görebilmesi için gereken yolları saptamak ve mesleğin ilerlemesini sağlamaktır. Bu toplantıdan basının rejime bağlılığını anımsatmak dışında hiçbir sonuç alınmamış ama Basın Birliği kurulmuştur.[162] O dönem yaşananları Topuz şu cümlelerle anlatmaktadır: '1931-38 yıllarında oldukça sınırlı bir basın özgürlüğü vardır Türkiye'de. Hükümet güdümlü bir özgürlüğe yönelmiştir. Her ne kadar Atatürk basın özgürlüğünden doğan zararları giderecek tek araç yine basın özgürlüğüdür. İdare ve hükümetin mezhebine taarruz etmemek şartı ile basın özgürdür demişse de o zamanki CHP yöneticileri bu özgürlüğü sıkı bir kontrol altında tutmaya çalışmışlardır. Tek parti rejimidir o dönem. Muhalefet basını diye bir şey yoktur ülkede.'[163]

1930'lu yılların cumhuriyetinin anlayışında basının sorumluluğu topluma karşı olmaktan çok, ulusa ve devrimlere karşı duyulan bir sorumluluk biçiminde tanımlanmaktadır. Dönemin koşulları dikkate alındığında, yeni kurulan bir devleti yaşatma çabaları, bu yaklaşımı anlaşılır kılmaktadır.[164] Genç Türkiye Cumhuriyeti de 1930'lu yıllardaki koşullarını göz önüne alarak zorunlu bir kendini düzenleme sistemi oluşturma girişiminde bulunmuş, ancak 1940'lı yılların ikinci yarısındaki değişen koşullar yeniden değerlendirildiğinde bundan vazgeçmek zorunda kalmıştır.[165] Bu değişim zorunluluğunun temelinde dünyanın içerisine girmiş olduğu siyasal konjonktür vardır. Bu dönemin temel konusu ise İkinci Dünya Savaşı'nın başlamış olmasıdır. Türkiye savaşa girmemiştir ancak savaşın etkileri Türk siyasal ve sosyal hayatını etkilediği gibi bu etkiler basın hayatına da yansımaktadır.

2.2.2.2. İkinci Dünya Savaşı Dönemi Basını

Türkiye'de savaş yıllarından itibaren basına karşı kısıtlayıcı önlemler alınmaya başlamıştı. Yabancı ülkelerin basın yoluyla Türk kamuoyunu etkilemesine fırsat verilmeyecekti. Savaşa doğrudan doğruya katılan ülkelerdeki kadar olmasa da

---

[162] Orhan Koloğlu, *a.g.e.,* s. 120.
[163] Hıfzı Topuz, *a.g.e.,* s.152-153.
[164] Ruhdan Uzun, "Basın Etiği Açısından Kurumsallaşma Çabaları: Basın Birliği", Nazife Güngör (der.), 2010, *a.g.e.,* s. 147-148.
[165] Ruhdan Uzun, *a.g.m.,* Nazife Güngör (der.), 2010, *a.g.e.,* s. 149.

Türkiye'de de basının ülkenin güvenlik çıkarlarını dikkate alarak görev yapması beklenmekteydi. Hiçbir kötü niyet taşımasa da ülkenin çıkarlarına zarar verdiği düşünülen yayın organlarına karşı katı önlemler alınacaktı.[166]

1939 ile İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği ve Türkiye'nin çok partili sisteme geçtiği 1945 yılları arasında tek parti denetiminin aynen devam etmesine karşılık hem iletişimde çeşitlenme hem de siyasi alanda konu zenginleşmesi fark edilir. Savaş yılları boyunca gazetelerin yanı sıra Ankara Radyosu'nun yayınları toplumu bilgilendiren önemli bir kaynak olmuştur. Özellikle günlük gazetelerin iki ya da beş gün sonra ulaştırılabildiği Anadolu kentlerinde radyo çok önemli bir yönlendiricidir. Yayınlar, elbette ki devletin politikasını izlemek ve eleştirel tartışmalara girişmemek ilkesine bağlıdır.[167]

Türkiye II. Dünya Savaşı dönemine, İsmet İnönü'nün liderliği ve politikası altında girmiştir. Bu politika savaşa girmemeye ve savaş halindeki ideolojiler (liberaliz-faşizm-sosyalizm) arasında tercih yapıyor görünmemeye dayanmaktadır. Atatürk'ün ebedi şef, İsmet İnönü'nün de milli şef diye anıldığı bu yıllarda, basın hem Matbuat Umum Müdürlüğü'nün hem de sıkıyönetimin en katı kontrolü altındadır. En ufak bahanelerle yayınlar kapatılmaktadır. Kâğıt kısıntısı sayfaları ve tirajları düşürürken, Ankara radyosunun yayınları da daha hızlı ve devlet politikasını daha kesin yansıtan haberleriyle yazılı basının önünde geçmiştir.[168]

Türkiye'nin izlediği, denge politikası olarak adlandırılan bu dış politika, iktidarın basın üzerindeki denetimini ve güdümünü arttırıcı bir etki yaratmıştır. İktidar, basının izlediği çizginin dış politikaya uygun olmasına büyük özen göstermiş, bu uyumu sağlaması için, basın üzerinde siyasal rejimin yapısından kaynaklanan baskısını daha da arttırmıştır. Bu dönemde hükümet savaş öncesi ve savaş esnasında çıkardığı yasalarla basını kontrolü altına almaya çalışmıştır. Hükümet, savaşın gidişatına göre politika izlemiş, izlenen politikalar doğrultusunda

---

[166] Onur Öymen, *Bir Propaganda Silahı Olarak Basın*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014, s.291.
[167] Orhan Koloğlu, "Cumhuriyet Döneminde İletişim Politikasına Genel Bakış", Nazife Güngör(der.), 2010, *a.g.e.,* s. 17.
[168] Orhan Koloğlu, *a.g.e.,* s. 120.

basını talimatları ile yönlendirmeye çalışmıştır. Bu dönemde Türkiye'de basına direkt sansür uygulanmamıştır.[169]

Dönemin tanıklarından gazeteci yazar Hıfzı Topuz İkinci Dünya Savaşı döneminde basın iktidar ilişkilerini şöyle özetlemektedir: "Celal Bayar döneminde, 1938'de yapılan Basın Kanunu değişikliği yeni hükümete geniş yetkiler sağlamıştır; basının yönetimi İnönü'nün ve hükümetin tekelindedir. 1939 Eylül'ünde İkinci Dünya Savaşı patlak verir. Bütün dünyada gerginlik artar, olağanüstü önlemler alınır. Türkiye savaşın dışındadır ama 1940 Kasım'ında İstanbul bölgesinde sıkıyönetim ilan edilecektir. Hükümet artık savaş bitene kadar bu sınırsız yetkileri kullanacaktır. Basın özgürlüğünün hiç lafı olmaz bu dönemde. Bakanlar Kurulu gerekli gördüğü anda, dilediği gazeteyi, dilediği sürece kapatacaktır. Bu kararlar kesindir ne meclis karışır bunlara ne de Danıştay. Kararı Basın Genel Müdürlüğü telefonla bildirir gazeteler, o kadar. Gazete kapatılmıştır."[170]İşte bu cümleler aslında Türkiye'nin savaşa girmemiş olmasına karşın sanki savaşın içindeymiş gibi savaşın şartlarını hissettiğini ve basın üzerinde uygulanan baskının, dönemin canlı tanıkları tarafından ortaya serilmesidir.

Öymen'e göre bugünden geriye doğru bakıldığında bu önlemler gereğinden daha katı olarak değerlendirilebilir. Ancak öyle anlaşılıyor ki, İsmet Paşa o tarihte, özgürlükleri bir an önce genişletmek uğruna ülkenin güvenliğinden taviz vermek istemiyordu ve herhalde Türkiye üzerinde başka ülkelerin oynamak istedikleri oyunlardan ve gazetecileri kendi çabaları doğrultusunda etkileme çabalarından haberdardı.[171]

Savaş sonrası dönemde yeni bir dünya ve yeni bir Türkiye vardır.21 Temmuz 1946 ve 14 Mayıs 1950 genel seçimlerine, savaş sonrası dönemde ancak savaşın bıraktığı izlerle girilecektir. Türkiye artık uluslararası anlamda değişen şartları da göz önüne alarak çok partili hayata dâhil olmak durumundadır.

---

[169] Berrin Kalsın, "Tek Parti Döneminde Struma Olayı ve Basın", Tolga Yazıcı (der.), *a.g.e.,* s. 48.
[170] Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2014, s.169.
[171] Onur Öymen, *a.g.e.,* s.292.

2.2.2.3. Çok Partili Hayata Geçişte Basın

Türk siyasal hayatının dönüm noktası olan ve çok partili hayata geçişin son ve başarılı halkasını oluşturan 1946 yılından 1950 yılına doğru giden sürece basın ve iktidar ilişkileri çerçevesinden baktığımızda Lüleci şunları ifade etmektedir: "DP'nin kurulduğu 1946 ile iktidara geldiği 1950 yılları arasında, basının desteğinin muhalefet partisi olan DP'ye kaydığını gören iktidar partisi CHP, desteğine ihtiyaç duyduğu basını rahatlatacak kararlar aldı. 1946 yılında bakanlar kurulunun gazete ve dergileri kapatma yetkisi kaldırılarak, bu yetki sadece mahkemelere verildi. 1947 yılında ise İstanbul'da uygulanan sıkıyönetim kaldırıldı. Bu kararlarla rahatlayan basın, daha özgür bir ortam bulmakla beraber, önceki dönemlerde olduğu gibi, iktidar ve muhalefet arasında bölündü. Hem CHP hem de DP mümkün olduğunca basında etkili olmaya çalıştılar. Siyasal alandaki mücadelenin basın alanında da yaşandığı bu yıllarda farklı siyasal ideolojiler, bazı problemlerle karşılaşsalar da basında kendilerini temsil etme imkânı bulabildiler."[172]Topuz'a göre bu dönem çıkan gazeteler Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Akşam, Vatan, Tasvir, Yeni Sabah, Tanin, Hergün, Son Saat, Son Telgraf, Gece Postası, Ulus ve Zafer'dir.[173]

Çok partili hayata geçişte dönemin siyaset basın ilişkileri, dönemin canlı tanıkları olan Orhan Koloğlu, Hıfzı Topuz, Cüneyt Arcayürek, Metin Toker ve Rıfkı Salim Burçak'tan alıntılar yapılarak ayrıntılandırılabilir. Koloğlu'na göre bu yıllar Türkiye'nin içine kapalı bir ekonomik yapıdan dışarıya açılma ve sanayileşme çabalarının hızlandığı döneme geçişe tanıklık eder. Devlet Radyosu etkisini tamamen kaybederken gazeteler toplumsal konularda belirleyici bir rol üstlenirler. Devletçi bir iktidarın yerine serbest piyasa yanlısı bir iktidarın 1950'de gelmesinde basın ön planda rol oynamıştır. Ancak kabul etmek gerekir ki toplumumuz, ilk denemesinde gerçek demokrasiyi eksiksiz yerleştirecek deneyime sahip değildir.[174]Akademisyen ve DP Erzurum milletvekili Rıfkı Salim Burçak ise 1946 seçimleri öncesi Vatan gazetesine yönelik iktidar partisinin tutumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: '1946 yılının nisan ayında basındaki sinirlilik artık belli bir düzeye yükseldi. O derecedeki,

---

[172] Yalçın Lüleci, *a.g.m.,* Tolga Yazıcı, *a.g.e.,* s. 83.
[173] Hıfzı Topuz, 2014, *a.g.e.,* s. 186-190.
[174] Orhan Koloğlu, "Cumhuriyet Döneminde İletişim Politikasına Genel Bakış", Nazife Güngör (der.), 2010, *a.g.e.,* s. 18.

Ulus, Vatan gazetesinin yayınlarını ele alarak Ahmet Emin Yalman'a ağır hücumlarda bulunuyor ve onu vatana ihanetle suçluyordu.'[175]

Topuz'a göre1946'da çok partili döneme geçilirken CHP hükümeti basına ödünler vermek zorunda kalmıştır. Gazetelerin büyük çoğunluğu DP'yi desteklemektedir. CHP ise seçim hazırlıklarına girişmiştir, basının desteğine çok ihtiyacı vardır. O yıllarda basın özgürlüğünün karşısındaki en büyük engellerden biri, 1931 tarihli Matbuat Kanunu'nun 50'nci maddesidir. Bu maddeye göre memleketin politikasına dokunacak yayından dolayı, Bakanlar Kurulu kararıyla gazete ve dergiler geçici olarak kapatılabilmektedir.[176]1946 seçimlerindeki beklenmedik gelişme ve sonrasında, basında eleştiriler daha özgürce yapılmaya başlanmıştır. 1 Haziran 1946 yılında mecliste kabul edilen yeni bir düzenleme ile basın yasasındaki gazete ve dergileri geçici kapatma yetkisini kaldırmıştır. 1931'den beri eleştiri ve haber verme hakkını kısıtlayan bu madde, bir baskı etkeni olmaktan çıkarılmıştır.[177]

14 Mayıs 1950 seçimleri bir dönemin başlangıcı olmuştur Türkiye'de. Cumhuriyetin kuruluşundan beri iktidarda olan Halk Partisi özgür seçimlerle yerini Demokrat Parti'ye bırakıp meclisin bir köşesine çekilmiştir. O güne kadar basın, büyük çoğunluğuyla Demokrat Parti'yi hep desteklemiştir. Demokrat Parti, basının büyük ümitler bağladığı bir partidir. Parti işbaşına geldikten sonra bütün basın sorunlarının çözüleceği kanısı vardır bütün gazetecilerde.[178]

İşte DP böyle heyecanlı bir hava içinde iktidara gelmiştir. İlk ele alınan işlerden biri basın sorunudur. Hemen bir kanun tasarısı hazırlanıp meclise sunulmuştur. Bu tasarı seçimlerden iki ay kadar kısa bir süre sonra, 15 Temmuz 1950'de mecliste büyük çoğunluğun oyu ile kabul edilerek, 21 Temmuz'da yürürlüğe girmiştir.[179]

1950 yılında TBMM'de kabul edilen liberal yanı ağır basan bir düzenleme ile de yeni yayınlar için ön izin ve ruhsat zorunluluğu kaldırılmış, gazete sahiplerinin

---

[175] Rıfkı Salim Burçak, *Türkiye'de Demokrasiye Geçiş*, Olgaç Yayınevi, Ege Üniversitesi Kütüphanesi, (geliş tarihi: 28.04.1986), s. 70.
[176] Hıfzı Topuz, 2014, *a.g.e.,* s.184.
[177] Ali Gevgilili, "Türkiye Basını", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, C.1, İletişim Yayınları, Gözlem Matbaası, İstanbul, 1983, s. 218-222'ten aktaran Mustafa Özbey, Hülya Baykal, Tan Baykal, *a.g.e.,* s. 27.
[178] Hıfzı Topuz, 2014, *a.g.e.,* s.177.
[179] Hıfzı Topuz, 2014, *a.g.e.,* s.192-193.

ceza sorumluluğuna son verilmiş, uzmanlaşmış basın mahkemelerinin kurulması öngörülmüştür. 1952 yılında ise basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir yasa çıkarılmış ve böylece ilk kez basın emekçileri sosyal bir güvenlik sistemi kapsamına dâhil edilmiştir.[180]

DP, iktidarının ilk yıllarında basın ile ilişkisini iyi tutmaya özen gösterdiği bu durumdan belli oluyor. Ancak bu durum zaman içerisinde çıkar çatışmalarıyla birlikte değişecek ve gelen gideni aratır duruma gelecektir. Basın üzerinde baskı ve sınırlamalar had safhaya çıkacaktır. İç politikadaki gerginliklerden etkilenen hükümet, muhalefet ve basın üzerindeki baskılarını arttırmış, birçok gazeteci tutuklanmış ve mahkûm edilmiştir.[181]

Dönemin tanıklarından Bedii Faik'e göre; Demokrasi bayrağını açan Demokrat Parti idi ama basının gerisindeydi. Burayı çok iyi tespit etmek lazım! Basın Demokrat Parti'nin önündedir. Bu coşkunluklar devam etmiştir, devam eder gider ve bir kaide artık bütün dünyada, bütün basın enstitülerinde damga halindedir. İktidarlar gazetelere zor tahammül ederler. Sadece iktidarlar değil, her kudret sahibi ötekine zor tahammül eder.[182]

1950'lilerde Demokrat Parti'nin baskıcı politikaları karşısında CHP'nin verdiği demokrasi mücadelesi çok önemlidir. 1951'de ve 1953'te CHP'nin mallarına el konulmuştur. DP devrinde aralarında CHP Genel sekreteri Kasım Gülek, Ulus gazetesi başyazarı Hüseyin Cahit Yalçın, İnönü'nün damadı Metin Toker'in de bulunduğu kimseler gözaltına alınmış ya da hapsedilmiştir. İsmet İnönü'nün Uşak, Kayseri, İstanbul gibi şehirlerde siyasal çalışma yapması baskıyla engellenmiştir.[183]

Bu durum DP'nin basına ve dönemin muhalefet partisi olan CHP'ye yönelik tutumunu göstermesi açısından önemlidir. Dönemin önde gelen gazetecileri, o günlere ve partilerin basına yönelik politikaları konusunda şunları söylemektedir; Ulus gazetesinin genç yazarı Cüneyt Arcayürek: 'Yaşadığımız böylesine bir

---

[180] Ali Gevgilili, "Türkiye Basını", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, C.1, İletişim Yayınları, Gözlem Matbaası, İstanbul, 1983, s. 222'ten aktaran Mustafa Özbey, Hülya Baykal, Tan Baykal, *a.g.e.,* s. 27.

[181] Onur Öymen, *a.g.e.,* s. 479.

[182] Suat Gezgin, Veli Polat, H. Esra Arcan, *Türkiye Sözlü Basın Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016, Cilt 1, s. 63.

[183] Yunus Emre, *a.g.e.,* 2020, s. 17-18.

dünyada, yeni kurulan Demokrat Parti ile birlikte ülke düzeyinde yaygınlaşmaya başlayan çeşitli çalkantıları gözlüyorduk. Bizim çevremiz, bu yeni siyasal girişime önem verirken, çalıştığımız Ulus gazetesinde değişik bir ortam yaşanıyordu. Egemen partinin yayım organı olarak Ulus gazetesi, siyasal kıpırdanmaları hala tek yanlı duyurmakta direniyordu. Kimi İstanbul gazetelerinde ise, yeni siyasal hareketlenmeler değişik açılardan kamuoyuna sunuluyor, istenilen etkiyi de yapıyordu. Yeni bir döneme girildiğini, Türkiye'nin sosyal, ekonomik, siyasal yapısının bütünüyle değişeceğini ya da değişmesi gerektiğini bildiren haber, yorum ve demeçlerle doluydu sütunları. Bütün bunları elbette, bizler de okuyorduk, görevimiz Ulus'ta idi, egemen bir parti vardı, partinin üstünde İsmet Paşa tanrının bir parçası idi. Ulus'ta susar, dışarıda konuşur, konuşulanları dinlerdik.'[184]

Akpınar bu dönemde kendi hayatından yaşadığını söyle dile getiriyor: Menderes döneminde benim başımdan da bir olay geçti. Çalışıyordum o zaman. Gazete hazırlıyor, sayfaları düzenliyorsunuz, baskıya gitmek üzeresiniz. Baskıya girmeden önce habere tekzip geliyordu yahut iptal ediliyordu, yasaklanıyordu. Onu çıkarıp başka bir haber koyuyordunuz. Basılmadan, tam baskıya gideceği sırada, kapı çalıyor, polis geliyor, tebligat yapıyor şu haberi yayınlayamazsınız diye. Herhalde ajanslardan biliyorlar ne yayınlayacağını.[185]

Gazeteci yazar ve aynı zamanda İsmet İnönü'nün damadı Metin Toker ise *'Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları'* kitabında CHP ve Ulus gazetesi arasındaki ilişkiden şöyle bahsediyor: [186]

> *"Artık genel seçimlere bir ay kadar bir zaman vardı. CHP fodul, DP sinsiydi. İktidarın makus talihi Falih Rıfkı Atay en çirkin en tasvip edilmeyecek hücumları Ulus'ta yapıyor, adeta öteki CHP silahşörlerine la notasını veriyordu. Zorbalık ve zorba görünüş CHP'nin elindeki silahtı."*

Dönemin basın ve siyaset ilişkileri konusunda Sadun Tanju'ya da kulak vermek gerekir. Tanju'nun ifadeleri şöyledir: Aslında biz aynı yolun yolcusu sayılırız. Basın, medya ve siyaset aynı amaç için vardırlar. Güvenli, ahenkli, rahat bir

---

[184] Cüneyt Arcayürek, *Demokrasinin İlk Yılları*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1985, s. 28.
[185] Suat Gezgin, Veli Polat, H. Esra Arcan, *a.g.e.*, s. 48.
[186] Metin Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları- Tek Partiden Çok Partiye 1944-1950*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 117.

yaşayışın paylaşılması için görevli olduğumuzu unutmamalıyız. Tarih içinde birikmiş bütün olumsuzlukların sorumluluğunu hissetmezsek ne politikacı olabiliriz ne de gazeteci. Herhalde siyasetçiler bunun farkındadırlar. Böyle olmalı ki en büyük şikâyetleri davul bizim boynumuzda tokmak sizin elinizdedir. Demek ki ahenkli bir ses için her ikisinin uyumu gerekir. Peki, iktidar görevini iyi yapmıyorsa basın nasıl hoş bir ses çıkaracak? Hep böyle olur zaten. Basının desteğiyle iktidara gelinir, çünkü basın halkın sıkıntılarını, beklentilerini, umutlarını yansıtır ve siyasetçiler de bol bol vaatte bulunurlar halka. İktidar dönemi başlayınca roller değişir.[187]

Dönemin genel resmine bakıldığında çok partili döneme geçildiğinde basın tamamen CHP'ye bağlı olduğu görülür. Anadolu Ajansı ve Radyo devlet bütçesinden aldıkları desteklerle yaşamaktadırlar. Gazeteler ise teknik anlamdaki ihtiyaçlarını karşılama açısından iktidarın kararlarına bağlıdırlar. Gazetelerin en önemli mali desteği olan ilan gelirleri de iktidarın tasarrufu altındadır. CHP döneminde, partinin sözcüsü niteliğindeki Ulus gazetesi diğer gazetelerin hepsinden fazla ilan almaktadır.

DP iktidara geldiğinde ise bu sefer her şey tersine dönmüştür. Ulus'a hiç ilan verilmemiş, demokratların Zafer, Türk Sesi, Son Havadis, Son Posta gibi sözcüleri olan gazetelere yüksek sayıda ilan verilmiştir. Ancak bu bahar havası çok uzun sürmemiş, Menderes hükümeti iç politikada esaslı tedbirler almak durumunda kalmıştır. Böylece DP iktidarı, on yıl içinde hem basın yasasında hem de basını etkileyen diğer yasalarda, baskıyı ve kısıtlamayı artıracak bir birçok değişikliğe başvurmuştur.

[187] Suat Gezgin, Veli Polat, H. Esra Arcan, *a.g.e.*, s. 238.

III. BÖLÜM

3. DEMOKRASİYE GEÇİŞ SÜRECİNDE CHP VE DP'NİN BALKANLAR POLİTİKASI (1946-1950)

3.1. Demokrasiye Geçiş Sürecinde Türk Dış Politikası

Dış politika bir ülkenin, çevresinde ve bölgesindeki ülkeler ile olduğu kadar, bulunduğu kıta genelinde ve kıtalar arası bağlamdaki ilişkilerin yönlendirilmesinde, mevcut dış etkenlerin sağlıklı bir değerlendirilmesi yapıldıktan sonra akıl ve sağduyudan taviz vermeksizin zaman ve zemine uygun çerçevede belirlenecek olan hedeflere ulaşma stratejisidir.[188] Dış politika terimi en geniş anlamıyla bir devletin milletlerarası ilişkilerinin düzenlenmesini ve bu ilişkilere yön verilmesini belirtir. Bunlar bir yandan devletlerle kurulan ve yürütülen öte yandan milletlerarası kurumlarla kurulan ve yürütülen ilişkilerdir. Evrensel toplumun üyesi olan devletlerin ne denli zengin ve ne denli güçlü olurlarsa olsunlar, kendi ulusal sınırları içine çekilmelerine kendi kendilerine yetmelerine imkân yoktur. Bu bakımdan devletlerin aralarında ilişkiler kurmaları doğal bir zorunluluktur. Bu ilişkiler ya savaş ya da barış ilişkileri olacaktır. Devlet dış politikasını kendi ulusal gerekleri ve çıkarları yönünde saptayacak ve bu yönde yürütmeye çalışacaktır.[189]

Ahmad' a göre: 'Bir ülkenin dış işlerinin, o ülkenin iç politikasının sadece bir uzantısı olduğu kabul edilir. Bu durum, modern Türkiye için de geçerlidir. Cumhuriyetin ilk dönemlerindeki dış ilişkiler kurucuların kendilerini dış maceralardan uzak tutma arzularını ve yeni bir Türkiye yaratma girişimlerini de yansıtıyordu.'[190]

Bu kapsamda cumhuriyetin ilk dönemlerinde geçerli olan Türk Dış Politikası için tarafsız bir yapıdan söz edilebilir.

---

[188] Haydar Çakmak, *Liderlerin Dış Politika Felsefesi ve Uygulamaları*, Doğu Kitabevi, İstanbul, 2013, s. 30.

[189] Edip Çelik, *Yüz Soruda Türkiye'nin Dış Politika Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1969, s. 5-6.

[190] Feroz Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2011, s. 261.

Hukuksal bir terim olan ve dolayısıyla hukuksal bir durum olarak görülen tarafsızlık gerek savaş sırasında gerekse savaş dışı durumlarda devletler tarafından bir dış politika stratejisi olarak belirlenmekte ve uygulanmaktadır. Tarafsızlık genel anlamda, savaş sırasında savaş dışı kalma ve çatışan taraflara askeri kolaylıklar sağlamama anlamına gelmektedir. Bununla beraber, teknik anlamda hukuksal bir statü olarak görülen tarafsızlık gerek tarafsız devletlere gerekse savaşan taraflara uluslararası hukukun birtakım hak ve yükümlülükler öngördüğü bir durumu ifade etmektedir.[191]

1923-1939 yılları arasında, devletlerle olan ilişkilerde Türkiye Cumhuriyeti'nin dış siyaseti eşitlik ve karşılıklı güvene dayanmıştır.[192] Atatürk ayrım gözetmeksizin bütün yabancı devlet başkanlarıyla dostça ilişkiler kurmayı, bütün devletlerle dostluk antlaşmaları yapmayı, Türkiye'nin dış ilişkilerini dostluk temeline oturtmayı amaçlamış ve bunu başarmıştır. Bu, Atatürk'ün dünyaya küresel bakışıdır.[193]

Batılılaşma hedeflerinin Türkiye'de cumhuriyet sonrası dönemde daha belirgin şekilde benimsenmesinde Mustafa Kemal Atatürk ve dolayısıyla Kemalizm anlayışı önemlidir. Atatürk'ün modern bir ulus devlet kurma projesi çok nettir. Bu ulus devlet düşüncesinin Fransız Devrimi'nin ruh ikliminin bir ürünü olduğu ve bir anlamda modernizm ve Batılılaşma kavramları ile eş anlamlı algılanışı Kemalizm ideolojisiyle Batılılaşma kavramlarını bütünleştiren bir görüntü vermektedir. Kemalist felsefenin dış politika yaklaşımlarının Batılılaşma ekseninde yürütüldüğü de görülmektedir.[194]

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Balkan devletleri bir dizi iç ve dış huzursuzluklar içine girmişlerdir. İç huzursuzlukların nedenlerini iktidar mücadeleleri, ekonomik durumun kötülüğü ve bunların sonucu olarak kurulan faşist dikta rejimleri şeklinde özetlemek mümkündür. Dış huzursuzlukların temel kaynağı

---

[191] Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, s. 228.
[192] Afet İnan, *Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2020, s. 136.
[193] Bilal N. Şimşir, *İlk Dönem Türk Diplomasisi Üzerine İncelemeler (1878- 1946)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2017, s. 523.
[194] Ali Ayata, Hande S. Takkaç, *Türkiye'de Muhafazakâr Sağ İktidarların Dış Politika Vizyonu*, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, 2021, s. 58.

ise Balkanlar'da revizyonist Bulgaristan ile anti revizyonist diğer Balkan devletleri arasındaki çatışmadır. Buna, Balkanlar'ın Avrupa'nın büyük devletleri arasındaki çıkar çatışmalarının bir sahnesi haline gelmesini de eklemek gerekir.[195] Bu noktada Türkiye öncülüğünde kurulan Balkan Paktının Avrupa'da barış ortamını koruması açısından önemine değinmek gerekir. Balkan Paktını İtalya'ya karşı kolektif güvenlik tedbiri olarak gören tek devlet Türkiye idi. Lozan'dan sonra Türkiye bir güvenlik ve barış politikası izlemeye gayret etmiş ve güvenliğini de bölgesel paktlarla sağlamaya çalışmıştır. Bu bakımdan Balkan Antantı Türkiye için gerçek bir garanti olabilirdi.[196]

İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıç döneminde Türkiye, kendi gerçek iradesini Yurtta Sulh Cihanda Sulh sloganı doğrultusunda ortaya koymuştur. Mustafa Kemal Paşa'nın bu düsturuna sadık kalınmış ve dış politika uygulamalarında güvenlik ve hiçbir ülkeye karşı cephe almama anlayışına özenle dikkat edilmiştir. Fakat faşist devletler özellikle de İtalya tarafından giderek artan tehlike karşısında Türkiye, antifaşist blok ülkeleriyle olan ilişkilerine öncelik vermeye başlamıştır. Türk dış politikası anlayışına göre hem İngiltere hem Fransa hem de Sovyetler Birliği ile iyi ilişkiler içinde olmak Türkiye'nin yararınadır.[197]

İkinci Dünya Savaşı, dünya siyasi tarihi açısından olduğu kadar Türkiye için de bir kırılma noktası olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'nin savaş yıllarında izlediği tutumla savaş sonundaki yaklaşımı arasında farklılıklar olmakla birlikte, büyük devletlerin çıkar çatışmaları ortasındaki Türkiye'nin savaş yıllarında bu ilgiyle ortaya çıkan durumu iyi yönettiği anlaşılmaktadır.[198]Emperyalizme karşı verdiği savaşla bağımsızlığını kazanan Türkiye'nin bu durumu, tarihinden miras kalan denge politikasının uygulanmasıyla, büyük güçlerle baş edebilmenin mümkün olduğunu bir kez daha göstermiştir. Savaşa katılmamış bir devletin, savaş durumunda bu kadar önemli olması yalnızca büyük devletlerin ulusal çıkarlarıyla değil, aynı zamanda

---

[195] Oral Sander, *Balkan Gelişmeleri ve Türkiye (1945-1965)*, İmge Kitabevi, Ankara, 2018, s. 18-19.
[196] Oral Sander, 2018, *a.g.e.,* s. 24.
[197] Mehmet Özalper, *Türkiye-Bulgaristan Siyasi İlişkileri 1919-1950*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2021, s. 251.
[198] Nezihe Selcen Korkmazcan, *İkinci Dünya Savaşında Türk Diplomasisi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2021, s.312.

Türkiye'nin uyguladığı etkin diplomasiyle de açıklanabilmektedir. Bu noktada, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşamasından itibaren devlet hayatında önemli yer almış olan ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türk siyasi hayatına yön veren devlet adamlarının etkisi takdir ve minnetle karşılanmalıdır.[199]

1945-1950 yılları arası Türkiye için büyük değişimlerin dönemi olmuştur. Siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel, dini, yazınsal, askeri ve eğitim gibi alanlarda yaşanan gelişmeler sonraki süreçte oluşan yeni Türkiye'nin anlaşılması için bir başlangıç olarak kabul edilmiştir. Yöneten ve yönetilenlerin, cumhuriyet kurulduğu andan beridir devam ettirdiği hareket tarzları kökten değişim sergilemiştir. 21. Yüzyılın Türkiye'sinin başarılarını ya da çıkmazlarını daha iyi anlayabilmek ve gelecekle ilgili planlar yapabilmek için bu dönem yaşananlara bakmak yararlı olacaktır.[200]

3.1.2. Savaş Öncesi Türkiye'nin Durumu ve Dış Politika Anlayışı

Millî mücadelede savaş sanatının en güzel örneklerini sergileyen İsmet İnönü savaş sonrasında önce Mudanya'da ardından Lozan'da cereyan eden çetin siyasi müzakerelerde diplomasi sanatının da başarılı örneklerini vererek üstün liderlik ve yöneticilik kabiliyetini kanıtlamıştır.[201] İnönü, Atatürk'ün ölümünden bir gün sonra 11 Kasım 1938'de cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Atatürk döneminde belirleyici konumunda olmasa da Atatürk'ün mücadele arkadaşı ve başbakan sıfatıyla dış politikada etkin ve olayların içinde olmuştur. Emperyalist ülkelerle hem Osmanlı İmparatorluğunun askeri olarak hem de kurtuluş savaşı esnasında bir asker olarak savaşmış ve savaş sonrasında diplomat olarak onlarla müzakere etmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra da onlarla önce başbakan daha sonra da cumhurbaşkanı olarak resmi görüşmeler yapmıştır. Dolayısıyla uluslararası ilişkileri ve aktörlerini çok iyi tanıyan birisidir.[202] Türkiye Cumhuriyeti, İkinci Dünya Savaşı tehdidiyle karşı karşıya kaldığında yorgun, askeri ve ekonomik kaynakları yetersiz ve kesinlikle ulusal toprak bütünlüğü tehdit edilmedikçe bir sıcak savaşa girmeme

---

[199] Nezihe Selcen Korkmazcan, *a.g.e.,* s. 309.

[200] Sabit Dokuyan, *1945-1950 Yılları Arasında Türkiye*, 2. Cilt, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 435.

[201] Haydar Çakmak, *a.g.e.,* s. 32.

[202] Haydar Çakmak, *a.g.e.,* s. 27.

kararlılığında olmuştur. Türk siyasetinin temelinde, ulusal toprak bütünlüğünü koruyarak yaşamını sürdürme amacı vardır.[203]

İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye'nin mevcut jeopolitik ve stratejik konumu Türkiye'yi diğer devletlerin gözünde oldukça önemli bir pozisyona yükseltmiştir. Türkiye hem egemenliğini hem de toprak bütünlüğünü korumak adına dengeli statükocu bir dış politika izlemeyi tercih etmiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndaki büyük yıkımdan ders çıkaran Türkiye, Atatürk'ün yurtta sulh dünyada sulh bakış açısı İkinci Dünya Savaşı sırasında da İnönü ve diğer politikacıların temel dayanağı olmuştur.[204]

Batı dünyasında, Birinci Savaş sonunda kendi içinde demokrasiler ve faşistler diye bölünen ve SSCB ile ABD gibi rakipleri ortaya çıkmaya başlayan Avrupa, bu savaş sonunda başatlığını tamamen yitirdi ve bir dünya sistemi olmaktan çıkarak bir dünya alt sistemine indirgendi.[205] Savaş öncesinde Batı Avrupa merkezli bir dünya mevcutken, 1945 yılına geldiğinde Avrupa savaş yorgunu bir görüntü sergilemiştir. Özellikle İngiltere, oldukça yıpranmış ve sömürge imparatorluğu özelliğini kaybetmeye başlamıştır. Sömürge olarak mevcudiyetini devam ettiren milletler birbiri ardına bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir.[206]

1945 tarihine kadar Avrupa, uluslararası ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı bir alan olmuştur ancak savaş sonrası dönemde Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan ve Japonya birer güç olarak ortaya çıkmıştır. Böylece uluslararası politika alanı Asya, Latin Amerika ve Afrika'ya yayılmıştır.[207]Savaşın antidemokratik rejimlere sahip ülkelerin saldırgan siyasaları yüzünden çıktığını öne süren İngiltere ve Amerika ve daha sonra bunlara katılan Sovyetler Birliği savaşın bitiminde dünyadaki tüm antidemokratik rejimlere, diktatörlüklere son verilmesi üzerinde anlaşmakta gecikmemişlerdir.[208]

---

[203] Fuat Bozyel, *Türk Dış Güvenlik Politikasında İngiltere 1939-1945*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2021, s. 9.

[204] Fuat Bozyel, *a.g.e.,* s. 226.

[205] Baskın Oran (Editör), *Türk Dış Politikası Cilt I 1919-1980*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2006, s. 480.

[206] Sabit Dokuyan, *a.g.e.,* s. 422.

[207] Arzu Al, *Türk Dış Politikası 1918-1980*, Kaknüs Yayınevi, İstanbul, 2014, s. 118.

[208] Çetin Yetkin, *Karşı Devrim 1945-1950*, Kilit Yayınları, Ankara, 2020, s. 86-87.

Savaş sonunda birtakım ekonomik zorluklar yaşayan İngiltere, soğuk savaş döneminde konumunu ABD'ye devrederken aynı zamanda Türk-ABD ilişkilerinin de gelişmesine ve bunun daha sonra ittifaka dönüşmesine katkı sağlamıştır. Soğuk savaş döneminde İngiltere uluslararası ilişkilerde kendisini geri plana atarak ABD'nin komünist tehlikeyi savuşturması için ön plana çıkmasını sağlamıştır.[209]

1945 yılı sonunda ABD, Ankara Büyükelçisi vasıtasıyla Sovyetler Birliği ile Türkiye arasındaki gerginliği endişeyle izlediğini ve Sovyetlerin toprak taleplerinin yarattığı durumun bir Türk-Rus meselesi olmaktan çıkarak uluslararası bir sorun haline gelmesi nedeniyle Birleşmiş Milletler 'de ele alınması gerektiğini bildirir.[210]

ABD'nin bu anlamdaki tavrına baktığımızda savaş sonrası dönemin yeni bir özelliğine tanık olmaktayız. Bu kapsamda Sander'e göre; 20. yüzyıl tarihinin bir başka önemli yapısal özelliği, uluslararası örgütlenmenin öneminin anlaşılmış ve uygulamasının yaygınlaştırılmış olmasıdır. 19. ve 20. yüzyılların uluslararası ilişkilerinin tarihi bir tüm olarak ele alındığında konferans ya da parlamenter diplomasi geleneğinin giderek daha köklü bir duruma gelmiş olmasıdır. 19. yüzyılın Avrupa uyumu 20. yüzyılın başında yerini Milletler Cemiyeti'ne bunlar da Birleşmiş Milletlere bırakmışlardır.[211]

İkinci Dünya Savaşı sonrası dünya büyük bir kutuplaşma arasında sıkışıp kalmıştır. Savaş sonu ABD ve SSCB iki süper güç olarak ortaya çıkmış ve SSCB hâkimiyet kurduğu bölgelerde komünizm ideolojisini yaymaya çalışarak bu bölgelerdeki devletleri SSCB'ye bağlı uydular haline dönüştürmeyi amaçlamıştır. Öte yandan ABD ise SSCB'nin karşısında tek güç olarak durmuştur.[212]Savaştan sonra Monroe Doktrinin prensiplerini terk eden ve bir dünya devleti haline gelen ABD ile özellikle 1945 sonrasında aktif, yayılmacı, emperyalist politika takip eden Sovyetler Birliği dünya politikasına yön veren iki süper güç haline gelmiştir. Bu dönemde Sovyetler Birliği komünizm fikrini dünyanın her yerine yaymaya

---

[209] Hatice Alanoğlu, *The Times Gazetesine Göre Demokrat Parti Dış Politikası*, Urzeni Yayınevi, İstanbul, 2022, s. 17.

[210] Zehra Önder, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2010, s. 307.

[211] Oral Sander, *Türkiye'nin Dış Politikası (Der. Melek Fırat)*, İmge Kitabevi, Ankara, 2020, s. 59-60.

[212] Hatice Alanoğlu, *a.g.e.,* s. 140-141.

çalışmıştır.[213]Akşin'e göre; Rusların hedefleri, İngiltere ve Fransa'nın sömürge imparatorluklarını yıkarak onları çaresiz bir hale düşürmektir. Sömürgelerden mahrum olacak batı memleketleri petrolden ve diğer stratejik maddelerden mahrum olacaklardır. Bu da batının sanayi üstünlüğüne son verecektir. Almanya zaten yanmış ve yıkılmıştır. Böylece Pasifikten Manş Kanalı'na kadar hüküm sürecek olan Sovyet Rusya, bütün dünyaya hâkim olacaktır.[214]

En basit anlamıyla soğuk savaş İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra savaştan galip çıkmış iki büyük devlet ve bu devletlerin çevresinde kümelenmiş küçük devletler arasındaki anlaşmazlık ve çatışmanın doğrudan birbirlerine karşı silah kullanmadan sürdürüldüğü belirli bir tarihsel döneme verilen addır. Kuralları oluşturacak ve işletecek diplomasi bu dönemde yerini güç ilişkilerine bırakmıştır.[215]Bu anlamda kurulan NATO ve Varşova Paktı, Avrupa devletlerinin yalnız başlarına güvenliklerini sağlayamadıklarının, üzerinde bulundukları kıtada askeri ve siyasal dengeyi kuramadıklarının en açık ve en belirgin göstergesidir.[216]

3.1.3. İkinci Dünya Savaşı ve Türk Dış Politikası

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasından önceki birkaç ay içinde kendini savaş dışında bırakacak bir politika izlemeye çalıştı. Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa, Almanya ile dostluk ve saldırmazlık antlaşmaları imzalamanın yollarını aradı.[217]Savaşta dış politikanın stratejik hedefi ülkenin savaştan uzak kalmasını sağlamaktı. Bunun için değişik taktikler uygulanmıştı. Temel taktik ise hiç değişmemişti: Avrupa'daki güçler dengesi içinde, değişik güçleri birbirlerine karşı oynayarak ülkenin bu güçlerden birine kesin olarak yakınlaşmasını önlemek ve bu sayede zaman kazanarak savaşa girmemeyi başarmak. Bu amaçla Türkiye tüm savaş boyunca bir denge politikası izlemiş ve bu denge oyunu sayesinde savaştan uzak kalmak istemiştir.[218] Özellikle savaşın ilk yılında İtalyan endişesi öne çıktıysa da bu

---

[213] Arzu Al, *a.g.e.,* s. 117.

[214] Aptülahat Akşin, *Orta Doğu Meseleleri (Türkiye'nin 1945'ten Sonraki Dış Politika Gelişmeleri)*, İyi Düşün Yayınları, İstanbul, 2021, s. 16.

[215] Oral Sander, *Siyasi Tarih 1918-1994,* İmge Kitabevi, Ankara, 2005, s. 224-225.

[216] Oral Sander, 2020, *a.g.e.,* s. 34.

[217] N. İlter Ertuğrul, *Cumhuriyet Tarihi El Kitabı 1923-2008*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 66.

[218] *Yakınçağ Türkiye Tarihi 1908-1980,* Milliyet Kitaplığı, İstanbul, s. 210.

ülkeden Türkiye'ye yönelebilecek olası girişimleri Almanya ile yakın ilişkiler kurarak ve bunun beraberinde getirdiği yoğun ekonomik bağlantıları İngiltere'yi devreye sokarak dengelemeye çalışan Türkiye'nin kuzeydeki büyük komşusundan duyduğu endişe savaşın her döneminde Demokles'in Kılıcı gibi Türk liderlerinin tepesinde asılı kaldı. Bu nedenle savaş süresince Türk dış politikasının temel hedefi Sovyet karşıtı gözükmeden Türkiye'nin güvenliğini sağlayacak müttefik garantilerini sağlamak oldu.[219]

Ortaylı'ya göre; İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye "non-belligerent" yani savaşmayan ülkelerdendi. Ama asıl önemlisi bir dizi saldırmazlık paktı ve anlaşmalarla tarafsız ülke konumunu sağlamıştı.[220] Türkiye İkinci Dünya Savaşı dönemiyle başa çıkmak için neredeyse hiç gücü olmamasına rağmen savaşan devletler ile etkili bir diplomasi yürütmüş ve denge politikasını güvenlik stratejisi kapsamında korumaya çalışmıştır.[221] Savaşa girmesi konusunda İngiltere tarafından baskıya maruz kalan Türkiye askeri ve ekonomik açıdan hazır olmadığını dile getirmiş ve bazı isteklerde bulunmuştur. Bu isteklerin hemen yerine getirilemeyeceğinin farkında olan Türk hükümeti zaman kazanmış ve savaş boyunca aynı politikayı uygulamaktan çekinmemiştir.[222]Savaşın yön değiştirdiği dönemlerde dostluk anlaşmalarını devreye sokan Türkiye, baskılardan kurtulmak amacıyla İngiltere'ye karşı Sovyet tehdidini, Almanya'ya karşı İngiltere ile olan ittifak anlaşmasını, Sovyetlere karşı İngiltere ve ABD kartını oynamıştır.[223]

Türkiye'nin savaş boyunca izlediği özellikle Almanya'dan yana değerlendirilebilecek dış politika müttefiklerin tepkisine yol açmıştı. Almanya ile saldırmazlık paktı imzalanması üzerine ABD Türkiye'ye yaptığı yardımı kesmiş yapılan tüm baskılara karşın Türkiye Almanya'ya karşı savaşa sokulamamıştı. Üstelik 1944 Nisan'ında ABD ve İngiltere'nin verdiği notaya kadar Almanya'ya krom satışı sürdürülmüştü.[224]

---

[219] Baskın Oran (Editör), *a.g.e.,* s. 475.
[220] İlber Ortaylı, *Türkiye'nin Yakın Tarihi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.89.
[221] Fuat Bozyel, *a.g.e.,* s.11.
[222] Fuat Bozyel, *a.g.e.,* s. 264.
[223] Fuat Bozyel, *a.g.e.,* s. 265.
[224] N. İlter Ertuğrul, *a.g.e.,* s. 74.

İsmet İnönü ile uyum içerisinde çalışan Saraçoğlu yabancı elçilerle yaptığı görüşmelerde Türkiye'nin savaş dışı kalma siyasetine uygun hareket etmiş ve Türkiye'yi zor durumda bırakacak hiçbir vaatte bulunmamıştır.[225] Saraçoğlu'nun başbakan olarak görev yaptığı bu dönem, savaşın Sovyetler Birliği lehine döndüğü ve müttefiklerin Türkiye'ye savaşa katılması yönünde baskı yaptığı bir dönem olmuştur. Bahsedilen dönemde Türkiye, tüm baskılara rağmen ordusunun yeterince donatılmadığını ileri sürerek toprak elde etmek gibi hesapla içinde olmayarak ve Almanların Türkiye'ye saldırma ihtimalini gerekçe göstererek savaş dışı kalma politikasını uzun süre devam ettirmiştir. Bununla beraber Almanların saldırma ihtimalinin tamamen yok olması üzerine savaşa dâhil olmuş ve böylece hem sıcak savaş içinde yer almamayı hem de Birleşmiş Milletler' in kurucuları arasında yer almayı başarmıştır.[226]

3.1.4. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türk Dış Politikası

Savaş yıllarında izlenen Türk dış politikası Türkiye'yi savaştan uzak tutmayı başarmıştı. Savaşa girmemek açısından bakıldığında Türk dış politikası son derece başarılı sayılabilir. Ancak savaş sonrası dönemde oluşan sorunlar savaş yıllarında izlenen dış politikadan kaynaklanmaktaydı.[227]

O günlerde Üç Büyükler olarak da adlandırılan İngiltere, Amerika ve Sovyetler Birliğine göre İkinci Dünya Savaşı'nın son amacı yeryüzünde anti-demokratik rejimlerin yıkılarak yerlerine demokrasilerin geçirilmesiydi. Bu nedenle de savaşın bitiminde Türkiye bu açıdan da çok güç bir durumda kalmış bulunuyordu. Çünkü Türkiye milli şeflikle ve tam anlamıyla anti-demokratik bir rejimle yönetilmekteydi.[228] Türkiye müttefiklerden yana olmakla birlikte Sovyet ilerlemesini endişe ile izliyordu. Dostumuz Amerika'nın temennisi ve müttefikimiz İngiltere'nin de buna arka çıkması üzerine Almanya'dan sonra Japonya ile de ilişkilerimizi kesmiştik. Ama faşist yıkılışın, komünizmin büyük bir zaferine yol açmasını da

---

[225] Gürbüz Arslan, *Şükrü Saraçoğlu'nun Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri (1886-1953)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2017, s. 223.

[226] Gürbüz Arslan, *a.g.e.,* s. 223.

[227] *Yakınçağ Türkiye Tarihi 1908-1980,* Milliyet Kitaplığı, İstanbul, s. 209.

[228] Çetin Yetkin, *a.g.e.,* s. 86.

istemiyorduk.[229] Savaşın sona ermesinden sonra Sovyetlerin ileri sürdüğü talepler, Türkiye'nin sürekli olarak Sovyetler Birliğinden korkmasının ne kadar yerinde ve Atatürk'ün Türkiye'yi Sovyetler Birliği ile çatışmama konusunda uyarmakta ne kadar haklı olduğunu göstermektedir.[230]

Bu kapsamda 1944 yılı ortalarında Avrupa'nın savaş sonrası fotoğrafını büyük bir isabetle tahmin eden İsmet İnönü savaş süresince gerçek yayılmacı emellerini hiç çekinmeden sergileyen Sovyetler Birliği'nden istikbalde gelebilecek tehlikeleri ve bunların olası sonuçlarını özellikle dikkate alarak savaş boyunca azami özen gösterdiği savaş dışı kalma politikasının bu kez Türkiye'yi yalnız bırakma ve savaş sonrasına ilişkin barış müzakerelerinde herhangi bir söz hakkına sahip olamama sonucunu doğurmasına büyük bir olasılıkla neden olabileceğini de hesaplayarak İngiltere ve ABD ile istişare mekanizmalarını hızlandırmıştır.[231]

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin dış politikasına egemen olan ve ona istikamet veren esas unsur savaş sonrası Avrupa dengesinde meydana gelen boşluklardan yararlanan Sovyetler Birliğinin Türkiye üzerindeki istekleri olmuş ve bu çerçevede bloklaşan dünyada Türkiye bloklar arasında bir tercih aşamasına gelmiştir. Türkiye bu tercihi Batı yönünde kullanmış ve Türk dış politikası bu dönemden başlayarak geniş ölçüde Batı çıkarlarına paralel olarak oluşturulmuştur.

Sovyet tehdidiyle birlikte 1946-50 yılları arasında yaşanan gelişmeler Türk dış politikası açısından bir makas değiştirme dönemi olarak da adlandırılabilir. Atatürkçü dış politikanın bir anlamda iflas ettirildiği ve milli şef İsmet İnönü'nün genel anlamda Türkiye'nin daha özelde ise Türk dış politikasının seyrini belirlediği bir dönemdir.[232]

Atatürkçü dış politikanın köklü bir şekilde değişikliğe uğradığı bu dönem tam bir geçiş süreci niteliği taşımaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın bitişinden itibaren savaş dışı kalma politikasının bir sonucu olarak kuzeyinden tehdit algılayan Türkiye ilk etapta büyük bir yalnızlık ile karşı karşıya kalmış adeta cezalandırılmak

---

[229] Cem Eroğul, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, Yordam Kitap, İstanbul, 2019, s. 1-2.
[230] Zehra Önder, *a.g.e.,* s. 307.
[231] Haydar Çakmak, *a.g.e.,* s. 35.
[232] M. Seyfettin Erol, "1946-50 Dönemi Türk Dış Politikası" *Osmanlı'dan 2000'li yıllara Türkiye'nin Politik Tarihi,* Savaş Yayınevi, Ankara, 2011, s. 345.

istenmiştir. Bu kapsamda Sovyet tehdidi, soğuk savaş döneminin ilk yıllarında Türkiye'nin iç ve dış politikalarını etkileyen ve dış politikada siyasi ve stratejik denge arayışlarında etkili olan başlıca faktör olarak bu döneme damgasını vurmuştur. Bu faktör aynı zamanda Türk iç ve dış politikasında yeni açılımlara ve radikal sayılabilecek dönüşümlere neden olduğu için de oldukça önemlidir. Türkiye her şeyden önce geleneksel tarafsızlık politikasına son vermiş, Batı ile derin bir ittifak ilişkisi sürecini başlatmıştır.[233] Savaşa aktif olarak katılmamaktan dolayı Türkiye, her ne kadar savaş sonrası düzenlemelerini gerçekleştiren 1947 Paris Antlaşması sırasında, İtalya'nın yenik düşmesine rağmen 12 adalar ve diğer bazı sınır düzenlemeleri konusundaki beklentilerini elde edememişse de Sovyetler Birliğinin ülkenin hükümranlık hakkı ve milli güvenliğiyle doğrudan bağlantılı Boğazlar rejiminde değişiklik yapılması yolundaki isteklerinin gerçekleşmesini önlemeyi başarmıştır.[234]

Önder'e göre; Türkiye savaşa girseydi yine de ödün olarak daha fazla toprak ve başka avantajlar elde ederdi şeklinde bir varsayımda bulunulsa bile, geriye bir devletin bu tür avantajlar uğruna savaşın getireceği tahribatları göze almasına değip değmeyeceği sorusu kalmaktadır. Her durumda Türk devlet adamları bu tür fedakârlıklarda bulunmayı reddetmiş, sadece ve sadece ülkeleri saldırıya uğradıkları zaman çarpışacaklarını açıkça dile getirmişlerdir. "Yurtta sulh" …Türk devlet adamları için bu Kemalist prensipten vazgeçilmesini haklı kılacak manevi maddi veya toprakla ilgili hiçbir hedef yoktu. Türkiye toprak kazanmamış ama can kaybına ve ağır tahribata da uğramamıştır. Böylece bilinçli bir barış politikası ülkenin menfaatlerine emeller besleyerek savaşmaktan daha fazla hizmet etmeyi sağlamıştır.[235]

3.1.4.1. On İki Ada Meselesi

7 Mayıs 1945'te Almanya teslim olduğu zaman, on iki ada hala Alman işgali altındaydı. Almanya'nın teslimi üzerine on iki adadaki Alman kuvvetleri de İngilizlere teslim olmuş ve böylece on iki ada savaşın sonunda İngiltere'nin

[233] M. Seyfettin Erol, "1946-50 Dönemi Türk Dış Politikası" *a.g.e.,* s. 354.
[234] Haydar Çakmak, *a.g.e.,* s. 35.
[235] Zehra Önder, *a.g.e.,* s. 329.

kontrolüne girmiştir.[236] Adalar İngilizlerin işgali altına girdikten sonra Yunanistan adaların nüfusunun tamamen Yunan olduğunu söyleyerek buraların kendisine verilmesi gerektiğini söylemeye başladı.[237] Dışişleri Bakanları Konseyi'nin toplantıları 11 Eylül 1945'te Londra'da başlamış ve 12 Temmuz 1946'da sona ermiştir. Bu süre içinde on iki ada meselesi dokuz defa müzakere edilmiştir.[238] Konuyu ortaya atan da Amerika Dış İşleri Bakanı James f. Byrnes olmuştur. Byrnes'ı ilk teşebbüsü yapmaya sevk eden sebep ise Yunanistan'ın daha 28 Nisan 1945'te Dışişleri Bakanları Konseyi'ne uzun bir muhtıra sunarak on iki adanın İtalya'dan alınarak kendisine verilmesini istemesidir.[239]

Haziran 1946'da Paris'te toplanan Dışişleri Bakanları Konferansında 12 adanın Yunanistan'a verilmesi ve adaların silahsızlandırılması kararı alındı.[240]

On iki adanın Yunanistan'a verilmesi meselesine Türkiye açısından bakacak olursak, Türkiye İtalya'ya savaş ilan etmediği için 10 Şubat 1947 tarihinde Paris'te imzalanan İtalyan Barış Antlaşması'na imzacı olarak katılmamıştır. ... Bundan dolayıdır ki, Yunanistan on iki adayı silahlandırmaya başladığında Türkiye bunu protesto ve itiraz ettiği zaman Yunanistan'ın cevabı Türkiye'nin İtalyan Barış Antlaşması'na taraf olmaması hasebiyle, itiraza ve protestoya hakkı olmadığı şeklinde olmuştur. [241]

Türkiye'nin bu konudaki tavrı ciddi şekilde eleştiriye açıktı. Yunanistan konu üzerinde girişimlerde bulunurken Türk hükümetinin hiçbir girişimi olmuyordu. Türk basını ise gelişmeleri sadece izliyordu. Hükümetin ve basının ve özellikle Ulus'un bu tutumundan Yunan basını övgüyle söz ediyordu.[242]

Türk hükümeti savaşa girmediğimiz için 12 ada ile ilgili herhangi bir istekte bulunmama kararı almıştı. Yunan basınında çıkan övgülere Türk hükümeti ve basınının tepkisi ise sadece suskunluk oldu. Böylece Ege ve Akdeniz için stratejik

---

[236] Fahir Armaoğlu, *Türk Siyasi Tarihi*, Kronik Kitap Yayınları, 2021, İstanbul, s. 138.

[237] Mustafa Çufalı, *Türkiye'de Demokrasiye Geçiş Dönemi (1945-1950)*, Babil Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 178.

[238] Fahir Armaoğlu, *Türk Siyasi Tarihi*, s. 139.

[239] Fahir Armaoğlu, *Türk Siyasi Tarihi*, s. 138-139.

[240] Vatan, 28 Haziran 1946'dan aktaran Mustafa Çufalı, *a.g.e.*, s. 178-179.

[241] Fahir Armaoğlu, *Türk Siyasi Tarihi*, s. 147.

[242] Vatan, 23-28 Temmuz 1945'ten aktaran Mustafa Çufalı, *a.g.e.*, s. 179.

önemi olan adalar Türkiye'den herhangi bir tepki görmeden Yunanistan'a ilhak edilmiş oldu.[243]Türkiye, Sovyet endişesi nedeniyle diğer dış politika sorunları üzerinde pek durmamış, hele 12 ada konusunda ise hiçbir girişimde bulunmamıştır.[244] Uzun yıllar Osmanlı Türk egemenliğinde kalan ve Trablusgarp Savaşı sonunda 1912'de imzalanan Uşi Antlaşmasıyla Balkan Savaşları'nın bitimine kadar emaneten İtalyan yönetimine bırakılan 12 ada, 45 yıllık bir zaman farkıyla ve hiçbir tarihsel, jeostratejik ya da demografik gerçeğe bakılmaksızın tam anlamıyla skandal denilebilecek şartlar altında Yunanistan'a verildi. [245]

Armaoğlu'na göre; On iki adayı Yunanistan'a verdirmek için her türlü çabayı harcayan Amerika ve İngiltere'nin tutumlarında, kendilerine destek yaptıkları en mühim nokta, on iki adanın halkının çoğunluğunun Türk değil, Rum olmasıdır. Bu bizim için hazin bir durumdur. Çünkü 400 yıl egemenliğimiz altında tuttuğumuz adalarda bir Türk çoğunluğu kuramamışız.[246] İtalya'nın egemenliğinde bulunduğu dönemde Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesinde bulunmayan bu adalarda yaşayan Müslümanlar, Lozan Barış Anlaşması'nın 45. Maddesi kapsamına dâhil olmuştur. Zira söz konusu madde "…Türkiye'nin Müslüman olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar, Yunanistan'ca da kendi ülkesinde bulunan Müslüman azınlığa tanınmıştır." şeklindedir. Konuyla ilgili olarak, Türkiye ile Yunanistan arasında Paris Barış Antlaşması sonrası 12 adada yaşayan Müslümanların durumuna ilişkin özel bir antlaşmanın tesis edilmediğini belirtmek gerekir.[247] Bu durum da dönemin dış politikasındaki eksiklikler noktasında bizlere ipuçları sunmaktadır.

3.1.4.2. Yunan İç Savaşı

Yunanistan, önce İtalya'nın daha sonra da Almanya ve Bulgaristan'ın istilasına uğradı. Bu faşist işgallere karşı, başta sosyalistler ve komünistler olmak

---

[243] Mustafa Çufalı, *a.g.e.,* s. 179-180.

[244] Mustafa Çufalı, *a.g.e.,* s.12.

[245] M. Murat Hatipoğlu, "Soğuk Savaş Yıllarında Yunanistan" (1942-1991), Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *Balkanlar El Kitabı II. Cilt: Çağdaş Balkanlar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2017, s. 452.

[246] Fahir Armaoğlu, *Türk Siyasi Tarihi,* s. 150.

[247] Kader Özlem, *Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası (1991-2014)*, Dora Yayınları, Bursa, 2020, s. 82.

üzere Yunan halkı dört yıl boyunca önemli bir direniş sergilemekle birlikte savaş sona erdiğinde ülke hem ekonomik yıkımla karşı kaşıya bulunuyordu hem de daha sonra iç savaşa varacak bir siyasal parçalanmışlık içindeydi.[248]Bu siyasal parçalanmışlıktan Sovyetler faydalanmak istemekteydi. …Yunan komünistleri, Tito Yugoslavya'sının desteği ile 1946 Aralık ayından itibaren General Markos liderliğinde bir iç savaş çıkarmışlardır. Anlaşılıyor ki, 1946 Haziran'ı sonunda on iki adayı Yunanistan'a vermeyi kabul ettiklerinde, Sovyetler bu iç savaşın hazırlıkları içinde bulunmaktaydılar. Bin netice bu iç savaş başarılı olduğunda, sadece on iki ada değil, bütün Yunanistan Sovyetlerin eline olmuş bir meyve gibi düşecekti.[249]

Yunan iç savaşı Amerikan askeri yardımı ile 16 Ekim 1949'sona erdi; ayrıca Tito ile Stalin'in arasının açılması neticesinde Yugoslavya Kominform dışında kalınca Yunan isyancıları Yugoslavya'yı üs olarak kullanamaz oldular.[250] …Sona ermesinde BM ve merkezi hükümetin gücüne değil Yugoslavya'nın Kominform'dan atılmasından sonra çetecilere yaptığı yardımı kesmesine ve Truman Doktrini ile Amerikan politikalarının etkisi vardır.[251] Bu anlamda Sovyetlerin planları da suya düşmüş oluyordu.

Yunan iç savaşının sona ermesi ve böylece Tito'nun Yunan isyancılarıyla ilgisini kesmesi gerek Yugoslavya ile Yunanistan gerekse Türkiye-Yugoslavya arasında daha uygun ilişkilerin kurulmasına imkân verdi.[252]Türkiye, Yunanistan'daki iç savaşı SSCB'nin Balkanlar'daki hâkimiyetinin en son halkası, bölgede kurulmakta olan komünist blokun nihai amacı ve böylece kendi güvenliğini dolaylı ve hatta bazı bakımlardan doğrudan doğruya tehdit eden bir tehlike olarak görmüş ve dikkatli izlemiştir.[253] İç savaş sırasında Yunan ordusu ve gerekse çeteciler tarafından zorlanan Batı Trakya'daki Türk azınlığının durumu da Türkiye'yi iç savaş gelişmeleri dikkatle izlemeye iten bir etken olmuş ve hatta Türkiye'nin Yunanistan'ın karışık durumundan yararlanarak bu bölgeyi eline geçirmek

[248] Baskın Oran (Editör), *a.g.e.,* s. 577.
[249] Fahir Armaoğlu, *Türk Siyasi Tarihi,* s. 145-146.
[250] Altemur Kılıç, *Türkiye ve Dünya*, Akasya Yayınevi, Ankara, 2010, s.230.
[251] Oral Sander, 2005, *a.g.e.,* s. 253-257.
[252] Altemur Kılıç, *a.g.e.,* s. 231.
[253] Oral Sander, 2018, *a.g.e.,* s. 66.

istediğinden Yunanistan'a yardımda bulunacağına kadar çeşitli haberler yayılmıştır.[254]

Batı Trakya'dan gelen haberlere göre Gümülcine, İskeçe ve Drama gibi Türklerle meskûn yerlerde halk tamamen çetecilerin hâkimiyeti altındaydı. Birçok Türk'ün çeteciler tarafından kurşuna dizildikleri bildirilmişti. Çok güç durumda kalan Batı Trakya Türkleri Türkiye ve Yunanistan'ın çetecilere karşı ortak tedbirler almalarını istemişler ve bu yolda Türk hükümetine müracaat etmişlerdir.[255]

Türk hükümetinin bir süre resmi bir açıklamada bulunmaması ve Trakya bölgesinde uygulanmakta olan sıkıyönetim Türkiye'nin niyetleri konusunda şüpheler doğurduğu için, Dışişleri Bakanı Hasan Saka TBMM'nin 4 Eylül 1947 günkü toplantısında bir açıklamada bulunarak Türk hükümetinin olayları çok yakından izlediğinden bahsetmiş ve Türkiye'nin Batı Trakya'yı işgal edeceğine dair çıkan rivayetleri yalanlamak gereği duymuştur.[256]Balkanlar'da komünist yönetimlerin kurulmasıyla başlayan blok kurma çabaları ile Yunan iç savaşının Türkiye açısından en önemli sonucu, Türkiye'nin bölgesel çatışmaları artık iki büyük devletin SSCB ile ABD'nin çatışması olarak görmeye başlaması ve böyle bir durumda politikasını sıkı bir şekilde ABD'ninkine bağlamasıdır.[257]

1946'dan 1949'a kadar süren Yunan iç savaşı Batı'nın ve özellikle ABD'nin müdahalesiyle sona erdi ve etkisiz hale getirilen komünistler tasfiyesi sonucunda Yunanistan Batı Bloku içerisinde yer aldı.[258] SSCB'nin etkinliğini kırmak üzere, Patrik seçimi gibi dinsel nitelikli bir olayda dahi belirleyici rol oynayan ABD, Türkiye ve Yunanistan ile sadece askeri ve ekonomik açıdan ilgilenmediğini, bu ülkelerin gerek iç gerek dış politikalarında göz ardı edilemez bir etken olacağını gösteriyordu.[259]

---

[254] Oral Sander, 2018, *a.g.e.,* s. 68.
[255] Cumhuriyet, 7 Haziran 1947'den aktaran Oral Sander, 2018, *a.g.e.,* s. 68.
[256] Cumhuriyet, 5 Eylül 1947'den aktaran Oral Sander, 2018, *a.g.e.,* s. 69.
[257] Oral Sander, 2018, *a.g.e.,* s. 77.
[258] Baskın Oran (Editör), *a.g.e.,* s. 581.
[259] Baskın Oran (Editör), *a.g.e.,* s. 585.

3.1.4.3. Kıbrıs Sorunu

İkinci Dünya Savaşı sonunda ortaya çıkan şartlar, Yunan emperyalizmi ve yayılmacılığına yeni bir hayat getirdi. İtalya'nın yenilmesinden yararlanan Yunanistan, Alman işgaline uğramanın bir bedeli olarak 1947'de 12 adayı aldı. Bu hadise Yunanistan'ın iştahını kabarttı ve aynı yıldan itibaren İngiltere'nin Kıbrıs'tan çekilmesini istemeye başlamak suretiyle, günümüze kadar sürecek olan Kıbrıs meselesini ortaya çıkardı.[260]Armaoğlu'na göre; 1947 yılından itibaren Kıbrıs'ta Rumların karışıklıklar çıkararak daha o zaman Enosis diye bağırıp adayı Yunanistan'a ilhak etmek istemeleri sebepsiz değildi. On iki adanın alınması, ümitleri, iştahları kabartmıştı.[261]

Savaş sırasında dondurulmak zorunda kalan Enosis faaliyetlerine savaşın ertesinde yeniden hız veren Yunanistan'da, Kıbrıs ile ilgili olarak artan mesai dikkat çekmekteydi. Zamanın başbakanı Maksimos'un 27 Ocak 1947'de Vuli'de yaptığı konuşma sorunun ilk işaretlerini vermekteydi: [262]

> *"...Kıbrıs'ın çok yakın bir zamanda dost ve müttefik İngiltere tarafından Yunanistan'a verileceğini ümit etmekteyiz. Hükümetimiz anavatanla bağları sarsılmadan devam eden ve arzuları Yunan milletinin arzularının aynı olan bu adaya içten gelen duygularla bakmaktadır."*

Ancak Yunanistan ne yaptıysa bu konudaki amacına ulaşamadı ve Kıbrıs sorunu iki ülke arasındaki ilişkilerin temel sorunlarından birisi haline geldi.

3.1.5. Savaş Sonrası Sovyet Baskısı ve Türk Dış Politikası

3.1.5.1. Sovyet Talepleri

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği hatalı bir emniyet çemberi siyasetini Türkiye'ye uygulamaya kalkışmıştır. Mart 1945'te Ankara'ya verdikleri bir nota ile Sovyetler 17 Aralık 1925 Antlaşmasını yeni şartlara uymadığı gerekçesiyle uzatmayacaklarını bildirmişlerdir. Kendilerine yeni şartların ne olduğu

---

[260] Fahir Armaoğlu, *Türk Siyasi Tarihi,* s. 220.

[261] Fahir Armaoğlu, *Türk Siyasi Tarihi,* s. 154.

[262] M. Murat Hatipoğlu, "Soğuk Savaş Yıllarında Yunanistan (1942-1991)" Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 452.

sorulduğunda ise Boğazlarda Montrö düzeninin değiştirilmesini ve doğu sınırımızın kendi lehlerine yeniden gözden geçirilmesini istemişlerdir.[263]

Stalin'e göre Montrö Mukavelesi eskimiştir. Bu sebeple revizyona tabii tutulmalıdır. Bu mukaveleye göre Japon İmparatoru bile Boğazlar statüsünde Rusya'dan daha büyük bir role sahiptir. Montrö Mukavelesi İngiliz-Rus münasebetlerinin iyi olmadığı bir zamanda yapılmıştır. Fakat şimdi, herhalde İngiltere'nin Japonya ile birleşerek Rusya'yı boğmaya niyeti yoktur. Bunun için Boğazlar statüsü değiştirilmeli ve bu değiştirmede Rusya'nın menfaatleri nazara alınmalıdır.[264]Bu kapsamda 1946 yılı Türkiye-Rusya münasebetleri bakımından çetin bir imtihan devresi olmuştur. Ruslar bizden istediklerine karşı hayır cevabını alınca bizi yıpratmak ve çökertmek için soğuk harp taktiğinin bütün inceliklerini aleyhimize uygulamışlardır. Hatta ordularının bir kısmını bize karşı Balkanlar'da bulunduruyorlardı. Sovyetler bu askeri kuvvetle yalnız bizi değil bütün Avrupa'yı ve Uzak Doğuyu da tehdit etmekteydiler. [265]

Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki isteklerini öne sürerken dayandığı gerekçeyi anımsamak gerekmektedir. Bu gerekçe Türkiye açısından gerçekten çok şaşırtıcı olmuştur. İki ülke arasındaki sınır her iki hükümetin 1921 yılında karşılıklı özgür iradeleri ile saptanmış bulunmaktaydı. Şimdi Sovyet hükümeti, 1921 sınırlarına o tarihte güçsüz oldukları için rıza gösterdiklerini, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra değişen dünya koşullarının isteklerine hak kazandırdığını öne sürmekteydi.[266] …Rusya, kendisini güçlü gördüğü zamanlar Boğazların açıklığı, güçsüz değerlendirdiği zamanlar ise Karadeniz ülkesi olmayanlara kesin kapalılığı yönünde baskıda bulunmuştur.[267]

Ergin'e göre; Rusların Doğu Anadolu'da toprak Boğazlarda üs isteyen bu ağır talepleri arkasındaki plan da kısa zamanda ortaya çıktı. Ruslar ayrıca Türkiye'de peyk bir hükümet de istiyorlar ve Türkiye'nin geleceğiyle ilgili daha ileri niyetler de taşıyorlardı. Boğazlara yerleşince Türkiye'yi ikiye ayıracaklar, Trakya'da önce ayrı

---

[263] Cem Eroğul, *a.g.e.,* s. 5-6.
[264] Fahir Armaoğlu, *Türk Dış Politikası,* s. 147-148.
[265] Aptülahat Akşin, *a.g.e.,* s. 15.
[266] Oral Sander, *Türkiye'nin Dış Politikası,* s. 82.
[267] Oral Sander, *Türkiye'nin Dış Politikası,* s. 85.

bir halk cumhuriyeti kuracaklardı. Daha sonra Boğazlar bölgesini Türklerden boşaltacaklar sonra da yavaş yavaş ve kademe kademe Anadolu'da aynı işi yapacaklardı. Böylece önce Boğazlarda başlayarak Türkiye'yi Slavlaştıracaklardı. [268]

Sovyet Rusya, Türkiye'den olan taleplerini milletlerarası münasebetlerde itibarının dorukta bulunduğu bir zamana rastlatmıştı. Sovyet Rusya Batı dünyasında büyük bir sempatiye sahipti. Dünyayı hükmü altına almak isteyen ve insanoğluna bunca acılar çektirmiş olan Hitler'in mağlubiyetinde kızıl ordu en ağır yükü taşımış ve Batı kamuoylarının sevgisini kazanmıştı.[269]Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yirmi yılı içinde iki ülke arasındaki iyi komşuluk ilişkileri, Boğazlar üzerinde tam bir Türk denetimi ve Karadeniz'e kıyısı olmayan devletlerin savaş gemilerine kapalılığı konularında iki hükümetin benzer tutumları dolayısıyla, daha da güçlenmiş durumdaydı. 1936 tarihli Montrö Boğazlar Sözleşmesi, Sovyet isteklerine uymuş ancak boğazların Karadeniz'e kıyısı olmayan devletlere kapatılması yolundaki görüşü gerçekleşmemiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında bazı Alman gemilerinin Boğazlardan geçmesi ya da bu yoldaki iddia, Türk-Sovyet saldırmazlık paktının tek taraflı olarak yenilenmemesi için Sovyet açısından bir gerekçe olarak kullanılmış ve bu da iki ülke arasındaki ilişkilerin kötüleşmesi sonucunu doğurmuştu.[270]

Bir diğer açıdan bakıldığında ise SSCB'nin güçlendiği 1945-1953 yıllarında Baltık Denizinden Karadeniz'e kadar uzayan sınırlarda tüm devletler Sovyet denetimi altına girerken bu sürecin dışında kalmayı başarabilmiş tek ülke Türkiye'ydi. 1945 yılı haziran ayında Molotov-Sarper görüşmelerinde Kars, Ardahan, Artvin ve Boğazlarla ilgili Sovyet talepleri 1953 yılı mayıs ayına dek gündemdeydi. Uzun müddet Sovyet bakısıyla yaşamak zorunda kalan Türkiye psikolojik savaşa karşı direnmek için büyük bir orduyu silahaltında bulundurmak zorunda kalmıştı.[271]

---

[268] Muharrem Ergin; John C. Campbell; Trond Gilberg, Nicholas C. Pano, *Sovyet Emperyalizmi Balkanlar ve Türkiye* (Çeviren: Nejat Muallimoğlu), Muallimoğlu Yayınları, İstanbul, 1974, s. 33-34.

[269] Rıfkı Salim Burçak, "Türk-Sovyet İlişkilerine Genel Bakış", *Tarihi Gelişmeler İçinde Türkiye'nin Sorunları Sempozyumu (Dün-Bugün-Yarın) Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Ankara 8-9 Mart 1990),* Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1995., s. 211.

[270] Oral Sander, *Türkiye'nin Dış Politikası*, s. 85.

[271] Cemil Hasanlı, *Tarafsızlıktan Soğuk Savaşa Doğru Türk-Sovyet İlişkileri 1939-1953,* Bilgi Yayınevi, Ankara, 2011, s. 463.

7 Mayıs 1945'te Almanya teslim oldu. Bu şekilde Avrupa Harbi sona erdi. Hem Avrupa meselelerini hem de devam etmekte olan Uzak Doğu Harbini ele almak üzere üç büyükler 17 Temmuz 1945'te Postdam'da toplandılar. Toplantıya Churchill ve Molotov'un şu sözleri damga vurdu: [272]

> *"...Churchill, Boğazlar meselesini açarak son Sovyet taleplerinin Bulgaristan'a Sovyet kıtalarının yığılmasının ve Sovyet basınının Türkiye'ye karşı hücumlarının bu memleketi büyük bir korkuya sevk ettiğini, Rusya'nın Boğazlar meselesini Türkiye ile baş başa kalarak halletmeye çalışmasını tasvip etmediğini belirtti. Molotov ise cevabında Türkiye'nin kendisinin Rusya ile bir ittifak için teşebbüse geçtiğini Rusya'nın da şart olarak sınırların tashihini yani Kars ve Ardahan'ın Ruslara verilmesini ileri sürdüğünü çünkü bu iki bölgenin 1921 Moskova Antlaşmasıyla Rusya'dan koparılıp alınmış olduğunu bildirdi."*

26 Haziran 1945'te Sovyetler Birliği Türkiye ile 17 Aralık 1925'te akdedilen dostluk muahedesini yenilemek için, Türkiye'den Kars ve Ardahan arazisini istedi. Ayrıca Boğazlarda imtiyaz talebinde bulundu. Böylece, dünyanın yeni başlayan hayatında Rusya, yeni ve beklenmedik bir sayfa açıyordu. İkinci Dünya Savaşı sonrası Rusya'nın saldırmazlık paktını iptal etmesi ve Türkiye'den çeşitli talepleri Sovyetlerin Continental İmparatorluk (Rus Çarlığı) sistemi ile dünya siyasetine bakmaya devam etmesinden ileri gelmektedir.[273]

Moskova, savaşın başlarında giriştiği yayılma politikasını savaş sonunda daha da genişletti. Doğu Avrupa, Balkanlar, Orta ve Uzak Doğu ülkelerine rejimi ile yayılmaya ve nüfuz etmeye başlamıştı.[274] Avrupa'da savaş sona erdi. Altı yıl boyunca kıtayı kasıp kavuran faşizm Birleşmiş Milletler 'in ortaklaşa çabaları sayesinde yenilgiye uğradı. Almanya'nın yenilmesindeki esas nedenlerden biri savaş döneminde müttefiklerin kendi aralarında iş birliğini sağlamaları olmuştur. Fakat Almanya yenildikten sonra müttefiklerin iş birliğinde de sorunlar ortaya çıkmaya

---

[272] Fahir Armaoğlu, *Türk Dış Politikası,* s. 151.

[273] Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam II. Cilt*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011, s. 283.

[274] Rıfkı Salim Burçak, "Türk-Sovyet İlişkilerine Genel Bakış", *a.g.e.,* s. 211.

başladı. Sınırları genişletme politikası savaş sonrası yeni şekillenmeye başlayan Stalin- Molotov konseptinin çıkış noktasıydı. Bu anlamda Kremlin, dünya komünist sisteminin şekillenmesi için fırsat kolluyordu.[275]

O dönemde Türkiye'yi yönetenler savaşla çevrelenmiş ülkeyi bu zor durumdan kurtarabildiler. ABD ve İngiltere yönetiminin düşündüklerinin aksine, Ankara yönetimi İkinci Dünya Savaşı sırasında Sovyet ordusunun Türk topraklarını kullanmasına müsaade etmemekle, aslında Türkiye'nin savaş sonrası kaderini belirlemiş oldu. Tarihi tecrübe, Türkiye'nin bu adımının doğru olduğunu onayladı. Nitekim Kızıl Ordu Doğu Avrupa ve Balkanlar'a bir kurtarıcı olarak girmiş ama kısa süre sonra işgalci orduya dönüşmüştür.[276]

3.1.5.2. Sovyet Baskısı Karşısında Türk Dış Politikası

Türkiye, Sovyetler Birliği'nin savaş sonunda kendisini gösteren bölgesel hâkimiyet planı konusunda erken teşhis koyabilmiş, savaş süresince adımlarını bu teşhise uygun şekilde atmıştır. Savaş yıllarında izlenen bilinçli politikada güçlü komşusunu kışkırtmamaya özen göstererek hareket etmiştir.[277] Saraçoğlu'nun Amerikan elçisiyle yaptığı konuşmada, Türkiye'nin hayal kırıklığını iletip bağımsızlığından asla ödün vermeyeceğini bildirmesini ardından Montrö Sözleşmesi'nin değişmesini tartışmaya hazır olduğunu söylemesini, Sovyet istekleri karşısında Türkiye'nin tek başına bırakılmasına engel olma çabası olarak görebiliriz. Çünkü Türkiye'nin, Sovyet isteklerine karşı tek başına mücadele etmesi pek mümkün değildir ve bunun için Amerika gibi güçlü bir devletin desteğine ihtiyacı bulunmaktadır.[278]

Saraçoğlu'nun Boğazlar ile ilgili milletlerarası güvenceye karşı çıkmasını olası bir Sovyet tehdidi karşısında Türkiye'yi koruma altına almak istemesi olarak değerlendirmek mümkündür. Zira Boğazlara milletlerarası suyolu statüsü verilmesi,

---

[275] Cemil Hasanlı, *a.g.e.,* s. 139.
[276] Cemil Hasanlı, *a.g.e.,* s. 462.
[277] Nezihe Selcen Korkmazcan, *a.g.e.,* s.311.
[278] Gürbüz Arslan, *a.g.e.,* s.214.

Boğazların askerden arındırılmasına neden olacak ve bu durumda Türkiye'nin savunması büyük bir darbe alarak ülke Sovyet tehditlerine açık bir hale gelecektir.[279] Aynı günlerde gazetecilerle bir görüşme yapan Şükrü Saraçoğlu "Kimseden bir şey istemiyoruz, kimseye bir şey vermeyeceğiz." şeklinde beyanatta bulunarak Türkiye'nin kararlı tutumunu bir kez daha belirtme gereği duymuştur.[280]

Bu kapsamda14 Ağustos 1946 tarihinde TBMM, Sovyet taleplerinin Türkiye'nin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne aykırı olduğu için reddedilmesine ve ABD ile ilişkilerin geliştirilmesine karar vermiştir.[281]

Bu anlamdaki değerlendirmelere baktığımızda Ergin'e göre; İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Türkiye yalnızdı, Rusya'ya karşı müttefiksizdi. Harp için de kâfi derecede silah ve teçhizatı bile temin edememişti. Amerikan diplomasisi henüz Roosevelt ekolünün havası içindeydi ve Türkiye'nin önemini idrakten uzaktı.[282] Bu durumu 1946 Ocak ayında Başbakan Saraçoğlu, Türkiye'nin kendisini yalnız hissettiğini Türkiye yabancı devletlerin yardımından mahrum kalsa da saldırganla savaşmaktan kaçınmayacaktır diyerek ifade etti. [283]

Kılıç'a göre; İnönü'nün 1946 Meclis Açış Konuşması Montrö Anlaşmasıyla ilgili yaptığı Birleşmiş Milletler vurgusunda Boğazlar Sorunu konusunda BM Anayasasında gerek kendimiz gerekse başkaları için yeter miktarda teminat bulunduğuna inanıyoruz şeklindeydi.[284]

Türk-Sovyet ilişkileri kapsamda genel bir değerlendirme yapılacak olursa şunlar ifade edilebilir:

Türk-Sovyet ortak sınırı, uzun bir deniz sınırı ve Sovyetler Birliğinin yakın bağlaşığı Bulgaristan ile sınırı da kaplayacak bir biçimde uzun ve stratejik bir bölgededir. Cumhuriyetin ilk yirmi yılı içinde Sovyetlerin sınır komşusu olması, Bolşevik rejimden maddi ve siyasi destek sağlayan Türkiye açısından yararlı

---

[279] Gürbüz Arslan, *a.g.e.,* s. 216.
[280] Akşam, Cumhuriyet, Ulus 6 Eylül 1945'ten aktaran Gürbüz Arslan, *a.g.e.,* s. 217.
[281] Gürbüz Arslan, *a.g.e.,* s. 224.
[282] Muharrem Ergin; John C. Campbell; Trond Gilberg, Nicholas C. Pano, *a.g.e.,* s. 33.
[283] Altemur Kılıç, *a.g.e.,* s. 183.
[284] Altemur Kılıç, *a.g.e.,* s. 191-192.

olmuştur. 1921 ve 1925 antlaşmaları ile anlatımını bulan bu iyi ilişkiler İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar sürmüş sayılabilir.[285]

Türkiye Cumhuriyeti 1945 yılına kadar Sovyetler Birliğiyle ilişkilerini ikili düzenlemelerle yürütmeye özel bir çaba göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise giderek güçlenen ve arada tehditkâr bir davranış içine giren Sovyetler Birliğiyle ilişkilerini bir ittifak içinde değerlendirmek durumunda kalmıştır.[286] İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce İngiltere ve Fransa ile yapılan ittifak ve Türk hükümetinin savaş içinde birbiriyle çelişir gibi görünen çeşitli dış politika davranışları dünya savaşı döneminin özel koşulları içerisinde değerlendirilmeli ve dış politika tutarlılığından ödün olarak görülmemelidir.[287]

3.1.5.3. Sovyet Baskısının İç Politikaya Yansıması

Savaş sonunda Sovyetlerin güçlenerek ortaya çıkmasının Türkiye için bir tehdit kaynağı oluşturacağı Saraçoğlu tarafından dile getirilmişti.[288] Türk halkı Sovyet taleplerini ilk olarak Akşam gazetesinden öğrendi, 29 Haziran 1945'te Ankara radyosu, Rusya'nın Boğazları Sovyetler ile Türkiye'nin müşterek idaresine geçirecek bir antlaşma teklif ettiğini haber verdi. Türkiye üzerindeki Rus taleplerine Türk kamuoyunun tepkisi çok şiddetli oldu.[289] Kolayca anlaşılabileceği gibi bu haksız talep bütün Türkiye'de çok derin bir kızgınlık uyandırmıştır. Bu kızgınlık da en çok Türk egemen sınıflarına yaramıştır. Bunu şevkle körükleyerek bir yandan dış politikamızda Batı blokuna yaklaşmamızı sağlamışlar öte yandan da içte halkın etkin politikaya sokulduğu bir dönemde kendileri için son derece tehlikeli olacak bütün sol akımları Moskova yani düşman ajanı gibi göstererek ezmişlerdir.[290]

Türkiye'de o sırada çok partili bir rejim kurulmasına yönelik bir mücadele vardı. Fakat gerek Türk halkı gerekse Türk basını ve muhalifler dış siyaset konularında hükümeti candan destekliyordu. Vatan gazetesinde Ahmet Emin Yalman şöyle yazmıştı: Türkiye Çekoslovakya değildir. Ruslar asırlık oyunlarıyla bizi

---

[285] Oral Sander, *Türkiye'nin Dış Politikası*, s. 82.
[286] Oral Sander, *Türkiye'nin Dış Politikası*, s. 134-135.
[287] Oral Sander, *Türkiye'nin Dış Politikası*, s. 155.
[288] Gürbüz Arslan, *a.g.e.*, s. 213.
[289] Altemur Kılıç, *a.g.e.*, s. 171.
[290] Cem Eroğul, *a.g.e.*, s. 5-6.

bölemezler. Zira oyunlarını biliyoruz, tanıyoruz ve kukla durumuna giremeyiz. Eğer şiddet kullanılırsa dışarıdan olumlu bir yardıma güvenemeyeceğiz. Kendimiz tek başına karşı koyarız. Türk gazetelerinin hemen hepsinde yer alan bu duygular Rusya'nın bu saldırganlığına karşı Batı'yı uyaran kehanetlerdi.[291] O dönemde henüz soğuk savaş dönemi geniş ölçüde yayılmadığı için Türk basını haklı olarak Boğazlar ve Türkiye konusundaki gelişmeleri sinir savaşı veya psikolojik savaş olarak karakterize etmiştir. O dönemde Türkiye ile ilgili diplomatik yazışmalarda da aynı ifadelerin yer aldığı görülmektedir.[292]

Türk-Sovyet ilişkilerinin temel belirleyicilerinin başında, iki devletin Batı'ya karşı duyduğu güvenlik endişesinin ve takip ettikleri antiemperyalist politikaların yer aldığını görmekteyiz. Bununla birlikte taraflardan birinin diğer taraf aleyhine Batı ile anlaşma yapma olasılığının, karşı tarafta endişe yarattığı da bir olgudur. Yani Batı faktörü hem iki devletin yakınlaşmasını sağlamış hem de ulusal çıkarlar noktasında tehdit olmaya devam etmiştir.[293]

Gerçekten de Stalin Türkiye'den toprak ve üs istemesi büyük bir hataydı. Ayrıca talepte bulunmuş fakat bir sonuç da elde edememişti. Tersine Türkiye bu baskı altında NATO'ya girmiş ve durum Sovyetler bakımından daha da fena olmuştu.[294]

Türkiye ile Sovyet Rusya gibi karadan ve denizden uzun sınırlara sahip iki devletin birbirleriyle iyi komşuluk hatta dostluk ilişkileri içerisinde bulunmaları her iki tarafın menfaatlerine olduğu kadar dünya barışı için de değerli bir teminat olacağından şüphe edilemez. Fakat iyi komşuluk ve dostluk münasebetlerinin başta gelen şartı, tarafların birbirinin iç ve dış güvenliklerini tehdit edebilecek olan fiil ve hareketlerden sakınmaları toprak bütünlükleriyle hâkimiyet haklarına saygılı davranmalarıdır. [295]

---

[291] Altemur Kılıç, *a.g.e.,* s. 183-184.

[292] Cemil Hasanlı, *a.g.e.,* s. 192.

[293] Saime Yüceer, "Atatürk Dönemi 1919-1938 Türk-Rus İlişkilerinin Siyasi Boyutu", İlyas Kamalov; İrina Svistnova (Çeviren ve Hazırlayan), *Atatürk'ten Soğuk Savaş Dönemine Türk-Rus İlişkileri (I. Çalıştay Bildirileri Ankara 14-15 Mayıs 2010)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2011, s. 104-105.

[294] Rıfkı Salim Burçak, "Türk-Sovyet İlişkilerine Genel Bakış", *a.g.e.,* s. 212.

[295] Rıfkı Salim Burçak, "Türk-Sovyet İlişkilerine Genel Bakış", *a.g.e.,* s. 213.

İkinci Dünya Savaşı'nın zafer sarhoşluğunu başından atamamış olan Stalin, İran ve Türkiye sınırlarını değiştirmeye kalkışsa da bunu gerçekleştiremedi. Kremlin'in kendinden çok fazla emin olması ve Türkiye'nin devlet geleneklerinin gereken şekilde değerlendirilememesi soğuk savaşın Türkiye boyutunu oluşturan temel nedenlerdi. Fakat Sovyetlerin haksız talepleri, askeri ve siyasi tehditleri beklenen sonuçları vermedi. Türkiye Devleti, Türk halkı, Türkiye'nin değişik siyasi partileri soğuk savaşın ilk sınavından başarıyla çıktı. [296]

3.1.6. Türkiye'nin BM'ye Üyelik Süreci, Kore Savaşı ve NATO

3.1.6.1. Birleşmiş Milletler

Savaşın son yılı olan 1945'te kurulacak yeni dünya düzeninde yer alabilme kaygısı içerisine sokulan Türkiye, oluşmakta olan Birleşmiş Milletler teşkilatına katılabilmek amacıyla Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir. Yapılan bu göstermelik savaş ilanı Türkiye'nin BM'ye girişinin anahtarı olmuştur. Bundan sonraki süreçte Türkiye artık batı eksenli, özellikle de ABD merkezli bir politik anlayışın parçası haline gelmiştir.[297]

Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak 23 Mayıs 1948'de Sivas'ta verdiği bir demeçte Türkiye'nin dış siyasetinin temeli İngiltere ile ittifakımız, Amerika ile derin dostluk ve iş birliği münasebetlerimizdir diyor ve Avrupa milletleri arasında anlaşma ve birleşme imkânlarının kuvvetlendiğini tuttuğumuz siyasetin bizi batılı devletlerle ve hele Fransa ve İtalya ile daha sıkı iş birliğine götürdüğünü açıklıyordu. Fakat her şeye rağmen milletlerarası güvenliğimizi BM Anayasası'na hakiki ve samimi olarak bağlılığımızda görmekteydik. Birleşmiş Milletler Kurulu ise bizim gibi barış ideali olan memleketlerin emellerine mukabele edebilecek durumda değildi.[298]

3.1.6.2. Kore Savaşı

Türkiye'nin ABD yanlısı bir dış politika izlemesi tavrı DP iktidarı döneminde de devam etmiştir. 1950 yılında başlayan ve soğuk savaşın sıcak çatışmaya döndüğü Kore Savaşı'nda Türkiye askeri destekte bulunarak demokratik dünyanın korunmasına destek olmayı ve ülkeye sağlanan dış desteğin devam

[296] Cemil Hasanlı, *a.g.e.,* s. 462.
[297] Sabit Dokuyan, *a.g.e.,* s. 422.
[298] Aptülahat Akşin, *a.g.e.,* s. 20-21.

etmesini sağlamayı hedeflemiştir.[299] 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore ile Güney Kore arasında başlayan savaşa Amerika'nın artan bir ilgi göstermesi hükümete beklediği fırsatı verdi. Hemen, basında Güney Kore lehine bir kampanya açıldı. Gazeteler hür dünyayı savunmak için yüzlerce Türk'ün gönüllü olarak savaşa gitmeye hazır olduğunu yazdılar. İklim böylece hazırlandıktan sonra DP hükümeti Kore'ye bir askeri birlik göndermeye karar verdi. Halk Partisi sınır dışına askeri birlik gönderme kararının meclise ait olduğunu ileri sürerek ancak biçimsel açıdan itiraz etti. Fakat kararın esasına karşı çıkmadı.[300]

Meclise bilgi vermeden ve meclisin onayı alınmadan Bakanlar Kurulu kararı ile Kore'ye asker gönderilmesi hakkında TBMM'de yaşananlar aşağıdaki gibi ifade edilebilir.

Kararın acele bir şekilde alınmasının gerekçesini Menderes memleketin yüksek menfaatleri bu durumun yirmi dört saat zarfında netleşmesini icap ettirdiği için hiç tereddüt edilmeden kararlaştırılmak zorunda kalındığı şeklinde açıkladı.[301] İnönü, CHP iktidarı döneminde önemli dış meselelerde muhalefeti bilgilendirerek, dış politikanın birlik, beraberlik ve bütünlük içerisinde takip edilmesine büyük önem vermişti. Bu durumun bir teamül haline geldiğini düşünerek, geçmişte muhalefetteki DP lideri Bayar'a bilgi verildiği gibi şimdiki muhalefet lideri olarak kendisinin de bilgilendirilmesi gerektiğine inanıyordu.[302]

Menderes'e göre, DP muhalefet yıllarında her türlü dış meselede hükümetin yanında yer almayı milli bir mesele olarak görüyorken şimdiki muhalefet bunun aksine birtakım iftira dolu dedikodular yayarak halkı hükümete karşı soğutmaya çalışmaktaydı.[303] Aslında Menderes de İnönü gibi iktidar ile muhalefetin dış politikada birlik olup beraber hareket etmesi gerektiğini düşünüyor, kendi muhalefet yıllarında hükümete verdiği desteği hatırlıyor, muhalefeti dış politikada hükümete yeterince destek vermemekle suçluyordu. Oysa İnönü de aynı prensip üzerinden

---

[299] Sabit Dokuyan, *a.g.e.,* s. 434.

[300] Cem Eroğul, *a.g.e.,* s. 91.

[301] Zafer, 27 Mayıs 1951'den aktaran Şerif Demir, *Düello Menderes ve İnönü Demokrat Parti'den 27 Mayıs Darbesi'ne Olaylar*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011, s.44-45.

[302] Şerif Demir, *a.g.e.,* s.47.

[303] Zafer, 11 Ekim 1950'den aktaran Şerif Demir, *a.g.e.,* s. 48.

hareket ederek kendi iktidarları döneminde DP muhalefetini bilgilendirdiklerini fakat kendilerine yeterince bilgi verilmediğini söyleyerek hükümeti tenkit ediyordu. Anlaşmazlığın temelinde karşılıklı güven problemi ve iletişim eksikliği yatıyordu.[304]

Kore'ye asker gönderilmesi hususunda Cumhurbaşkanı Celal Bayar 1 Kasım 1950 meclis söylevinde diyor ki: "Birleşmiş Milletlere bağlılığını her vesile ile gösteren ve vaki tecavüze karşı bu teşkilatın zamanında hareket geçmesini memnuniyetle gören Türkiye, güvenlik konseyinin davetine uyarak Kore'ye bir askeri birlik göndermek suretiyle kendisine düşen vecibeyi zamanında yerine getirmiştir."[305]

3.1.6.3. NATO'ya Üyelik Süreci Gelişmeleri

1949 yılı başında NATO ittifakının doğması bize yeni bir ufuk açtı. … Biz barışın bölünmezliğini, Akdeniz'in bir bütün olduğunu ve Doğu Akdeniz'de ve Orta Doğu'da patlayacak bir savaşın bütün Avrupa'yı tehdit edeceğini öne sürerek Türkiye'nin de Atlantik İttifakı'na alınmasını istiyorduk.[306]Türk siyasetini oluşturanlar Batı yardımı ve yatırımları karşılığında bir bedel ödemek zorunda olduklarını biliyorlar ve bunu kayıtsız şartsız ödemek istiyorlardı. Batı'ya katılmak için komşularını tedirgin etmeyi de göze alarak Batı'nın bölgedeki çıkarlarına hizmet etmek istiyorlardı. Bu fedakârlığın karşılığında Batılı müttefikleriyle eşit muamele görmeyi umuyorlardı. Bu bakımdan Türkiye'nin NATO'ya üye olması çok önemliydi.[307] İsmet Paşa 14 Mayıs 1950 genel seçimlerinden önce, 11 Mayıs 1950'de Türkiye'nin NATO'ya alınması için müracaat etmiş fakat İtalya haricinde diğer devletler reddettiği için bir netice alamamıştı.[308]Türkiye'nin ilk başvurusunun reddedilmesi sonrasında 1950 Mayıs'ında seçimler yapılmış ve iktidara DP gelmiştir. DP hükümetinin temel politikası Kuzey Atlantik Paktına üye olarak güvenliğini sağlamak olmuştur. Bu düşünceyi gerçekleştirmek için Ağustos 1950 tarihinde DP

---

[304] Şerif Demir, *a.g.e.,* s. 48.

[305] Özel Şahingiray (Der.), *Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri- Dış Politika 1933-1955,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1999, s. 45.

[306] Aptülahat Akşin, *a.g.e.,* s. 28.

[307] Feroz Ahmad, *a.g.e.,* s. 144.

[308] Mehmet Saray, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'YA Girişi Üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeler,* Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2019, s. 99-100.

hükümeti yeniden harekete geçmiştir. The Times Gazetesi de 2 Ağustos 1950 tarihli sayısında "Türk hükümetinin Kuzey Atlantik Anlaşmasına dâhil olmak için resmi başvuruda bulunmaya karar verdiğini bildirmiştir.[309]

Türkiye'nin NATO'ya üye olmak için yaptığı bütün faaliyetler başlangıcından itibaren Sovyetler Birliği tarafından engellenmeye çalışılmıştır. Türkiye'nin NATO'ya resmen davet edilmesi ise Sovyet yöneticilerini Türkiye'yi çirkin bir şekilde tehdide sevk etmiştir. Arka arkaya verilen notalarla resmen Türkiye'den NATO'ya girmemesi istenmiştir. Sovyetlerin Türkiye'nin demokrasiye geçtikten sonra NATO'ya da girmesiyle komünist propagandasını rahatça yapamayacağı ve dolayısıyla netice alamayacağı gerçeğini anlamaları onları büyük bir tedirginliğe ve kızgınlığa sevk etmiştir. [310]

> *"...Köprülü, Kore Harbini Türkiye'nin ve Türklerin insanı değerlere ve demokrasiye ne kadar önem verdiğini dünyaya ispatlayacak iyi bir fırsat olarak görmüştür. Ona göre Türkiye bu fırsatı iyi değerlendirmiş ve Kore'de elde ettiği başarı ile NATO'ya giriş yolunu açmıştır. Köprülü'ye göre Türkiye'nin NATO'ya girişi Batılılaşma ve demokratikleşme yolunda faydalar getirdiği gibi, Sovyet yayılmasına karşı da emniyetini sağlamıştır."*[311]

Türkiye'nin savaş sonrası özellikle demokratların yönetimi altında izledikleri dış siyaset, onların Türkiye'yi dönüştürme vizyonlarında önemli bir unsur olarak algılandı. Nitekim meslekten diplomat ve Türkiye'nin Menderes döneminde izlediği dış siyasetin mimarlarından biri olan Fatin Rüştü Zorlu, ülkesinin diplomasisi için yeni hedefler tasarladı. Ona göre Türk diplomasisinin başlıca hedefi sadece ülkesinin içinde bulunduğu tecrit durumuna son vermek ve ülkenin güvenliğini sağlamak değil, aynı zamanda bir ekonomik altyapının kurulmasını finanse etmek için dış yardım ve yatırım sağlamaktı. Bunu sanayi alanında dev yatırımlar izleyecek böylece tarım ve endüstri yan yana gelişebilecekti.[312]

---

[309] Hatice Alanoğlu, *a.g.e.,* s. 27.
[310] Mehmet Saray, *a.g.e.,* s. 135.
[311] Mehmet Saray, *a.g.e.,* s. 115-116.
[312] Feroz Ahmad, *a.g.e.,* s. 143.

3.2. Demokrasiye Geçiş Sürecinde CHP ve DP'nin Balkanlar Politikası

3.2.1. 1946-1950 Arası Görevde Olan Hükümetler

1943-46 seçimleri arasında görev yapan ikinci Saraçoğlu hükümetinin (14. Hükümet) istifası Cumhurbaşkanı İnönü'ye sunulmuş; İnönü, İstanbul Milletvekili Recep Peker'i yeni hükümeti kurmakla görevlendirmiştir. Peker hükümeti 7 Ağustos 1946 tarihinde Cumhurbaşkanınca onaylanmıştır.[313] 8. dönemde (1946-1950 arası) ise yaşanan siyasal çalkantılar hükümet cephesine de yansımış ve dört yıllık süre içerisinde art arda dört hükümet kurulmuştur.[314] Bu hükümetler şunlardır: [315]

- *On Beşinci Hükümet Recep Peker (7 Ağustos 1946- 9 Eylül 1947)*
- *On Altıncı Hükümet Birinci Hasan Saka (10 Eylül 1947- 8 Haziran 1948)*
- *On Yedinci Hükümet İkinci Saka (10 Haziran 1948- 14 Ocak 1949)*
- *On Sekizinci Hükümet Şemsettin Günaltay (16 Ocak 1949- 22 Mayıs 1950)*

1946-50 Arası Dışişleri Bakanları ise şu şekildedir: Hasan Saka, Necmettin Sadak, Necmettin Sadak, Necmettin Sadak. [316]

3.2.2. DP'nin CHP'ye Karşı Genel Politikası: Dış Politikada Birliktelik

3.2.2.1. Partilerin Bildirileri ve Programlarında Dış Politika

CHP ve DP'nin 1946-1950 yılları arasındaki dış politika yaklaşımlarını anlayabilmek ve izlemiş oldukları Balkanlar politikasını analiz edebilmek için partilerin özellikle seçim öncesi süreçte yayınlamış oldukları bildirilerine ve parti programlarına bakmak yararlı olacaktır.

CHP'nin 12 Haziran 1943 tarihli Parti Programına baktığımızda, parti programının 5. kısmında devam etmekte olan cihan harbinin doğurduğu sorunların çözümü konusunda yapılacak işler ele alınmaktadır. 28. maddenin başlığı yurtta sulh ve cihanda sulh 29. maddenin başlığı ise milli müdafaa her ihtimale karşı bütün kuvvetlerimizin hazır bulundurulması biçiminde düzenlenmiştir. 6. kısmında ise

---

[313] Erol Tuncer, *1950 Seçimleri*, TESAV Yayınları, Ankara, 2010, s. 8-9.
[314] Erol Tuncer, 2010, *a.g.e.*, s. 2.
[315] *Yakınçağ Türkiye Tarihi 1908-1980*, Milliyet Kitaplığı, İstanbul, s. 619.
[316] Erol Tuncer, 2010, *a.g.e.*, s. 201-204.

cihan harbinden sonraki ihtimaller ele alınmıştır. (Madde 38) Devamlı bir güvenlik ve barışın nasıl kurulabileceği milli siyasetin mühim bir konusudur, milli savunma savaştan sonra da birinci mesele olarak kalabilir gibi ifadeler yer almaktadır.[317]

CHP'nin 1943 Parti Programının dış politika ile ilgili 5. kısmında cihan harbi içinde idare başlığıyla 28. maddede yurtta sulh cihanda sulhtan bahsetmektedir.

> *"Yurtta sulh ve cihanda sulh partinin daimî prensibidir. Cihanda sulh bugün bizim tesirimiz dışındadır. Şeref ve hayati menfaatleri muztar bırakmadıkça yurtta sulh esasını mahfuz tutacağız.' 29.maddede milli müdafaa, her ihtimale karşı bütün kuvvetlerimizin hazır bulundurulması başlığı ile ifade edilmiş: 'Milli müdafaa meselesi bugün birinci safı işgal eder. Milletin harp haline geçmesi bizim ihtiyarımızda olmayan bir zaruret olarak partice daima göz önünde tutulan bir ihtimal olacaktır. Milletin maddi ve manevi bütün kuvvetlerini harp ihtimali için hazır bulundurmak, beslemek ve artırmak partinin en mukaddes gayesidir."*[318]

> *"6.kısımda cihan harbinden sonraki ihtimaller başlığında devamlı bir emniyet ve sulhun nasıl kurulabileceği milli siyasetin mühim bir konusu olduğu 38.maddede ifade edilmiştir. A bendine göre milletlerarası devamlı emniyet ve sulhun nasıl kurulabileceği hakkında henüz hiçbir ışık ufukta görülmemiştir. Milli hayat için birinci derecede ehemmiyeti olan böyle bir mevzu milli siyasetin başlıca konusu olması zaruridir. B bendinde milli müdafaa ihtiyaç ve masraflarının sulh zamanında ne kadar azalacağını kestirmek güçtür. Milli müdafaanın bugünkü gibi birinci mesele olarak kalması ihtimali vardır denilmektedir."*[319]

İnönü'nün 17 Temmuz 1946 tarihli seçim beyannamesinde birçok sorunun sebebini İkinci Dünya Savaşı'na bağlamakta özellikle ekonomik problemlerin

---

[317] Erol Tuncer, *1946 Seçimleri*, TESAV Yayınları, Ankara, 2008, s. 43-47.
[318] Erol Tuncer, 2021, *a.g.e.*, s. 124.
[319] Erol Tuncer, 2021, *a.g.e.*, s. 126.

sebebini ifade etmektedir.[320] Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 1946 Seçim Beyannamesinde şöyle demektedir: [321]

> *"Harp sonrasındaki durumun bütün dünya için ve hususiyle vatanımız için önemli ve nazik olduğu noktası üzerinde duracağım. Bugün memleketimiz 1918'de olduğu kadar ehemniyet kesbetmesi ihtimali olan meseleler karşısındadır. Boğazların ve dolayısıyla İstanbul ve etrafının emniyeti meselesinin masaüstüne getirilmesi ihtimali vardır. Şark vilayetlerimiz için dünyanın dört bir köşesindeki komiteler harekettedirler. Bu meseleler bütün milletçe varlığımız ve bağımsızlığımızla ilgilidir. ...Barışsever, hiç kimsenin malında gözü olmayan, kendi haklarından ve toprağından hiçbir fedakârlık yapmama kararında bulunan Türk milletinin davasını selamete götürmek ödevindeyiz. Bu ödevin şerefli heyecanı bütün varlığımıza hâkimdir. Milletimizin bizi takip ettiğimiz dış politikamızda desteklemeye devam edeceğinden eminiz. CHP'nin dış politikadaki isabetli tutumu yalnız Türk vatandaşlarının değil, bütün medeni âlemin takdirini toplamaktadır. Birleşmiş Milletler ailesi içinde milli selamet ve refahı yüksek bir insanlık idealine bağlı gören politikaya devam edeceğiz. Batı medeniyet ve demokrasi anlayışının bir uzvu olarak İngiltere ve Fransa ittifakına üstün önem vermekteyiz. ABD ile devamlı gelişme halinde olan dostluğumuzu askerlik, ekonomi, kültür alanlarında pekiştirip kökleştirmek prensibimizdir. Milletlerarası münasebetlerde yolumuzu aydınlatan ışık, karşılıklı haklara saygı, istiklal ve ülke bütünlüğüne riayet düsturlarıdır. Büyük dostumuz Amerika ile ekonomik ve teknik iş birliğine Avrupa Ekonomik Kalkınma Teşkilatı kanalından da devam etmek kararındayız."*

1950 Seçim Beyannamenin dış politika bölümü Türkiye'yi Batı medeniyet ve demokrasi anlayışının bir uzvu olarak tanımlıyordu. Bu bağlamda ABD işle ilişkilere ve bu ilişkilerin kökleştirilmesine büyük önem verilmekteydi. ABD büyük dostumuzdu. Beyanname, takdir milletimizindir cümlesiyle bitmekteydi.[322]

---

[320] Erol Tuncer, 2008, *a.g.e.,* s. 209- 214.

[321] Tansu Barış Mahmutoğlu, *a.g.e.,* s. 629-639.

[322] Hakkı Uyar, *Türkiye'nin Demokrasi Devrimi:1950 Seçimleri*, Anka Yayınları, Ankara, 2014, s. 75.

Seçim bildirgesinde milli savunma konusunda ordunun gücünün artırılacağı dış politikada ise ABD ve Avrupa ile ilişkilerin geliştirilip daha sağlam bir zemine dayandırılacağı bildirilmiştir.[323]

Diğer yandan muhalefet kanadında ise 7 Ocak 1946'da DP dörtlü takririn sahipleri tarafından resmen kuruluyordu. Hukuki formalitenin tamamlanmasından önce, Bayar parti programını bizzat İnönü'ye götürmüş, İnönü'nün soruları üzerine laiklik, eğitim ve dış politika konularında güvence vermiş ve gerekli onayı almıştır.[324]

Demokrat Parti, Parti Programında dış politikamız, milletlerin hukuk eşitliğine, milletlerarası siyasi, iktisadi ve kültürel iş birliğine, kolektif güvene, iyi komşuluk münasebetleri esasına dayanmalıdır. Milli varlığın ancak milli kuvvetle korunabileceği kanaatine bağlı kalmakla beraber, milletler birliği gayesini hedef tutacak barışçı ve açık bir dış siyasetin memleket menfaatlerine en uygun ve realist yol olduğuna inanıyoruz şeklinde ifade bulmuştu. [325]

DP'nin 13 Mayıs 1946 tarihli beyannamesinde ise dış politikaya dair bir metne rastlanmıyor. Seçim öncesi sürece rastlayan 10 Temmuz 1946- 13 Temmuz 1946 arası dönemde de Demokrat Parti Beyanname ve Tamimlerinde dış politikaya ait bir konuya rastlanmamıştır. [326]

İnönü devrinin dış politikada daha çok pasif kalma politikası yerine Bayar devrinde dinamizm yer almış ve ilk hareket Kore davasında karşımıza çıkmıştır. Celal Bayar devrinin dış politikada hükümet görüşünü ifade eder nitelikteki Başbakan Adnan Menderes'in ilk hükümet programını meclise sunduğundaki şu ifadeleri önemlidir: [327]

> *"Dostluklarına daima sadık kalan, uzak yakın ve büyük küçük bütün milletlerin istiklal ve toprak bütünlüklerine her zaman hürmetkâr olan dış siyasetimizin sulhçu mahiyeti bütün dünyaca malumdur. Bu açık ve samimi siyasetimizin coğrafi durumumuzun ehemmiyet ve nezaketi ve milletimizin en ağır şartlar*

[323] Tansu Barış Mahmutoğlu, *a.g.e.,* s. 424.
[324] Taner Timur, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Kitabevi, Ankara, 2020, s. 20.
[325] M. Serhan Yücel, 2001, *a.g.e.,* s. 259.
[326] Erol Tuncer, 2008, *a.g.e.,* s. 189-191.
[327] Özel Şahingiray (Der.), *a.g.e.,* s. 41-42.

altında dahi tebarüz eden yüksek ruhi kudreti itibariyle, demokrasi cephesi ve cihan sulhu için mühim bir amil olduğuna inanmaktayız. Truman Doktrini ve Marshall yardımı ile bu sulhçu siyasetimizi desteklediğinden dolayı kendisine milletçe samimi şükran hislerini beslediğimiz büyük dostumuz Birleşik Amerika ile ve büyük müttefiklerimiz İngiltere ve Fransa ile siyasi, iktisadi, kültürel münasebetlerimizi, samimiyet ve anlayış içinde her gün daha kuvvetlendirmek en büyük emelimizdir."

3.2.2.2. Partilerin Söylemlerinde Dış Politika

1950 seçimleri öncesinde İnönü'nün dünyanın içinde bulunduğu durumun Türkiye'yi de etkilemeye devam edeceği fikrinin artık bir şeylere tahammül etmeye gücü kalmayan seçmenin duymayı beklediği cümleler olmadığı anlaşılmaktadır. Demokrat Parti liderleri ve partilileri İnönü'nün bu hatasını yapmamış genel olarak halka sadece onların işitmek istediklerini haykırmışlardır.

Milli Şef İnönü'nün 1 Kasım 1944'te meclisi açış nutku dış ve iç politika bakımından önemlidir. Cihan harbi müttefikler lehine kesin neticeli safhasına girmiş bulunuyor dedi. Amerika, İngiltere ve Fransa ile Türkiye'nin ilişkilerinden övgüyle bahsetti. Kahraman Yunan milletinin süratle toplanıp kurtulduğunu söyleyerek Yunanistan'daki Nazi işgalinin sona erişini kutladı. Rusya ile ilişkilerde dost komşuluk duyguları vurgusu yaptı.[328]

Cumhurbaşkanı İnönü 1 Kasım 1949 günü mecliste geleneksel yasama yılı açış nutkunu okudu. İnönü konuşmasına dış politikayla başladı. Dış politikada birlik istedi. Sovyet tehdidi karşısında Batı ile ilişkilerin güçlendirileceğini, Avrupayla, İslam ülkeleriyle, yeni doğan İsrail'le dostane ilişkileri anlattı ve Türkiye'nin yerini şöyle tanımladı: Türkiye Batı medeniyet ve kültür ailesi içinde her an biraz daha yükselen bir abide hüviyetiyle dimdik hür ve müstakil benliğini itibar içinde yaşamaktadır.[329]

1946 seçimleri öncesi CHP yazarlarından Ahmet Şükrü Esmer'in Ulus gazetesinde o günlerde yayınlanan "CHP ve Dış Politika" başlıklı yazısında bu gerçek tüm açıklığıyla dile getirilmişti. Esmer, partilerin anlaşarak seçime gitmeleri,

---

[328] Taha Akyol, *Kuvvetler Ayrılığı Olmayınca Otoriter Demokrasi 1946-1960*, Doğan Kitap, İstanbul, 2021, s. 36-37.

[329] Taha Akyol, *a.g.e.*, s. 167-168.

Yalta'da kabul edilen Kurtarılmış Avrupa demecinin hükümlerinden olduğunun altını çiziyor ve bu nedenle de Türkiye'de muhalefet partisinin seçime katılmamasının Türk milletinin nazarında affedilmez bir suç olacağını öne sürüyordu.[330]

Ankara'nın ilçelerinde seçim gezilerine devam eden İnönü dış tehlike konusuna dikkat çekiyor ve varlığımıza karşı yöneltilmiş ardı arkası kesilmeyen tecavüzler karşısındayız diyordu. İnönü'ye göre vatanımız en büyük tehlikeler karşısındadır.[331]İnönü, ülkenin karşı karşıya olduğu dış tehditlere vurgu yaparak bunların üstesinden kendisinin gelebileceğini ve dolayısıyla CHP'ye oy verilmesini sağlamaya çalışıyordu.[332]

Demokrat Parti cephesi için ise şunları yazabiliriz. DP'nin ilk Dışişleri Bakanı olan Fuat Köprülü'nün ifadesiyle "İkinci Dünya Harbi'nden beri Batı'ya yönelmiş olan dış siyasetimiz son seçimler neticesinde bu istikamette daha faal bir şekil alacaktır." diyerek aslında DP'nin on yıl sürecek iktidarının dış politika ilkesini özetlemiştir.[333]

Meclis oturumunun açılışında bir konuşma yapan Celal Bayar Türkiye'nin iç ve dış güvenlik politikasından bahsederek eğer bir aksilik olmazsa Türk dış politikasının temelde değişmeden kalacağını ve ortak güvenlik ilkelerine bağlı olduklarını dile getirmiştir. Türkiye'nin isteğinin Atlantik Paktı'nın etkili olduğunu görmek olduğunu vurgulayan Bayar, Akdeniz'deki savunma planlamasındaki birliktelikten de duyduğu memnuniyeti belirtmiştir. Türkiye ve Yunanistan'ın karşılıklı bir anlayışla katkılarını mükemmelleştirmeye çalıştığını ifade eden Bayar, Rusya'ya da atıfta bulunarak Türk-Sovyet ilişkilerini geliştirmek istemesine rağmen, geçen yıldan bugüne ilişkilerde yeni bir gelişme olmadığını söylemiştir.[334]Akşam Gazetesi Yazarı Necmettin Sadak ve Cumhuriyet Gazetesi Başyazarı Nadir Nadi'nin 9 Ocak 1946 günlü 'Demokrat Parti'ye Hoş Geldin ve Yeni Partinin Karakteri'

---

[330] Ulus, 11 Mayıs 1946'dan aktaran Çetin Yetkin, *a.g.e.,* s. 158.

[331] Vatan, 28 Mart 1950'dan aktaran Hakkı Uyar, *a.g.e.,* s. 71.

[332] Vatan, 5 Mayıs 1950'dan aktaran Hakkı Uyar, *a.g.e.,* s. 72.

[333] Hatice Alanoğlu, *a.g.e.,* s. 17.

[334] The Times, 2 Kasım 1950'den aktaran Hatice Alanoğlu, *a.g.e.,* s. 29.

başlıklı yazılarında DP programının CHP'den keskin çizgilerle ayrılmadığını ifade ettiklerini görmekteyiz.[335]

1947'den itibaren Türkiye'nin dış politikası ABD ile dostluk ve ittifak üzerine kurulu idi. Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar 1 Kasım 1950'de TBMM'de yaptığı konuşmada şunları söyledi: Barış dostu, eşit haklar savunucusu ve uluslararası sorunların BM çerçevesi içerisinde çözülmesi gerektiğine inanan ABD ile dostluğumuz, ekonomik ve kültürel ilişkilerimiz günden güne kuvvetlenmektedir. Biz iki millet arasındaki bu ilişkilerin daha da kuvvetlenmesini arzu ediyoruz. [336]

Demokrat Parti CHP tarafından solculukla suçlanmıştır. Metin Toker'e göre Moskovacılık suçlaması demokrasi tarihimizde ilk defa CHP militanları ve fanatikleri tarafından DP'ye karşı icat edildi. Bunların nazarında DP Moskova'nın emrindeydi. Hatta bazıları yeni partinin Ruslardan para aldığını iddia edecek kadar ileri gittiler.[337]

İktidarla muhalefetin ender olarak anlaştığı konulardan biri dış politikaydı. Dışişleri Bakanlığı bütçesi TBMM'de görüşülürken Fuat Köprülü yaptığı konuşmada CHP ile DP'nin dış politikada aynı görüşte olduklarını şöyle vurguladı: [338]

> *"Şimdiye kadar Demokrat Parti namına yapılan muhtelif beyanlarda ve bu kürsüde müteaddit defalar ifade ettiğimiz gibi dış siyasette hükümetle daima beraber olduk. Memleketin haysiyetini, şerefini, istiklalini koruyan ve bunu ancak demokrat milletler safında bulunmakla, Birleşmiş Milletler idealine sımsıkı sarılmakla kabil olduğunu çok iyi anlayan ve bu yolda isabetle ve metanetle devam eden iktidarın dış siyasetine tamamı ile müzahir olduğumuzu ve bu hususta kendileriyle asla görüş farkımız bulunmadığını ve bunun bugün de yarın da devam edeceğini bu vesile ile bir kere daha huzurunuzda belirtmek isterim."*

Dünyada komünist tehlike yayılırken içeride partilerin dış politikada birlik olması vatanın geleceği için dış politikadaki duruşun önemini kavramış bir siyasi cenahın olduğunu göstermesi açısından değerlidir.

---

[335] Erol Tuncer, 2008, *a.g.e.,* s. 38- 42.
[336] Altemur Kılıç, *a.g.e.,* s. 210.
[337] Taner Timur, *a.g.e.,* s. 46.
[338] Vatan, 17 Şubat 1950'den aktaran Hakkı Uyar, *a.g.e.,* s. 56.

3.2.2.3. Partilerin Genel Politikalarında Dış Politikaya Yaklaşımları

İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığı döneminde Türk dış politikasında ilke olarak bir değişme görülmemiştir. Dış ilişkilerde liderle bürokrasinin uyumunu ortaya koyan yapı sürdürülmüştür.[339]Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na girmeden savaşı tamamladı. Bu dış politika açısından büyük bir başarıydı. Ancak savaş boyunca izlenen ekonomik politika halkta büyük hoşnutsuzluk yaratmıştı. Muhalif görüşler oluşmakla birlikte yasal nedenlerle örgütlenemiyordu. Kimin ne düşündüğü belli değildi ama CHP'ye karşı genel bir kamuoyu oluşmuştu. [340]

Diğer yandan DP kuruluş aşamasından itibaren halk ile siyasiler arasında mevcut bulunulan uçurumu kapatmayı amaçlamıştır. Öyle ki, CHP iktidarı döneminde halkın memnun olmadığı tüm uygulamaların karşısında olunduğu imajı çizilerek halkın desteği kazanılmaya çalışılmıştır. Yeni parti, sadece dış politika konusunda iktidar ile aynı çizgiyi takip ederek dünyaya iç politikada birlik mesajı vermeyi uygun görmüştür.[341]

Demokrat Parti iktidara gelişinden itibaren iktidarının son yıllarına kadar CHP ile dış politika konusunda aynı çizgide olmuş, DP'nin dış politika yaklaşımları CHP tarafından da desteklenmiştir. Her iki partinin de dış politikada ana hedefi NATO'ya girmek ve Sovyetler Birliğinin saldırgan tutumuna karşı tedbir almak olmuştur. Ayrıca her iki parti de ABD ve Batı dünyası ile iyi ilişkiler kurmak ve yakınlaşmak konusunda birbiriyle yarışan yaklaşımlar sergilemiştir. Bunun en önemli sebebi dönemin Türkiye'sinin iç ve dış koşullarıdır.[342]

Demokrat Parti hükümeti ABD, İngiltere ve Fransa gibi dönemin büyük güçlerinin desteğini arkasına alarak yeni bir güç boşluğu olduğunu değerlendirdiği Orta Doğu (İngiltere'nin çekilmesi) ve Balkanlarda (Yugoslavya'nın Kominform'dan atılması ve Batı yardımı almaya başlaması) etkin, bölgesel bir güç olmayı hedeflemiştir. Ancak bunun için Atatürk dönemi dış politikası çizgisinden çıkılmış ve büyük devletlerle iş birliği yapılmıştır.[343]

---

[339] Haydar Çakmak, *a.g.e.,* s. 34.
[340] N. İlter Ertuğrul, *a.g.e.,* s. 72.
[341] Sabit Dokuyan, *a.g.e.,* s. 425.
[342] Haydar Çakmak, *a.g.e.,* s. 37.
[343] Haydar Çakmak, *a.g.e.,* s. 38.

Özel Şahingiray'a göre Demokrat Parti'de Başbakan Adnan Menderes'in hükümet programından anlıyoruz ki Türkiye, Birleşmiş Milletler teşkilatının gayesine sadık kalacak, Atlantik Paktına girmek için teşebbüslerde bulunacak, Avrupa Konseyi ve iktisadi iş birliğine daha faal olarak iştirak edecek, yurtta barış cihanda barış prensibini takip edecektir.[344] Demokratların siyasal iletişim araçları olarak beyannamesi, mitingler ve politik konuşmalar ile basına verilen demeçler mercek altına alındığında; ana muhalefetin iktidar partisiyle tümüyle uyum içindeki yegâne konunun dış politika olduğu ortaya çıkmaktadır.[345]

Türk siyasal hayatında ilk muhafazakâr hareket olarak iktidar şansını yakalayan Demokrat Parti'nin genel olarak dış politika adımlarının kendisinden önceki CHP'nin tek parti dönemi iktidarlarından çok büyük oranda bir farklılaşma taşımadığı görülmektedir. Şüphesiz her ne kadar muhafazakâr bir sağ parti olarak tarihte yerini alsa da DP'nin CHP'nin içinden ayrılan önemli isimlerin liderlik ettiği bir hareket oluşunun bu durum üzerinde etkili olduğu belirtilmelidir. Nitekim DP iktidarlarının dış politika karalarında ve uygulamalarında geçmişin devamı şeklinde bir görüntü belirgindir. Bu bahse uyacak ilk dış politika hamlesinin NATO üyeliği konusundaki istikrarlı çabalar olduğu ifade edilebilir.[346]1950 yılına girerken Türkiye, tamamen ABD çizgisine girmişti. Bu durum DP iktidarı döneminde vazgeçilmez bir ulusal politika niteliği kazandı. 1950'li yıllarda sözünü ettiğimiz bu ulusal politika konusunda DP iktidarı ve CHP muhalefeti tam bir uyum halindeydiler.

Bu politikanın değişmez öğelerini şöyle sıralayabiliriz: [347]

- *Solun her türüne karşı olmak*
- *Sovyet karşıtı bir tutum izlemek*
- *ABD'nin politik çizgisini kayıtsız şartsız izlemek ya da buna uyumlanmak*

Türkiye'nin bu tutumu Kore Savaşı ve NATO'ya girişinden sonra daha da kökleşti.

---

[344] Özel Şahingiray (Der.), *a.g.e.,* s. 42.

[345] Onur Bekiroğlu, *Tek Partiden Çok Partili Döneme Türkiye'de Siyasal İletişim*, Literatürk Akademi Yayınevi, Konya, 2020, s. 168.

[346] Ali Ayata, Hande S. Takkaç, *a.g.e.,* s. 169.

[347] Tevfik Çavdar, *a.g.e.,* s. 31.

Parti liderleri arasındaki ilişkiler 1946'dan 1950'ye kadar arada bazı gerginlikler baş göstermesine rağmen dostça bir seyir takip etmiş, esaslı bir sorunla karşılaşıldığında ise liderler parti farklarını unutabilmişlerdir.[348]

Türkiye'nin dış politikası 1946'dan itibaren tartışma konusu yapılmamıştır. Komünist Parti dışında kalan bütün partiler Batı taraftarı bir dış politika üzerinde birleşiyorlardı. Halk Partisi'ne ve Demokrat Parti'ye mutlak olarak muhalefet eden Millet Partisi ise müphem bir şekilde Arap ülkeleriyle daha sıkı bağlar kurulmasını savunuyordu ki sonunda bu parti de hükümetin görüşüne katıldı.[349]İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonunda Türkiye'nin içine sürüklenmiş olduğu derin bunalımların çözüm yolu demokrasiydi. Dünya ülkelerinde demokrasi lehine gerçekleşen hızlı değişimin farkına varan Menderes ve birtakım CHP'li mebuslar, Türkiye'de de ne yapılabilir sorusuyla meşgul oldular. Çiftçiyi topraklandırma kanunu bu döneme rastlayan ve üzerinde sert tartışmalar çıkan bir konu olması sebebiyle büyük bir önem taşımaktaydı. Ancak DP bu kanun sayesinde kurulmadı. İkinci Dünya Savaşı sonundaki Türkiye ve dünya şartları bizde yeni bir rejimi zorunlu hale getirmişti.[350]

Sonuç olarak DP ve CHP'nin dış politikaya bakışlarında temelde bir birliktelik göze çarpmaktadır. Bu durumun da yeni kurulmuş bir devletin sağlam temellere oturmasını sağlamak adına karşılıklı anlayıştan geçtiği kanısı uyandırmaktadır. Aynı zamanda DP'li kadroların CHP kadroları içinden çıktığını ve her iki parti mensuplarının da aynı devlet terbiyesini aldığını da akıllardan çıkarmamak gerekir. Doğaldır ki bu da dış politikada birlikte hareket etmeyi sağlamıştır.

3.2.3. Demokrasiye Geçişte Dış Politik Etkiler

Uluslararası politikada beliren yeni güç dengesi, Türkiye'nin yalnızca dış politikasını değil iç politikasını da yakından etkiliyordu. Elbette müttefiklerin zaferi, otoriter tek partili rejimlere karşı liberal demokrasinin zaferini simgelemekteydi. Artık Avrupa'da müttefik ordularının da yardımı ile çok partili ve serbest seçim esasına dayalı liberal demokrasiler kurulacaktı. Batı ittifakı içerisinde yer almak

[348] Kemal H. Karpat, *a.g.e.,* s. 415.
[349] Kemal H. Karpat, *a.g.e.,* s. 416.
[350] M. Serhan Yücel, 2001, *a.g.e.,* s. 47.

isteyen bir ülkenin bu önemli siyasal gelişmelerin tamamen dışında kalması elbette düşünülemezdi. [351]Vatan ve Tan gazeteleri uluslararası politikada demokratik havanın egemenliğini vurgulamakta Batılı müttefiklerin yanında yer alabilmek için siyasal liberalleşmenin gerekli olduğunu belirtmekteydiler. İkinci Dünya Savaşı'nın müttefiklerin yani demokrasi cephesinin zaferiyle sonuçlanması tüm dünyada tek partili diktatörlük yönetimine dayanan siyasal sistemlerin gözden düşmesi ve serbest seçime dayanan liberal demokrasilerin canlanması ile tamamlanıyordu.[352]

1945 yılından itibaren dünyada meydana gelen değişim kısa sürede Türkiye'de de hissedilmeye başlanır ve tek partili yönetimlerin başarısızlığı, demokrasi cephesinin zaferi Türk iç politikasında da karşılık bulur. Bu sırada iç ve dış gelişmelerin etkisiyle meydana gelen değişim taleplerini cumhurbaşkanı İnönü'nün olumlu karşılayıp teşvik etmesi kısa sürede tek parti yönetiminden çok partili yönetime geçiş sürecini başlatan önemli bir girişim olarak değerlendirilebilir. Böylece İnönü ve CHP önemli bir sorumluluğa ve başarıya imza atmış olur.[353]

Türkiye, Batı dünyasına kabul edilmek için demokratik bir düzen kurmak zorunda kaldı. Savaşı müttefiklerin kazanmasıyla CHP'nin önde gelen isimleri Türkiye'nin gerçekte demokrasiyle yönetilen bir ülke olduğunu ve bu nedenle Batı dünyasında yer aldığını bazı aksaklıkların giderilmekte olduğunu açıkladılar. Bu dönemde faşizm ve Nazizm sürekli kötülendi. Dış politika iç politikaya yansıdı.[354]

Çok partili dönemin ilk CHP kurultayı 10-11 Mayıs 1946'da toplanan olağanüstü kurultaydır. Kurultayın açılış konuşmasında İnönü, muhalefete yüklenerek seçimlere girmeme taktiğinin yabancı devletlere karşı ülkenin iç yönetimini itham etmek anlamında olduğunu iddia etti.[355]Hüseyin Cahit Yalçın, CHP'nin iktidarda kalıp kalmamasından ayrı olarak DP'nin seçime girmesinin yurtiçi ve yurtdışı kamuoyu nazarında elzem bir durum olduğu şeklindeki ifadeyi eleştirmiştir. Müttefik ülkelerin Türkiye'deki rejimle bir problemleri olmadığını,

---

[351] *Yakınçağ Türkiye Tarihi 1908-1980*, Milliyet Kitaplığı, İstanbul, s. 174.

[352] *Yakınçağ Türkiye Tarihi 1908-1980*, Milliyet Kitaplığı, İstanbul, s.178.

[353] Şerif Demir, *a.g.e.,* s.15.

[354] N. İlter Ertuğrul, *a.g.e.,* s. 75.

[355] Akşam, Vatan 11 Mayıs 1946'dan aktaran Mustafa Çufalı, *a.g.e.,* s. 69.

hükümetin demokrasiye olan gayretini onların da bildiğini, müttefiklerin Türkiye'nin dâhili politikasına müdahale etmeyeceklerini söylemiştir.[356]

Türkiye'yi çok partili siyasal yaşama götüren önemli gelişme İkinci Dünya Savaşı'nın etkileridir. Savaşın başlamasıyla birlikte Türkiye dış politika sorunlarının yanında ekonomik sıkıntılar da yaşamıştır. Ülkede savaş ekonomisine geçilmiş ve bu durum savaş süresince devam etmiştir.[357] İkinci Dünya Savaşı'nı totaliter rejimlere sahip devletlere karşı demokrasi cephesinin kazanması kendisini Batı dünyasına yakın gören Türk yöneticilerini etkilemiştir.[358] Koraltan'ın da bu süreçte sık sık vurguladığı gibi demokrasi isteğinin daha iyi anlaşılabilmesi için dönemin hem Türkiye içindeki siyasi gelişmelerini hem de dış politik gelişmelere bakılması gerekmektedir. Böylece CHP içerisinde doğup gelişen muhalefetin beraberinde çok partili siyasal hayata geçiş kaynağı daha iyi anlaşılabilir.[359]Siyasal hayattaki köklü gelişimin değişik nedenleri vardır. Bunları dış ve iç nedenler olarak ikiye ayırabiliriz. Yalnız şunu da göz önünde bulundurmamız gerekir: Dış ve iç nedenler birbirinden bağımsız değildir.[360] Zira tek parti yönetiminin yasalarında kayda değer değişikliklere gidilmemesi ve yeni rekabetçi ve çoğulcu yapıyı kurumsallaştıracak adımlar atılmaması bu argümanın bir göstergesidir. Ayrıca Türkiye'nin çok partili yaşama geçiş kararının son dakikada davet edildiği 25 Nisan-25 Haziran 1945 tarihleri arasında gerçekleştirilen San Francisco Konferansıyla bağlantılı olduğu da ifade edilir.[361]

3.2.3.1. Türkiye'de Komünizm Düşmanlığı

Türkiye Birinci Dünya Savaşı'ndaki ağır hataları ve adeta boş özlemlerle savaşa katılması sebebiyle, bu sefer aşırı ihtiyatkârlıkla savaşın dışında kalmış, savaşa girmek ve Almanya'ya harp ilan etmek için son aylara kadar beklemiştir. Bu savaş ilanı da dünyayı yeniden inşa etmek durumunda olan Batılılara katılmak ve

---

[356] Hüseyin Cahit Yalçın, "Aydınlanmaya Muhtaç", Tanin, 14 Temmuz 1946'dan aktaran Tansu Barış Mahmutoğlu, *a.g.e.,* s. 343.

[357] Erol Yüksel, *Millî Mücadeleden 27 Mayıs'a Bir Siyasetçi: Refik Koraltan*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2018, s. 181.

[358] Erol Yüksel, *a.g.e.,* s. 181.

[359] Erol Yüksel, *a.g.e.,* s. 180.

[360] Mustafa Çufalı, *a.g.e.,* s. 13.

[361] Onur Bekiroğlu, *a.g.e.,* s. 90.

dünya savaşı sonunda Nazi Almanya'sına yeterince karşı olmamak töhmetinden kurtulmak içindir. Gerçek şu ki, Sovyetlerin bu dönemdeki Türkiye karşıtı söylem ve davranışları ülkede panik yaratmış ve komünizm karşıtı politika Rusya'ya karşı duygu ve tavırları da artırmıştır.[362] Sovyetler Birliğinin Türkiye ile ilgili art niyetlerini ortaya koymasıyla birlikte ülkedeki komünist oluşumlara karşı ciddi bir tepki ortaya çıkmıştır. Bunun ilk büyük yansıması 4 Aralık 1945 tarihinde İstanbul'da gerçekleşen Tan Gazetesi Olayı olmuştur. Gençler komünist basına karşı kinlerini olabildiğince kusmuşlardır. Üniversite hocaları içerisinde bulunan sol görüşlü hocalar da gençler tarafından tepki toplamıştır. Bu hocalar, çeşitli gerekçelerle kürsülerinden uzaklaştırılmışlardır. Böylece dış politikada yaşanan Sovyet düşmanlığı iç politikada da yansımasını bulmuştur.[363]

Dönemin tanıklarından Altemur Kılıç'a göre: Birçok dergi ve gazeteler - görünüşte Sosyalist ve Liberal olup aslında Komünist temayüllü olanlar- idareye karşı halkın itimadını kırmaya ve Rusya ile anlaşmanın, Türkiye için en iyi yol olduğuna halkı ikna etmeye çalışıyordu. Hükümet, bu yayınlarla mücadele için eski baskı siyasetini kullanamıyordu. Fakat üniversite öğrencileri, muhtemelen hükümetin de zımni tasvibi ile işi ellerine aldı. 5 Aralık 1945'te, Sovyet taraftarı "Yeni Dünya" ve "Tan" gazeteleri idarehaneleri ile Sovyet yayınları satan dükkânlar tahrip edildi. Bu olaylara karşı Moskova radyosunun, tahrip edilen gazete vb. savunan yorumları, aslında öğrencilerin tepkilerinde ne kadar haklı olduklarını gösterir.[364]

3.2.4. Savaş Sonrası Balkanlar ve Doğu Avrupa'da Güç Mücadelesi

3.2.4.1. Batılı Devletler ve Sovyetler Birliği Açısından

Savaşın son yıllarında Alman ordularının gerilemesi ve Sovyet ordularının Doğu Avrupa'yı kontrolü altına alması bölge ülkelerini Moskova'nın uyduları haline getirecek süreci başlattı. Stalin'in bu yayılmacı politikası daha savaş bitmeden müttefikleriyle ilişkilerinin zedelenmesine neden oldu. Bu siyaset soğuk savaşın en

[362] İlber Ortaylı, *a.g.e.,* s.90.
[363] Sabit Dokuyan, *a.g.e.,* s. 429.
[364] Altemur Kılıç, *a.g.e.,* s. 185.

önemli nedenlerinden bir olarak değerlendirildi.[365] Sovyetler bundan sonra kendisine karşı girişilecek bir saldırıda Doğu Avrupa'nın bir atlama tahtası olarak kullanılmaması için önlemler aldı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyet güvenliği Doğu Avrupa ülkelerinde uydu hükümetlerin kurulmasını gerektiriyordu. Amaç çıkacak bir savaşta savaş alanını Sovyet sınırlarından uzaklaştırmak ve Almanya ile arasına bir tampon bölge koymaktı.[366]

Stalin'e göre Doğu Avrupa tümüyle Sovyet etki alanı durumuna getirilecekse bu ülkelerde Moskova'nın istediği biçimde hareket edecek olan kadroların iş başına getirilmesi gerekiyordu. Halk tarafından desteklenen yerli komünistler yerine iktidarını Moskova'ya borçlu olan kişilerin iş başına getirilmesi Stalin'in politikasına daha uygundu.[367]Nazi işgali döneminde Moskova'ya kaçmış olan yerli komünist önderler 1945 yılında Sovyet ordusuyla birlikte ülkelerine geri döndüler ve yönetimi ele aldılar. Polonya'da Gomulka, Romanya'da Anna Pauker, Çekoslovakya'da Gottwald, Macaristan'da Rajk ve Rakosi, Bulgaristan'da Dimitrov bu önderler arasındaydı.[368]

Bu çerçevede Sovyetler Birliği 1947 yılına gelindiğinde Doğu Avrupa ülkelerinin çoğuyla ikili ittifak antlaşmaları yapmıştı. Aynı yıl bu devletlerle Sovyetlerin ideolojik birliğini sağlayan Kominform kuruldu. Ocak 1949'da Sovyet modeline uygun bir uluslararası ekonomik örgüt olan COMECON kurularak Doğu Avrupa ülkelerinin ekonomileri Sovyet ekonomisine bağlandı. Böylece 1949 yılında Doğu Bloku tüm boyutlarıyla ortaya çıkmış oldu.[369]

3.2.4.2. Balkan Devletleri Açısından

İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar çok dağınık bir siyasal görünüme sahip olan Balkanlar bölgesinde komünist partilerin yönetimi ele geçirdikleri 1944-48 döneminde ve onu izleyen 1949-53 yılları arasında, yani bütün komünist partilerin Moskova'ya bağlanmak istendiği dönemde bu çok kutuplu görünüm ortadan kalkmış

---

[365] Mehmet Hacısalihoğlu, "Sosyalist Dönemde Romanya", Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 657.

[366] Oral Sander, 2005, *a.g.e.,* s. 236.

[367] Oral Sander, 2005, *a.g.e.,* s. 237.

[368] Oral Sander, 2005, *a.g.e.,* s. 236.

[369] Oral Sander, 2005, *a.g.e.,* s. 238.

ve bölge iki temel bloka ayrılmıştır. Bir yanda Batı'nın nüfuzu altında Türkiye ile Yunanistan öte yanda Sovyet nüfuzu altında Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya ve Arnavutluk.[370] İlk mutlak komünist hâkimiyet önce Yugoslavya'da ve Arnavutluk'ta kazanıldı. Bu iki ülke savaş sırasında partizan güçlerinin askeri üstünlük kurduğu yerlerdi. Romanya ve Bulgaristan'da ise parti ilk olarak içişleri ve adalet bakanlıkları gibi önemli bakanlıkların ele geçirilmesi üzerine yoğunlaştı. Sonra muhalefet partilerinin hem bastırılması hem de onların içine girilerek bölünmesi yolunda adımlar attı. Tam anlamıyla komünist bir rejime geçişin en uzun olduğu ülke ise Romanya oldu.[371] 1947 yılının sonunda Bulgaristan artık tam anlamıyla komünizmin egemenliği altındaydı ve yeni anayasası yürüklükteydi.[372]

1940'lı yılların sonlarında Arnavutluk, Bulgaristan ve Romanya'da Sovyetler Birliğine sıkıca bağlanan komünist rejimden kuruldu. Anayasal Monarşiyi benimsemiş olan Yunanistan Batı kampında kaldı. Yugoslavya bir komünist hükümet ile bundan böyle merkezde bir yer işgal etme girişimlerinde bulundu ve tarafsız ülke olarak kaldı. Balkan Yarımadasının siyasi bölünmesi Avrupa'nın geri kalanı ile de benzemekteydi.[373]

1950 yılında böylece gelecek yıllar için standart bir şablon oluşturulmuş oldu. Yedi yıllık askeri diktatörlük dönemi hariç, Yunanistan Batı ile müttefik olan parlamenter demokrasiyi benimsedi. Diğer dört Balkan ülkesi olan Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk ve Yugoslavya komünist sistem içerisinde kaldı. Fakat farklı yönlerde gelişme gösterdi. Yugoslavya ve sonradan Arnavutluk Sovyet liderliğine en çok direnen ve kendi ulusal çıkarlarını geliştirerek uluslararası düzenlemelerde belirleyici olan ülkeler oldu. Moskova'nın en sadık arkadaşı olan Bulgaristan bu konumda kalmaya devam etti. [374]

3.2.4.3. Arnavutluk, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya'da Sovyet Etkisi

Savaş ekonomisinin acımasızlığı içinde tükenen Arnavutluk'ta genç partizanlar daha adil ve özgür bir ülke için mücadele ediyorlardı. Ödenen bu ağır

---

[370] Oral Sander, 2018, *a.g.e.*, s. 39.

[371] Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 2 (20. Yüzyıl)*, Küre Yayınları, İstanbul, 2019, s. 304-305.

[372] Barbara Jelavich, *a.g.e.*, s. 312.

[373] Barbara Jelavich, *a.g.e.*, s. 355.

[374] Barbara Jelavich, *a.g.e.*, s. 357.

maliyetin sonucu da Tiran'a zafer marşıyla giren Arnavutluk Komünist Partisi birlikleri ve 22 Mart 1946'da ilan edilen Enver Hoca'nın iktidarı oldu. Ocak 1946 yılında ilan edilen Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nde halk demokrasisinin yerini komünist parti diktatörlüğü almış, 1948'de de parti etkisiz bırakılarak bütün siyasal, ekonomik ve askeri güç Hoca'nın elinde toplanmıştı.[375]

1947 yılı itibariyle siyasi elit içerisindeki muhalifler susturulmuş, parti içerisinde Yugoslavya ile ilişkilerin kesildiği 1948 yılında başlatılan büyük temizlik ile parti üyelerinin dörtte biri parti içi düşman ilan edilerek partiden ihraç edilmiş ya da tutuklanmıştır. [376]Hoca'nın karşısında yer alan asıl kesim sosyalist düzenin ezeli düşmanları diye tanımlanan büyük toprak sahipleri ve din adamları olmuştur.[377]

Romanya'nın sosyalist rejimin kuruluşu SSCB'nin doğrudan müdahalesiyle gerçekleşti. 30 Aralık 1947'de Romanya'da krallık kaldırılarak Romanya Halk Cumhuriyeti ilan edildi. Bundan sonra Romanya'da Stalinist bir dönem başladı. Romanya İşçi Partisi ulusal demokrat cephe adı altında seçim sonunda 414 sandalyeden 405'ini kazandı. 13 Nisan 1948'de Romanya Halk Cumhuriyeti Anayasasını kurucu meclis onayladı. Böylece Romanya'da sosyalist rejimin kuruluşu tamamlanmış oldu. [378]

Balkanlar'ın en güçlü komünist partileri Bulgaristan ve Yugoslavya'daydı. Toplumun büyük bir kısmını desteğini aldılar. Güçlü teşkilatlar kurdular. Dolayısıyla savaştan sonra iktidara gelişlerini sadece Sovyet ordularının işgali temeline bağlamak doğru olmayabilir. İkinci iç etken olarak Batılı devletlerin aksine Balkan ülkelerinde iç savaşlar oldu. Bu ülkelerde İkinci Dünya Savaşı'yla birlikte yenen ve yenilen devletler varken, bir de ülke içinde yenen ve yenilen siyasal sınıflar vardı. Balkanlar'daki büyük toprak sahipleri ve burjuvazi devletle iş birliği yapma yerine düşmanla iş birliği yaptılar. Ülkelerinin ekonomisini Almanya'nın emrine verdiler.

---

[375] Nurcan Özgür Baklacıoğlu, "Sosyalizm Döneminde Arnavutluk", Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 376- 377.

[376] Nurcan Özgür Baklacıoğlu, *a.g.m.,* Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 378.

[377] Nurcan Özgür Baklacıoğlu, *a.g.m,* Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 379.

[378] Mehmet Hacısalihoğlu, "Sosyalist Dönemde Romanya" Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 658-659.

Aksine Almanlara karşı mücadele eden sınıflar işçi ve köylü sınıfları oldu. Bunların savaştan sonra etkin konuma gelecekleri şüphesizdi.[379]

Sonuç itibariyle İkinci Dünya Savaşı sonrası süreçte Arnavutluk, Romanya, Bulgaristan ve Yugoslavya'da Sovyet etkisi kendisini göstermiş ve yönetimlerde bu şekilde oluşmuş oldu. Soğuk savaşın temel siyasetini oluşturan kutuplar doğu batı kamplaşması şeklinde ortaya çıkmaya başlıyordu.

3.2.5. Türk Dış Politikasında Balkanların Yeri ve İç Politikaya Etkisi

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Balkanlar'da komünist yönetimlerin kuruluşunu yalnız hemen sınırlarının ötesinde benimsemediği bir rejimin yerleşmesi bakımından değil belki de daha fazla SSCB'nin Ege ve dolayısıyla Akdeniz'e hâkim olup Türkiye'yi bir çember içerisine alması açısından güvenliği için tehlikeli görmüştür. Balkan devletlerinde komünist rejimlerin kuruluşu Türkiye açısından Sovyetleri Balkanlar'a ve Ege'ye indirmiş bulunuyordu.[380]

Bu anlamda Balkanlar'da bir Güney Slavları Federasyonu kurma çabaları ve Balkanlar'ın komünist ülkeleri arasında yapılan bir dizi ittifak antlaşmaları Türkiye'nin endişesini artıran gelişmeler olmuştur. Balkanlar'da Bulgar-Yugoslav yakınlaşmasıyla kurulacak olan bir Slav Bloku Türkiye'nin eskiden beri önlemeye gayret ettiği bir gelişme idi. Hatta 1934 Balkan Antantının kuruluş amaçlarından biri de Antant üyelerinin Yugoslavya'yı kendi taraflarına çekerek böyle bir yakınlaşmayı önleme arzularıydı.[381]

Diğer taraftan Balkanlarda güvenlik temelli gerçekleşen uluslararası politik güç mücadelesinin Türkiye'de iç politikaya da etkisi kaçınılmaz olmuştur**.**

Türk Ordusu İkinci Dünya Savaşı sırasında hazır kıta bekletilmiş ve ülkeye karşı oluşabilecek bir saldırının karşılanması için genç nüfus silahaltında tutulmuştur. Savaş bitmesine rağmen Türkiye devam eden savaş tehlikesi ve Sovyet tehdidi yüzünden ordusunu dağıtmakta tereddütlü davranmıştır. Türk ordusu sadece dış tehlike karşısında silahlı bekleyiş yapmamış aynı zamanda Marmara Bölgesi

---

[379] İbrahim Kâmil, "Komünizm Döneminde Bulgaristan", Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.*, s. 559-560.

[380] Oral Sander, 2018, *a.g.e.*, s. 62.

[381] Oral Sander, 2018, *a.g.e.*, s. 63.

dâhilinde devam eden örfi idareyi de savaş sonrasında sürdürmek zorunda kalmıştır.[382]

Türk hükümetinin Trakya bölgesindeki sıkıyönetim uygulamasını böyle bir tehdidin sonucu olarak kabul etmek gerekir. 28 Mayıs 1947'de TBMM'de sıkıyönetimin bir yıl daha uzatılmasına ait tasarının görüşülmesinde Başbakan Recep Peker sıkıyönetimin anlamını şu sözlerle belirtmiştir: Türk vatanının sıkıyönetim bölgesini ihtiva eden mıntıkası Boğazlar mıntıkasıdır ve Boğazların etrafını teşkil eden Marmara Havzasıdır. Türkiye'ye herhangi bir tecavüz vaki olacaksa bunun en tesirli ve ilk yapılması ve yapılması akla gelen istikametlerden biri de bu bölgedir. Ve böyle olması itibarıyla Türkiye emniyetinin sağlanması gereken en nazik noktası da burasıdır.[383]

Sonuç olarak Balkanlar üzerinde Batılı devletlerin ve Sovyet Rusya'nın çıkarları çok kutuplu görünümü iki kutupluya dönüştürdü. Bu iki kutbun yanında Batı etkisi altındaki Türkiye ve Yunanistan, diğer yanında ise Sovyet etkisi altındaki Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya ve Arnavutluk vardı.[384]

3.2.5.1. Savaş Sonrası Bulgaristan Türkleri ve 1951 Göçü

3.2.5.1.1. Bulgar Politikası

Sovyet ideolojik propagandasının da etkisiyle 1944 yılı ağustos ayından itibaren Bulgaristan'ın süratli bir dönüşle Almanya'dan uzaklaştığı görülmektedir. Almanya'nın ülkesinden çekilmesini isteyen Bulgaristan hızla Sovyetler Birliğine yaklaşıyor ve barış yapma çareleri arıyordu. [385]

Savaş sonunda Bulgaristan'ın çabalarının iki esas yönde toplandığı görülmektedir. Birincisi Sovyetler Birliği desteğiyle rejim değiştirmek ikincisi Almanya'nın müttefiki olarak katıldığı savaş sonunda yapılacak barış anlaşmalarından mümkün olduğu kadar az zarara uğrayarak kurtulmaktı.[386]

---

[382] Sabit Dokuyan, *a.g.e.,* s. 433.

[383] Ayın Tarihi, No:162 Mayıs 1947 s.18'denaktaran Oral Sander, 2018, *a.g.e.,* s. 63-64.

[384] İbrahim Kâmil, "Komünizm Döneminde Bulgaristan", Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 559.

[385] Hüseyin Avni Bıçaklı, *Türkiye-Bulgaristan İlişkileri (1878-2008)*, İmge Kitabevi, Ankara, 2016, s.168.

[386] Hüseyin Avni Bıçaklı, *a.g.e.,* s.177.

Bulgaristan'da Ağustos 1945'te yapılan seçimlere vatan cephesi adı altında giren Bulgaristan İşçi Partisi ve Bulgaristan Çiftçi Partisi'nin başatlığındaki blok oyların yüzde seksen sekizini alarak iktidara gelmiştir. 8 Eylül 1946'da ise yapılan halk oylamasıyla ülkedeki monarşi rejimine son verilerek hanedan sürgüne gönderilmiştir. Krallığın sona ermesinin ardından Bulgaristan'da halk cumhuriyeti ilan edilmiş ve Sofya yönetimi kesin olarak Moskova eksenine kaymıştır.[387]

İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslararası sistemde ABD'nin ve Sovyetler Birliğinin başatlığında iki kutuplu bir sistem ortaya çıkarken Bulgaristan bu dönemde Moskova'nın yörüngesinde olmuş ve Doğu Bloğu içinde yer almıştır. Bu durum, Bulgaristan'ın Batı Bloğunda bulunan Türkiye ile olan ilişkilerinde ve özellikle Türk azınlık konusunda kendisine avantaj sağlamıştır. Soğuk Savaş döneminde Türk azınlığa yönelik asimilasyon politikalarını uygulama siyaseti izleyen Sofya yönetimi, uluslararası sistemin yapısından önemli ölçüde faydalanmıştır. Zira Ankara'nın Türk azınlığın haklarını korumak amacıyla Bulgaristan'a karşı takınacağı tavır, doğrudan doğruya bloklar üzerinde etkili olacağından, Sofya yönetimi Türkiye'nin bu riski pek fazla almak istemeyeceğini hesaplamıştır.[388]

Komünizm döneminin özellikle Todor Jivkov iktidarına rastlayan yıllarında Bulgaristan Türkleri üç önemli olayla karşı karşıya geldiler. Bunlardan ilki Bulgar hükümetinin tek taraflı kararlarıyla Türklerin tehcire tabi tutulması, diğeri iki ülkenin karşılıklı olarak imzaladıkları ve on yıl süreli olan göç antlaşması ve nihayetinde de yine Bulgar Komünist yönetiminin tek dilli ve tek dinli bir millet yaratmak amacıyla Bulgaristan Türklerinin zorla isimlerini değiştirmeye çalışması sonucunda yaşanan göç hareketi idi.[389]

Bu çerçevede bakıldığında Bulgar yönetim Türklere güven duymadığı için orduda yer vermemiştir. Bilakis savaş yılları Bulgaristan'daki Türk azınlık için ağır ekonomik maliyetlere sebep olurken Bulgarlarca işgal edilen bölgelerde Türklere karşı baskı uygulanmış ve hukuk dışı eylemlerde bulunulmuştur. Günümüzde Batı

---

[387] Kader Özlem, *Türkiye Bulgaristan İlişkileri ve Türk Azınlık*, Dora Yayınları, Bursa, 2019, s.100-101.

[388] Kader Özlem, 2019, *a.g.e.,* s.101.

[389] İbrahim Kâmil, "Komünizm Döneminde Bulgaristan", Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s.567.

Trakya Türkleri arasında halen kullanılan Bulgar'ın sopası deyimi İkinci Dünya Savaşı'ndaki Bulgar işgalinin izlerini taşımaktadır.[390]

Türkiye- Bulgaristan sınırı İkinci Dünya Savaşı sonrası Bulgaristan'ın komünist, Türkiye'nin ise kapitalist bloğa katılmasıyla birlikte bloklar arası sınır haline gelmiştir. Bu nedenle Bulgaristan'daki Türk azınlığı soğuk savaş boyunca komünist rejim tarafından her zamankinden daha fazla güvensizlik unsuru - Türkiye'nin beşinci kolu- olarak görülmüş ve dolayısıyla da ülke bütünlüğüne ve sosyalist ideolojiye tehdit olarak algılanmıştır.[391]

Komünistler ülkedeki Türklerin başta Türkiye olmak üzere, NATO ve ABD tarafından Bulgaristan içişlerine müdahale aracı olarak kullanılabileceğinden kaygılanmışlardır. Bütün bu kaygıların sonucunda da Türk azınlığının ulusal, dini ve kültürel kimliği ve hatta varlığının ta kendisi siyasi gücün birincil hedefi haline gelmiştir.[392]

Bulgaristan ırk, cinsiyet, dil veya din farkı gözetmeksizin ülkesinde bulunan vatandaşlarının tüm insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanmasını sağlamak ve ayrımcı nitelikte olabilecek mevzuatını kaldırmakla yükümlü olduğu halde bu hükümleri açıkça ihlal etmiştir. Zira 1950 yılından sonra Sofya yönetimi ülkesindeki Türklere yönelik ayrımcı politikalar izlemeye başlamış Türk azınlığa yönelik ötekileştirme ve göçe zorlama siyasetini takip etmiştir.[393]

Bulgaristan'daki Türk azınlığın statüleri gerek uluslararası antlaşmalarla gerek Türkiye ile Bulgaristan arasında yapılan ikili antlaşmalarla belirlenmiş olmasına rağmen özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte Bulgaristan'ın yükümlülüklerini yerine getirmemesine bağlı olarak gerilemiştir. "Bulgaristan Bulgarlarındır." parolasıyla hareket edilen bir anlayışla Türk azınlığa uygulanan baskı siyaseti dünya devletlerinin hiçbirinin gündemine dahi gelmemiştir.[394]

---

[390] Kader Özlem, 2019, *a.g.e.,* s. 74-75.

[391] Nuray Ekici, "Bulgaristan Türkleri", Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 622.

[392] Nuray Ekici, *a.g.m.,* Bilgehan A. Gökdağ; Osman Karatay (Editörler), *a.g.e.,* s. 623.

[393] Kader Özlem, 2019, *a.g.e.,* s. 95.

[394] Mehmet Özalper, *a.g.e.,* s. 294.

Bulgaristan'ın Türk azınlığa uygulamış olduğu haksız politikalar ve bu azınlığın Türkiye'ye göçlerinde yaşanan sıkıntılar iki ülkenin karşılıklı olarak nota vermelerine yol açmıştır. Ayrıca Bulgaristan'ın kasıtlı bir şekilde iki Türk askeri uçağını kendi hava sahası içerisinde düşürmesi ve Filibe Türk Konsolosluğunun bombalanması ilişkileri sınırlandırmıştır.[395]

Öte yandan Türk azınlığının ileri gelenleri özellikle öğrenim görmüş olan aydınları yoktan nedenlerle tutuklanmışlar, sürgüne yollanmışlar ve uzun zaman bunlardan haber alınmamıştı. Türk köylülerinin toprakları ellerinden alınmaya başlanmıştı. Türk okulları toptan devletleştirilmişti. Bundan böyle Bulgaristan'da Türkçe eğitim-öğretim Bulgarların insafına kalmış gibiydi. Komünist rejimin kurulduğu 1944 yılından beri Bulgaristan Türklerinin kaygıları daha da artmıştır.[396]

3.2.5.1.2. Bulgaristan-Türkiye İlişkileri

Savaş sırasında Türkiye Bulgaristan'ın Almanya'nın baskı ve isteklerine alet olmasından endişe duyarken Bulgaristan ise müttefik devletlerin Türkiye yoluyla Balkanlarda bir cephe açmasından korkmuştur. Savaşın sonuna doğru Bulgaristan'ın hızla Sovyetler Birliğine yaklaşması Türkiye için yeni bir endişe kaynağı oluşturmuştur. Türkiye'nin savaşın son evresinde müttefik devletlerin safına katılarak mihvere savaş ilan etmesi ve böylece savaş sonrasında kurulacak düzende hak sahibi olması Bulgaristan'da hayal kırıklığına yol açmış ve ilişkilerde önemli bir gerginlik dönemi yaşanmıştır.[397]

Türkiye-Bulgaristan ikili ilişkilerinde gerginlik yaratan olaylar şunlardır: Boğazlar konusunun ortaya atılması, Türk-Batı ilişkilerinin gelişmesi, Türk ve Bulgar basını arasında yaşanan polemik, iki Türk savaş uçağının Bulgaristan tarafından düşürülmesi, Sofya'daki Türkiye Askeri Ataşesinin Persona Non Grata ilan edilmesi, Türkiye'nin Filibe Başkonsolosluğuna bomba atılması gibi durumlar söz konusuyken en önemli gerginlik meselesi olarak Bulgaristan'daki Türk azınlığın görmüş olduğu baskı ve göçe zorlanması öne çıkmaktadır.[398]

---

[395] Mehmet Özalper, *a.g.e.,* s. 293.

[396] Hamza Eroğlu, "Milletlerarası Hukuk Açısından Bulgaristan'daki Türk Azınlığı Sorunu", *Bulgaristan'da Türk Varlığı Bildiriler 7 Haziran 1985*, TTK Basım Evi, Ankara, 1992, s. 57.

[397] Hüseyin Avni Bıçaklı, *a.g.e.,* s. 172.

[398] Hüseyin Avni Bıçaklı, *a.g.e.,* s. 187-193.

1948-1949 yıllarında Bulgaristan'da Türk soyluları arasında geniş çapta tutuklamalar yapıldı. Tutuklananlardan bazıları idam cezasına çarptırıldı. Bu uygulama karşısında Türkiye sert tepkisi gösterdi. İsmet İnönü 1 Kasım 1949 tarihinde yaptığı meclis açış konuşmasında Bulgaristan'la ilişkilerimizi devletler hukukunun asgari prensiplerine uygun bir hale getirmek için bile güçlük çekmekteyiz. Gayretlerimiz karşılıksız kalmaktadır diyordu.[399]

3.2.5.1.3. 1951 Göçü ve Etkileri

İkinci Dünya Harbi'ne son veren barış anlaşmalarında Birinci Dünya Harbi'ne son veren barış anlaşmalarında olduğu gibi azınlıklar hukuku yer almamıştır. İkinci Dünya Harbi'ne son veren barış antlaşmaları karşılıklı görüşmelerle, müzakerelerle hazırlanmış değildir. Müttefiklerin hazırladıkları metinlere mağlup devletler imza koymuşlardır. Sadece Bulgaristan ile değil hiçbir barış antlaşmasında azınlık sorunu özel olarak yer almamıştır. Birleşmiş Milletlerin geniş kapsamlı insan hakları sorunu bu antlaşmalarda yer almıştır.[400]

Birleşmiş Milletler şartında genel olarak yer alan insan hakları, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olarak ilan edilmiştir. Özellikle İkinci Dünya Harbi ile insan hakları konusunda açılan yeni bir dünya anlayışı ile insan, milletlerarası planda değerlendirilmiştir. Artık insan, her ülkede korunması ve saygı ile anılması gereken varlıktır.[401]

Milletlerarası hukuk kuralları dışında Bulgaristan'ı bağlayan Bulgar Anayasası çeşitli yönden Türk azınlığın korunması bakımından büyük önem arz eder. 4 Aralık 1947 Anayasasının 71.maddesine göre Bulgaristan halkçı cumhuriyetinin bütün vatandaşları kanun önünde eşittir.

Milliyet, menşe, din veya servet durumuna dayanan hiçbir azınlık kabul edilemez denilmektedir. Bulgaristan 1947 Anayasası eşitlik ilkesine yer vermekle

---

[399] Hüseyin Avni Bıçaklı, *a.g.e.,* s. 191.

[400] Hamza Eroğlu, "Milletlerarası Hukuk Açısından Bulgaristan'daki Türk Azınlığı Sorunu", *a.g.e.,* s. 34.

[401] Hamza Eroğlu, "Milletlerarası Hukuk Açısından Bulgaristan'daki Türk Azınlığı Sorunu", *a.g.e.,* s. 35.

beraber 78.maddesinde vicdan ve dini ayin yapma hürriyetine yer vermektedir, ayrıca anayasa etnik azınlıkların kendi anadillerinde öğrenimde bulunma hakları vardır, aynen kendi milli kültürlerini geliştirmek hakları da vardır hükmünü öngörmektedir. 1947 Anayasasının bu hükümleri anayasanın yürürlüğe girdiği andan itibaren devamlı ihlale uğramış kademeli olarak azınlık hakları anayasaya rağmen ihlal edilmiştir. Bulgaristan insan hak ve hürriyetlerini ihlal etmekle yalnız kendi anayasasını değil 1947 Barış Antlaşmasını da ihlal etmiş bulunmaktadır.[402]

Bulgaristan 1945-49 yıllarında Türkiye'ye göç etmek isteyen soydaşlarımıza pasaport vermiyordu. Komünist rejimin kurulmasından beri Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç hemen hemen durdurulmuştu. Bu durum Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç arzularını büsbütün kamçılıyordu. [403]

1949 yılı sonlarında Bulgar hükümetinin Türk azınlığın okullarına, camilerine el koyması kollektivizasyona gidişi ve Türk azınlığı üzerinde şiddetli baskıya başlaması üzerine Bulgaristan'da yaşayan Türkler anayurda göç etmek istemişlerdi. Türk resmi çevrelerinde ve kamuoyunda da tepki ve eleştiri konusu olan Bulgar tutumu Türk basınında geniş yankılar uyandırmış, Türkiye'nin soydaşlarını her zaman beklediği ifade edilmişti. [404]

1950-51 göç olayının Türk dış politikası açısından sonucu Sovyetler Birliğinin desteklediği Bulgaristan baskısı altında, Batı'ya ve özellikle ABD'ye daha çok yaklaşması oldu. Balkanlar bakımından sonuç ise bu bölgede 1947'den itibaren başlayan soğuk savaşın şiddetlenmesiydi. Bu noktada 1948 yılında Yugoslavya'nın Kominform'dan çıkarılması da etkili olmuştu. Ve göç olayıyla beraber Türk-Bulgar ilişkileri soğuk ve karşılıklı şüpheden beslenen bir temel oturdu.[405]

---

[402]Hamza Eroğlu, "Milletlerarası Hukuk Açısından Bulgaristan'daki Türk Azınlığı Sorunu", *a.g.e.,* s. 43.

[403]Hamza Eroğlu, "Milletlerarası Hukuk Açısından Bulgaristan'daki Türk Azınlığı Sorunu", *a.g.e.,* s. 57.

[404] Hüseyin Avni Bıçaklı, *a.g.e.,* s. 299.

[405] Hüseyin Avni Bıçaklı, *a.g.e.,* s. 311.

3.2.6. Savaş Sonrası Kamu Diplomasisi ve 14 Mayıs 1950 Yılı Seçimleri

Kamu diplomasisi bir devletin sahip olduğu unsurlarla başka bir devletin halkını ve kanaat önderlerini ülkesi lehine etkilemeye çalışmak, onların fikri bazda kendi ülkelerinin yararına olacak şekilde yanlarına çekmek amacıyla yapılan faaliyetlerdir.[406]

Her ne kadar yumuşak güç tanımlaması içerisinde değerlendirilen kamu diplomasisi kavramı soğuk savaş döneminde isimlendirilmiş ve aktif bir hale gelmiş olsa da farklı isimlendirmelerle tarihin ilk devirlerinden itibaren kullanılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kamu diplomasisi uygulamalarının propagandanın artan önemiyle birlikte yerleştiği görülmüştür. Türkiye'nin de bu doğrultuda 1945 yılından sonra kamu diplomasisi faaliyetlerini hızlandırdığı söylenebilir. [407]Bu anlamda Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası dikkatini Sovyet tehdidine yöneltmesi kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde ABD'yi ilk sıraya yerleştirmiştir.[408]

Türkiye İkinci Dünya Savaşı sonrasında yalnızca ABD veya batılı diğer ülkelere yönelik kamu diplomasisi faaliyeti gerçekleştirmemiştir. Türkiye; Bulgaristan, Batı Trakya, Rodos, Kıbrıs Türklerinin yaşadığı yerlerle de yakından ilgilenmiş kitap, dergi, gazete göndererek Türk şuurunun bu bölgelerde uyanık tutulmasını sağlamaya çalışmıştır. Fakat üzerindeki Sovyet ağırlığının artmasıyla birlikte, 1947 yılından sonra Türkiye'nin Yunanistan ve Bulgaristan'daki Türklerle kültürel düzeyde dahi ilgilenemediği görülmüştür. Bulgaristan'ın Sovyet kampına dâhil olması bu ülkeye yönelik yürütülen faaliyetleri engellerken Yunanistan'la bu dönemde Türkiye'nin kader birliği etmesi Türkiye'nin Yunanistan'ı gücendirecek, yanlış anlamaya sevk edecek müdahalelerden kaçınmasına sebep olmuştur.[409]

Ulusal ve uluslararası konjonktür ve ilişkiler içerisinde tek parti ve İsmet İnönü tarafından atılan adımların, üretilen politik söylemlerin, haberlerin, yazıların, stratejik bir bağlamda ulusal ve uluslararası ölçekte bir siyasal iletişim faaliyeti olarak hayat bulduğu söylenebilir. Çünkü bu konjonktürde bir yandan İkinci Dünya

---

[406] Melih Duman, *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi Faaliyetleri (1934-1960)*, Palet Yayınları, Konya, 2020, s. 17-18.
[407] Melih Duman, *a.g.e.*, s. 10.
[408] Melih Duman, *a.g.e.*, s. 31.
[409] Melih Duman, *a.g.e.*, s. 31.

Savaşı'nın ardından yükselişe geçen demokrasi dalgası ve demokratik cephe nezdinde tek partinin Türkiye'nin politik imajına ve algılanışına yönelik yürütülen bir ikna çabası söz konusu olmuştur. Öte yandan ülke içinde ise kitlelerin biriken olumsuz enerjisinin daha büyük bir dip dalgası üretmesine engel olmaya veya bunu minimize etmeye yönelen bir stratejik iletişim sürecinin arka planda bir yazılım gibi işlediğinden de söz edilebilir. Dolayısıyla kurumsal anlamda tek parti ve bireysel anlamda İsmet İnönü'nün şahsında cisimleşen bu faaliyetleri ve tasarrufları ulusal ve uluslararası alana matuf bir üst siyasal iletişim çerçevesi ve stratejik iletişim çabası olarak okumak mümkündür.[410]Bu bağlamda 1950 yılı Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasal ve sosyal tarihindeki önemli dönüm noktalarından birisidir. Her ne kadar çok partili sisteme 1945 yılında geçilmiş olsa da 1950'de gerçek anlamda çok partili demokratik ilk seçimin yapılması ve iktidarın seçim yoluyla el değiştirmesi bu dönüm noktasının siyasal ayağını, bu tarihten başlayarak ivme kazanan sosyoekonomik kalkınma ve buna bağlı değişim de sosyal ayağını oluşturur.[411]

Çok partili hayatın tekrar kesintiye uğramamasında siyasi yapının kurumsallaşarak varlığını sürdürmesinde Cumhurbaşkanı İnönü ile Celal Bayar'ın da büyük katkıları olmuştu. Cumhurbaşkanı İnönü, CHP ile DP arasında yaşanılan gerginliklerde partiler üstü bir konum üstlenerek sorunların çözülmesini sağlamışken; Celal Bayar farklı unsurlardan oluşan partisine hâkim olarak parçalanmasını göze alma pahasına ülkenin 14 Mayıs 1950 seçimlerine sorunsuz gitmesinde önemli rol oynamıştı.[412]

Bu anlamda yapılan yumuşak ve temkinli muhalefet hem demokratik hayata geçişi hem de dış politikada aynı doğrultuda adımlar atılmasını kolaylaştırmıştır.

---

[410] Onur Bekiroğlu, *a.g.e.,* s. 92-93.

[411] Mustafa Macit, *Türkiye'de Toplumsal Değişim ve Siyaset*, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 53.

[412] Şerif Demir, *a.g.e.,* s.17.

3.3. Araştırma Bölümü

3.3.1. Araştırmanın Adı

Türkiye'de demokrasiye geçiş sürecinde 21 Temmuz 1946 ve 14 Mayıs 1950 genel seçimlerinin, dönemin başat iki siyasi aktörü Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokrat Parti'nin basında destekçileri olan Ulus ve Vatan gazetelerine yansımasını niceliksel içerik çözümlemesi yöntemiyle gündem belirleme yaklaşımı çerçevesinde ilgili partilerin Balkan politikalarının ve bölgesel dış politik bakış açılarının iç siyasete olan etkilerinin değerlendirilmesi.

3.3.2. Araştırmanın Amacı

Hazırlanacak çalışma ile basın ve siyasal aktörler arasındaki ilişkilerin niteliği, bu kapsamda yapılan siyasal iletişim çalışmalarının seçim sonuçlarına olan etkisi, siyasal iletişimin siyasal partiler ve seçmenler gözündeki değeri, Türk siyasal hayatının en önemli dönemi olan (1946-1950) demokrasiye geçiş sürecinde siyasal iletişimin önemi ve bu çerçevede dönemin başat siyasal aktörleri olan CHP ve DP'nin Balkanlar politikasının basında tuttuğu yer ve bunun 1946 ve 1950 genel seçimlerine olan etkisi gün yüzüne çıkartılmaya çalışılacaktır. Ayrıca çalışma kapsamında dönemin en önemli iletişim aracı yazılı basın organı olan gazetelerin seçim öncesi gündem yaratma ve seçmenlerin fikirlerini etkileme derecesi belirlenmeye çalışılacak ve siyasal aktörlerin de seçim öncesi yazılı basından nasıl ve ne kadar yararlandıkları da sayısal veriler ışığında ortaya çıkartılacaktır.

3.3.3. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında dönemin iktidarı olan CHP'ye ve dönemin ana muhalefet partisi olan DP'ye destek veren iki önemli gazete seçilmiştir. DP'nin destekçisi Vatan gazetesi ile CHP'nin destekçisi Ulus gazetesi çalışmanın ana unsuru oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında 21 Temmuz 1946 genel seçimleri ve 14 Mayıs 1950 genel seçimleri dış politikanın iç politikaya etkisi açısından özellikle ilgili partilerin Balkan politikaları bağlamında incelenecektir. Çalışmanın kapsamına ilgili gazetelerin seçim günü dâhil olmak üzere seçim öncesi iki haftalık süreye denk gelen toplam on dört günlük süre eklenecektir.

3.3.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma yapılırken araştırma yöntemi olarak *nicelik bazlı içerik çözümlemesi(analizi)* seçilmiştir. Kuramsal çerçeve olarak ise *gündem belirleme yaklaşımı* benimsenmiştir.

İçerik analizi, çok çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve tekniklerin bütünü olarak tanımlanabilir. İçerik analizi adı altında toplanan bu araç ve teknikler, her şeyden önce kontrollü bir yorum çabası olarak ve genelde tümdengelime dayalı bir okuma aracı olarak nitelendirilebilirler. Söz konusu okuma, sınırları belirlenmiş söylem örneklerinin çözümlenmesi esasına dayanmaktadır. İçerik analizi teknikleri, bir söylemi anlamada ve yorumlamada, öznel etkenlerden kurtulmayı sağlamak amacını taşımaktadır. Okuyucunun bilgisine, sezgisine, tutumlarına, değerlerine ve referans çerçevesine bağlı, kolayca ve otomatik bir şekilde yapılmış yorumuna karşı, nesnel okuma ilkeleri getirmektedir. Söylemin görünen, kolayca yakalanan, sergilenmiş ve ilk bakışta algılanan içeriği yerine, gizli, üstü örtülü içeriğini ortaya çıkarmayı sağlamaktadır. Dolayısıyla içerik analizi, mesajda, bireyi görünmeden etkileyen öğelerin belirlenmesine yönelik ikinci bir okumadır.[413]

İçerik çözümlemesinin geçmişi, 1790'a kadar dayanmaktadır. Bugüne kadar çok çeşitli araştırmalarda kullanılmış, çeşitli uygulamalar geçirmiştir. Günümüzde ise içerik çözümlemesinin kullanıldığı alanlar ve malzemeler genişlemekte, kurumsal ve metodolojik sorulara ağırlık verilmekte, varsayımların denenmesiyle tasviri araştırmalar yanında önde gelmekte, toplumsal araştırmaların diğer teknikleriyle birlikte kullanılmakta, hatta içerik çözümlemesi bilgisayar yoluyla bile gerçekleştirilmektedir.[414] Özellikle ABD'de 1930'lardan itibaren yapılan kitle haberleşmesi araştırmalarında; içerik çözümlemesi yolu ile önceleri basının, sonra radyo ve televizyonun içeriğinin çeşitli yönleri incelenme yoluna gidilmiştir. Günlük

---

[413] Nuri Bilgin, *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2006, s.1.

[414] Ole H. Holsti. 'Content Analysis', Gardner Lindzey ve Eliot Aronson (der.), *The Handbook of Social Psychology,* 2.baskı, (Addison-Wesley, 1968, 2.cilt), s. 607-609'dan aktaran Oya Tokgöz, *Seçimler Siyasal Reklamlar ve Siyasal İletişim*, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2010, s.133-134.

gazeteler, haftalık dergiler, resimli romanlar, seçim kampanyasında kitle haberleşme araçları, sinema, radyo ve televizyon hep incelenme konusu olmuştur.[415]

İçerik çözümlemesi, uzun yıllardan beri seçim kampanyalarında kitle haberleşme araçlarının verdikleri üzerinde yargıya varabilmek bakımından kullanılagelmektedir. Bu bakımdan yapılmış bulunan incelemelerin sayısı oldukça kabarıktır.[416]

Araştırmamızın kuramsal çerçevesi gündem belirleme yaklaşımına dayanmaktadır. Gündem belirleme yakın zamanda siyasal ve toplumsal alanda gerek siyasal partiler ve liderleri gerek siyaset dışı toplumsal organizasyonlar tarafından üzerinde önemle durulan bir unsur/amaç haline gelmiştir.

Çoğulcu, demokratik ülkelerde iktidarı ve muhalefet bloğunu oluşturacak aktörlerin seçiminden, gündelik hayatın her alanını biçimlendiren kurum, kurul ve kuralların belirlenmesi sürecine kadar siyaset olgusu şüphesiz ki, önemli bir yer tutmaktadır. Siyasal aktörler, bu süreçte ideolojik çizgilerine, program ve hedeflerine uygun olarak politikalar üreterek hedef kitlelerine ulaşmaya çalışırken, birçok sivil toplum örgütü de seslerini duyurmak için yoğun faaliyetlerde bulunmaktadır.[417]

Gündem belirleme yaklaşımının iddiasına göre izleyiciler, medyada yer alan haberlerden sadece bazı gerçekleri öğrenmekle kalmazlar. Üstelik kitle iletişim aracının bir soruna veya konuya ayırdığı yerin konumu veya zamanın miktarı ile o sorunun veya konunun ne kadar önemli olduğu yolunda çıkarımlarda da bulunurlar. Gazete editörlerinin veya televizyon yayıncılarının gündelik işlerini yaparken yayınlanacak haberleri seçmesi ve haberlerin gazete veya televizyondaki konumlarını belirlemesi, izleyicilerin dünyayı algılayış biçimleri üzerinde önemli etkiler yapar.[418]

Örneğin bir gazetede o gazetenin en önemli gördüğü konu, manşet haber olarak yayınlanmaktadır. Bir televizyon kanalı için ise en önemli haber ilk yayınlanan haberdir. Gazetede ya da televizyonda önemli bulunan konulara daha çok yer ve zaman ayrılır. Daha önemsiz bulunan haberlere ya da haber konularına ise

---

[415] Ole H. Holsti, Gardner Lindzey ve Eliot Aronsona.g.y., s. 613 vd.'dan aktaran Oya Tokgöz, 2010, *a.g.e.,* s.134-135.
[416] Oya Tokgöz, 2010, *a.g.e.,* s.136.
[417] Samet Kavoğlu, *a.g.e.,* s.4.
[418] Nejat Atabek, *a.g.m.,* s.156.

daha az yer ya da zaman ayrılır ya da hiç yer verilmez. Gündem belirleme yaklaşımı, medyanın haberleri sunum biçimi ile kamunun ve diğer yandan da siyasilerin hangi konuların daha önemli olduğuna ilişkin gündemlerini etkilediğini savunmaktadır.[419]

3.3.4.1 Gündem Belirleme Yaklaşımının Düşünsel Altyapısı

Bireysel bir takım konuların görece önemini, kitle iletişim araçlarının o konuya verdikleri önem doğrultusunda öğrendikleri varsayımına dayanan yaklaşım, medyanın güçlü ve uzun dönem etkilerine vurgu yapmakta ve ilk dönem etki araştırmalarından farklı olarak, kitle iletişim araçlarının bilgilendirme ve haberdar etme boyutlarını göz önüne alarak, daha öğrenme konusuyla ilgilenen, olayların gerçek yaşamdaki durumları ile medya içeriklerindeki görünümleri arasındaki ilişkinin sorgulanmasını gündeme getirerek, kitle iletişim araçlarının, bireylerin toplumsal gerçek hakkındaki tasavvurlarını nasıl inşa ettiklerini de analiz eden bir modeldir.[420]

Gündem belirleme araştırmaları her ne kadar 1970'li yıllarla birlikte bilimsel yayınlarda gözükmeye başladıysa da bu düşünce akımının temellerini daha önceki araştırmalarda bulmak mümkündür.[421]

Bilim insanlarına ilham kaynağı olan literatürdeki ilk çalışma ise Walter Lippmann'a aittir. Lippmann'ın 1922 tarihli Public *Opinion* (Kamuoyu) adlı çalışmasında medya görüntüsünde baskın olan unsurların, medyayı izleyenlerin zihnindeki görüntüde de baskın ya da öncelikli hale geldiği düşüncesi ortaya atılmıştır.[422]

Amerikan gazetecilerinin en kıdemlisi, önemli bir dış ve iç politika eleştirmeni, liberal demokrasi kuramcısı olan Walter Lippman'ın yazılarına bir göz atarsanız, liberal demokratik düşüncenin ilerici bir kuramı gibi alt başlıklar verildiğini görürsünüz. Demokrasi sanatında devrim olarak adlandırdığı şeyin, rızanın üretilmesi *yani* yeni propaganda teknikleriyle halkın istemediği şeyleri onaylanmasını sağlamak için kullanılabileceğini iddia etmektedir.[423]

---

[419] Erkan Yüksel, 2001, *a.g.m.,* s. 578-579.
[420] Samet Kavoğlu, *a.g.e.,* s. 4-5.
[421] Nejat Atabek, *a.g.m.,* s.156.
[422] Dearing, J.W. ve Rogers, E.M. (1996), Communication Concepts 6: Agenda-Setting, Thousand Oaks: Sage, s.12, Yüksel, E. (2001). *a.g.e.,* s.34'ten aktaran Erkan Yüksel, *a.g.m.,* s.577.
[423] Noam Chomsky, *a.g.e.,* s.32-34.

Gündem belirleme kavramının isim babaları ise Maxwell E. McCombs ve Donald L. Shaw'dır. 1968 yılında gerçekleştirilen Amerika Birleşik Devletleri başkanlık seçimi döneminde, medya gündemindeki konuların önemlilik sıralaması ile aynı konuların Chappell Hill'deki kararsız seçmenlerin zihnindeki önemlilik sıralaması arasında herhangi bir ilişki olup olmadığını sorgulayan bu çalışmada, bilim insanları, gündem belirleme kavramını tanımlamışlar ve kitle medyasının bir işlevi olarak söz etmişlerdir.[424]

Kitle iletişim araçlarının gündem belirleme işlevine ilişkin düşüncelerin gelişiminde siyaset bilimci Bernard Cohen de önemli bir yere sahiptir. B. Cohen, 'Basın ve Dış Politika' adlı eserinde medya ne düşüneceğimizi değil ne hakkında düşüneceğimizi söylemede başarılıdır diyerek medyanın birey ve toplum üzerine etkilerini inceleyen araştırmacılar için yeni bir çığır açmıştır.[425]

Bugünkü anlamda gündem belirleme hipotezinin öncüleri arasında ise Norton Long (1958) ile Kurt Lang ve Gladys Engel Lang'ın (1959) önemli yerleri vardır. Long 1958'de yayınladığı *çevreyle ilişkilerde yerel halk* adlı makalesinde kitle iletişim araçlarının gündem belirleme işlevine şöyle işaret etmiştir: 'Bir anlamda gazete, gündem sınırlarını oluşturmada birincil harekete geçiricidir. Gazete insanların çoğunun ne hakkında konuşacağına, çoğunluğun gerçekleri ne olarak düşüneceğine ve pek çok insanın sorunlarla mücadele etmede hangi yolu kabul edeceğine karar vermede en büyük paya sahiptir.'[426] Bu çerçevede ulusal ve uluslararası anlamda yeni bir gündemin oluşmasında kitle iletişim araçları (gazete vb.) oldukça önemli bir etkiye sahiptir.

Gündem belirleme yaklaşımının düşünsel altyapısı ve teorik tabanı hakkında bilgi paylaşımında bulunduktan sonra araştırmamızın diğer ilgili kısımlarıyla devam etmek yerinde olur.

3.3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu kapsamda çalışmanın sınırlılıkları açısından üç konudan bahsedilebilir.

---

[424] McCombs, M.E. ve Shaw; D.L. (1972), The Agenda-setting Function of Mass Media, Public Opinion Quarterly, 36, 176-187'den aktaran Erkan Yüksel, *a.g.m.*, s.577.
[425] Bernard C. Cohen, The Press and Foreign Policy, (New Jersey: Princeton University Press, 1963), s.13. dan aktaran Nejat Atabek, *a.g.m.*, s.156.
[426] Severin ve Tankard, Ön. Ver., s.367'den aktaran Nejat Atabek, *a.g.m.*, s.156.

- İlk olarak çalışma, dönemin iki yayın organı üzerine odaklanmış diğer yayın organlarını inceleme dışı bırakmıştır.
- İkinci olarak ise çalışmada seçim öncesi on üç gün ve seçim gününü içine alan toplam on dört günlük dönem incelenmiştir.
- Son olarak ise çalışma kapsamında ilgili yayın organlarının ilk sayfaları dikkate alınmıştır diğer sayfalar kapsam dışı bırakılmıştır.

3.3.6. Araştırmanın Varsayımı

Tez ile ilgili temel varsayımımız şudur:

Gazetelerde toplam haber sayısı içindeki dış politika ile ilgili haber sayısının oranı seçmen algılarını ilgili gazetenin desteklediği siyasal partinin dış politikaya bakış açısını ve dış politikadaki başarılarını ve başarısızlıklarını yansıtması ölçüsünde ilgili seçmeni o partiye oy verme yönünde olumlu ya da olumsuz olarak etkiler.

Yukarıda yer verdiğimiz varsayım araştırmamızın sonuç kısmında yorumlanmış ve doğruluğu nesnel verilerle tartışılmıştır.

3.3.7. Araştırma ile İlgili İncelemeler

Araştırma kapsamında dönemin iktidarı olan CHP'ye ve dönemin ana muhalefet partisi olan DP'ye destek veren iki önemli gazete seçilmiştir. DP'nin destekçisi Vatan gazetesi ile CHP'nin destekçisi Ulus gazetesi çalışmanın ana unsuru oluşturmaktadır.

Bu kapsamda öncelikle DP'yi desteleyen yazılı basın organı olan Vatan gazetesinin tarihine bakmalıyız. Hıfzı Topuz Vatan gazetesinin tarihi ile ilgili şunların ifade etmektedir: "Vatan ilk önce 1923'te Ahmet Emin Yalman, Enis Tahsin Til ve Ahmet Şükrü Esmer tarafından kurulmuş, 1925'te Takriri Sükûn Yasası'yla da kapatılmıştı. …Yalman 1940'ta ikinci kez Vatan'ı çıkarmadan önce, 1936'da Zekeriya Sertel ve Halit Lütfi Dördüncü ile anlaşarak Tan gazetesini satın almış ve Babıali'ye yeniden dönme olanağı bulmuştu. Ağustos 1938'de Tan üç ay kapatılınca Yalman gazeteden ayrılarak Amerika'ya gitti. Newyork sergisinde görev aldı. 1939 sonlarında da yurda döndü. Amacı Vatan'ı yeniden çıkarmaktı. Bunun için bir ortaklık kurmak gerekiyordu. Babası, kardeşleri ve yakın arkadaşlarının desteği ve

Kazım Taşkent, Ahmet Karo, Enver Adakan, Ragıp Devres, İbrahim Şevki, İbrahim Şevket Dilber gibi dostlarının katılımıyla Vatan ortaklığını kurdu. Vatan'ın ilk sayısı 19 Ağustos 1940'ta yayınlandı."[427]

Vatan gazetesi o yıllarda aşağı yukarı DP'nin yayın organı sayılır. DP yöneticilerinin sık sık yazıları yayınlanır. Yalman, DP liderlerinin birçok konuda akıl hocasıdır.[428] Çalışma kapsamında Vatan gazetesinin 8 Temmuz 1946-21 Temmuz 1946 ve 1 Mayıs 1950-14 Mayıs 1950 tarihli baskılarının ilk sayfa analizi yapılmıştır.

Çalışma kapsamında CHP'yi desteleyen yazılı basın organı olan Ulus gazetesinin de tarihi incelenmiştir. Ulus gazetesi ulusal kurtuluş savaşı yıllarında 10 Ocak 1920 tarihinde yayınlanmaya başlayan bir gazete olan Hakimiyet-i Milliye'nin devamı niteliğinde bir gazetedir. Hakimiyet-i Milliye'nin başyazarlığını Hüseyin Ragıp, Ağaoğlu Ahmet, Ruşen Eşref Ünaydın, Mahmut Esat (Bozkurt), Mahmut (Soydan), Zeki Mesut, Falih Rıfkı Atay üstlenmişlerdir. Güncel siyasi, ekonomi ve kültürel gelişmelere değinen yazarlar özellikle Anadolu hareketinin propagandasını yapmaya çalışmışlardır.[429]

Cumhuriyet Halk Fırkası kurulduktan sonra resmi olarak Hakimiyet-i Milliye yayın organı sıfatını üstlenir. 27 Kasım 1934 tarihli 4794. Sayıdan itibaren de Ulus olarak yayıma devam eder. Tek parti iktidarı döneminde devletin ve CHP'nin yayın organı olarak yayımlanan Hakimiyet-i Milliye propaganda ve kamuoyu oluşturma işlevini yerine getirmiştir.[430]

Hıfzı Topuz Ulus gazetesinin 1946- 1950 arası tarihi ile ilgili şunların ifade etmektedir: "Bu dönemde gazetenin başyazarı Falih Rıfkı Atay'dır. Nurullah Ataç, Sadi Irmak, Ahmet Şükrü Esmer, Suat Kemal Yetkin, Agah Sırrı Levent, Esat Tekeli,

---

[427] Hıfzı Topuz, 2014, *a.g.e.,* s. 172-174.
[428] Hıfzı Topuz, 2014, *a.g.e.,* s.188.
[429] Enver Behnan Şapolyo, Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın, Güven Matbaası, Ankara, 1971, s.169 ve Şengül Altınal, Basının Kamuoyu Oluşturma İşlevine Örnek Olarak Hakimiyet-i Milliye (1920-1934), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 1992, s.36'dan aktaran Aytül Tamer, "Kuvayi Milliye'nin Sesi: İrade-i Milliye ve Hakimiyet-i Milliye", Nazife Güngör (der.), 2010, *a.g.e.,* s. 43.
[430] Hürriyet Konyar, Ulus Gazetesi CHP ve Kemalist İlkeler, Bağlam, İstanbul, 1999'dan aktaran Aytül Tamer, "Kuvayi Milliye'nin Sesi: İrade-i Milliye ve Hakimiyet-i Milliye", Nazife Güngör (der.), 2010, *a.g.e.,* s. 45.

Mulis Ete, Burhan Belge, Nihat Erim, Mümtaz Faik Fenik, Nazım Poroy, Yavuz Abadan, Nermin Abadan yer alır. 1949'da Hüseyin Cahit Yalçın da Ulus'ta yazmaya başlar. Yazı işleri müdürü Cem Sağlam'dır. Daha sonra onun yerine Naşit Hakkı Uluğ olacaktır. … Ulus bu dönemde yine zengin bir yazı kadrosuyla çıkar, fakat aydınların çoğu CHP'ye karşı olduğu için gazetenin hükümeti savunması çok güçtür. Bu yüzden de Ulus'un satışı düşer"[431]

Gazete 1953 yılında Demokrat Parti hükümetinin, CHP'nin mallarına el koymasıyla kapatılmış; 1954 yılında ise yeni Ulus adı ile tekrar çalışmaya başlamıştır. 1954'te adı Halkçı olmuş, 1955 yılında yeniden Ulus adını almıştır. 1971 yılında ise adı tekrar Barış olarak değiştirilmiştir.[432]

Çalışma kapsamında, Ulus gazetesinin 8 Temmuz 1946-21 Temmuz 1946 ve 1 Mayıs 1950-14 Mayıs 1950 tarihli baskılarının ilk sayfa analizi yapılmıştır.

3.3.8. Türk Siyasal Hayatında 1946- 1950 Genel Seçimleri

Seçim kampanyaları, siyasal iktidara aday olan parti ya da bireylerle seçmenler arasında karşılıklı iletişimin kurulmasını sağlama ve yönlendirmede aday olarak ortaya çıkan tüm aktörlerin gereksinim duyduğu bilgilendirici ve etkileyici iletişim çabaları olup, kampanyalar yönetmeye aday olanlarla yönetilenler arasında iletişimsel alanın oluşmasına katkıda bulunur.[433] Bu bağlamda bakıldığında 1946 ve 1950 genel seçimlerini, seçimlerde kullanılan iletişim araçları özelinde değerlendirdiğimizde şu genel çıkarımı yapabiliriz: Daha önceden konu ile ilgili yapılmış araştırmalara baktığımızda 1946 genel seçimlerinde gazete, afiş, bildiri, el ilanları ve bültenler seçim kampanyalarının iletişim araçlarını oluştururken 1950 seçimlerinde ise bu araçlara radyonun kullanımı da eklenmiştir.

1946 seçimlerine yönelik bilgiler eksik ve dar kapsamlı iken 1950 ve sonrası konusunda yapılan çalışmalar daha fazladır. Hatta TUİK araştırmaları bile 1950 seçimlerinden yola çıkmaktadır. Çünkü 1950 yılına kadar seçimlerle ilgili gerçek verilere ulaşabileceğimiz kaynaklar tutulmamaktadır. 1946 yılı seçimleri de bu kapsamda şaibeli seçim olarak tarihteki yerini almıştır.1946 seçimleri öncesi

---

[431] Hıfzı Topuz, 2014, *a.g.e.,* s.190.
[432] Aysel Aziz, *a.g.e.,* s.58.
[433] Tanju Tosun, *Siyaseti İzlerken*, Liberte Yayınları, Ankara, 2008, s.210.

seçimlerin tek dereceli mi, yoksa iki dereceli mi yapılması üzerinde uzunca tartışmalar yaşanmıştır. Temsilcilerin seçmenler tarafından doğrudan doğruya seçilmeleri halinde tek dereceli seçimler söz konusu olmuştur. Ancak, seçmenler temsilcilerinin seçimini yine kendilerinin seçecekleri ikinci derecede seçmenlere bıraktıkları durumlarda da iki dereceli seçimler yaşanmıştır. Bu iki farklı usul ayrı ayrı denenmiş ve ancak demokrasilerde gelişmenin tek dereceli seçim usulünün kabul edilmesi yönünde olduğu görülmüştür. Türkiye'de de 1946 seçimlerine kadar milletvekili seçimi iki dereceli iken, bu tarihten sonraki seçimlerde tek dereceli uygulamaya geçilmiştir.[434]

3.3.8.1. 1946 Genel Seçimlerinde Siyasal Ortam ve Seçim Kanunu

1946 seçimleri Türkiye'de siyasi sosyalleşme açısından yeni bir miladı temsil etmektedir. Siyaset ve toplum arasındaki radikal değişimin ilk işaretidir. Araştırmacıların hemen hepsi 1946 seçimlerini, yapılan baskı ve hileler açısından ele almaktadır. Seçim sonuçları ilan edildikten sonra yakıldığı için kesin sonuçları da resmi ayrıntılarıyla bilinmemektedir. Oysa spekülasyonlara açık bu alanlar dışında Türk demokrasi tarihinde ilk kez seçimlerin tek dereceli yapılması ve birden çok partinin bulunması ve siyaset alanına rekabet unsurunun girmiş olması siyasi sosyalleşme sürecinde bir farklılık olduğunu, siyasi sosyalleşmenin hem hızlandığı hem arttığı bir döneme girildiğini göstermektedir.[435] Türk siyaseti tek partili dönemden çok partili döneme seçim vasıtasıyla geçme kararı almış ve bu karar geniş halk kesimlerince destek görmüştür. Ancak bütün bu desteğin varlığına rağmen 1946 seçimleri demokratik seçim işleyişi açısından pek isteneni verememiştir.

1946'ya kadar tek parti ayrıcalığıyla Türkiye'yi yönetmiş olan CHP için kitlelere ulaşmak gibi bir problem yoktur. Kadroları iktidarca atanan, ülkenin en etkin kitle iletişim organı radyoyu, CHP denetlemektedir. Pek çok günlük gazete ya CHP çizgisindedir ya da CHP kontrolündedir. Yeni bir siyasal parti olarak DP, kitlelerle iletişim kuracak olanaklardan hayli uzaktadır. Demokrat Parti yıllardır kitlelerde oluşmuş CHP karşıtlığını etkin şekilde kullanabilme avantajına da sahiptir.

---

[434] Emine Yavaşgel, *a.g.e.*, s. 445.

[435] Ensar Yılmaz, *Türkiye'nin Demokrasiye Geçiş Yılları (1946-1950)*, İstanbul, 2008, s. 209-210'dan aktaran Ensar Yılmaz, Coşkun Dikbıyık, Âdem Bölükbaşı, Mustafa Dalgali, *Tekirdağ'da Genel Milletvekili Seçimleri 1946-2015*, Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul, 2016, s. 3.

Pek çok kesimin temsilciliğine soyunan DP, toplumsal muhalefeti örgütleyebildiği, kendini ve programını doğru anlatabildiği oranda iktidara yaklaşabilecektir.[436]1946 yılına kadar yapılan seçimlerin renkli, hareketli ve adil seçimler olduklarını söyleyebilmek kolay değildir. 1946 yılında yapılan ilk çok partili genel seçimler ise hazırlanışı itibariyle bir *baskın seçim*dir.[437] 1946 seçimlerinde seçim propagandasına DP hızlı başlamıştır. Eski seçimlerin durgun ve sessiz havasına alışmış milletimiz, birdenbire büyük meydan mitingleri, ayağına kadar gelen politikacı tipi, yol yapma, su getirme gibi vaatlerle tanışmıştır.[438]

Kampanya döneminde Demokratlar sadece halkın geçmiş döneme ilişkin şikayetlerini kullanabilmektedir. Halka, *kurnaz tilki* İsmet Paşa'nın ülkenin başında kalması halinde hiçbir şeyin değişmeyeceğini anlatmaya çalışmaktadırlar. Bu propagandanın etkili olduğu görülmüştür; çünkü İnönü nefret uyandıran tek parti rejiminin sembolü haline gelmiştir. Ancak demokratlar, devlet bürokrasisine saldırma stratejisinden vazgeçmiştiler ve partiyle devlet asındaki farklılıkları vurgulamışlardır. Ülkenin sorunları yüzünden bürokrasiyi değil, CHP'yi suçlamışlardır.[439]Seçimden önce partiler yaptıkları propagandalarda farklı konular üzerinde durmuştur. CHP en çok demokratikleşme yolunda attıkları adımları, savaş sırasında güttükleri dış politikanın ülkeye getirdiği yararları üzerinde durmuştur. DP ise demokrasi, özgürlük ve geçim sıkıntısına vurgu yapmıştır.[440]

1946 genel seçim döneminde CHP ise kampanyası dâhilinde özellikle partinin Atatürk'ün partisi olduğu, cumhuriyetin kurucusu oldukları, inkılapların taşıyıcılığını üstlendikleri, kadın haklarını tesis ettikleri ve yabancı sermayenin ülke üzerindeki tahakkümünü kırdıkları gibi temalar üzerine odaklanmıştır. Demokrat Parti'nin afişine karşı CHP kendi afişinde: 'Atatürk İnönü. Cumhuriyet Halk Partisi'nin başlarıdır. Oylarımızı onların partisine verelim.' Mesajını kullanmayı tercih etmiştir. Bu tercih, Türkiye'nin siyasal anlatısında kurucu rolleri olan aktörlere

[436] Necati Özkan, *Seçim Kazandıran Kampanyalar*, Mediacat Kitapları, İstanbul, 2007, s.27.
[437] Necati Özkan, *a.g.e.,* s.25-27.
[438] M. Serhan Yücel, 2001, *a.g.e.,* s. 55.
[439] Feroz Ahmad, *a.g.e.,* s.132.
[440] Mustafa Çufalı, *a.g.e.,* s.78.

referansla halk nezdinde etkili olabilmek amacıyla formüle edilmiş stratejik bir mesaj olarak değerlendirilebilir.[441]

Genel olarak söylemek gerekirse, 1946 seçim döneminde dolaşıma giren afişler ve bu afişlerdeki mesajlar, çok partili siyasal yaşama geçişin ve siyasal rekabetin ürettiği ortamın da etkisiyle artık iktidar olabilmek ve siyasal meşruiyet kazanabilmek için halkın ikna edilmesine yönelik anlayışın yükselişe geçtiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu atmosfer, aynı zamanda tek yönlü iletişimi imgeleyen propaganda yöntemlerinden karşılıklı iletişimi ve etkileşimi optimum biçimde hayata geçirmeye çalışan siyasal iletişimin alan kazandığının işareti olarak da kabul edilebilir.[442] Karşılıklı atışmalarla geçen seçim propaganda döneminin sonunda 1946 seçimleri 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılmıştır.

TUİK istatistik göstergeler kayıtlarına baktığımızda 1946 genel seçimlerinde CHP 397, DP 61, Bağımsızların ise 7 vekil çıkarabildikleri söylenebilir. Ancak TÜİK verilerinde kayıtlar 1950 ve sonrasında tutulduğu için seçmen sayısı, oy kullanan seçmen sayısı, katılım oranı, geçerli oy sayısı vb. verilere ulaşılamamaktadır.[443]

Tablo 1.1946 YILI GENEL SEÇİMLERİ SONUÇLARI

1946 GENEL SEÇİMİ SEÇİM SONUÇLARI	**CHP**	**DP**	**BAĞIMSIZ**
MİLLETVEKİLİ SAYISI	**397**	**61**	**7**

Kaynak: TUİK, **İstatistik Göstergeler 1923-2013**, Ankara, 2014, s.110.

DP 1946 seçimlerine birçok şaibenin karıştığına işaret etmiştir ve bu kapsamda hakkını savunmak ve bilinç uyandırmak için de protesto mitinglerine girişmiştir. Bu durum CHP'nin halk nezdinde imajına olumsuz etki etmiştir.

[441] Onur Bekiroğlu, *a.g.e.,* s.110.
[442] Mustafa Macit, *a.g.e.,* s. 45'ten aktaran Onur Bekiroğlu, *a.g.e.,* s.112.
[443] TUİK, *İstatistik Göstergeler 1923-2013*, Ankara, 2014, s.110.

Vatan gazetesinin seçim günü haberlerine göre; DP ve CHP mazbataları değiştiriliyor seçim sandıkları evlere taşınıyordu.[444] En başta İstanbul sonrasında İzmit, Çankırı, Akyazı, Trabzon, Manisa, Adapazarı gibi yerlerden şikâyetler geliyordu. Başbakan Saraçoğlu'nun aday olduğu İzmir'de mazbatalar değiştiriliyor ve yeni düzenlenen zabıtlar motorlu polisler tarafından gece boyunca komisyon üyelerine imzalatılıyordu.[445]

Yücel'e göre seçim sonrası Demokrat Parti, seçimleri protesto mitinglerine başladı. İlk miting, 40 bin kişinin katılımıyla İzmir'de gerçekleşti. İki gün sonra 10 bin kişi Bursa mitinginde toplandı. İstanbul'da seçimi kazanan Fevzi Çakmak Paşa'yı Ankara'da 40 bin kişi karşıladı. Ankara, Adana, Konya mitingleri yine büyük kalabalıklara sahne oldu. CHP sessizdi. Ancak hükümet, yine de DP'ye yakın Yeni Sabah ve Gerçek gazetelerini kapatmaktan geri kalmadı.[446] İşte ülke siyasetinde esen bu muhalif havaya daha sonraları 1946 ruhu adı verilecektir.1946 seçimlerinde5 Haziran 1946 tarih ve 4918 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu uygulanmıştır. Çok partili sisteme geçilirken 4320 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmış ve yerine 1946 tarihli yeni kanun kabul edilmiştir.[447]

4918 sayılı kanuna göre seçimler bundan böyle tek dereceli olarak yapılacaktır. Kanun ile gelen diğer yenilikler arasında seçim kurulları ve seçim komisyonlarının kurulması, seçimlerin bir günde bitirilmesi, parti temsilcilerinin seçim kurul ve komisyonlarında hazır bulanabilmesi, oy pusulalarını yazmak veya yazdırmak için seçim komisyonunca uygun bir yerin önceden hazırlanmasının gerekliliği gibi hususlar sayılabilmektedir.[448] Bilindiği üzere çok partili hayata geçişte, siyasal parti özgürlüğü konusu gündemin birinci maddesidir. Türkiye'de o tarihlerde siyasal partiler, Cemiyet Kanunu hükümlerine bağlıdır. 1938 tarihli bu yasa, derneklerin (bu arada, siyasal dernek sayılan partilerin) faaliyete geçebilmesini tescil koşuluna bağlamıştır. Bu bir izin sistemidir. 1946'da Cemiyetler Kanunu'nda değişiklikler yapılır. Bunların en önemlileri, tescil (izin) koşulunun kaldırılması ve

[444] Vatan, 23 Temmuz 1946.
[445] Vatan, 24 Temmuz 1946.
[446] M. Serhan Yücel, 2001, a.g.e., s. 57.
[447] Ülkü Varlık; Banu Ören, *Seçim Sistemleri ve Türkiye'de Seçimler*, Der Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 85-86.
[448] Erol Tuncer, 2008, *a.g.e.,* s. 61.

serbestlik ilkesinin kabulü ile idarenin derneklerin faaliyetinin yasaklama yetkisinin ve sınıf esasına dayalı dernek (parti) kurma yasağının kaldırılmış olmasıdır.[449]

1946 seçimlerinin bir tek günde yapılması esası önemli bir güvencedir; çünkü o tarihe kadar birden çok güne yayılan seçimlerde yolsuzluk olasılıkları ya da söylentileri artmaktadır ne var ki bu yasa gizli oy açık döküm ilkesini gerçekleştiremediği gibi, seçimlerin yürütümü işini idareye teslim etmekle partizanlık ve kayırmacılığın kapılarını açık tutmuştur.[450]

21 Temmuz 1946 seçimleri 5 Haziran 1946 tarihli 4918 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununa uygun tek dereceli olarak, liste usulü yöntemiyle ve çoğunluk sisteminde seçim çevresini il bazında değerlendiren bir sistem ile yapılmıştır.[451]
Seçime altı siyasi parti katılmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti, Milli Kalkınma Partisi, Liberal Demokrat Parti, Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi, Yalnız Vatan İçin Partisi. Seçim sonucunda meclise yalnızca CHP ve DP girmiştir.[452]

3.3.8.2. 1950 Genel Seçimlerinde Siyasal Ortam ve Seçim Kanunu

14 Mayıs 1950 genel seçimleri yaklaşırken Demokrat Parti'nin propaganda kurmayları ülkenin en ücra köşelerindeki seçmenlere ulaşabilmenin yollarını aramaktadırlar. İletişim teknolojileri oldukça yetersizdir. Gazeteler birçok şehre iki üç gün sonra ulaşabilmektedir. Televizyon henüz Türkiye'de yayına başlamamıştır. Sinema büyük şehirlerde bile sınırlı sayıdadır. Afişi saymazsak, günümüzdeki anlamıyla *out door* olarak tanımlayabileceğimiz bir mecra henüz keşfedilmemiştir.[453]

Siyasette henüz dördüncü yılına girmiş muhalefet partisine propaganda yapabilmek adına tek bir seçenek vardır. Bu seçenek radyodur. Ancak kanunlar, partilerin radyodan propaganda yapmak amacıyla yararlanabilmelerine imkân vermemektedir. Demokrat Parti radyoya sadece resmi haber bültenlerinde yayınlanan siyasi demeçleriyle katılabilmektedir. Siyasal partilerin radyodan sınırlı olarak yararlanması meselesi 1950 genel seçimleri öncesi tartışma konusu olmuş ve bu konuda bir yasal düzenleme gündeme gelmiştir.

---

[449] Bülent Tanör, *Osmanlı Türk Anayasal Gelişmeleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, s.347.
[450] Tarhan Erdem, *Anayasalar ve Seçim Kanunları*, s. 184 vd.'dan aktaran Bülent Tanör, *a.g.e.,* s.347.
[451] Erol Tuncer, 2008, *a.g.e.,* s. 61.
[452] Erol Tuncer, 2010, *a.g.e.,* s. 7.
[453] Necati Özkan, *a.g.e.,* s. 27.

Türkiye'de 1945'ten sonra, II. Dünya Savaşı'nın hemen ardından kurulan Demokrat Parti'nin istediği üzerine 5392 Basın Yayın Turizm Genel Müdürlüğü Yasası'nda yapılan değişiklikle, radyo yoluyla seçim propagandası yapılabilmesi hakkı seçimlere katılan partilere verilmiştir. Getirilen bu değişiklikle, siyasal partilere programlarını açıklamak bakımından, seçim gününe 15 gün kala başlayan ve seçim gününden iki gün öncesine kadar olan süre içinde radyodan parasız olarak konuşma yapma süresi tanınmıştır. Yapılan değişiklik, seçimler bakımından uygulamada yenilik getirmesine karşın, Demokrat Parti'yi tatmin etmemiştir. 1950 genel seçiminden önce, 16 Şubat 1950'de çıkarılan 5545 Seçim Yasası ile muhalefet partilerine radyodan yararlanma yönünden çok geniş olanaklar verilmiştir. Radyodan propagandanın, seçim gününden üç gün önceki sabaha kadar yapılması, bu yasa ile getirilen yeni hükümlerden bir tanesidir.[454]Seçim öncesinde radyoda yürütülen propaganda ile birlikte Demokrat Parti'nin çok yaygın bir afişleme yaptığı görülür. Yeter, söz milletindir! sloganı ve DP'nin ambleminden oluşan yalın ve kolay anlaşılır seçim afişleri yurdun her yerini donatmıştır.[455]

Afiş 1. DP'nin Seçim Sloganını İçeren Çalışma [456]

[454] Oya Tokgöz, *Türkiye'de Siyasal Reklamcılık: Bir Örnek Olarak Anavatan Partisi Gazete Siyasal Reklamları*; A.Ü. Basın Yayın Y.O., Nermin Abadan Unata Armağan, 1989, Ayrı Basım'dan aktaran Necati Özkan, *a.g.e.,* s. 29.
[455] Necati Özkan, *a.g.e.,* s. 29-30.
[456]https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeter!_S%C3%B6z_Milletindir!#/media/Dosya:Yeters%C3%B6zmilletin.jpg-giriş tarihi 25.02.2021

Toplumsal anlamdaki esas karşılığını 14 Mayıs 1950 seçimlerinde bulan bu afiş ve mesaj, tek parti döneminde uygulanan politikalara yönelik olumsuz bir enerji biriktirmiş olan halkın demokratikleşme özlemini ve devlet toplum ilişkisinde yaşanması arzu edilen değişimi yansıtmaktadır. Yeter, söz ve millet sözcüklerinin bir cümle içinde sunduğu bütünlük, demokratikleşme özlem beklentilerini yansıtması açısından çarpıcı bir anlam inşasını sağlamıştır.[457]

Demokrat Parti'nin elinde seçimlerde propaganda yapabilmek adına sadece afiş ve radyo vardır. Radyodan rakipleri gibi eşit ölçüde yararlanma hakkına kanuni düzenlemeler sayesinde sahip olmuştur. Ancak asıl iş afişlerde farklılık yaratmaktır. İşte bu fark 'Yeter, söz milletindir!' sloganı ile ortaya çıkartılmıştır. Bu slogan bugüne kadar siyasal iletişim tarihimizin ilk ve en etkili sloganlarının başında kabul edilir. Özkan' a göre bunun bazı nedenleri vardır:[458]

- *Slogan çok haklı bir özleme cevap vermektedir. Kitleler dayanağı meşruiyeti ya da amacı ne olursa olsun CHP'nin zora dayalı uygulamalarından kurtulmak istemektedir.*
- *Türkiye'deki seçmenlerin tamamına ulaşabilecek tek bir etkin medya vardır. Seçimlere on beş gün kala başlayan ve o dönemin Prime Time'ı kabul edilebilecek olan haber bülteni öncesi yayınlanan ücretsiz propaganda saati, ülkedeki seçmenlerin düzenli izledikleri bir program haline gelmiştir. Erişim neredeyse %100'e yaklaşmaktadır. Demokrat Partililer, yanlarına çektikleri bir kısım gazeteyle birlikte bu saatten çok iyi yararlanmışlardır.*
- *Seçim meydanlarındaki, heyecanı yüksek kalabalık ve o kalabalıkları tek yumruk halinde tek hedefe yönelten afişler, bir şeylerin zamanının geldiğini avaz avaz bağırmaktadır. Kalabalıklar kalabalıklara doğru akacaktır.*

14 Mayıs 1950 seçimlerinde muhalefet partisi konumundaki Demokrat Parti bu slogan ile iktidara gelmeyi başarmıştır. CHP ise seçim kampanyasını İsmet İnönü'nün şahsı üzerine oturtmuştur. CHP'nin seçimleri kaybetmesi durumunda devletin sıkıntıya düşeceği teması işlenmiştir. İnönü: 'Seçim zamanlarında diyar diyar dolaşarak, vatandaşa kendini beğendirmeye çalışan diktatör işitilmiş midir?'

[457] Onur Bekiroğlu, *a.g.e.,* s. 110.
[458] Necati Özkan, *a.g.e.,* s. 32-33.

nevinden yaptığı konuşmalarla Türkiye'ye demokrasiyi kendisinin getirdiğini, CHP'nin seçimleri kaybetmesi durumunda cumhurbaşkanlığından çekileceğini ifade etmiştir.[459]

Çufalı 'ya göre CHP'nin yayınladığı seçim bildirgesi de oldukça iddialıdır. Bildirgede demokratik açılımların ve temel hak ve hürriyetlerin daha da geliştirileceği söylenmektedir. Bu doğrultuda anayasanın batı demokrasilerinin temel ilkelerine göre değiştirileceği, ikinci bir meclis kurulacağı, devlet başkanının statüsü ve yetkilerinin yeniden düzenleneceği vaat edilmektedir. Köylü ve çiftçilere gereken önemin verileceği, bu amaçla köylülerin eğitim, ekonomi, sağlık ve bayındırlık hizmetlerinin geliştirileceği ve bu alanda atılımlar yapılacağı vurgulanmaktadır. Şehirlerde de sağlık, eğitim ve bayındırlık hizmetlerinin geliştirileceği, doğunun kalkınması programına devam edileceği söylenmekte; adalet, sağlık, işsizlik ve sigorta alanında da yapılacaklar anlatılmaktadır.[460] 1950 seçimlerinde CHP için bir başka ilk ise İnönü'nün seçim propagandasına bizzat katılması olmuştur.

CHP Genel başkanı İnönü, Çankaya'dan halkın arasına karışarak, ilk kez bir seçim döneminde bu kadar aktif bir görev almıştır. CHP'nin seçimlerdeki en büyük gücü bizzat Cumhurbaşkanı İnönü'dür. Nitekim parti içerisinde seçimlere yönelik beklentiler oldukça yüksektir.[461] CHP, uzun yıllardır ülkeyi yönetmiş olması, halkın değişim talebini yeterince karşılayamaması ve iktidar yorgunluğu yaşamış olması nedeniyle halk desteğini kaybetmiştir.[462] Halka inebilmek ve halkın nabzına dokunabilmek konusunda Demokrat Parti biraz daha avantajlı konumdadır. DP'nin seçim programı (CHP'de olmayan her şey) üzerinden giderek halkın talep ve ihtiyaçlarına cevap vermekte daha güçlü ve anlaşılır olmak üzerinedir.[463]

Demokrat partinin siyasal iletişim çalışmaları çerçevesinde daha çok milli iradeyi önceleyen, merkez ve çevre arasındaki açığın kapatılmasına yönelen ve

---

[459] M. Serhan Yücel, 2001, *a.g.e.,* s.77.
[460] Ulus, 28 Nisan 1950'den aktaran Mustafa Çufalı, *a.g.e.,* s. 5.
[461] Şerif Demir, *a.g.e.,* s. 19.
[462] Şerif Demir, *a.g.e.,* s. 22.
[463] Sinan Yıldırım, "1950 Seçimleri ve Propaganda" İstanbul Üniversitesi, Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi Ens. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi, Sayı 6, 3/2004, s.144'ten aktaran Şerif Demir, *a.g.e.,* s. 22.

çevrenin taşıyıcısı olduğu siyasal ve kültürel mirasa saygıyı merkeze alan bir semboller yelpazesi etrafında yoğunlaştığı görülmektedir.[464]

DP'nin seçim bildirgesine baktığımızda ise daha pratik, günlük ve programdan uzak vaatler görmekteyiz. Bildirge, CHP'nin seçim bildirgesini eleştirmekle başlamakta ve onu gerçekçi olmamakla itham etmektedir. Daha sonra CHP'nin kendisini eleştirerek 30 yıl devam eden bir iktidarın Rusya hariç bugünün dünyasında görülmediğini belirtip, DP iktidara gelirse CHP bildirgesinde yer alan hayali vaatlere başvurmadan önce ekonomik yapıyı kurtuluşa erdireceklerini iddia etmektedir.[465]

Bu arada siyasi tarihimizin ilk seçim anketi bir başka deyişle kamuoyu araştırması Vatan gazetesinde yayınlanmıştır. Gazetenin anketine 5386 kişi katılmış, 4904'ü mutlaka oy kullanacağını belirtmiştir. Ankete göre DP'ye oy vereceğini belirtenler %56,44 ile birinci sıradadır.[466] Seçim sonuçlarına bakıldığında demokratik hayata geçişimizin ilk seçim öncesi anket araştırmasının başarılı olduğu konusunda bir sonuca varılabilir. Neticede DP iktidarı ele almayı başarmıştır.

Dönemin basınına baktığımızda, DP'nin iktidara gelmesinde basının rolünü Dursun şu şekilde ifade ediyor:[467]

- *DP'yi iktidara taşıyan pek çok önemli faktör vardır, ama en önemlisi, kuşkusuz basındır. Tek parti yönetimindeki baskılarla bunalmış olan basın DP'nin yanında yer almış ve demokrasiyi, hürriyetleri savunmaya çalışmıştır.*
- *Basının DP'nin yanında yer alması bir bakıma zorunluluk olmuştur. Hükümet çizgisinde yayın yapan birkaç gazetenin dışında kalanlar ancak hürriyetlerin genişletilmesi, muhalefetin yapılabilmesi durumunda ayakta kalabileceklerini bilmektedirler. Bu yüzden çok partili hayat basının tam zamanında imdadına yetişmiştir.*

[464] Onur Bekiroğlu, *a.g.e.,* s. 346.
[465] Yeni Sabah ve Zafer Gazeteleri, 9 Mayıs 1950'den aktaran Mustafa Çufalı, *a.g.e.,* s. 154.
[466] M. Serhan Yücel, 2001, *a.g.e.,* s.78.
[467] Davut Dursun, *a.g.e.,* s. 19-22.

- *Basının demokrasi, hürriyet ve liberallik vaat eden DP'nin yanında yer alması gayet normaldir. Tek parti döneminde nefes alamayan kimi basın kuruluşları DP iktidarının ilk yıllarında rahat nefes alabileceklerdir.*

Dönemin tanıklarından olan Dünya gazetesi sahibi ve başyazarı Bedii Faik:

"DP'nin iktidar olmasında basının rolü çok büyüktür. Bayar bunu çok güzel ifade etmiştir. Biz bir gazeteciler heyeti olarak kendisini ziyarete gittiğimiz zaman bize bir kuş, kanadına kuvvetin nerden geldiğini bilmelidir, biz DP olarak kanadımıza kuvvetin sizlerden geldiğini biliyoruz demiştir."[468]

1950 seçim sonuçlarına TÜİK istatistik göstergelerden baktığımızda CHP 69, DP 416, MP 1, Bağımsızlar ise 1 vekil çıkardığını görürüz. Kayıtlı seçmen sayısı 8.905.743 olup seçime katılım oranı %89,3'tür. CHP toplam oylardan %39,6 DP ise %55,2 alırken MP %4,6, bağımsızlar ise %0,6 almıştır.[469]

Tablo 2.1950 YILI GENEL SEÇİMLERİ SONUÇLARI

1950 GENEL SEÇİMİ SEÇİM SONUÇLARI	**CHP**	**DP**	**MP**	**BAĞIMSIZ**
MİLLETVEKİLİ SAYISI	**69**	**416**	**1**	**1**
OY ORANI (%)	**39.6**	**55.2**	**4.6**	**0.6**

Kaynak: TUİK, **İstatistik Göstergeler 1923-2013**, Ankara, 2014, s.106-110.

Türk siyasal hayatında demokratik anlamda yapılan ilk seçimleri olan ve ilk iktidar değişikliği ile sonuçlanan 1950 genel seçimleri seçim kanunu, 5545 sayılı yasa ile mevzuatımıza girmiştir. Ören ve Varlık'a göre 16 Şubat 1950 tarihinde kabul edilen 5545 sayılı yasa tasarısı, konusunda uzman olan bir bilim kurulu tarafından hazırlanmıştır. Bu tasarıyla birlikte bir kez daha görülen odur ki, seçimle ilgili tartışmalarda seçim sistemi üzerinde durulmamaktadır. Nitekim bu tasarının

[468] Davut Dursun, *a.g.e.*, s. 20.
[469] TUİK, *İstatistik Göstergeler 1923-2013*, Ankara, 2014, s.106-110.

hazırlanmasındaki öncelikli amaç da seçimlerin serbestliğini ve dürüstlüğünü sağlamak konusunun ön planda tutulduğu; *gizli oy- açık sayım* ilkesini ve *yargıç denetimini* gerçekleştirecek bir kanunun hazırlanması olmuştur. Bu tasarının temel ilkeleri şunlardır:[470]

- *Seçim bir hükümet işi değil, bir halk ve siyasi parti işidir. (...) öteden beri şikâyetlere yol açan idare amir ve memurları seçim mekanizmasının dışında bırakılmıştır.*
- *Seçim düzeninin gözetim ve denetimi ile seçim anlaşmazlıklarının çabuk ve etkili bir şekilde çözümlenmesi görevi yargıçlara bırakılmıştır.*
- *Seçmen kütük ve listelerinin, yargıçların ve halkın, bunları en pratik ve kolay yöntemlerle denetleyebilecekleri şekilde düzenlenmesine dikkat edilmiştir.*
- *(...) seçim işlemlerinin, seçmenlerin en kolay şekilde kontrol edebilecekleri yerde ve yöntemlerle yapılmasına özen gösterilmiştir.*
- *Seçim işlerinde açıklık ve halka en kolay şekilde şikâyet ve itiraf olanakları sağlanmıştır.*
- *Seçim işlemindeki kötü eylemler ve yasaya aykırı davranışlar birer suç sayılmıştır.*

İktidarla muhalefet arasındaki anlaşmayı yansıtan bir seçim yasasının varlığı, 1950 seçimlerine Türk seçim tarihinin gerçek anlamda demokratik-yarışmacı ve dürüst olarak yapılan ilk seçimleri olma özelliğini kazandırmıştır. Bu seçimlerde halk ilk defa olarak serbest irade ve oy yoluyla iktidarı değiştirmiş, kendi yöneticilerini seçmiştir. Böylece aynı zamanda, tek partili rejimden çok partili rejime geçiş süreci tamamlanmış, iktidar barışçıl bir şekilde el değiştirmiştir.[471]

Buna göre milletvekilleri seçimi tek derecelidir ve ekseriyet usulüne göre genel, eşit, gizli oyla yapılır. Oy, serbest ve şahsidir oyların sayılması ve ayrılması açıktır' (md.1). Yasa ayrıca seçimlerin yargıç denetim ve gözetiminde yapılmasını sağlamakta, yargısal güvenceler getirmektedir. 1950 seçimleri, muhalefetin de olumlu oy verdiği bu yasanın demokratik kuralları çerçevesinde ve dürüst bir şekilde yapılmıştır.[472]

---

[470] Ülkü Varlık, Banu Ören, *a.g.e.,* s. 87-88.
[471] Ülkü Varlık, Banu Ören, *a.g.e.,* s. 89.
[472] Bülent Tanör, *a.g.e.,* s.347-348.

Sonuç olarak 14 Mayıs 1950 seçimleri, 1950 tarihli 5545 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununa göre tek dereceli, liste usulü, çoğunluk sistemi ve seçim çevresi il bazında teknik özellikleriyle yapılmıştır.[473] 1950 genel seçimlerini Demokrat Parti kazanmıştır. Seçim sonrası, 16 Mayıs günü, İnönü'nün demokrasiye geçişteki kararlılığını ve hoşgörüsünü ifade eden Ulus gazetesine attırdığı manşet ise tarihe damga vurur: '*Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı devrediyor.'*

Afiş 2. 16 Mayıs 1950 Ulus Gazetesi.[474]

SALI 16 MAYIS 1950

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

POKER-PLAY

Milletimizin verdiği karar pazar günkü seçimde tecelli etti

C.H.P. iktidarı devrediyor

C. H. Partisi Meclis içinde ve dışında tam bir muhalefet ve tenkid Partisi olarak vazifesine devam edecektir

Son ve kati neticeler bugün anlaşılacak

Hava şehitlerimiz için ihtifal

Meclis pazartesi günü toplanacak

Emre'ye göre Türkiye İsmet İnönü önderliğinde çok partili hayata geçtikten sonra 1950'de serbest seçimlerle iktidar barışçıl bir şekilde el değiştirmiştir. Bu gelişme üçüncü dünyada eşi benzeri olmayan demokratik bir atılımdır. Türkiye yarım yüzyılda sultanın idaresindeki bir tarım imparatorluğundan iktidarın serbest seçimlerle el değiştirdiği çağdaş bir ülke haline gelmiştir.[475]

14 Mayıs 1950'de yapılan milletvekilliği genel seçimlerini, ezici bir çoğunlukla DP kazanmış, 27 yıldır iktidarda olan CHP, muhalefete geçmiştir. Böylece devletin ve cumhuriyetin kurucusu olan bir parti, iktidarı kansız, ihtilalsiz bir biçimde muhalefete devretmiştir. Birçok çevreye göre bu bir ak devrimdir.[476]

---

[473] Ahmet Karadağ, *a.g.e.,* s. 635.
[474] 16 Mayıs 1950, Ulus gazetesi.
[475] Yunus Emre, *Herkes İçin Demokrasi*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 34.
[476] Erol Tuncer, 2010, *a.g.e.,* s. 3.

Öymen'e göre 14 Mayıs 1950'de Türkiye'de büyük bir siyasi deprem oldu. İsmet Paşa sözünde durdu. O artık CHP lideri olarak muhalefetin başındadır. Seçimleri kaybetmiştir ama bu aynı zamanda onun en büyük zaferidir. Kendi iradesiyle serbest seçime gidip iktidarı barışçı bir şekilde muhalefete devreden siyasi liderlerin ve partilerin dünyada çok örneği yoktur. İktidar el değiştiriyor. Seçimlerde ezici bir zafer kazanan Demokrat Parti ülke yönetimini devralıyor.[477]

3.3.9. Araştırma Bulguları

3.3.9.1. 1946-1950 Genel Seçimlerinde Ulusal Basında Dış Politika ve Balkanların Yeri ve Önemi

Araştırmamızda Ulus ve Vatan gazetelerinin 8 Temmuz- 21 Temmuz 1946 ve 1 Mayıs -14 Mayıs 1950 tarihleri arasındaki sayıları niceliksel içerik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma gazetelerin sadece ilk sayfaları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında gazetelerin ilk sayfalarında yer alan;

- Toplam haber sayısı içindeki dış politika ile ilgili haberlerin sayısı ve oranı,
- Toplam dış politika ile ilgili haber sayısı içindeki II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili haberlerin sayısı,
- Toplam dış politika ile ilgili haber sayısı içindeki Balkanlarla ilgili haber sayısı,
- Toplam dış politika ile ilgili haber sayısı içindeki diğer dış politika haberlerinin sayısı incelenmiştir.

Yapılan çalışma kapsamında seçimden önce on üç gün ve seçim günü olmak üzere toplam on dört günlük süreç incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken siyasi partileri destekleyen ilgili gazetelerin taraflı tutumlarını değerlendirmek amacıyla gazetelerin ilk sayfalarına yansıttıkları haberler değerlendirmeye alınmıştır.

---

[477] Onur Öymen, *a.g.e.*, s. 296-297.

Tablo 3. 21 Temmuz 1946 Seçimleri Ulus Gazetesi Dış Politika Haberleri

TARİH	TOPLAM HABER SAYISI	DIŞ POLİTİKA İLE İLGİLİ HABERLER	II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR İLE İLGİLİ HABERLER	BALKANLAR İLE İLGİLİ HABERLER	DİĞER DIŞ POLİTİKA HABERLERİ
8 TEMMUZ 1946	13	2	-	-	2
9 TEMMUZ 1946	8	2	-	-	2
10 TEMMUZ 1946	10	2	1	-	1
11 TEMMUZ 1946	11	2	1	-	1
12 TEMMUZ 1946	11	2	1	-	1
13 TEMMUZ 1946	11	2	1	-	1
14 TEMMUZ 1946	13	2	1	-	1
15 TEMMUZ 1946	8	-	-	-	-
16 TEMMUZ 1946	15	1	1	-	-
17 TEMMUZ 1946	10	1	-	-	1
18 TEMMUZ 1946	1	-	-	-	-
19 TEMMUZ 1946	12	-	-	-	-
20 TEMMUZ 1946	14	-	-	-	-
21 TEMMUZ 1946	10	2	1	-	1
GENELTOPLAM	147	18	7	0	11

Tablo 4. 21 Temmuz 1946 Seçimleri Vatan Gazetesi Dış Politika Haberleri

TARİH	TOPLAM HABER SAYISI	DIŞ POLİTİKA İLE İLGİLİ HABERLER	II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR İLE İLGİLİ HABERLER	BALKANLAR İLE İLGİLİ HABERLER	DİĞER DIŞ POLİTİKA HABERLERİ
8 TEMMUZ 1946	17	-	-	-	-
9 TEMMUZ 1946	14	2	2	-	-
10 TEMMUZ 1946	9	1	1	-	-
11 TEMMUZ 1946	12	1	1	-	-
12 TEMMUZ 1946	14	1	1	-	-
13 TEMMUZ 1946	12	-	-	-	-
14 TEMMUZ 1946	11	-	-	-	-
15 TEMMUZ 1946	13	-	-	-	-
16 TEMMUZ 1946	12	1	1	-	-
17 TEMMUZ 1946	15	3	2	-	1
18 TEMMUZ 1946	12	3	1	-	2
19 TEMMUZ 1946	13	1	-	-	1
20 TEMMUZ 1946	10	-	-	-	-
21 TEMMUZ 1946	12	-	-	-	-
GENELTOPLAM	176	13	9	0	4

Tablo 5. 14 Mayıs 1950 Seçimleri Ulus Gazetesi Dış Politika Haberleri

TARİH	TOPLAM HABER SAYISI	DIŞ POLİTİKA İLE İLGİLİ HABERLER	II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR İLE İLGİLİ HABERLER	BALKANLAR İLE İLGİLİ HABERLER	DİĞER DIŞ POLİTİKA HABERLERİ
1 MAYIS 1950	16	-	-	-	-
2 MAYIS 1950	12	1	1	-	-
3 MAYIS 1950	14	-	-	-	-
4 MAYIS 1950	14	3	-	2	1
5 MAYIS 1950	11	-	-	-	-
6 MAYIS 1950	12	-	-	-	-
7 MAYIS 1950	14	1	-	1	-
8 MAYIS 1950	11	-	-	-	-
9 MAYIS 1950	11	-	-	-	-
10 MAYIS 1950	13	1	-	-	1
11 MAYIS 1950	16	3	2	1	-
12 MAYIS 1950	14	3	2	-	1
13 MAYIS 1950	17	6	4	-	2
14 MAYIS 1950	12	2	1	1	-
GENEL TOPLAM	187	20	10	5	5

Tablo 6. 14 Mayıs 1950 Seçimleri Vatan Gazetesi Dış Politika Haberleri

TARİH	TOPLAM HABER SAYISI	DIŞ POLİTİKA İLE İLGİLİ HABERLER	II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR İLE İLGİLİ HABERLER	BALKANLAR İLE İLGİLİ HABERLER	DİĞER DIŞ POLİTİKA HABERLERİ
1 MAYIS 1950	14	3	1	-	2
2 MAYIS 1950	14	4	-	2	2
3 MAYIS 1950	13	-	-	-	-
4 MAYIS 1950	15	5	2	1	2
5 MAYIS 1950	14	1	-	-	1
6 MAYIS 1950	13	1	1	-	-
7 MAYIS 1950	13	1	1	-	-
8 MAYIS 1950	13	1	1	-	-
9 MAYIS 1950	11	-	-	-	-
10 MAYIS 1950	13	1	1	-	-
11 MAYIS 1950	14	2	2	-	-
12 MAYIS 1950	17	5	3	1	1
13 MAYIS 1950	11	1	1	-	-
14 MAYIS 1950	14	5	3	-	2
GENEL TOPLAM	189	30	16	4	10

Tablo 7. 21 Temmuz 1946 Genel Seçimleri Dış Politika Haberleri Analizi

	TOPLAM HABER SAYISI	DIŞ POLİTİKA İLE İLGİLİ HABERLER	II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR İLE İLGİLİ HABERLER	BALKANLAR İLE İLGİLİ HABERLER	DİĞER DIŞ POLİTİKA HABERLERİ
VATAN GAZETESİ	176	13 (%7,38) (toplam haber sayısı içindeki payı)	9	0	4
ULUS GAZETESİ	147	18 (%12,24) (toplam haber sayısı içindeki payı)	7	0	11

Tablo 8. 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri Dış Politika Haberleri Analizi

	TOPLAM HABER SAYISI	DIŞ POLİTİKA İLE İLGİLİ HABERLER	II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR İLE İLGİLİ HABERLER	BALKANLAR İLE İLGİLİ HABERLER	DİĞER DIŞ POLİTİKA HABERLERİ
VATAN GAZETESİ	189	30 (%15,87) (toplam haber sayısı içindeki payı)	16	4	10
ULUS GAZETESİ	187	20(%10,64) (toplam haber sayısı içindeki payı)	10	5	5

Araştırma kapsamında değerlendirmeye aldığımız Ulus ve Vatan gazetelerinde yayınlanan toplam haber sayısı içindeki dış politika ile ilgili haber sayısı ve oranı tablosuna baktığımızda şunları ifade edebiliriz:

- 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde DP destekçisi Vatan gazetesinde toplam haber sayısının 176 olduğunu ve bu haberlerin %7,38'lik kısmına denk gelen 13 haberin sadece dış politika ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 21 Temmuz 1946 tarihide yapılan genel seçimler öncesinde CHP destekçisi Ulus gazetesinde toplam haber sayısının 147 olduğunu ve bu haberlerin %12,24'lık kısmına denk gelen 18 haberin sadece dış politika ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde DP destekçisi Vatan gazetesinde toplam haber sayısının 189 olduğunu ve bu haberlerin %15,87'lik kısmına denk gelen 30 haberin sadece dış politika ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde CHP destekçisi Ulus gazetesinde toplam haber sayısının 187 olduğunu ve bu haberlerin %10,69'lik kısmına denk gelen 20 haberin sadece dış politika ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma kapsamında değerlendirmeye aldığımız Ulus ve Vatan gazetelerinde yayınlanan dış politika ile ilgili toplam haber sayısı içindeki II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili haberlerin sayısına baktığımızda şunları ifade edebiliriz:

- 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 13 olduğunu ve bunlardan 9 haberin sadece II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 21 Temmuz 1946 tarihide yapılan genel seçimler öncesinde CHP destekçisi Ulus gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 18 olduğunu ve bunlardan 7 haberin sadece II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 30 olduğunu ve bunlardan 16 haberin sadece II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde CHP destekçisi Ulus gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 20 olduğunu ve bunlardan 10 haberin sadece II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma kapsamında değerlendirmeye aldığımız Ulus ve Vatan gazetelerinde yayınlanan dış politika ile ilgili toplam haber sayısı içindeki Balkanlarla ilgili haber sayısına baktığımızda şunları ifade edebiliriz:

- 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 13 olduğunu ve bu haberlerin arasında Balkanlarla ilgili haber olmadığını söyleyebiliriz.

- 21 Temmuz 1946 tarihide yapılan genel seçimler öncesinde CHP destekçisi Ulus gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 18 olduğunu ve bu haberlerin arasında Balkanlarla ilgili haber olmadığını söyleyebiliriz.

- 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 30 olduğunu ve bunlardan 4 haberin Balkanlarla ilgili haber olduğunu söyleyebiliriz.

- 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde CHP destekçisi Ulus gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 20 olduğunu ve bunlardan 5 haberin Balkanlarla ilgili haber olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma kapsamında değerlendirmeye aldığımız Ulus ve Vatan gazetelerinde yayınlanan dış politika ile ilgili toplam haber sayısı içindeki diğer dış politika haberlerinin sayısına baktığımızda şunları ifade edebiliriz:

- 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 13 olduğunu ve bunlardan 4 haberin diğer dış politika haberleri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 21 Temmuz 1946 tarihide yapılan genel seçimler öncesinde CHP destekçisi Ulus gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 18 olduğunu ve bunlardan 11 haberin diğer dış politika haberleri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 30 olduğunu ve bunlardan 10 haberin diğer dış politika haberleri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

- 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde CHP destekçisi Ulus gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 20 olduğunu ve bunlardan 5 haberin diğer dış politika haberleri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

3.3.9.2. Ulusal Basında Dış Politika ve Balkanlar

Çalışma kapsamında ulusal basında çıkan bazı haberleri mercek altına aldığımızda dış politika ile ilgili haberler açısından ilgi uyandırabilecek durumları da görebilmekteyiz.

1946 seçimleri için Vatan gazetesi haberlerini taradığımızda;

- 10 Temmuz 1946'da 'Barış Konferansı' başlıklı haberde '29 Temmuz'da açılacak konferansa 21 devlet davet edilecek.' ifadesini görmekteyiz.

- 12 Temmuz 1946'da yapılan haber 'Paris Konferansı bugün son toplantısını yaparak dağılıyor.' başlığını taşımaktadır.
- 16 Temmuz 1946'da 'İngiltere'ye açılan kredi: Truman kredi anlaşmasını imza etti.' başlığını taşıyan bir başka haberi görüyoruz.
- 21 Temmuz 1946'da Vatan gazetesinin seçim gününe denk gelen Montrö zaferini dış politika haberi olarak ilk sayfasına taşıdığını görüyoruz. Gazete bu haberi 'Bugün onuncu yılını kutluyoruz.' manşetiyle veriyor.

1946 seçimleri için Ulus gazetesi haberlerini taradığımızda;

- 12 Temmuz 1946'da 'Almanya meselesi için dış bakanları bir karar veremediler.' başlıklı haber dikkati çekiyor.
- 13 Temmuz 1946'da 'Bakanlar Dönüyorlar: Paris Konferansı sona erdi.' başlıklı haberi görüyoruz.
- 17 Temmuz 1946'da 'Seçimler için Moskova'dan yapılan yorumlar' başlıklı küçük bir haber yayınlıyor.
- Seçim günü olan 21 Temmuz 1946'da ise gazete ilk sayfada alt sırada Times gazetesinden bir yazı ile Boğazlar meselesine değiniyor. 'Boğazlar meselesi ortadadır.' başlığı taşıyan haberde 'Sovyet Rusya tadil hakkındaki görüşünü henüz bildirmedi.' ifadesi yer alıyor. Bu haber aslında Montrö meselesinin uluslararası önemini koruduğunu gösteriyor.

Gazete seçim döneminde çoğunlukla iç politikaya ve İnönü'nün şahsına yönelik haberlere ağırlık verirken dış politikaya çok eğilmiyor. Genel olarak bakıldığında da iç politikada İnönü'yü ön plana taşıyan haberler yaparken dış politikadaki gelişmelere ise haberlerde daha az yer ayırarak gündemin arka planında bırakmaya çalıştığını görüyoruz.

1950 seçimleri için Vatan gazetesi haberlerini taradığımızda;

- 2 Mayıs 1950'de 'Kızıl Bulgarlar Türkleri katlediyor.' başlıklı haber yayınlıyor.

- 4 Mayıs 1950'de 'Ruslar'ın son kozu. Harriman peyk devletlerde istihsal baltalandı diyor.' başlıklı haber ile karşılaşıyoruz.
- 6 Mayıs 1950'de 'Amerika Rusya'ya sert bir nota verdi.' başlığıyla soğuk savaş sürecine yönelik bir haber yapılıyor.
- 11 Mayıs 1950'de ise 'Serbest dünya kızıllardan üstündür. Truman, komünizm ile yapılacak mücadeleyi kazanacağız.' başlığıyla kutup siyasetine yönelik bir haber gündeme taşınıyor.
- 13 Mayıs 1950'de 'Üçler Konferansı. Almanya Batılılar arasına alınacak.' başlıklı bir haberi görüyoruz.

1950 seçimleri öncesi Vatan gazetesinde 1946 seçimlerine nazaran daha çok haber ve daha büyük puntolarla haber yapıldığını görüyoruz. Dış politika haberleri ile içeride hükümete karşı kazanım sağlanmak isteniyor. Bu süreçte Vatan gazetesinin daha cesaretli haber yaptığını da görüyoruz.

1950 seçimleri için Ulus gazetesi haberlerini taradığımızda;

- 4 Mayıs 1950'de 'İç ve dış politikamıza dair Sadak'ın izahatı. Türk milleti her an kendisini müdafaaya hazır bir vaziyette bulunmaya mecburdur. Çünkü topraklarına göz dikilmiştir.' başlıklı Dış İşleri Bakanı Sadak'ın konuşmalarından alınan bir haber görüyoruz.
- 6 Mayıs 1950'de 'İnönü ikaz ediyor. Yabancı propaganda kaynakları zehirli iftiralar saçmaktadırlar, vatandaşlarımın uyanık olmalarından başka teminatım yoktur.' şeklinde Cumhurbaşkanı İnönü'nün uyarı içerikli bir manşeti göze çarpıyor.
- 7 Mayıs 1950'de 'Sadak dikkati çekiyor. Komünist propagandası şiddetlendirilmiştir.' başlıklı bir haber yapılıyor.
- 12 Mayıs 1950'de 'Türkiye Fransa Dostluk Komitesi toplandı. Konferanstan sonra Ankara ve İstanbul hakkında iki film gösterildi.' başlığıyla ülkenin dış politikada popülerliğine dikkat çekilmek isteniyor.
- Seçimlerin yapıldığı gün olan 14 Mayıs 1950'de '3 Dış bakan toplantısı, dünyanın yegâne mütecaviz ve militarist devletine karşı dinamik tedbirler

alınacak.' başlıklı haber ile uluslararası politikanın gündemi okur ile paylaşılıyor.

1950 seçimleri öncesi süreçte Ulus gazetesinde özellikle dış politikada daha cesaretli, saldırgan ve tehdit içerikli haber anlayışı göze çarpıyor. Muhalefet iktidara eleştiri yapabiliyor ancak iktidar güç kendi elinde olduğu için yaptığı propaganda ile adeta kendisini eleştiriyormuş gibi duruyor. Yapılan haberler çoğunlukla uyarı ve ikazdan öteye gitmiyor. Sanki bu iktidarla devam edilirse dış politik tehditler devam eder algısı seçmende istemeden de olsa uyandırılıyor. Halbuki söylenmek istenenin 'tehdit altındayız, bizi tekrar seçin' olduğu gözüküyor.

SONUÇ

Siyaset toplumların daha ileri ve modern seviyelere ulaşmaları için siyasetçiler, siyasal partiler tarafından doğrudan ve bazı sivil toplum örgütleri tarafından da dolaylı yollardan icra edilen ve bu icra sırasında çeşitli argümanlardan yararlanılarak hem siyasetçilerin hem siyasal partilerin hem de sivil toplumun hedef ve arzularına ulaşmaları noktasında toplum yararı amaç edinilen bir faaliyet olarak tanımlanabilir.

Siyaset, kişiler arası ve kurumlar arası iletişime en çok ihtiyaç duyulan ve iletişim biliminin verilerinin en çok kullanıldığı alanların başında gelmektedir. Siyasal aktörlerin çalışma alanları ve ulaşmaya çalıştıkları amaçların gerçekleşmesinde siyaset ve iletişim bilimleri birbirini tamamlar nitelikte özellikler arz etmektedir. Siyaset ve iletişimin bu karşılıklı bağı gerek iç siyasette gerek dış siyasette konu edinilen ve günümüz dünyasında siyasal partilerin vazgeçilmez bir aracı olan siyasal iletişimi ortaya çıkarmıştır.

Ülkemiz açısından geçmiş tarihi konu edindiğimizde hem toplumsal ilişkiler bağlamında hem siyasal ilişkiler bağlamında gerek seçim öncesi gerek seçim sonrası zamanlarda siyasal iletişim siyasal aktörler tarafından sıklıkla kullanılmıştır.

Çalışmamız kapsamında 1946 ve 1950 genel seçimleri çerçevesinde yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde de siyasal iletişimin sıklıkla kullanıldığını gördük. Bu iki seçimde özellikle dönemin şartları baz alındığında yazılı basın organlarının yani dönemin gazetelerinin seçim gündemi oluşturma noktasında etkin bir şekilde kullanıldığını gözlemledik.

Bu kapsamda yapmış olduğumuz araştırmada dönemin başat iki önemli gazetesini inceledik. Bu gazeteler DP adına taraftarlık yapan Vatan gazetesi ile CHP adına taraftarlık yapan Ulus gazetesidir.

Yaptığımız araştırma sonucu ulaştığımız verilerle varsayımımızı kıyasladığımızda da ise şunları ifade edebiliriz:

Varsayımımız gazetelerde “toplam haber sayısı içindeki dış politika ile ilgili haber sayısının oranı seçmen algılarını ilgili gazetenin desteklediği siyasal partinin dış politikaya bakış açısını ve dış politikadaki başarılarını ve başarısızlıklarını

yansıtması ölçüsünde ilgili seçmeni o partiye oy verme yönünde olumlu ya da olumsuz olarak etkiler" başlığını taşıyor.

21 Temmuz 1946 genel seçimlerine baktığımızda CHP destekçisi yayın organı olan Ulus gazetesinde yapılan 147 haberin 18 tanesi yani %12,24'ü dış politika ile ilgili olduğu buna karşın DP'nin destekçisi Vatan gazetesinde ise toplam 176 haberde 13 haberin dış politika ile ilgili olduğunu ve bunun toplam haberin %7,38'ine denk geldiğini ifade edebiliriz.

Aynı seçimlerde ilginç bir veri olarak dış politika haberleri içinde Balkanlar ile ilgili her iki yayın organında da haber yapılmadığını görmekteyiz. Bu durumun arkasında İkinci Dünya Savaşı sonrasında bölgedeki kamplaşma sürecinin henüz başlamış olması, Yunanistan ve Türkiye dışında kalan ülkelerin kapalı bir siyasal modele geçmiş olması hususu yatabilir. Türk basınının da bu anlamda bu coğrafyaya oldukça sessiz kaldığını ifade edebiliriz.

Araştırma kapsamında değerlendirmeye aldığımız Ulus ve Vatan gazetelerinde yayınlanan dış politika ile ilgili toplam haber sayısı içindeki II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili haberlerin sayısına baktığımızda DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 13 olduğunu ve bunlardan 9 haberin sadece II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. CHP destekçisi Ulus gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 18 olduğunu ve bunlardan 7 haberin sadece II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma kapsamında değerlendirmeye aldığımız Ulus ve Vatan gazetelerinde yayınlanan dış politika ile ilgili toplam haber sayısı içindeki diğer dış politika haberlerinin sayısına baktığımızda DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 13 olduğunu ve bunlardan 4 haberin diğer dış politika haberleri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. CHP destekçisi Ulus gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 18 olduğunu ve bunlardan 11 haberin diğer dış politika haberleri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Buradan yola çıkarak her iki gazetenin de II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili haberlere yer verdiğini ancak Vatan gazetesinin bu haberlere daha çok ağırlık verdiğini ifade edebiliriz. Bu durum özellikle savaş

sonrası süreçte uluslararası alanda kendine yeni bir yol arayan hükümete alternatif olma iddiası taşıyan bir siyasal partinin, seçmenlerine uluslararası gelişmeleri aktararak, bir hükümet değişiminin olması gerektiği inancını aşılaması açısından düşünülebilir.

14 Mayıs 1950 genel seçimlerine baktığımızda CHP destekçisi yayın organı olan Ulus gazetesinde yapılan 187 haberin 20 tanesi yani %10,69'u dış politika ile ilgili olduğu buna karşın DP'nin destekçisi Vatan gazetesinde ise toplam 189 haberde 30 haberin dış politika ile ilgili olduğunu ve bunun toplam haberin %15,87'sine denk geldiğini ifade edebiliriz.

Bu seçimlerde ilginç bir veri olarak ise dış politika haberleri içinde Balkanlar ile ilgili her iki yayın organında da eşit sayıda haber yaptığını görmekteyiz. Her iki gazetede de incelenen dönem içinde gazete başına 5 haber yapıldığını görüyoruz. Bunun nedeni olarak ise bölgede baş gösteren sorunlar ve bu sorunlarla ilgili olan bir hükümet ve dış politik kararlarda hükümete destek veren bir muhalefetin varlığı öne sürülebilir. Reel politikada yaşanan bu durumun gazetelerdeki haberlere yansıması ise şaşırtıcı değildir.

Araştırma kapsamında değerlendirmeye aldığımız Ulus ve Vatan gazetelerinde yayınlanan dış politika ile ilgili toplam haber sayısı içindeki II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili haberlerin sayısına baktığımızda DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 30 olduğunu ve bunlardan 16 haberin sadece II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. CHP destekçisi Ulus gazetesinde de dış politika ile ilgili haber sayısının 20 olduğunu ve bunlardan 10 haberin sadece II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma kapsamında değerlendirmeye aldığımız Ulus ve Vatan gazetelerinde yayınlanan dış politika ile ilgili toplam haber sayısı içindeki diğer dış politika haberlerinin sayısına baktığımızda DP destekçisi Vatan gazetesinde dış politika ile ilgili haber sayısının 30 olduğunu ve bunlardan 10 haberin diğer dış politika haberleri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. CHP destekçisi Ulus gazetesinde

de dış politika ile ilgili haber sayısının 20 olduğunu ve bunlardan 5 haberin diğer dış politika haberleri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Buradan yola çıkarak her iki gazetenin de II. Dünya Savaşı sonrası ve uluslararası kuruluşlar ile ilgili haberlere yer verdiğini öne sürebiliriz. Özellikle soğuk savaş öncesi süreçte, uluslararası politikada kutupların belirginleşmesi sürecine Türk siyaseti de Türk basını da kayıtsız kalmamıştır diyebiliriz. Bu süreçte kurulacak olan yeni dünyada, pozisyon almak için kollarını sıvayan bir iktidar ve onu destekleyen bir muhalefet göze çarpmaktadır.

Çalışma öncesi öne sürdüğümüz varsayımımızla araştırma bulgularını kıyasladığımızda genel olarak şu sonuca ulaşabiliriz:

1946 genel seçimlerinin sonuçlarına göre değerlendirdiğimizde dönemin hali hazırda iktidarı olan CHP'nin seçimleri kazanmış olmasında gazetelerdeki sayısal verilerin ve reel uygulanan politikanın seçim sonuçlarının etkisi gözle görülmektedir. Tek bir sebebe bağlanamamakla birlikte dış politika konusunu daha çok gündeme getiren CHP'nin bu seçimleri aldığını ifade edebiliriz.

1950 genel seçimlerinin sonuçlarına göre değerlendirdiğimizde de dönemin en güçlü muhalefet partisi olan DP'nin seçimleri kazanmış olmasında gazetelerdeki sayısal verilerin ve reel uygulanan politikanın seçim sonuçlarına etkisi gözle görülmektedir. Tek bir sebebe bağlanamamakla birlikte bu seçimde de dış politika konusunu rakibine göre daha çok gündeme getiren, daha sık işleyen DP'nin seçimleri aldığını ifade edebiliriz. Genelde ortak bir dış politik bakış açısına sahip olsalar da özellikle dış politikadaki sıkıntılı durumların meclise taşınması ve devamında bunların haberlere yansımasının DP'nin başarısında olumlu etki yarattığı savunulabilir.

Dönemin şartları baz alındığında ve yazılı basının seçim sonuçlarını etkilemedeki rolü değerlendirildiğinde, yapmış olduğumuz araştırmayı da göz önüne aldığımızda, yazılı basında siyasal iletişimi etkin kullanmanın seçmen tercihlerini ve seçim sonuçlarını etkileme anlamında tek başına geçerli olmadığını söyleyebiliriz. Bu kapsamda basının seçim sonuçlarını etkiyebilme bağlamında başarılı olmasından ziyade özellikle seçmen tercihlerine yansıyan, iktidarın ya da muhalefetin basına yönelik politikası ve söylemleri daha etkili bir konumda olabilir.

Basın çalışanları iktidarın hoşuna gitmeyecek yayınlar yaptıklarında hukuki anlamda kendilerini güvende hissetmiyor ya da işini kaybedeceğini düşünüyorsa orada basın özgürlüğü yoktur diyebiliriz. Aslında bu özgürlük, yalnızca basın emekçilerini de ilgilendirmemektedir aynı zamanda halkın bilgi alma hakkıyla da yakından alakalıdır.

Sonuç olarak, 1950'li yıllardan günümüze değerlendirdiğimizde Türkiye'de demokrasinin gelişmesi ve gelişen demokrasinin ülkemizde tam anlamıyla basın özgürlüğünün gerçekleşmesine olumlu katkı sağlaması için ülkedeki meşru güçlerin kuvvetleri oranında temsiline olanak tanıyacak bir seçim düzenine gereksinim vardır. Siyasal istikrarı sadece seçim sistemi değişikliklerinde aramak doğru değildir. Siyasal istikrarı sağlayacak hükümet kavramından anlaşılması gereken de parlamentoda salt çoğunluğa sahip hükümet demek değildir. Bir hükümet parlamentoda salt çoğunluğa sahip olabilir, ancak bu durum onun güçlü hükümet etme işlevine sahip olduğunu göstermez. Burada önemli olan halkın kendi iradesini meclise taşıyabilmesi ve buna güvenebilmesidir. Bunu sağlamanın yolu, siyasal kültürümüzde olması gereken demokratik istikrar için uyuşmazlıkların ılımlaştırılması ve buna yönelik hukuksal adımların atılmasıdır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Ahmad, Feroz, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2011.

Akşin, Aptülahat, *Orta Doğu Meseleleri (Türkiye'nin 1945'ten Sonraki Dış Politika Gelişmeleri)*, İyi Düşün Yayınları, İstanbul, 2021.

Akyol, Taha, *Kuvvetler Ayrılığı Olmayınca Otoriter Demokrasi 1946-1960*, Doğan Kitap, İstanbul, 2021.

Al, Arzu, *Türk Dış Politikası 1918-1980*, Kaknüs Yayınevi, İstanbul, 2014.

Alanoğlu, Hatice, *The Times Gazetesine Göre Demokrat Parti Dış Politikası*, Urzeni Yayınevi, İstanbul, 2022.

Alpkaya, Faruk; Duru, Bülent, *1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim*, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2012.

Arcayürek, Cüneyt, *Demokrasinin İlk Yılları*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1985.

Armaoğlu, Fahir, *Türk Siyasi Tarihi*, Kronik Kitap Yayınları, 2021, İstanbul.

Armaoğlu, Fahir, *Türk Dış Politikası Tarihi*, Kronik Kitap Yayınları, İstanbul, 2021.

Arı, Tayyar, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.

Aristoteles, *Retorik*, Çeviren: Ari Çokona, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2020.

Arslan, Gürbüz, *Şükrü Saraçoğlu'nun Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri (1886-1953)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2017.

Atabay, Mithat, *Türk Basın Tarihi*, Paradigma Akademi Yayınları, İstanbul,2015.

Ayata, Ali; Takkaç, Hande S.; *Türkiye'de Muhafazakâr Sağ İktidarların Dış Politika Vizyonu*, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, 2021.

Aydın, Hakan, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Basın ve Siyaset*, Palet Yayınları, Konya, 2010.

Aydemir, Şevket Süreyya, *İkinci Adam II. Cilt*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011.

Aziz, Aysel, *Siyasal İletişim*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2011.

Bekiroğlu, Onur, *Tek Partiden Çok Partili Döneme Türkiye'de Siyasal İletişim*, Literatür Akademi Yayınları, Konya, 2020.

Bıçaklı, Hüseyin Avni, *Türkiye-Bulgaristan İlişkileri (1878-2008)*, İmge Kitabevi, Ankara, 2016.

Bilgiç, Sadettin, *Türkiye'de Seçimler ve Seçim Kanunları*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1995.

Bilgin, Nuri, *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi- Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2006.

Birand, Mehmet Ali; Dündar, Can; Çaplı, Bülent, Demirkırat: *Bir Demokrasinin Doğuşu*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007.

Burçak, Rıfkı Salim, *Türkiye'de Demokrasiye Geçiş*, Olgaç Yayınevi, Ege Üniversitesi Kütüphanesi, (geliş tarihi: 28.04.1986).

Bozyel, Fuat, *Türk Dış Güvenlik Politikasında İngiltere 1939-1945*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2021.

Çakmak, Haydar, *Liderlerin Dış Politika Felsefesi ve Uygulamaları*, Doğu Kitabevi, İstanbul, 2013.

Çavdar, Tevfik, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi-1950'den Günümüze*, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2008.

Çelik, Edip, *Yüz Soruda Türkiye'nin Dış Politika Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1969.

Çetin, Halis, *Siyaset Bilimi*, Orion Kitapevi, Ankara, 2012.

Chomsky, Noam, *Medya Denetimi- İmmediast Bildirgesi*, (Çeviren: Şen Süer), Tüm Zamanlar Yayıncılık, İstanbul, 1993.

Çufalı, Mustafa, *Türkiye'de Demokrasiye Geçiş Dönemi* 1945-1950, Babil Yayıncılık, Ankara, 2004.

Dalkıran, Nesrin, *Siyasal Reklamcılık ve Basının Rolü*, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1995.

Demir, Şerif, Düello – *Menderes ve İnönü Demokrat Partiden 27 Mayıs'a Olaylar*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.

Doğan, Âdem, *Türkiye'de Siyasal İletişim ve Siyasal Davranış*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara,2017.

Dokuyan, Sabit, *1945-1950 Yılları Arasında Türkiye*, 2. Cilt, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2013.

Duman, Melih, *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi Faaliyetleri (1934-1960)*, Palet Yayınları, Konya, 2020.

Dursun, Davut, Belgesel – *Ertesi Gün-Demokrasi Krizlerinde Basın ve Aydınlar*, İşaret Yayınları, İstanbul, 2000.

Ekinci, Necdet, *Siyasal İletişime Giriş*, Gece Kitaplığı, Bişkek, 2008

Emre, Yunus, *Herkes İçin Demokrasi*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2021.

Emre, Yunus, *CHP Devamlılık ve Değişim*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2020.

Ergin, Muharrem; Campbell, John C.; Gilberg, Trond; Pano, Nicholas C.; *Sovyet Emperyalizmi Balkanlar ve Türkiye*, (Çeviren: Nejat Muallimoğlu), Muallimoğlu Yayınları, İstanbul, 1974.

Eroğul, Cem, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, Yordam Kitap, İstanbul, 2019.

Ertuğrul, N. İlter, *Cumhuriyet Tarihi El Kitabı 1923-2008*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 2008.

Genel, M. Gökhan, *Siyaset Siyasal İletişim ve Liderlik Kodları*, Eğitim Yayınevi, Konya, 2019.

Gezgin, Suat; Polat, Veli; Arcan, H. Esra; *Türkiye Sözlü Basın Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016.

Güngör, Nazife, *İletişim- Kuramlar Yaklaşımlar*, Siyasal Kitapevi, 2013, Ankara.

Güngör, Nazife, *Cumhuriyet Döneminde İletişim – Kurumlar Politikalar*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2010.

Gümüş, Murat; Sabuncuoğlu, Zeyyad; *Örgütlerde İletişim*, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2008.

Gökdağ, Bilgehan A.; Karatay, Osman (Editörler), *Balkanlar El Kitabı II. Cilt: Çağdaş Balkanlar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2017.

Hasanlı, Cemil, Tarafsızlıktan *Soğuk Savaşa Doğru Türk-Sovyet İlişkileri 1939-1953*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2011.

Ilgar, İhsan, *Mütarekede Yerli ve Yabancı Basın*, Kervan Yayınları, İstanbul, 1973.

İnan, Afet, *Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2020.

İnuğur, M. Nuri, *Basın ve Yayın Tarihi,* Der Yayınları, İstanbul, 1993.

Jelavich, Barbara, *Balkan Tarihi 2 (20. Yüzyıl)*, Küre Yayınları, İstanbul, 2019.

Kamalov, İlyas; Svistnova, İrina (Çeviren ve Hazırlayan); *Atatürk'ten Soğuk Savaş Dönemine Türk-Rus İlişkileri* (I. Çalıştay Bildirileri Ankara 14-15 Mayıs 2010), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2011.

Karadağ, Ahmet, *Türkiye'de Siyasal Hayat,* Orion Kitapevi, Ankara, 2013.

Karatepe, Şükrü, *Tek Parti Dönemi*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2011.

Karpat, Kemal, *Türk Demokrasisi Tarihi – Sosyal Kültürel Ekonomik Temeller,* Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.

Kavoğlu, Samet, *Teoriden Uygulamaya Siyasal İletişim,* Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2014.

Kılıç, Altemur, *Türkiye ve Dünya*, Akasya Yayınevi, Ankara, 2010.

Kılıçaslan, Emine Çakmak, *Siyasal İletişim, İdeoloji ve Medya İlişkisi*, Kriter Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2008.

Kışlalı, Ahmet Taner, *Siyaset Bilimi*, İmge Kitapevi, Ankara, 2016.

Kişi, Şule Sevinç, *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ege Üniversitesi Öğrencileri İçin Ders Notları*, İzmir, 2007.

Koç, İ. Ceyhan, *Tek Parti Döneminde Basın İktidar İlişkileri (1929-1938)*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2006.

Koçak, Cemil, *Yakınçağ Türkiye Tarihi1. Cilt*, Milliyet Kitaplığı, İstanbul, 2004.

Koloğlu, Orhan, *Osmanlıdan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul,2015.

Korkmazcan, Nezihe Selcen, *İkinci Dünya Savaşında Türk Diplomasisi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2021.

Lilleker, Darren, *Siyasal İletişim Temel Kavramlar*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2013.

Macit, Mustafa, *Türkiye'de Toplumsal Değişim ve Siyaset*, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Mahmutoğlu, Tansu Barış, *CHP'nin Belediye ve Genel Seçim Çalışmaları ve Propagandaları (1923-1957),* Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2017.

Oran, Baskın, (Editör), *Türk Dış Politikası Cilt I 1919-1980*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2006.

Ortaylı, İlber, *Türkiye'nin Yakın Tarihi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.

Osmanlı'dan 2000'li yıllara Türkiye'nin Politik Tarihi, Savaş Yayınevi, Ankara, 2011.

Önder, Zehra, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2010.

Öymen, Onur, *Bir Propaganda Silahı Olarak Basın*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014.

Özalper, Mehmet, *Türkiye-Bulgaristan Siyasi İlişkileri 1919-1950,* Berikan Yayınevi, Ankara, 2021.

Özbey, Mustafa; Baykal, Hülya; Baykal, *Tan; Basın Yönetiminde Sansür Mütareke Dönemi Basını*, Minel Yayınları, Ankara, 2016.

Özbudun, Ergun, *Türkiye'de Parti ve Seçim Sistemi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2011.

Özgen, Murat, *Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2004.

Özkan, Işık, *Radyo ve Televizyon İşletmeciliği*, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İzmir, 1994.

Özkan, Necati, *Seçim Kazandıran Kampanyalar*, Mediacat Kitapları, İstanbul, 2007.

Özkaya, Yücel, *Millî Mücadelede Atatürk ve Basın (1919-1921)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2014.

Özlem, Kader, *Türkiye Bulgaristan İlişkileri ve Türk Azınlık*, Dora Yayınları, Bursa, 2019.

Özlem, Kader, *Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası (1991-2014),* Dora Yayınları, Bursa, 2020.

Roskin, G. Michael; Cord, L. Robert; Medeiros, A. James; Jones, S. Walter; *Siyaset Bilimi: Bir Giriş*, Çeviren: Atilla Yayla, Adres Yayınları, Ankara, 2015.

Sander, Oral, *Siyasi Tarih 1918-1994*, İmge Kitabevi, Ankara, 2005.

Sander, Oral, *Balkan Gelişmeleri ve Türkiye (1945-1965)*, İmge Kitabevi, Ankara, 2018.

Sander, Oral, *Türkiye'nin Dış Politikası* (Der. Melek Fırat), İmge Kitabevi, Ankara, 2020.

Saray, Mehmet, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'YA Girişi Üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeler*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2019.

Şahingiray, Özel, Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri- *Dış Politika 1933-1955*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1999.

Şimşir, Bilal N., *İlk Dönem Türk Diplomasisi Üzerine İncelemeler (1878- 1946)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2017.

Tan, Ahmet, *İlke ve Uygulamalarıyla Politik Pazarlama*, Papatya Yayıncılık, İstanbul, 2002.

Tanör, Bülent, *Osmanlı Türk Anayasal Gelişmeleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008.

Taşkın, Yüksel, *Siyaseti Anlamak ve Anlamlandırmak,* Alabanda Akademi Yayınları, Ankara, 2016.

Timur, Taner, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Kitabevi, Ankara, 2020.

Toker, Metin, *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları- Tek Partiden Çok Partiye 1944-1950*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1990.

Tokgöz, Oya, *Siyasal İletişimi Anlamak*, İmge Kitapevi, Ankara, 2008.

Tokgöz, Oya, *Seçimler Siyasal Reklamlar ve Siyasal İletişim*, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2010.

Topuz, Hıfzı, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitapevi Yayınları, İstanbul, 2014.

Topuz, Hıfzı, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.

Tosun, Tanju, *Siyaseti İzlerken*, Liberte Yayınları, Ankara, 2008.

Tunaya, Tarık Zafer, *Türkiye'de Siyasal Partiler*, C:1, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.

TUİK, *İstatistik Göstergeler 1923-2013*, Ankara, 2014.

Tuncer, Erol, *1946 Seçimleri*, TESAV Yayınları, Ankara, 2008.

Tuncer, Erol, *1950 Seçimleri*, TESAV Yayınları, Ankara, 2010.

Tuncer, Erol, *CHP Parti Programları (1923- 1976)*, TESAV Yayınları, Ankara, 2021.

Tüzük, *19. Olağanüstü Kurultayda Kabul Edilen CHP Tüzük* (9-10 Mart 2018).

Uyar, Hakkı, *Türkiye'nin Demokrasi Devrimi: 1950 Seçimleri*, Anka Yayınları, Ankara, 2014.

Varlık, Ülkü; Ören, Banu, *Seçim Sistemleri ve Türkiye'de Seçimler*, Der Yayınevi, İstanbul, 2001.

Yavaşgel, Emine, Siyasal İletişim, *İstanbul Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Lisans Programı Ders Notları*, İstanbul, 2020.

Yazıcı, Tolga, 1923-1946: *Tek Partili Dönem Medya ve Siyaset 2*, Volga Yayıncılık, İstanbul, 2016.

Yetkin, Çetin, *Karşı Devrim 1945-1950*, Kilit Yayınları, Ankara, 2020.

Yılmaz, Ensar; Dikbıyık, Coşkun, Bölükbaşı Âdem; Dalğali, Mustafa; *Tekirdağ'da Genel Milletvekili Seçimleri 1946-2015*, Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul, 2016.

Yücel, M. Serhan, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul, 2001.

Yücel, M. Serhan, *Türkiye'nin Siyasal Partileri (1859-2005)*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2006.

Yüksel, Erol, *Millî Mücadeleden 27 Mayıs'a Bir Siyasetçi: Refik Koraltan*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2018.

Makaleler

Atabek, Nejat, "Gündem Belirleme Yaklaşımı", *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Dergisi*. http://halklailiskiler.com.tr/icerik/resim3/Gundem-Belirleme.pdf - son giriş tarihi: 02.10.2016 (ilk yayın tarihi: 12 Eylül 2012).

Burçak, Rıfkı Salim, "Türk-Sovyet İlişkilerine Genel Bakış", *Tarihi Gelişmeler İçinde Türkiye'nin Sorunları Sempozyumu (Dün-Bugün-Yarın) Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Ankara 8-9 Mart 1990)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1995.

Eroğlu, Hamza, "Milletlerarası Hukuk Açısından Bulgaristan'daki Türk Azınlığı Sorunu", *Bulgaristan'da Türk Varlığı Bildiriler 7 Haziran 1985*, TTK Basım Evi, Ankara, 1992.

Süzer, Bade, "Türkiye'de Merkez Sağ", *Genç Düşünce Dergisi*, Kocaeli, Haziran 2010.

Yüksel, Erkan, "Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007.

İnternet

https://tr.wikipedia.org/wiki/1946_Türkiye_genel_seçimleri giriş tarihi 23.11 2017

https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeter!_S%C3%B6z_Milletindir!#/media/Dosya: Yeters%C3%B6zmilletin.jpg-giriş tarihi 25.02.2021

Gazeteler

Vatan 23 Temmuz 1946

Vatan 24 Temmuz 1946

Ulus 10 Mayıs 1950

Ulus 14 Mayıs 1950

Ulus 16 Mayıs 1950

EKLER

1946 Genel Seçimleri Ulus Gazetesi 08-21 Temmuz 1946 (İlk Sayfa)

1946 Genel Seçimleri Vatan Gazetesi 08-21 Temmuz 1946 (İlk Sayfa)

1950 Genel Seçimleri Ulus Gazetesi 01-14 Mayıs 1950 (İlk Sayfa)

1950 Genel Seçimleri Vatan Gazetesi 01-14 Mayıs 1950 (İlk Sayfa)

1946 Genel Seçimleri Ulus Gazetesi 08-21 Temmuz 1946

Pazartesi 8 TEMMUZ 1946 5 kuruş

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Kızılay karagün dostudur

Kızılay'a âza olunuz

21 temmuz'da yapılacak milletvekili seçimleri ile ilgili olarak

Başbakan bu akşam nutuk söyliyecek

İçişleri Bakanlığı

İllere yeni bir tâmim gönderdi

Köylerde partiler adına propaganda yapacak olanlardan hangi parti adına hareket ettiklerine dair vesika istenecek

Başbakanımız ve C. H. P. Genel Başkan Vekili Şükrü Saracoğlu

Bu ayın 21 inde yapılacak olan milletvekili seçimleri ile ilgili olarak Başbakan ve C.H.P. Genel Başkan Vekili Şükrü Saracoğlu, bu akşam saat 20 de Ankara Radyosunda önemli bir nutuk söyliyecektir.

Bentderesi Ocağının açılışında Dr. Kemal Satır üyelerle konuşuyor

Telsizler'de Orta Ocağının açılış töreninde bulunanlar

Ege'den haberler

Bir parti ne zaman lidersiz kalır?

Prof. Nihat ERİM

Ortaköy'de

Bir boyahane ile bir yetimhane ve on ev yandı

Irak'ın on yıllık ekonomik plânı

İskenderiye'de yeni çarpışmalar oldu

Ankara Üniversitesi Rektörü Ord. Prof. Şevket Aziz Kansu

Antropoloji ve Etnoloji Kongresi

Rektör Şevket Aziz Kansu görüşmeleri ve kararları anlattı

Ankara'da

Partimizin 3 yeni ocağı daha açıldı

Dr. Kemal Satır, yıkıcı propagandalara karşı vatandaşları uyanık bulunmağa dâvet etti

Dağarcığımızdan

Evet, ulanın!

Cumhuriyetin yeni bir eseri

Trabzon modern limana kavuşuyor

Ana dalgakıranın bugün büyük bir törenle ilk temel taşı konacak

Hasan Saka

Bir buçuk saat süren bir konuşma yaptı

Ekonomi Bakanı dün Zonguldak'a vardı, Ticaret Bakanı dönüyor

Bir maden bölgesinde işçiler için kurulmuş olan pavyonlardan biri

Sanayi plânı ile ilgili kararlar

İktisadi devlet teşekküllerinde çalışan bütün işçileri mesken sahibi edecek yeni ve önemli esaslar kabul ediliyor

SALI
9
TEMMUZ
1946
5 kuruş

C. H. P. ULUS MATBAASI
Çankırı Caddesi Ankara
Telgraf adresi: Ulus Ankara
Başyazarlık 1221
Yazı İşleri Müdürlüğü 1061
Yazı İşleri Müdürlüğü 1062
Müessese Müdürlüğü 1144
Matbaanın İşletme yetkiliği, ilân ve abone işleri 1064

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

Kızılay karagün dosludur
Kızılay'a âza olunuz

Ş. SARACOĞLU'NUN NUTKU

Başbakan, Partimizin politikasını izah etti ve şimdiye kadar başarılan işlerin veciz bir bilânçosunu Millete sundu

Şimdi hüküm vermek sizindir

Alınlarımız açık, yollarımız belli, işlerimiz ortadadır!

Başbakanımız, dün akşam Ankara radyosundaki konuşmasını yaparken

C. H. P. nin altıoku

Yetişen gençliğimize rehberlik eden kıymetli birer meşaledir

> Türk Milletinin çokluğu bizim partimizle dâva birliği yapacak olursa şimdiden hazırlanmış ve bazıları tatbika bile geçmiş olan bu üçer beşer senelik plânlarla Türk vatanını, son yirmi sene içinde yaptıklarımızın birkaç misli ile donatmak imkânı verilmiş olacaktır.

Başbakanımız ve C. H. P. Genel Başkan Vekilimiz Şükrü Saracoğlu, dün akşam saat 20 de radyo ile önemli bir nutuk söylemiştir. Bu dikkate değer nutku aynen okuyucularımıza sunuyoruz:

— Arkadaşlar,

Biz Türk çocukları bir medeniyet ve imparatorluk kurmuş adsız kahramanların adsız çocuklarıyız. Hemen ilâve edeyim: bugün memleketimizde yabancıların ve komşularımızın toprağına dikilmiş bir tek göz yoktur. Aynı teminatın komşularımız tarafından da bize verileceğine inanmıya çalışıyoruz.

Kurulmuş olan bu imparatorluk son asırlarda dar kafalı ve cahil sultanlar tarafından idare edildiği için süratle erimeye çürümeye ve yıkılmaya başladı. Bu çöküntü, geçen asrın son ve bu asrın ilk yıllarında baş döndürücü bir sürat aldı ve iç işlerimize de sirayet etti. Böylece dirayet, basiret ve ehliyet, yerini süratle cehalete, taassuba ve irticaa bıraktı. Bu yüzden kapitülâsyon denilen canavar tahtına daha iyi yerleşti. Düyunu umumiye denilen baş belâsı da öldürücü ve yıkıcı vergileri yabancılar eliyle toplama yoluna tuttu. Tekel, imtiyazlı şirketler, şimendiferler, limanlar, rıhtımlar, fenerler, havagazları, tramvaylar, elektrikler, telefonlar ve saire, memleketi yalnız soyan ve kaynakları kurutan fermanlı şirketlere verildi. Bütün bu müesseseler kendileri için o kadar iyi çalıştılar ki Türk çocuklarının kavaslık ve jandarmalıktan başka bir iş yapmak kabiliyetinde olmadıklarına içerde bir çoklarımızı, dışarda ise herkesi inandırmışlardı. Onlar bu yollarda şuurla çalışarak, iktisadî ve malî hayatımızın son kan damlasını emerken, biz de askerlik yükünü yalnız Türk ırkından olan çocuklarımıza yükledik. Onları Rumeli Balkanlarında ve Arabistan çöllerinde asırlarca öldürttük ve erittik. Memleketimiz böyle bir durumda iken 1914 harbine girmiş bulunduk. Neyimiz varsa onu harple verdik, erittik ve mağlup düştük.

Mustafa Kemal'in diri ve erkek sesi..

Harbin sonunda masalar etrafında toplanan diplomatlar, zaten yok olan Türkiye'yi bütün bütün yok etmek için zorluk çekmiyeceklerine kanidiler ve bu kanaatle işe başlıyarak, taşları Türk kokan, toprakları Türk kokan, ağaçları Türk kokan

★ Sonu 2 inci sayfada

Şükrü Saracoğlu, Radyoevine geliyor

"Hürriyetin pahası,,

Falih Rıfkı ATAY

Meşrutiyetçiler biraz kendilerine gelince bütün varyoklarını harcıyarak kuvvetli bir ordu vücuda getirmiye çalıştılar. Balkan Harbine doğru en iyi cihazlı Osmanlı ordularından biri elimizde idi. Gerek hazırlama, gerek bakım masrafları ile, bu ordunun, bütçe için, vergi verenler için, evlâtlarını silâh altına yollıyanlar için ağır bir yük olduğuna şüphe yoktu. İttihat ve Terakki muhalifleri o vakit memlekete dış tehlikeyi unutturmağa çalıştılar, ordu masraflarının lüzumsuzluğunu ileri sürdüler, nihayet, bir iktidar buhranı sırasında, m e ş u m t e r h i s yapıldı. Hemen arkasından Balkan Devletleri - nin tecavüzlerine uğradık. Neticeyi hep biliyoruz.

Köylerde:

— Vah vah demek ki üç yıl askerlik ettin!

diyen toprak ağası, vahut:

— Sizi silâh altındaki evlâtlarınıza kavuşturacağız, diyen propagandacılar, eğer bir iktidar buhranı olursa, gerçekten dediklerini yapabilecekler midir, bilmiyoruz, ummak de istemiyoruz. Türkiye'ye dair aslında hiçbir mesele kalmadığına bu millet inanıncıya kadar hürriyetimizi savunmak için hazır kalmak zorundayız.

Ordu pahalı bir şeydir: fakat hürriyet daha, vatan ise büsbütün daha pahalı bir şeydir. Biz bin zahmet çekerek Meşrutiyet ordusunun masraflarının altından kalkabilirdik: fakat Rumeli'yi geri alabilir miyiz?

Evet, çok kolay bir şey vardır: orduyu terhis ederiz. Artan milyonlarla derdimize çare bulmak için çalıştığımız ve hiç şüphesiz çare bulacağımız geçim sıkıntısına karşı, maaşları hemen arttırmak veya vergileri azaltmak gibi tedbirler alabiliriz. Mutlaka iktidarda kalmak için her türlü sorumsuzluğu göze alanlar için, bu, bir kaşık ve bir iki maddelik kanun meselesidir. İnönü'nün liderliği altındaki Cumhuriyet

★ Sonu 2 inci sayfada

Güzel bir törenle

Trabzon Limanının temeli dün atıldı

Bayındırlık Bakanı, Sırrı Day bir nutuk söyliyerek bu büyük eserin memleketin kalkınmasında oynıyacağı rolü belirtti

Trabzon, 8 a.a. — Trabzon limanının temel atma töreni bugün doğu illerinden ve ilçelerden gelen heyetler ve on binden çok Trabzonlunun önünde coşkun tezahürlerle yapılmaktadır.

Törene saat 16 da İstiklâl Marşiyle başlanmış, Bayındırlık Bakanı Milletvekilimiz Sırrı Day, halkın içten gelen alkışlariyle sık sık kesilen aşağıdaki söylevi vermiştir:

"Aziz arkadaşlarım,

Bilirsiniz ki yurdumuzun kalkınması ve bugünkü medeniyet seviyesine ulaşması ve millî savunmamızın sağlanması için bütün ulaştırma araçlarımızın düzenlenmesi ve ta-

★ Sonu 5 inci sayfada

Seçim mücadelesi böyle olur!

Asılsız haberlerle havayı bulandırıyorlar

Bazı yerlerde Demokrat heyetleri adaylık meselesinden birbirlerine düştüler

İzmir, 8 (Telefonla) — Her tarafta Demokrat Partiden istifalar artmaktadır. Fakat karşı gazetedeki yazılar ve bu arada aslı olmıyan birtakım haberler havayı gerginleştirmektedir, en basit hâdiseye derhal siyasî bir mahiyet verilmesi halkın sinirleri üzerinde tesirini göstermektedir.

Dün gece Bulgurlu'da Demokrat Parti müteşebbis heyeti başkanı İsmail Ercins'in vurulması, hakikatte altı liralık bir alacak dâvasiyle ilgili olduğu halde hâdise tahrif edilmiş, güya İzmir'den gönderilen bazı arbedecilerin buna yaptığı iddia edilerek C. Halk Partisi itham edilmek istenmiştir.

Bu çirkin taktik burada teessürle karşılanmaktadır. İl Parti Müfettişi ile C.H.P. Başkanı bu ağır ithamları şiddetle reddetmişlerdir.

Diğer taraftan dün gece Karşıyaka gazinosunda Örnek köyü C.H.P. Başkanı Hüseyin Seren, muhtar Mustafa Güney ve sekreteri Hakkı şavus bir parti münakaşası sonunda yaralanmışlar ve hâdiseye adliye el koymuştur. Asıl vaka failleri şimdilik meçhuldür.

Düzce'de Demokratlar arasında çekişme

Düzce, 8 (Ulus) — Burada Demokrat Partiyi kuranlar [illegible] kendisini milletvekili adayı göstermek için birbirleriyle çekişmektedirler. [illegible]

Kayserililer C.H.P. ye ve şefine bağlıdır

Kayseri, 8 (Telefonla) — [illegible] gazetesi, Kayserililerin milletvekili [illegible]

★ Sonu 5 inci sayfada

Fransa'daki çirkin nümayiş!

Prof. Nihat ERİM

Bir iki gün önce Paris'ten verilen bir haber [illegible] Fransa'da [illegible]. Fakat, aradan [illegible] Bu durum karşısında [illegible] haberin doğruluğunu kabul etmek zorunda kaldık.

Haber şudur: Fransız Komünist Partisinin himaye ve yardımı altında Paris'te bir "Türkiye Ermenistanını Müdafaa Komitesi" kurulmuştur. Yapılan büyük bir toplantıda, Kars, Ardahan illerimizin Sovyet Ermenistan'ına katılması [illegible] Dörtler Konferansındaki [illegible] Komünist Partisi [illegible]

[illegible]

★ Sonu 2 inci sayfada

Danimarka ve İsviçre Elçileri Çankaya'da

Yeni Danimarka Elçisi Çankaya köşküne gelirken

Yeni İsviçre Elçisi Çankaya köşküne gelirken

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü dün saat 16.30 da Çankaya'daki köşklerinde itimatnamesini takdime gelen yeni Danimarka Elçisi Ekselâns Hans Frank le Sage de Fontenay'ı mutat merasimle kabul buyurmuşlardır.

Bu kabul resmi esnasında Dışişleri Bakanlığı Umumi Kâtibi Büyükelçi Feridun Cemal Erkin de hazır bulunmuştur. (a.a.)

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü dün saat 17.30 da Çankaya'daki köşklerinde itimatnamesini takdime gelen yeni İsviçre Elçisi Ekselâns Mösyö Camille Gorgé'yi mutat merasimle kabul buyurmuşlardır.

Bu kabul resmi esnasında Dışişleri Bakanlığı Umumi Kâtibi Büyükelçi Feridun Cemal Erkin de hazır bulunmuştur. (a.a.)

Çarşamba 10 TEMMUZ 1946 5 kuruş

C.H.P. ULUS MÜESSESESİ

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Kızılay karaöğün dostudur

Kızılay'a üye olunuz

Yer yer seçim mitingleri yapılıyor

Yurdun bir çok bölgelerinde

C.H.P. lehinde hevecanlı tezahürler devam ediyor

C. K. İncedayı dedi ki:

Vatan ve Milletimizin selâmeti C. H. P. etrafında toplanmayı gerektiriyor

Çankırı, 9 (Telefonla) — [illegible]

Parti Müfettişi Şevket Turgut'un beyanatları

[illegible]

[illegible]

Bursa'da istifalar çorap söküğü gibi devam ediyor

[illegible]

Nevzat Tandoğan'ın ölümü

Falih Rıfkı ATAY

Ankara şehrinin ve ilinin bayındırlığına on sekiz yıllık ömrünü veren Nevzat Tandoğan, dün sabah, gazetelerde ve mahkemelerde şahsi şerefle oynamayı marifet edinmiş olanların kurbanı olmuştur. Biz kendisinde otuz beş yıllık bir dostumuzu kaybettik; fakat memleket, çalışkan, başarıcı ve ahlâklı idare adamlarından birini kaybetti.

On sekiz yıldır Ankara şehrinde neler yapılmışsa, caddeler, parklar, ağaçlı yollar, hepsi onun belediye reisliği devrinden kalmadır. Ankara ili yol bakımından, Türkiye'nin bütün illerini geride bırakmıştır: hemen hemen her kazasına şose vardır. Fakat şimdi bütün bunları saymaktan ne çıkar! Nevzat Tandoğan'dan Ankara şehrinin ve ilinin on sekiz yıllık bütün gelişmeleri üzerindeki hâtıradan başka bir şey kalmamıştır.

[illegible]

Paris Konferansı

Perşembe günü işlerini bitiriyor

Fransız hükûmeti barış konferansı için 21 devlete dâvetiye gönderdi

Paris, 9 a.a. — Dört Dışişleri Bakanları [illegible]

Davetiyeler gönderildi

[illegible]

Seçim karşısında savcılar ve adalet memurları

[illegible]

Asılsız haberler

[illegible]

Bayan Zorba!

[illegible]

Şahsi şeref tecavüzlerinin bir kurbanı

Nevzat Tandoğan'ı dün kaybettik

Şerefini, izzetinefsini, her zaman, her şeyden üstün tutmuş olan Vali ve Belediye Başkanımız, şahsına yöneltilen çirkin dedikoduların ve bundan [illegible] kurbanı oldu

İtalya'nın yeni Cumhurbaşkanı

Cenazesi bugün törenle kaldırılıyor

[illegible]

Cenaze töreni programı

[illegible]

Trabzon'daki temel atma töreni

Belediye Başkanı C. H. P. ye karşı olan bağlılığı önemle belirtti

[illegible]

Ankara Üniversitesi bu yıl 21 Ekim günü açılacak

[illegible]

Perşembe 11 TEMMUZ 1946 5 kuruş

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Ege'de heyecanlı seçim gösterileri

Bergama'daki toplantı

Hasan-Âli Yücel bir nutuk söyledi

"Bol keseden yapılan vaitlere değil, ciddi insanların sözlerine inanınız,,

Ankara'nın ruhu

Falih Rıfkı ATAY

Alaşehir'de

Demokratların toplantısında halk "Bizi İnönü'den ve Atatürk'ün kurduğu Parti'den ayıramazsınız,, diye bağırdı

Millî Eğitim Bakanı Hasan-Âli Yücel

★ Sonu 4 üncü sayfada

Cenaze alayı, Hacıbayram Camisinden hareket ediyor

Tabut, Samanpazarında cenaze arabasına konulayor

Dünkü hazin tören

Nevzat Tandoğan'ın cenazesi büyük merasimle kaldırıldı

Vali ve Belediye Başkanımız, binlerce Ankaralının göz yaşları arasında ebedî istirahatgâhına tevdi edildi

Vali ve Belediye Başkan Vekili Osman Sabri Adal

★ Sonu 5 inci sayfada

Bravo doğrusu

Hayali liste neşrine de başladılar

Bunun adı da muhalefet

Hâdiseleri nasıl tahrif ediyorlar ?

Eğitim Bakanı Bergama'ya gittiği gün muhalif gazeteler kendisine İzmir'de miting yaptırıyorlar — Bir ahmaklığı söyleyen demokrat, az sonra, kendi kuponunu başkasına verdiğini itiraf ediyor

Çatalağzı'nda

Yeni santralin temeli dün atıldı

Ekonomi Bakanı, Zonguldak Limanının modern hale getirileceğini ve Karabük Fabrikalarının genişletileceğini bildirdi

Ekonomi Bakanı Fuat Sirmen

★ Sonu 2 inci sayfada

Partimizin milletvekili adayları

Üniversiteli gençlerden gelen mektuplar

Bir gazetenin çirkin yazıları teessürle karşılandı

Dörtler Konferansında

Sıra Almanya işine geldi

Molotof, Byrnes ve Bidault tekliflerini bildirdiler, Amerika Dışişleri Bakanı, bu hususta 44 yıllık bir pakt teklif etti

Tahran hükümeti ile Kürtler anlaşamadı

CUMA
12
TEMMUZ
1946
5 kuruş

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Kızılay karagün dostudur
Kızılay'a âza olunuz

Şefimizin izinden ve gösterdiği yoldan aslâ ayrılmıyacağız

Yurtta İnönü'ye bağlılık tezahürleri

İçişleri Bakanlığı dün bir tebliğ neşretti

Yapılan tamimde kanuna hiç bir aykırılık yoktur

Cumhurbaşkanımız ve Partimizin Genel Başkanı İsmet İnönü

Milli Şefimiz C. H. P. Genel Merkezinde

Cumhurbaşkanımız Milli Şef İsmet İnönü, dün saat 17.45 de Cumhuriyet Halk Partisi Merkezini ziyaretine gitmişlerdir ve bir hafta sonra kadar bulundukları odada oturmuşlardır.

Cumhuriyet Halk Partisi Başkanı, bugün ziyaretten dolayı

Demokrat Parti'nin beyannamesine dair!

Fuat Rüştü ATAY

Dün Erzurum ve Malatya'da mitingler yapıldı

Tazyik ve tehdit iddiaları yalanlanıyor. Bursa'da rejim aleyhinde tahrikler yapan biri yakalandı

Konya'da C. H. P. tarafından tertibedilen ve heyecanlı gösterilere yol açan mitingden bir görünüş

Erzurum'da C. H. P. İller tarafından yapılan miting

Erzurum'da da bir miting yapıldı

Yünlü kumaşların fiyatları ucuzlatıldı

İleri sürülen iddialara karşı

İç Bakanlığının çıkardığı tebliğ

Bakanlığın tâmiminde seyahat serbestliğini kayıtlıyan bir hüküm yoktur, idare âmirlerinden vesika almayı gerektiren direktif verilmemiştir

İçişleri Bakanımız Hilmi Uran

Şefik Soyer'in demeci

Vali, İzmir'deki hâdiselerin esasını anlattı

Alelâde vakaları büyülterek kışkırtıcı yayınlarda bulunan iki gazete hakkında savcılık harekete geçti

İzmir, 11 (Telefonla) — Son zamanlarda bazı İzmir gazetelerinde ilmühalesi seçim sırasında ilân bir dairesi gittiği, kötü tanınmış gibi gösterilen bazı vatandaşlar hakkında Demokrat Parti mensuplarının tehdit ve baskı altında, idare amirlerinin taraftarlık yaptıkları yazılmakta, Bulgaristan köyünde bazı olaylar sırasında çıkan hâdiselerden de bir parmak Halk Partililerin sorumlarına bir dereceye yüklenmiş ve sonuncu yüzünden bazı vatandaşlar Karşıyaka gazinosunda bir parayla ne buna neli olarak gösterilmiştir.

İdare Amirlerinin tarafgirliğine ait olarak da Halk Partisinin bir beyanatı vaki olmuş idi. Vali bugünkü beyanatında bu iddiaları ayrıca ayrıca cevaplandırmıştır. Vali'nin Demokrat Partiyi bir mücadele partisine tavsifinden dolayı, gene bir tehdit gösterildiği, gene bir tehdit mevzuu Demokrat Parti hakkındaki yazılar üzerine Demokrat Parti İzmir İdare heyeti tarafından bir yazı ile Vali'den bazı hususlarda izahat istenmiş ve Vali'nin cevabı alınmıştır. Bu cevapta Demokrat Parti hakkındaki tehdit ve baskı iddiaları hakkında bazı izahlar verildiği, bazı vatandaşların da şikâyetleri üzerine bu hususta tahkikat yapıldığı bildirilmiştir.

Vali'nin cevabı üzerine Demokrat Parti İzmir İdare heyeti, Vali'nin cevabını tatmin edici bulmadığını bildirmiş ve bu hususta Başvekâlet'e müracaat edeceğini yazmıştır.

Vali'nin cevabı şöyledir:

Devamı 3 üncü sayfada

Seçimlere dair bir Mısır gazetesinde çıkan makale

Almanya meselesi için

Dış Bakanları bir karar veremediler

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun toplantısı 23 eylül'e bırakılıyor

İnanılmaz vesikalar

Ankaralılar, bunları okuyunuz!

Sizleri nasıl tahkir etmişler

Bu dökümle değer vesikalar bugün İkinci sayfamızda bulacaksınız.

Cumartesi
13
TEMMUZ
1940
5 kuruş

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Yeni Çıkış
İSMET İNÖNÜ
Şahsiyeti ve Eserleri
Yazan:
İsmail Hüsrev TOKİN
Batan yeni Aklın kitap evi Basıt (Altı) kuruş

Seçim propagandası hayli hızlandı

CUMHURİYET HALK PARTİSİ LEHİNE

Ege şehirlerinde dün yeni tezahürler oldu

Orman Çiftliği C. H. P. ocağının açılış töreninde bulunan vatandaşlarımızdan bir grup

İstanbul'da

Kurulan partilerin sayısı 14 ten fazla

Hatay'da köylüleri tehdide partiye yazmak istiyenler hakkında tahkikat devam ediyor

İzmir'de Kiremitçiye benzinliğinde iki gün evvel yapılan toplantıdan bir görünüş

İzmir'de Çimentoyolu'da partililerin toplantısından bahisler

Güzel bir törenle C.H.P. Orman Çiftliği ocağı da dün açıldı

Törende bulunanlar Şefimiz ve Partimiz için heyecanlı gösteriler yaptılar

Tartışmayı çığırına sokalım

Falih Rıfkı ATAY

Bakanlar dönüyorlar

Paris Konferansı dün sona erdi

İtalyan ve diğer mihver ortakları ile yapılacak barış antlaşmalarına ait tasarılar tasdik edildi- Avusturya ve Almanya meseleleri askıda kaldı

Londra, 12 (BYUM.R.S.) — Dışişleri Bakanları Konferansının dördüncü toplantı devresi sona ermiştir. Bu gece Bakanlar Hakkında toplantı devresi sona ermiştir. Bu gece Bakanlar Hakkında ve diğer mihver ortaklarıyla yapılacak barış antlaşmalarının ve diğer mihver ortaklarıyla yapılacak barış antlaşmalarının tasdiki etrafında çalışmalarına son vermişlerdir. İngiliz Dışişleri Bakanlığı Berlin ve Amerikan Dışişleri Bakanı Byrnes'in tasdiki etrafında çalışmalarına son vermişlerdir. İngiliz Dışişleri Bakanlığı Berlin ve Amerikan Dışişleri Bakanı Byrnes'in

★ Sona 5 inci sayfada

Ali Çelinkaya

Afyon Belediyesine bir telgraf yolladı

Afyon Milletvekili Ali Çelinkaya

Abdülhâlik Renda'nın Çankırı'da yaptığı temaslar

Çankırı, 12 (Telefonla) — Bu sabah Millet Meclisi Reisleri Abdülhâlik Renda Dumanlı, Çankırı ve Kastamonu milletvekilleriyle birlikte, gariştasyonda resmî ve halkı temsil eden Çankırı ve Çerkeş kaymakamları ile Çankırı Parti Reisliği heyetini kabul etmişler, Ankara'ya dönmüşlerdir.

Başbakanımız bu sabah bir hadise münasebetiyle Çankırı'da bulunmuş olan Dr. Kenan Cüneyt Sezer'in evinde bir görüşmede bulunmuş ve bu görüşmede halka söylevler verilmiştir. Bu söylevlerden sonra Başbakanımız Ankara'ya dönmüştür.

★ Sona 5 inci sayfada

Karabük mamulleri

Yeni fiatlarla satış başladı

İkinci dünya savaşı sona erdiği tarihten beri iç fiyatlarda yüzde 43, dış fiyatlarda yüzde 50 indirme yapılmıştır

Karabük Demir ve Çelik Fabrikalarından bir görünüş

★ Sona üçüncü sayfada

Yeni Suriye Elçisi dün itimadnamesini sundu

Ekselâns İhsan Şerif Çankaya'ya gelirken

Sağlık Bakanı Samsun'da

Tekel Bakanı dün İnebolu'dan ayrıldı

Sümerbank tasarısı da tasdik edildi

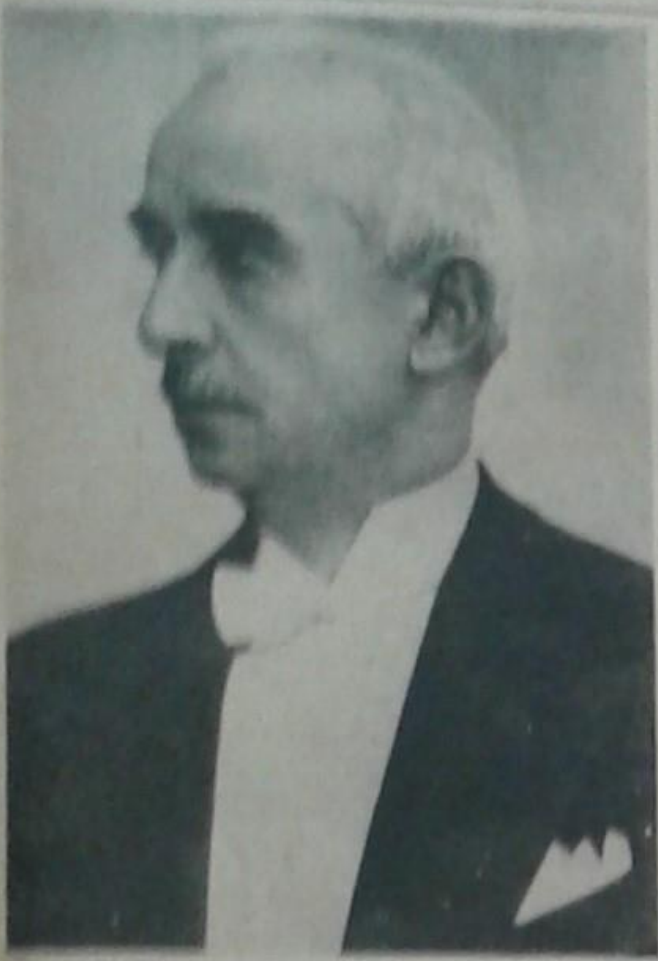
PAZAR 14 TEMMUZ 1946 5 kuruş

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

İSMET İNÖNÜ

Adaylar hafta sonunda ilân edilecek

Cumhurbaşkanımız ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü

Millî Şefimiz İnönü Trabzon fahri hemşerisi

Demokrat Parti teşkilâtı birçok yerlerde çözülme halinde

Cumhuriyet Halk Partisi için gösteriler devam ediyor

Uydurma ve asılsız yayınlar alabildiğine arttı

Gl. Kâzım Karabekir İstanbul'da bir beyanname yayınladı, İzmir'de bir serbest adayın sözleri protestolarla karşılandı

İzmir'de Eşrefpaşa'da C. H. P. lilerin bir toplantısı

İzmit'te

Prof. Nihat Erim bir konuşma yaptı

C. H. P. lilerin toplantısı

Ankara ilcelerinde güzel tezahürler

Dr. Kemal Satır, biz köy köy dolaşıp vatandaşın kulağına aldatıcı vaadler fısıldamıyoruz, Particilik, açık konuşmayı gerektirir, dedi

Onlar bağırsınlar biz konuşalım!

Falih Rıfkı ATAY

Emin Sazak Mihalıççık'ta

İlce halkı büyük bir miting yaptı

Okulların köylüye bir yük olduğunu söyliyen Sazak'a verilen cevap şudur. "köylüye yük olan okullar değil, köy ağaları ve derebeyleridir."

TENİS

Ankara Kupası finalleri bugün oynanıyor

Dış Bakanları Paristen ayrıldı

Byrnes, şimdi anlaşma ihtimallerinin daha kuvvetli göründüğünü söylüyor

Sağlık Bakanının Samsunda yaptığı temaslar

Yeni Lahey Elçimiz itimatnamesini verdi

Çalışma Bakanı gidiyor

Pazartesi
15
TEMMUZ
1968
5 Ramazan

ULUS

ATATÜRKÇÜ DEMOKRASİ

İSMET İNÖNÜ

Haksız ve yersiz iddia ve tecavüzlerle dolu bir açık mektup dolayisiyle

Başbakan Saracoğlu cevap veriyor

Bu yazılar taşkın bir propaganda olarak dahi güç izah edilebilir

Âdeta bekleniyor gibi görünen şurise gelince

Herhangi bir fikrin hazırlıyabileceği ve meydana getireceği şurişi, her nerede olursa olsun, ikazı hassasiyetle karşılıyacağımıza hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır

Yenişehir C. H. P. binasının açılış töreninde Bingöl Milletvekili Kemal Satır tarafından halka hitabesi vatandaşlarla bir kısmını yapıyor

YENİ C. H. P. OCAKLARI

Ankara'da güzel bir törenle yeniden dört ocak açıldı

C. H. P. Ulus merkezinin açılış töreninden bir görünüş

Kemal Satır dedi ki:

Yalan vaitlerle vatandaşı aldatmak bizim yolumuz ve harcımız değildir

Halkı kimler anlamıyor?

Fatih Rıfkı ATAY

Başbakanımız dedi ki:

İnönü ve Partimiz için

Ankara ilçelerinde içten tezahürler oldu

Milletvekillerimizden Mümtaz Okmen ve Fatih Rıfkı Atay Kırıkkale ve Keşkin'de halkla etraflı hasbıhallerde bulundular

Milli Şefimiz

Çocuk Esirgeme Kurumuna iltifatta bulundu

Milli Şefimiz C. H. P. Genel Sekreterliğinde

Sadi Konuk'un tahrif edilen demeci

Bakanın Samsun'daki konuşmasının esas özetini neşrediyoruz

SALI
16
TEMMUZ
1946
5 kuruş

C. H. P. ULUS MÜESSESESİ
Umûmî Neşriyat Müdürü: Ahmet Emin YALMAN
Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Cemal ARDA
Telgraf adresi: Ulus Ankara
Posta çekiği 1211
Yazı İşleri Müdürlüğü 1063
İdare İşleri Müdürlüğü 1062
Matbaa İşleme Müdürlüğü 1244
Muhasebe İşleme Müdürlüğü 1064

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Yeni Çıktı
İSMET İNÖNÜ
Şahsiyeti ve Ülküsü
Yazan:
İsmail Hüsrev TOKİN
Satış yeri Akba kitap evi fiatı (50) kuruş

Seçim önümüzdeki pazara yapılacak

Partimize bağlılık gösterileri devam ediyor

Hayalî tazyik iddiaları ile efkârı bulandırmak istiyorlar

Cumhurbaşkanımız ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü nutuklarından birini verirken

GENEL BAŞKANIMIZ

Seçim beyannamesini yarın yayınlıyacak

Cumhurbaşkanımız ve C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü, seçim beyannamelerini yarın yayınlıyacaklardır. Öğrendiğimize göre, C. H. P. nin milletvekilliği adaylarını da muhtemel olarak ayın 19 uncu günü ilân edilecektir.

Bursa hâdisesinin içyüzü nedir ?

Tazyik edildikleri ve dövüldükleri iddia edilen köy halkı bu iftirayı yalanladılar

Milletvekili seçimi önümüzdeki pazar günü yapılacaktır. Memleketin muhtelif bölgelerinden aldığımız haberler, seçim mücadelesinin hararetli bir şekilde devam etmekte olduğunu göstermektedir. Her tarafta C. H. P. ye ve onun Genel Başkanı İnönü'ye karşı candan sevgi tezahürleri devam etmektedir. Seçim günü yaklaştıkça karşı partinin daha fazla telâşlandığı göze çarpmakta, türlü şekillerde hayalî tazyik ve baskı iddiaları ile efkârı bulandırmak yoluna gitmektedirler. Bursa'da da muhalif gazeteleri, resmî makamlar tarafından el konulmuş bulunmasından müsbet hâdiseleri muhakeme ederek rahat bir iş görmek ve onun sonuçlarına katlanmak cesaretini gösteremeyen bazı kimseler bu fırsattan istifade ederek, "tazyik ve baskı" adı altında sözde tahkikata girişmişler, bu tahkikatı da kendi partilerinin lehine olarak bazı köylülere imzalatmışlardır. Fakat bu imzalar, bu köylülerin sonradan verdikleri beyanlara göre, hiç de tazyik ve baskı altında değil, tamamen serbest bir şekilde atılmıştır. Bu köylülerin bir kısmı, bu tahkikatın kendilerine ne maksatla yaptırıldığını bilmediklerini, bir kısmı da bu tahkikatın kendilerine yaptırılmasından dolayı pişman olduklarını söylemişlerdir. Bu köylülerin bir kısmı da, bu tahkikatın kendilerine yaptırılmasından dolayı pişman olduklarını söylemişlerdir. Bu köylülerin bir kısmı da, bu tahkikatın kendilerine yaptırılmasından dolayı pişman olduklarını söylemişlerdir.

Sağda: İzmir illerinde C. H. P. nin teşkilâtlığı bir toplantıdan görünüş. Aşağıda: İzmir'de partililerin toplantılarından diğer bir görünüş

Bir de muhafazakâr parti kuruluyor

İstanbul, 15 (Telefonla) — Milli Kalkınma Partisinin eski kurucularından Cemal Rifat (Türk Muhafazakâr Partisi) adı ile yeni bir parti kurmak üzere müracaat etmişler.

Şehrin her tarafına partilerin afişleri asılmıştır. Meydanda hiçbir yerde seçim günü olmasak ihtimali hatırı gelmiyor. Bazı partiler bu hususta kararlaştırmak üzere bugün öğleden sonra toplantı bir toplantı yapılmıştır. Resim gibi durdu partiler ilerisi sanki başlarında propaganda yapmamaları, sâkin bekliyorlar. Seçim sandıklarından 15-20 metre uzakta dolaşmak mümkün değil. Bütün bu propaganda vasıtalarını kaldırmış olmaları, tehdit savurmalar, ve intikam nâraları ile, Muğla'lılar'ın Kenan üstüne yürüyüşü gibi, Ankara üstüne bir yürüyüş süsü verilmek istenen bu hareket, eğer devleti zayıf

★ Sonu 3 üncü sayfada

Kocaeli'nde mücadele hararetli safhada

İzmit, 15 (Telefonla) — Kocaeli'nde seçim mücadelesi en çetin safhasına girmiş bulunuyor. Vükelâdan her tarafı Demokrat, Milli Kalkınma ve diğer partilerin propaganda demeçlerile kaynamaktadır. Bu propagandalardan partinin her tarafında olduğu gibi İzmit'de de halkı sürüklediği anlaşılmaktadır. Bu yolda yapılan bir tahkikatta bu yolda alınan imzalar ettiği sırada milli mücadele kahramanlarından Hüsnü Zabunoğlu

★ Sonu 3 üncü sayfada

Celâl Bayar

İzmir'den adaylığını koydu

Demokrat Parti lideri Celâl Bayar seçim nutkunu verdi

İzmir, 15 (Özel muhabirimiz) — Celâl Bayar bugün öğle saatlerinde tayyare ile gelmiş ve Cumaovası halkı tarafından partilerin bütün gazeteleri başında karşılanmıştır.

Celâl Bayar öğle yemeğine davet edilmiştir. Yemeğe ve saat 14.30 da

★ Sonu 3 üncü sayfada

İstanbul'da

Mareşalin verdiği bir demeç

Adımın propaganda bayrağı yapılmasını da doğru bulmam

İstanbul, 15 (a) Vekil Başvekil Ankara Ulu Mareşal Fevzi Çakmak'a bir konuşma yapmıştır. Mareşal Başvekilimiz ile görüşmeye davetiyeden dönmüştür.

— Bütün başarılar karşısında bir zaferi, sizden gayrı kimse bulmak istemiyor. C. Halk Partisi temsilcisi bu zaferin gücünü kaynağı, yapıldığı yer, şerefidir. Bu partiyi temsil eden sizsiniz.

Bundan sonra Mareşal Demokrat Parti ile mümessili derneğinin temsilcilerinin müşahit edildiği ve Mareşal Başvekilin ilk seçimin cevaplandırılmak üzere

★ Sonu 3 üncü sayfada

İngiltere'ye giden heyetimiz

Askerî heyetimiz hava alanında uğurlanıyor

(Yazısı 3 üncü sayfada)

Tekel Bakanı dönüyor

Kahramanmaraş 15 (a) — Bir haftadanberi ilçeleri dolaşmakta olan Tekel Bakanı Fahrettin Cevdet Sağlık Ankara'ya dönmek üzere buradan ayrılmıştır.

Bir müracaata karşı

İçişleri Bakanlığı cevabını bildirdi

Seçim bürolarında siyasî partiler temsilcilerinin durumu nedir ?

Demokrat Parti İçişleri Bakanlığına bağ vurarak seçim bürolarında bulundurulacak siyasî parti temsilcilerinin durumlarını sormuştur.

İçişleri Bakanlığı, Demokrat Parti Başkanlığına bir tezkere göndererek seçim günü seçim bürolarında siyasî partiler tarafından bulundurulacak temsilcilerin durumunu, bu hususta Kanun esaslarını göstererek açıklamıştır. Bu tezkerede deniliyor ki:

Seçim bürolarında bulundurulacak siyasî parti temsilcilerinin durumları hakkındaki 18. 5. 946 tarihli direktifimiz hatırlardır.

Milletvekilleri seçimi münasebetiyle seçim bürolarını ve kurulları tarafından 298 sayılı kanun hükümlerine göre tutulması gerekli tutanakları bir kanunun tarifatına uygun şekilde tanzimine ve mahallerine gönderilmesi hususuna ve evrakı düzenlemeyi hakkında bir genelge yayınlamış olduğu gibi seçim komisyonlarının görevlerinin ehemiyetini kavramaya komisyonlardan seçilmesi ve komisyonun görevleri hakkında bu hususta talimatı verilmesi hakkında yazılan genelgede de lüzumlu hallerde komisyon azâları mevzular hakkında bazılar hükümlere ve bu hüsnü dereceyi ifadeye gönderilmiştir. Aynı zamanda Bakanlığımız adına radyoda yapılan konuşma Ulus gazetesiyle yayınlanmış ve komisyonların görevleri hakkında bu hususta izahlar sarfetmiştir.

Her memlekette olduğu gibi seçim komisyonunda da partisi veya aday temsilcilerinin müşahit edilmiştir ve bu kural ve kanunsuzluklarda bulundurulmaları kabul etmiş ve bunlarının bu

★ Sonu 3 üncü sayfada

Turgutlu'da

Hatiboğlu bir konuşma yaptı

Bakan Toprak Kanunu ile sağlanan faydaları belirtti

★ Yazısı 3 üncü sayfada

Program istersem

Ne yeter ?

Havaya kalkmış, uçmak gibi, bir iş ve altında kaykıyor gibi yürümek gibi bir kelime:

— Yeter!

Bu resimde bu yazı, iktidara, eli açık ve Kemalizme el kaldıran Demokrat Partisinin bazı davranışlara ilişkilerine aksedirilen görünüyor.

El talimi nereden inecek Demokrat Partililer mesleki değişiklerini değiştirmemişse bu arada bütün muhalefetin gelecekte ve muhakkaktırılmış olacağını bilmiyorlar.

Hayır, bu arsızın veya kalkan elî bir tarafa bırakalım Şu:

— Yeter!

Ne demek? İnkılâp mı yeter? Başardık mı yeter? Barış mı yeter? İnsanlık âlemi içinde Türkiye'nin kazandığı itibar mı yeter?

Belki de bu "yeter!.. Tevfik Fikret'in:

"Söyleyin, yeter...

diye başlıyan şarkısından esinlenmiştir. Kenan Önder Beyin zannımızdan sonra, bunun bir ilâç olduğu anlaşılınca sonra, söz atılan ayrıca bakıp sarılan kelimeye aldırış etmeyiz!

Dr. Sadi Irmak Konya'da

Konya, 15 (Telefonla) — Çalışma Bakanımız Konya Milletvekili Dr. Sadi Irmak bugün şehrimize gelmiştir. İstasyonda Vali, Belediye Başkanı, C. H. P. Müfettişi, C. H. P. Başkanı ve halkımız bir halk sütunu tarafından karşılanmıştır. Bakan Ereğli ve civarda halkla temas edecek konuşmalar yapmıştır. Bugün Bakanımız Ereğli'de bir konferans bulunacaktır. Sadi Irmak Bakanlığını yürütmesi münasebetiyle memleketin meselelerine bağlanmıştır.

Çıplak mektup değil, çıplak tahrik!

Falih Rıfkı ATAY

...hal'deki Demokrat parti ...n reisinin Başvasaya bir ...ğu çıktı. Bu mektu... ...sadi esaslerini ...in bu sü... ...olduğu gibi neşretti... ...vatandaşların kafalarını ...arını bulabilsin diyordu... ...ndan daha iyi bir ... ...ilemezdik.

Devlet memurlarını C. H. ...sekreterinin emrine ver... ...emleketi sıkıya ve halkı ...toplumuza sevdirmek, ...evlet organlarına suç ...ilmesi, jandarma ve za... ...evlerini, hisanî olmı... ...ğer sosyetelerle, şimdi ...ın orbası için sahte tü... ...rüyüşü gibi, Ankara üstüne bir ...yürüyüş süsü verilmek istenen bu hareket, eğer devleti zayıf olursa olsun, âsânî hassasiyetle karşılıyacağımıza hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır."

Bu sözler, tehdit altına alınmak istenen Türk vatandaşına rahatlık verecektir. Şehirliler ve köylüler, gelecek pazar günü, oylarını serbestçe kullanabileceklerinden emin olacaklardır.

Bugünkü iktidara karşı üç beş sergi tasmivası, fazla adî ve vicdansız yerlerde vatandaşların bu açık mektubu okurken neler duyup düşünüklerini geçekten merak ediyorum. Bütün bu meydan okumalar, tehdit savurmalar, ve intikam nâraları ile, Muğla'lılar'ın Kenan üstüne yürüyüşü gibi, Ankara üstüne bir yürüyüş süsü verilmek istenen bu hareket, eğer devleti zayıf

★ Sonu 3 üncü sayfada

Çatalağzı'ndaki

tören dolayısiyle

Milli Şef İnönü'nün telgrafı

Milli Şef İsmet Çatalağzı santralinin temel atma töreni münasebetiyle Ekonomi Bakanı Fuat Sirmen tarafından çekilen telgrafa şu cevabı vermişlerdir:

Doğru Fuat Sirmen
Ekonomi Bakanı
Ankara

Kömür havzası ve civarının milî ve ekseri kaynağı olacak Çatalağzı santrali temelinin atıldığı haberini sevinerek aldım. Teşrikiniz hürriyetimizin sağlam bir güvencesi olduğu gibi, bu müessesenin bütün memleketin ihtiyacını karşılıyacak bir kuvvetle kısa bir zamanda gelişmesi, bu memleketin sanayi ve ekonomisinde yeni bir devrin başlangıcı olacaktır.

İSMET İNÖNÜ

★ Sonu 3 üncü sayfada

Çarşamba 17 TEMMUZ 1946 5 kuruş

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

İSMET İNÖNÜ

Pazar günü yapılacak milletvekili seçimi dolayısiyle

İnönü, bugün millete hitabedecek

Genel Başkanımız

Beyannamesini saat 20 de yayımlıyacaktır

Cumhurbaşkanımız ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın İsmet İnönü, önümüzdeki pazar günü yapılacak olan milletvekilleri seçimi dolayısiyle, bu akşam saat 20 de Ankara radyosu ile seçim beyannamelerini yayımlıyacaklardır. Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekili adayları, Genel Başkanımızın bu beyannamesini takibeden iki gün içinde ilân edilmiş olacaktır.

*

Cumhurbaşkanımız İsmet İnönü, dün saat 11 de Dikmen civarında bir gezinti yapmışlar ve bu arada yüksek okullar öğrencilerinin askerlik kampını da ziyaret etmişlerdir.

Cumhurbaşkanımız ve C. H. P. Genel Başkanı İSMET İNÖNÜ

Recep Peker'in dünkü konuşması

Muhalif Parti idarecileri tahrikten vazgeçmelidir

İTHAMLARA CEVAP

Kütahya Milletvekili, hasretsizce idare edilen partizanlık hareketlerinin milli kuvvet ve takati sıfıra düşürmesi tehlikesi olduğuna işaret etti

C.H.P. Meclis Grupu Başkan Vekili ve Kütahya Milletvekili Recep Peker

İzmirdeki seçim nutkuna dair

Falih Rıfkı ATAY

Partimizin Ankara'da yeni kurulan ocaklarından birinin açılış töreni günü toplantıda bulunan vatandaşlar

Dr. Sadi Irmak

Konyada dün bir konuşma yaptı

"Seçim savaşının milletimizin seciyesine uygun bir şuur ve vakar içinde geçmesini ve millet iradesinin tam olarak belirmesini diliyorum"

Ankara Savcılığı F. Yağcı hakkında tahkikat yapıyor

Seçimler için

Moskova'da yapılan yorumlar

Seçim mücadelesi

Hararetli bir safhaya girdi

Yurdun her tarafında Partimize karşı bağlılık tezahürleri devam ediyor - Şehrimizde seçim bürolarının başkanı ve üyeleri seçildi

İstanbul'da

Hendek'te C. H. P. için tezahürler

Konya Valisi

Koraltan'ın demecine cevap verdi

Devlet memuru oku!

Perşembe
18
TEMMUZ
1946
5 kuruş

C. H. P. ULUS MUESSESESİ
Çankırı Caddesi Ankara

Telgraf adresi: Ulus Ankara

Müdüriyetin 121
Yazı İşleri Müdürlüğü 1361
Muhasebe Müdürlüğü 1362
Matbaadan İşletme işleri, ilân ve abone işleri 1363

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Yeni Çıkan
İSMET İNÖNÜ
Şahsiyeti ve Ülküsü
Yazan:
İsmail Hüsrev TÖKİN
Satış yeri Akba kitap evi fiatı (50) kuruş

İNÖNÜ'NÜN TÜRK MİLLETİNE SEÇİM BEYANNAMESİ

Bana ve Başkanlık ettiğim şerefli Partiye oy vermenizi istemek için kendimde cesaret buluyorum

Bize oy verirseniz, memleketin iç ve dış politikasında doğru yolları bulabileceğimize ve memleketin ilerlemesinde ve yükselmesinde sizi memnun edecek başarılar elde edeceğimize güveniyoruz

— Kadın ve erkek vatandaşlarım!

Birkaç güne kadar milletvekillerini seçmek, aziz vatanımızı idare edecekleri tayin etmek için resin karşısına vereceksiniz. Türlü tenkidlerin ortaya döküldüğü bu zamanda, hoşa gitmiyecek olayların üstüne kendimi çıkararak, sevinç duygulariyle seçimi bekliyorum. Yeni seçimin, bütün vatandaşların iştiraki ile tek dereceli olarak yapılması, milletimiz için büyük muvaffakiyettir. Bu marhale, bizim aziz dileğimizdi. Bu, bizim, uzun senelerdenberi sebat ile üzerinde yürüdüğümüz bir programın neticesidir. 1938 sonbaharında Cumhurbaşkanı oldum. 1939 ilkbaharında, Çekoslovakya ve Arnavutluk işgale uğradı. Bu suretle başlıyan ikinci cihan buhranı hüküm sürdü. 1945 ilkbaharında silahların bırakılmasiyle beraber, memleketin demokrasinin bütün icaplarının gerçekleştirileceğini ilân ettik. Harp esnasında, gerek Parti konuşmalarında, gerek Meclis kürsüsünde geniş tartışmalarla, memleketin, nasıl zamanlarda bile açık konuşmaya dayanmasına çalıştık. Şimdi, 1946 da, tek dereceli seçim yapıyoruz ve Parti tartışmaları içinde, memleketin kaderini düşünerek, kendi sorumluğunu bilerek vatandaşın kararını vermesini istiyoruz. Türk halk idaresinde bu yeni ve ileri merhalenin açılması, hepimizi sevindirecek bir terakki sayılsa yeri vardır.

Vatandaşlar!

Şimdi, şahsıma ve Başkanı bulunduğum Cumhuriyet Halk Partisine karşı olan tenkidleri tahlil etmek istersem.

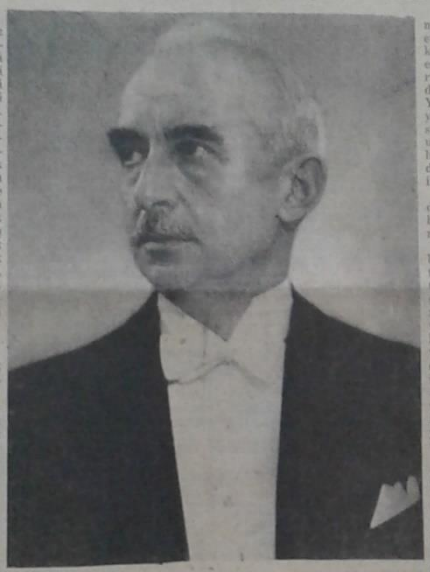
Görüyorum ki, bana karşı ileri sürülen başlıca kusur, Cumhurbaşkanı iken Parti Başkanlığını muhafaza etmemdir. Ben, bu meseleyi, Parti Kurultayında apaçık inceledim. Bu, bir anayasa meselesidir.

Bizim anayasamız, Devlette bütün kudretleri Büyük Mecliste toplamıştır. Devlet başı olan Cumhurbaşkanının, memleket idaresinde yüksek menfaat ve muvazene icabettirdiği zaman, kullanabileceği hiç bir kudreti yoktur. Yalnız, Cumhurbaşkanı, tabiatiyle, çokluk partisinin lideri olacağı tasavvur edildiği için, bu sıfatla mâneviyatı nüfuzu, muvazene ve ahengi muhafaza edebileceği düşünülmüştür. Cumhurbaşkanının parti başkanı olmasına kanunca bir mâni yoktur. Cumhurbaşkanının sorumsuzluğu, onun, Meclis çalışmalarında vazifesini yapması için kayıtsız olması demek değildir. Bir partinin memleket içinde sorumlu hareketleri olursa, kanun karşısında bana cevap verecek adamlar da vardır. Nihayet, Cumhurbaşkanı, sorumsuz vaziyetini kötüye kullanmak isterse, bunun hesabını soracak Meclis hazırdır.

Hülâsa, bizim anayasamıza göre, devlet başının bir vazife ifa edebilmesi, onun, Mecliste bir çokluğa dayanmasına bağlıdır ve böyle olunca. partisiyle seçime gittiği vakit, onu kazanmağa çalışması, her vatandaş gibi onun da tabii haklarındandır.

Bütün bu mülâhazalarla beraber, bir adamın, Cumhurbaşkanı olunca siyasi partilerle ilgisini kesmesi, müdafaa olunabilir bir tezdir. Bu tezi tutmak için, onun imale olan tedbirleri beraber düşünmek lâzımdır. Cumhurbaşkanı, milletvekillerinden ayrı ve başka bir seçimle gelmeli, Hükümete ve Büyük Meclise karşı, tayin edilmiş bazı selâhiyetleri olmalıdır. Benim Parti Başkanı olmadığımı istiyenler, eğer böyle bir anayasa dâvasını ortaya atmış olsalar, hukukça anlaşılır bir tez tutmuş olurlar.

Bir partinin liderini değil, içinden birini veya bir partinin yardımiyle seçilen müstakil sekilnde bir milletvekilini Cumhurbaşkanlığına getirmek, devlet başını, Büyük Meclis karşısında ettiği yeminden başka bir teşe bağlamak demektir. Türkiye'de, devlet başını, kanuni veya mâneviyatı hiçbir nüfuzu olmaksızın, bir siyasi partinin tesiri altında bulunduran tertip, çok mahzurlu neticeler verir. Zaman bunu gösterecektir. Açık bir suretle de belirtir ki, dâva, doğrudan doğruya benim Devlet başında kalıp kalmamakhğım meselesidir. Böyle bir meseleyi, seçim zamanında vatandaşlarımın apaçık konuşmaları, tabii haklarıdır. Her seçim devrinde, vatandaşlar oylarını verirken, Cumhurbaşkanlığına kimi getirecekleri de düşünmeğe mecburdurlar. Onun için, seçimde benim şahsım üzerindeki konuşmalardan kurtulmak veya çekinmek hiç hatırıma gelmiyor. Karşımda bulunanlara yaklaştıramadığım, hem beni ister görünmek, hem başkanı olduğum Partinin kazanmamasını istemektir. Partim, seçimi kaybettiği vakit, veyahut Partim çokluğu kazanıp da ben milletvekili seçilmediğim zaman, Cumhurbaşkanlığından çekilmemin tabii bir şey olduğunu bütün vatandaşlarımın bilmesi lâzımdır. Bu sözlerimle, benden kurtulmak istiyen vatandaşlarıma, açık yolu göstermiş oluyorum. Birçok yerlerde yapılan propagandalar gibi "İnönü başımızda kalacak ve Halk Partisi çekilecek!" telkinlerinin aldatıcı şekli meydandadır.

Cumhurbaşkanımız ve C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü

Cumhuriyet Halk Partisine karşı yapılan tenkidler, onun hükumetlerinin programlarına ve başarılarına karşı yöneltmektedir. Köylerde yapılan ilkokullarını, vatandaşlara verdiği zahmet ve yükler, seçim propagandasının bir konusu olduğunu işitiyorum.

Biz, bu mesele ile yirmi sedenberi uğraşıyoruz ve şimdi üzerinde yuruduğumuz usul, üçüncü tesebbüste bulduğumuz yoldur. Büyük millet kütlesini, kadın ve erkek, hiç olmazsa ilk öğretime kavuşturmadan köylünün kalkınmasını ve memleketin ilerlemesini temin edemiyeceğimize inanıyoruz. On sene içinde köylerde ilk öğretim dâvasını halletmek imkân yoluna girmiştir. Bu yolda yürürken, köylümüzün karşılıyamıyacağı zorluklarda ona yardım etmek, onun yükünü hafifletip kolaylaştırmak vazifemizdir. Herhalde, zoruk çekilen yerlerde köylü vatandaşlarının okul yaptırma temin edecek tedbirleri, yerine ve güçlüğünün cinsine göre, devamlı olarak gözönünde bulunduracağız. Köy okulu meselesinin, vatandaşlarda, çaresiz bir ıstırap konusu olmasına ihtimal yoktur. Eğer biz, millet dâvalarında doğru ve ciddi olmayı ihmâl etmek istidadında olsaydık, bu meselenin seçimde bize karşı bir propaganda konusu olmasına meydan vermemeyi bilirdik.

Senede 120 milyon lira tutan Toprak Mahsulleri Vergisini bütün bütün kaldıracak yerde, 40 milyonunu alakoyarak, köy okullarına karşılık tutabilirdik. Bunu yapmadık. Bu usul, âşarın daha az nisbette de olsa devam etmesi demekti. Asırlar süren âşar veya mahsul vergisi, köylünün ekonomik ve sosyal hayatının gelişmesine esaslı olarak mâni olmuştur; ve bugün 30 milyon değerinde tahmin olunan senelik okul yapılarını, köylü yardımı usulü olmaksızın 50 milyon liraya bile çıkaramayız. Yahut, senede iki bin okul yapmıya çalışacak yerde, iki yüz okul yaparak, on senede bitireceğimiz işi yüz sene sürüklemeliyiz. Hülâsa, bulunan usulün ihtiyacımıza uygun olduğunu sanıyoruz. Yer yer güçlükler için, köylümüze, cinsine göre yardımları, devamlı olarak takibedeceğiz. Bu suretle müspet neticeyi elde edeceğimize inanıyoruz.

Köylerde ilk öğretim dâvasından vazgeçemeyiz. Bu dâvayı geciktirip sürüklendiremeyiz. Köylünün meslek bilgisinde, sanat hayatında ve ordu hizmetinde verimlinin hiç olmazsa iki misli artması, ilk öğretime bağlıdır.

Toprak Kanunu, bugün, bize karşı olan muhalefetin başlıca sebeplerindendir. Esasen gerek geniş, gerek dar topraklı bölgelerde arazi kamulaştırılırken, sahibine yeter miktarda arazi bırakılacağı gibi, mahalli imkân ve şartlara göre gerekli tesisleri ve donatımı bulunan arazi de kanunca gözönünde tutulmuştur. Bununla beraber vatandaşları, çiftliklerinde ortakçı ve yarıcı olarak çalıştırageleu bazı politikacılarının, çiftliklerinin ortakçı ve yarıcılara dağıtılması ihtimalini, bize affetmemişlerdir. Memleketin büyük dâvasını düşünmeyip de, valnız iktidar mevkiinde kalmayı emel edinseydik, büyük toprak sahibi, Mecliste ve memlekette, her yerde nüfuzlu vatandaşları, bize karşı ayaklandırmazdık. Biz, dâvanın, milletimiz için selâmet çaresi olduğunu biliyoruz ve büyük arazi sahibi birçok vatandaşlarımızın sağduyusuna ve milletseverliğine güveniyoruz.

Eskişehir'de bir yerli köy bilirim ki, ne vakit kurulduğunu köy içinde bilen yoktur ve bütün köy bir çiftlik sahibinin mülkidir. Yine Eskişehir'de bir muhacir köyü bilirim ki, kurulalı yetmiş sene olmuştur ve bugüne kadar bir dönüm toprakları yoktur. Bu misalleri, bir çok illerimizde sayabilirim. Hem memlekette esaslı ıslahat dâvacısı olmak, hem de Türk vatandaşlarının köle hayatı sürmelerine göz yummak, Partimiz için imkânı olmıyan şeylerdir. Türk köylüsünü serf halinden kurtaracağız. Bu, bizim ana dâvamızdır. Bu uğurda uğrıyacağımız tarizlere şerefle göğüs göreceğiz.

Orman dâvası da seçim esnasında bize karşı kullanılmaktadır. Bu memleket, gütükçe ağaçsız kalmanın tehlikelerini doksan senedenberi görmüştür. Günlük siyaset propagandacılarının tesirinden ürkerek, doksan senedenberi çaresine el sürememiş ve uğradığı zararlar her tasavvuru aşmıştır.

Yalnız Cumhuriyet devrinde, Partimizdir ki, orman meselesini her medeni memlekette olan usul ile halletmeyi gözüne alabilmiştir. Memleket, yarın asır içinde kâmilen çıplak ve iskân olunmaz bir hale gelmek tehlikesi karşısındadır. Biz, bu dâvayı ihmâl edemezdik. Onunla on senedir uğraşıyoruz. İlk senelerde, vatandaşlarımın cektikleri sıkıntı pek büyüktü. Bütün memleketi kaplıyan yüz kadar işletme kurulduktan sonra, şikâyetler çok azalmıştır. Bugünkü dertler, hem mahdut yerlerdedir, hem, az zamanda, sıkıntı çeken vatandaşların geçimlerini temin etmek mümkündür. Tatbikatın, bu geçici sıkıntıları hafifletmesine, vatandaşlar, elde edilen neticelerden memnun olacaklardır.

Okul, toprak, orman işleri, bialere hususi hiçbir menfaat vermiyen, aksine bize karşı siyasi propaganda için zengin ve verimli olan o konulardır ki, Partimiz bunları program olarak yalnız Türk milletinin büyük menfaatleri ve sağlam geleceği için göze almaktadır. Vatandaşlarım, bu işlerin esasındaki ehemiyeti ve iyi niyeti düşünürlerse, her biri uzun senelerin emeği olan dâvaları arada bırakmak vebalini üzerlerine almazlar.

Hayat pahalılığı da, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetlerine karşı başlıca târizlerdendir. İçinde bulunduğumuz ekonomik durumun temel sebebi, İkinci Cihan Harbi ve daimi seferberliktir. Teferruata ait tartışmalar ne kadar dallandırılsa, harbin başlıca tesiri günden güne artmaktadır. Herkes, aldığı malın fiyat yüksekliğinden ve sattığı malın fiyat düşüklüğünden şikâyetçidir. Bu

(Sonu 2 nci sayfada)

CUMA
19
EMMUZ
1946
karuş

C. H. P. ULUS MÜESSESESİ
Umumi Neşriyat Kâtibi
Yazı İşleri Müdürü
Mesul Müdür
İdare ve Ilân Şefi

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Yeni Çıktı
İSMET İNÖNÜ
Şahsiyeti ve Ülküsü
Yazan:
İsmail Hüsrev TOKİN
Satış yeri Akba kitap evi fiatı (50) kuruş

İnönü'nün beyannamesi derin akisler yaptı

Başkanımız, adayları dün ilân etti

C. H. P. LİSTESİNDE

162 yeni aday bulunmaktadır

LİSTEYİ AYNEN NESREDİYORUZ

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, Partimizin milletvekili adaylarını dün ilân etmiştir. Yedinci devreye nazaran bu defa 10 fazlasiyle 165 milletvekili seçilecektir. Partimizin listesinde bu defa 162 yeni aday bulunmaktadır. Genel Başkanımızın tebliği ve aday listesini aynen neşrediyoruz:

Parti Tüzüğünün hükümlerine göre Genel Başkanlık Divanınca tesbit edilen C. H. P. milletvekillikleri adaylarını ilân ediyorum.

C. H. P. Genel Başkanı
İSMET İNÖNÜ

AFYONKARAHİSAR
Ali Cenani Afyon Kara Milletvekili, Bekir Ahmet Hamdi Başgil Afyon Kara Milletvekili Ali Yaşaroğlu Afyon Kara Milletvekili Mahmut Adnan C.H.P. İl İdare Kurulu üyesi Sabahattin Hacıoğlu Avukat, Fahrettin Kerim Vekiller Genel Müdürü.

AĞRI
Hasan Beyzat Ağrı Kara Milletvekili, Hüseyin Arslan Ağrı C.H.P. İl İdare Kurulu Başkanı Abdullah Alpaslan Çiftçi.

AMASYA
Zeki Yalçın Amasya Kara Milletvekili, Esat Uras Amasya Kara Milletvekili, Ali Kemal Tiğli Eski Amasya Kaymakamı, Ahmet Aydın Amasya Belediye Başkanı.

★ Sonu 4 üncü sayfada

Yukarıda: Dün İzmir'deki miting'de bir nutuk söyleyen Dr. Behçet Uz.

Aşağıda: C. H. P. İdare evvelki gün Ödemiş'te yaptıkları toplantıdan bir görünüş

C. H. P. liler tarafından

İzmirde muazzam bir miting yapıldı

Binlerce İzmirli'nin katıldığı bu toplantı, Şefimiz ve Partimiz için coşkun tezahürlere yol açtı

Cumhurbaşkanımız ve Partimizin Genel Başkanı İsmet İnönü'nün evvelki akşam yayınladıkları seçim beyannamesi, yurdun her tarafında derin bir alâka ve heyecanla karşılanmıştır. Dün muhabirlerimizden gelen telgraflar, Halkevlerinde, Halkodalarında ve diğer toplantı yerlerinde vatandaşlarımızın büyük gruplar halinde, saatlerce dikkatle takibettiklerini göstermektedir. Birçok il, ilçe ve bucak merkezlerinde, halk meydanlarda toplanarak hoparlörle yapılan seçim beyannamesini tezahürat yaparak dinlemişlerdir. Şefimizin nutkunu takiben, bazı yerlerde vatandaşlar milli marşlar söyleyerek heyecanlı gösterilerde bulunmuşlardır.

Seçim beyannamesi, kanlı parti mücadeleleri arasında ânî dâhiyane de şâir bir tesir husule getirmiştir. İnönü'nün beyannamesinin hâkimi olan sükûn, sükunet ve kuvvetli fikirler, vatandaşlarımızı üzerinde hayranlık uyandırmıştır.

Birçok muhabirlerimiz, demecin "herkesin uyandırdığını ve vatandaşlar üzerinde tesirlerini bir tesir, yaptığını belirtmektedirler.

İzmir'in Demokrat Partisi de, hayret bulunduğu yolunda eskisi kitaben propagandalarla aldatılmış istenilen vatandaşlar. Milli Şefin yalnız Cumhuriyet Halk Partisinin Reisi olarak değil, hakiki bütün vatandaşlar bir hasta için şefkat ve ıstırabı duyan bir hekim gibi hareket ettiğini söylemektedirler.

Akşam diğer bazı haberler, yıldan muhtelif hisselerinde birçok binalerin seçim beyannamesini dinledikten sonra, hürri partilerle eskisi sayıl olan ilçelerdeki tezahüratı kaydetmektedir.

Şehrimizde oy sandıkları seçim bürolarına sevkediliyor

Propagandacılara cevap

Bizi İnönü'den ayıramazsınız!

Vatandaşlarımızın İnönü'ye ve Partimize bağlılığını belirten heyecanlı tezahürler yurdun her tarafında devam ediyor

Hasep Peker, kütahya'da verdiği nutuktan sonra Halkevindeki toplantıdan çıkıyor

İzmir'de dün yapılan miting

İzmir, 18 (Telefonla) — Bugün İzmir'de Cumhuriyet Halk Partisi mensubu Cumhuriyet meydanında büyük bir nutuk tertip ettiler. Saat 11 den itibaren meydan kütleler, ellerinde milli bayraklarla parti bayraklarını dalgalarla, Cumhuriyet meydanına akmağa başladılar. Halk sevgiyle tezahürat yaptı. "yaşasın Milli Şefimiz İnönü, yaşasın Halk Partisi", sesleriyle meydan inliyordu.

Tam saat 16.30 da Diyaloj Milletvekili Behçet Uz büyükçe bir alkışlar arasında kürsüye çıktı ve heyecanlı bir nutuk söyledi.

Bir ara alkışlarının bir müddet sağır ve Behçet Uz kürsüden çekilmek zorunda kaldı.

Devamı 3 üncü sayfada

İnönü'nün nutku üzerine..

Falih Rıfkı ATAY

...lasik, banaltun, gündüzün ...ştüren bulutların bir kö... ...nen, birdenbire, bir ışık ...a Gezlerin adeta unutduğu ...düncü ve eşdeğilik manzarı ...ğe genişliyerek, ruhları ...en ferahla kavuşturur. ...ş altında çiçeklerin ko... ...bayraklarının rengi, su... ...parıltısı ve gösterin ...tesirler yerine gelir, ...em birkaç fazla edebiye ...başlıyorum: vatanlaşla... ...çoğu, çarşamba akşamı, ...nün sesini ve nutkunu ...ükleri vakit benim bu his... ...paylaşmış olsalar gerektir.

...demagojilerin, dedikodu... ...suçlamaların ve kötüle... ...üstünde, yalnız sazlı, sa... ...ve ahlâk çırağı olan bir ...sı kişi, ve yeni zamanlar... ...eden başka birçok millet... ...de pek az bulduğu ve bu... ...bir liderin nutku idi. ...İnönü'nün ne bürtük mâ... ...vardır, bilirsiniz. Savaşları ...dileri vardır. Lozan dan ...yeni devletin kuruluşunda ...sayginde, Cumhuriyet dev... ...ihtimin her sayfasında adını ...türecek işleri ve başarıla... ...dır. İsmet İnönü bunların ...bir tarafa bırakmıştır: ...a yapılanlardan ve yarın ...acaklardan bahsetmiştir. ...devlet idaresinin sorum... ...yüklenmek ve millet iş... ...yürütmeri, onlara bu... ...yapabilmek mesele... ...Mazi bir mesleği ve bir ...ideri tanıtmaya yardım e... ...fakat bugünün ve yarının ...ederi başarmak takdim... ...leyecekler, kabiliyetler ve ...aller devrini etmekte olma... ...Bir türkün adının yapmış ...larını nihayet bir heykel... ...dâfilendiralliriz: yatsı ...ıtur vermeklerimizin ne ...ddelerini görmeliyiz ve ...başarık eldularını bilmeli...

...met İnönü, bir prensipler ...ünün ve bir programın a... ...dir. Bu esasları ilgilendiren ...bir şey nutkunda yer ...mıştır. Bizlerinde verine ge... ...eyecek bir tek vaat, gizle... ...ve sonluk hele avutucu ...ir nâtır reklâm. Çünkü, hep ...ne, Türkiye, borçları ...ı bütün vatandaşın ha... ...ıkta olduğu, sanayiinin ih... ...ğınarak, geniş ve ucuzu ...ma, zeytinleri ile yeni... ...erleri seviyesine çıkma... ...ıtmasına imkân olma...

...yan bir devlette. Bu Türkiye'de iktidar, hürr ve istiklâl davası olmamıştır; ağır, pek ağır bir vasfın ve sorun davasıdır. Bir değil, kalem sarsıntıdan daha 25 yıl önce kurtuldu. Soyle ve yalnız bir millet malesefinden başka hiçbir sermayesi yoktu. Sermayelerin en varlıksızı da bu olduğu için, maddi manevi bütün güçlükleri yenerek, bugüne kadar geldik: kurtuluş yolu, geçtiğimizden uzun, daha çok uzundur. Yapabildiklerimizin en aşağı birkaç misline gerçekleştirinceye kadar, nüfusumuz daha bir iki misli artmıştır bile. Türkiye'de devlet ve politika işlerini eğitiye, hem yeni eğitiye ve almak zorundayız. Hiçbir sıkıntımız yok.

Bugün siyasi hakkımız ve hürriyetlerimiz genişlemiştir. Bu genişleme, sadece, İnönü'nün liderliği altındaki Partinin milletin olan milletin vermek prensipine bağlı kalmasından ve onun gereklerini yerine getirmeği tarihi vazife saymasından olmuştur. Eğer tarihi Türk demokrasinin bir tekâmül safhasını bir kahramanın tealetmek isterse, şüphesiz o kahramanı İnönü'nün şahsında bulacaktır. Fakat bu, başkasının bir şey değildir ki, onun cumhuriyet devrinde elde ettiğini sayan arkadaşlığı ile yaşandığı bir hakiz. Muhalefetimiz ve düşmanlarımız, ne olursa olsun, İnönü'nün ve Partimizin...

★ Sonu 3 üncü sayfada

Doğrusunu isterseniz

İnhisarcı parti!

Siyasi hayatta inhisarcı parti kanşık!

Kelle Kırıcılardır. Fuat Köprülüler bunlara Kanlı Kesiciler adını takmışlardır. Bu hayat ya bir, ya üç dört yüzden sonra! Lâzırlara Fuat Bayar da eyle.

Bu, büyük memleketlerin değişen tarihinde görülmemiş bir şey dir. Cumhuriyet Halk Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi kazanılmış kaybedecek bir diktatörlüğe hevesinde, ve bir cinayetinde beraberdir, ve bir kimseyi iki yüzüne asla güvenmemiştir.

Acaba bu kadar demokrasi edebiyatından sonra sıra bu mu? Bir tek hatırlamak, artık hatırlamamak için, sadece önce partilerdeki hasta adaylarını hatırlarına almışlardır?

Siyasi ahlâk bakımından: bizim parti hangisi?

Yapılamıyan miting

Kastamonu, 18 (Özel Muhabirimizden) — Demokrat Partinin (Devamı 4 üncü sayfada)

Beş yıllık yeni sanayi plânı

Beş yılın sonunda yerli sanayiimiz memleket ihtiyaçlarını tamamiyle karşılıyacak bir duruma girecektir

★ Yazı 3 üncü sayfada

Binden fazla memurumuz

Kenan ömer'in demecini protesto ediyor

Demokrat Parti İstanbul Başkanının sözleri derin teessür ve nefretle karşılandı

Demokrat Parti İstanbul Başkanı Kenan Öner'in Başbakanlıma hitaben bazı gazetelerde intişar eden açık mektubunda Türk memurlarının birçoğunun şeref ve haysiyetten mahrum olduğunu ifade eden sözleri bütün memurlarımızın teessür ve nefretiyle karşılanmıştır.

Ankara'da bakanlıklar erkân ve memurlarından mühim bir kısmının imzasını taşıyan ve gazetelere gönderilen bu mektuplardan birisi aynen aşağıdaki şekilde geçiriyoruz:

"Demokrat Partinin İstanbul Başkanı Kenan Öner'in bendeki şahsi bir demecinde: "— Devlet memurlarının bir değil ve bir kısmı haysiyet ve ferağat sahibidirler, diyerek Türk Devlet memurlarını alenen tahkir etmiştir. Türk devlet memurlarının hayatı daima haysiyet ve ferağatla emâl bir sâhasında olmuştur. Uzak ve yakın tarihlerin ve milletlerinin bizlere olan bugünkü güveni bunun en büyük şahididir. Biz Türk memurları, dün ve bugün olduğu gibi yarın da vazifemizi aynı haysiyet ve ferağat düşüncesi ile yerine getirmekten hiçbir zaman vazgeçmiyeceğiz. Umumî efkârın aramızdaki bu gibi...

Bu mesajlarımızın zamanı gelince hasıl olan neticelerdir.

Bütün Tekel maddeleri ucuzlıyacak

Hariç alakadarların göre Tekel Genel Müdürlüğü tekel maddelerinin muvazzafiyetten üç kuruştan yaptığı tenzilâtlardan üç kuruşun Tekel Bakanlığına bildirmiştir.

Bakanlık tarafından onaylanan bu duruma göre, bütün tekel mamulleri 1 ağustos 1946 dan itibaren yüzde sekiz üç yüzlü yüzü (üç sıralık bir tenzilâtlarla 1936 fiilâtlarından. (A.A.)

VATANDAŞ!

Senin adını taşıyan parti, senin adını şim diye kadar olduğu gibi, bundan böyle de yükseltecektir.

Cumhuriyet Halk Partisi, büyük kahraman İnönünün "Şerefli partim,, dediği partidir.

Onun adaylarına oy vermekle şeref duyacağız.

Cumartesi 20 TEMMUZ 1946 5 kuruş

C.H.P. ULUS BASIMEVİ Çankırı Caddesi Ankara

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

İSMET İNÖNÜ

İnönü ve Partimiz lehindeki tezahürler coşkun bir şekil aldı

Çok heyecanlı mitingler yapılıyor

C. H. P. liler tarafından Söke'de yapılan miting'den bir görünüş

Şefimizin nutku üzerine

Iğfal edilen vatandaşlar Partimize dönüvorlar

Demokrat saflarında çöküntüler arttı

İzmit'te iğfal edilenler bir beyenname yayınlıyarak vatandaşları uyanık bulunmıya dâvet ettiler

C.H.P. Genel Sekreteri Nafi Atuf Kansu

Isparta'daki miting

Kemalpaşa'da istifalar

Dikkate değer bir beyanname

İsmet İNÖNÜ : CUMHURBAŞKANI

Yukarıda resmini gördüğünüz aday listelerini sandık başlarında arayınız

Kendilerini düşüren oyunlar

Falih Rıfkı ATAY

Havza'daki hâdise

Bir propagandacı Adliye'ye verildi

Yozgat'ta da Demokrat partinin müfettişi suçüstü tevkif edildi

Vatandaş!

Oyunu Atatürk'ün kurduğu, İnönü'nün başında bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisinin adaylarına ver!

*

Cumhuriyet Halk Partisinin listesi İnönü'nün kendi listesidir. Liste üzerinde değişiklik yapmak kimseyi kazandırmaz, partiyi kaybettirir

*

Cumhuriyet Halk Partisine güveniyorsan İnönü'nün ilân ettiği listenin tamamına oy ver.

Gerçekten de öyle (!)

İstanbul'da

Seçim günü içki yasağı konuldu

Millî Şefimizin kabulleri

Ankara'da inşası tamamlanan memur evleri

On sene içinde köylerde ilk öğretim davasını halletmek imkân yoluna girmiştir. Bu yolda yürürken, köylümüzün karşılaşmıyacağı zorluklarda ona yardım etmek, onun yükünü hafifletip kolaylaştırmak vazifemizdir. Her halde, zorluk çekilen yerlerde köylü vatandaşlarımızın okul yapılarını temin edecek çareleri, yerine ve güçlüğünün ölçüsüne göre, devamlı olarak göz önünde bulunduracağız.

İSMET İNÖNÜ

Halkı aldatmak için

Uydurma listeler ortaya çıkarılıyor

Bayındır'daki dayak hâdisesinin basit bir zabıta vakası olduğu anlaşıldı

MAREŞALİN ADAYLIKLARI

PAZAR
21
TEMMUZ
1946
5 kuruş

C. H. P. ULUS MÜESSESESİ
Umumî Neşriyat Müdürü
Yazı İşleri Müdürü
Ulus İşleri Müdürlüğü
Matbaa Müdürlüğü
Matbaada İşletme Müdürü
İdare ve Umum İşleri

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

"..... Halk Fırkası halkımıza siyasi terbiye vermek için bir mektep olacaktır.."
Gazi M. Kemal

SEÇİM GÜNÜNDEYİZ

Ankara büyük, tarihî kararlarından birini daha bugün verecektir

Ankaralılar bugün oylarını kullanacaklar

Falih Rıfkı ATAY

Ankara yalnız bir şehrin ve bir ilin adı değildir. Ankara, Türkiye tarihinde bir vatanı ve bir milleti kurtaran asrın ve insanlığın yeniliğini olmuştur. Harpten iş düşman ülkeye hemen benzer kalbi gölgesinden, dış düşman bir iki günde ülkenin geri dönüş. Büyük Meclisi o bağrına bastı. Kısa fakat temiz, bol hürler görünen iritica ve anarşi karanlığına kaçtı, ölüm ve kaos çemberi o tuttu. Cumhuriyet, Halk Partisinin kurucusu Atatürk onun soyunda yaşıyor. İnönü, onun bir tapşırığı, hâlâ dehası eden milli kurtuluş ve kalkınma davasının çekilmez sancılı ve bir fikirli, bir vicdanlı vatandaş bir kılıcının durul ve kararındadır.

Ankara, İsmet İnönü'nün seçim çevresidir. Türkiye'de demokrasi partilerini oluşturduğumuz ve tamamlamak için çıkardığımız kanunları ve esasını saptadığı, bugünkü düzen ve hakimiyeti kurmak ve memleketi sonu sonuna bir karşılıklı düşünce sürdürmek istiyor, yeni muhalefetin işlemesi için gazeteli, gizlileri kurtuluş, haftalarından, halkın oyunu ve bu görevin sonuna yürüyecek. Çoktan sonra gördüğü gerçeğini sağlığımız ilkinden ortaklarından, bu kanuni kurallara adeta hasrın ortadan. Bakanlık vaizi içinden sürmüştü. Hiçbir zaman gafletle gebelerin, Ankara, bugün, o ana kadar başında, kendi iradesine yalnız kendi sağlığının sağlığını tapat edecektir.

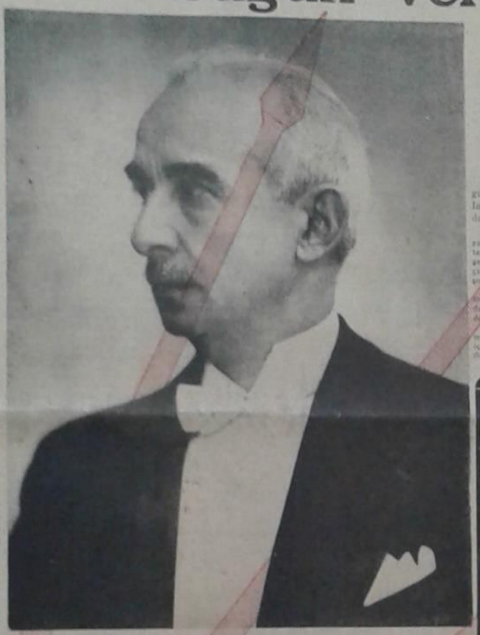
Lâtife komşerlerini ve vatandaşlarına her türlü aldanışları sağlamak için, şahsi durumu ne olduğunu açığa vurdu: Partisi iki şeyler düşmektir veya partisi ile beraber ilişkilerin kalmasını, bu partinin düşürüp düşürmemesi istediğini Ankara bu seçimler bütün memleket, onun kendisini düşürüp düşürmesi istediğini ise Ankara bugün oy sandıkları başında sürüyecektir. Türkiye ve bütün dünya, yarın Ankara seçim makamlarının verdiği neticeleri bekleyecektir.

İş ve'de politika hakkında açık ve şimdiye gelinceye bir program, bildiğiniz gibiği vakit içeride ve dışarıda ne yapacağını bir kere söylemiştir, sadece hoşgörüşmeleri ve bugünkü rejim hakkında, bir türlü tepkileri sonuçsuz bir büyük **meclis** çalışmaları Ankara, iki yıldızları, yalnız aydınlık yolu tutmuş demiştir, sabah yollarını da aydın bulmuştur. Ankara'nın bütün bu Partisinin yanında kalıp kalmamasının, yeni Türkiye tarihi için bir önemi vardır.

İlk defa bir dereceli seçim yapıyoruz. Ankara'nın kadın ve erkek bütün seçmenleri, ilk defa, vazifeyi hükümdarlarından, bu bütünün, asâlarından daha büyük, bir değeri vardır.

Ankara, yalnız kendi seçimini yapmak için değil, memleketin bütün üzerinde tasarısını gösterecek bir karar vermek için sandık başına gidiyor.

Ankara, bugün, tarihin büyük diyeceği bir karar verecektir.

Cumhurbaşkanımız ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Millî Şef İsmet İnönü

İlk defa tek dereceli seçim yapıyoruz

Bugün bir güneşten bir gece sonra doğan güneş sanki aynı güneşin Atatürk'ün sonra millet ve Parti bayrağını elinde alan İnönü ile aynı ufuktadır. Onun şerefli Partisinin bayrağı üzerinde parıldıyor olduğu, gideceğimizin başarılı yollarına ışık saçıyor.

Bugün Türk tarihinde ilk defa olarak tek dereceli seçim yapıyoruz. Vatandaşlara bu hakkı tanıyan, onun bütün başlangıcı da genç yeni hürriyetin sahibi olmuş çıkmalarıdır. Seçim sandığının fonksiyonu bunu bulmalıyız.

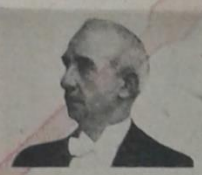
Seçim sandığı başına koşmak bu fonksiyonu sahip olmak, görevini derslerinin başta gelen sorumlarıdır sayılmalıdır.

Önümüzdeki tarihin ilkin gelen milletçe, siyasiyle ile yaşayabilmek için ilk yeraltı bulunuyor, bugün sandıklara atacağımız bir pusuladır.

★ Sonu 3 üncü sayfada

İsmet İnönü ile M. Bidault arasında

Fransa'nın millî bayramı münasebetiyle Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile Fransa Cumhuriyet Meclisi Reisi Bidault arasında bir telgraf mübadelesi olmuştur (s.2.)

İsmet İNÖNÜ : CUMHURBAŞKANI
Mehmet AKSOLEY : Ankara Eski Milletvekili
Falih Rıfkı ATAY : Ankara Eski Milletvekili
Hıfzı Oğuz BEKATA : Ankara Eski Milletvekili
Ragıp BÜREKCİ : Ankara Eski Milletvekili
Asıf ÇUBUKÇU : Ankara Eski Milletvekili
Nusuncer Eruş : Ankara Eski Milletvekili
Münüer ÖKMEN : Ankara Eski Milletvekili
Naki Orsal AKERMAN : Eski Veteriner Genel Müdürü
Hilmi AYEKOĞLU : Ankara Emniyet Umum Müdürü
İbrahim Rauf AYAŞLI : C. H. P. İl Idare Kurulu Başkanı
Prof. Avni Refik KERKMAN : Ankara Tıp Fakültesi Dekanı
Emin Halim ERGUN : Ankara Barosu Başkanı
İhsan EZGÜ : Emniyet Umum Müdürü
Cevdet GÖLET : Ziraat Bankası Genel Müdürü
Fahrettin GYMEN : Türk Ticaret Odaları Birliği Umumî Katibi
Dr. Nazım TINAR : Eski Millî Savunma Bakanı

DİKKAT!

Bugün seçim günüdür.

Ankara'nın belirli yerlerine konulmuş olan seçim sandıkları, sabahın erken saatlerinden geç vakte kadar seçmiş vatandaşlarına emrindedir.

Yirmi üç yıllık hayatı içinde bu memleketi başarıdan başarıya koşturan Cumhuriyet Halk Partisinin Ankara milletvekili adaylarını bir anda gösteren iyi pusulanın bir resmini basıyoruz.

Vatanın ve milletin dün olduğu gibi yarın da sarsılmaz gönlere kavuşmasını istiyen vatandaşlar, İnönü'nün bir fotografı ile, bir de millî ahde bu pusulayı sarfa koyup seçim sandıklarına atmakla tarihî bir ödevi yerine getireceklerdir.

Resmini gördüğünüz C. H. P. aday listelerini sandık başlarında isteyiniz

Ankara dünden donandı

Seçim büroları sabah saat sekizde açılıyor

Yurdun bir çok bölgelerinde İnönü'ye ve Partimize karşı heyecanlı bağlılık tezahürleri devam ediyor

Bugün, ilk defa tek dereceli seçim yapıyoruz. Ankara, bu münasebetle dünkünden Bayrak ve süslenmiş ve geceyi toparlamıştır. Seçim büroları bu sabah saat sekizde [illegible] vatandaşlara açık bulundurulacaklar. Her seçmen, kendi seçim bürosuna kavuşmuş olacaktır. Seçim kanununun emrini kullanmak üzere gelecek seçmenler [illegible] ve umum ihtiyaçlarını sağlamak üzere, her vatandaş, kendisini [illegible]

★ Sonu 4 üncü sayfada

Aydın hadisesi

İç Bakanlığı bir tebliğ çıkardı

Cinayete siyasi bir mahiyet veren yayınlar esassızdır

★ Sonu 4 üncü sayfada

Times'in yazısı

Boğazlar meselesi ortadadır

Sovyet Rusya tadil hakkında görüşünü henüz bildirmedi

★ Sonu 2 nci sayfada

Valiliğin tebliği

Vatandaşların emniyet, sükûnet ve vicdanî kanaatlerine karşı girişilecek her türlü hareketler başlangıçta önlenecektir

1946 Genel Seçimleri Vatan Gazetesi 08-21 Temmuz 1946

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATAN EVİ
Cağaloğlu Matbu Fennet Bokağı 26 - 28
Telefon: 24126. Telg: VATAN İst.

Pazartesi
8
TEMMUZ
1946

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1837
«EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU»
Fiyatı 10 Kuruş

VATAN HESABINA:
BEÇME SAÇMALAR
Yazan: Bedrettin O. SAYCI
Acı fakirlerin olan bu kitapta çok başarılı güldürecek fıkralar, nükteler bulacaksınız.
Bütün kitapçılarda arayınız. Fiyatı: 150 kuruş

Yakın tarihten bir vesika

Atatürk; hükûmetin kanunî vazifesini nasıl anlıyordu, siyasetle ideali neydi?

Atatürk'ün matuk üzerine el yazısı ile yazdığı bir not

Bulgurca'da kanlı bir hâdise

İzmirden gönderilen sabıkalılar, bir müddet evvel Valiye kanun öğreten Demokrat Partili bir köylüyü ağır yaraladılar

Hâdiseyi öğrenen Celâl Bayar, demokrasi için hayatı tehlikeye giren bu vatandaşın Türk adliyesi önünde validen hesap sorabilmesini temin için memleketin tanınmış avukatları tarafından müdafaa edilmesini İzmir şubesine bildirdi

Bir Jandarma Onbaşısı, Tire köylerinde Demokrat Partilileri sıra dayağından geçiriyor

CELÂL BAYAR'IN YENİ BİR HİTABESİ

"Biz siyasî hayatımızda İkindi namazını kılan insanlar gibiyiz,,

«Daha nekadar yaşayabileceğimiz, bu yolda nekadar devam edebilme kudretini gösterebileceğimiz belli değildir. Çalışmalarımızı, teşkilâtımızı, gayelerimizi size emanet edeceğiz. Büyük Atatürk, Cumhuriyeti nasıl gençliğe emanet ettiyse, Cumhuriyetin ruhunun ifadesi olan Demokrasiyi de sizler elinize alacaksınız»

Aramızda hastalar var

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Memleket ciddî tehlike iktidarlarının elinde mahvolmaktadır. Bu tehlike haritadan gelmiyor. Kendi içimizdedir. Eğer maksadımız ve son dakikada alınacağımız tedbir kimsede çok korkunç hal ve şartların tehdidi altına düşerse. Böyle bir **Akibete sıfır ihtimallerden bizi** ancak iki haftalık zaman ayırıyor.

Vaziyet şudur: Aramızda hastalar var. Bunlar iktidar mevkiinin etrafına birikmişlerdir, zalem hastalıkları da iktidar düşkünlüğü hastalığıdır. Umumî surette memleketin belirsiz duygular karşısında iktidar hastaları başlamışlardır. İktidar mevkiinin hırsla gözleri dönmüştür, şiddetleri feîze uğrayarak hezeyan haline kadar varmışlardır. Karşılarındaki vaziyeti göremiyorlar, anlıyamıyorlar, anlamak istemiyorlar. Anlayamadıkları için de boyuna kendi aleyhlerine tahrikçiler ve halkı gazabu getiriyorlar. Ne kadar sevalli ve âciz bir hale düştüklerinin hâlâ farkında değildirler.

Dünyanın her tarafında siyasî iktidar hastalarına tesadüf edilir. Siyasî iktidar öyle bir sevî rakibdir ki şişede durduğu gibi usta durmaz. İdrâk ve inzar edenlerden başkasını her tarafı sarar ve en yüksek kıymetleri kısa bir zamanda yok eder. Bunları ancak kanun sedleri durdurabilir.

Bunun son bir misalini İngiltere'de gördük. Hitler tehlikesine karşı bir arada tek başına vücudile alınan, en mükemmel silâhlarla teçhiz edilen, en mükemmel disiplinli, kahhar nazi ordularının egzoz dumanlarını satın ve insanlı duvarlarını, bir yanar dağ kesilen, yalnız İngiltere'nin değil, bütün dünyanın kurtuluşunda başrolü oynayan o yaman Çörçil bile boğurmasının, ve temsilcisinin, yaşıtlığı büyüklük karşısında münasebetsizliğini, muhabbet, iktidar seçimlerde siyasî rakiplerine karşı en zalim hilelerden geçti. Kurtardığı memlekette tasarruf iddiasında değil memleketin inhisar şeklinde bir kontrol altına alınmasını, inhisar şeklinde bir keyfî iktidar sezdiğini ve kendini memleketinden biraz fazla sevdiği

(Devamı Sa: 5 Sü: 8 de)

Başbakan bu akşam radyoda konuşacak

Ankara, 7 (Telefonla) — 9 temmuz 946 pazartesi akşamı saat 21 de C.H.P. Genel Başkan vekili Başbakan Şükrü Saraçoğlu radyoda seçim için bir konuşma yapacaktır.

Kemal Delegeç istifa mı etti?

Şehrimizde çıkan fransızca İstanbul gazetesinin evvelki günkü nüshasında Cemiyet Reisliğinden ihraç edilen Kâzım Karabekir Paşa'nın Kemal Gedeleç'in istifasına dair bir haber vardı. Anlaşıldığına göre Kemal Gedeleç'in istifa ettiğini Kemal Gedeleç'in kendisi duyurmuş Kemal Gedeleç, Dün sabah Başkanı İsmail Hakkı Gürsel, Erkânı Umum Müdürü Fahri Kişper, temsilcisini de öğleden sonra Gedeleç'e göndererek kendisine bir görüşme saati tayin etmesini bildirmiştir. Gedeleç'in istifa ettiğine dair haber henüz resmen teyid edilmemiştir.

Hamdullah Suphi Tanrıöver

Bir müddet önce Ankara'ya gelmiş olduğunu yazdığımız Hamdullah Suphi Tanrıöver şehrimize dönmüştür. Kendisinin Bursa Büyük Kağıt Fabrikasına ait bir işle alâkadar olmak üzere Ankara'ya gittiği haber verilmişti.

Nasıl istifa ettiriyorlar?

Ankara, 7 (Telefonla) — Ulus gazetesinde Demokrat Partiden istifa edenler meyanında beni gösterdiğini bir zatın varakasını gördüğünü, Mehmet Hark Demokrat Partiye girdiğini bir zatın varakasını gördüğünü, Zahit varakasına gelen Muharrem kendisini evinden alıraz, Muhtar Muhittin Akkorun evine götürmüş, burada muhtar sen Demokrat Partiye girmişsin, Halk C.H.P. den istifa etmişmiş. Evvelâ şu istifayı imzala, sonra orada da görecek, diyerek bir boş kâğıdı imzalattığı ve sonradan bunun istifaları şeklinde doldurduğu anlaşılmıştır.

İşte iddiaların hemen hepsi bu sevindirdi. Mehmet Hark, Demokrat Partiden istifa etmediğini bildirmiştir.

Ulus Bursada bedava dağıtılıyor

Bursa, 7 (Husûsî muhabirimiz telefonla bildiriyor) — Bugün tayyare postasile gelen Ulus gazetesi Belediye odaları tarafından şehrin büyük kahvelerine parasız olarak dağıtılmış, bu arada Dağcılar Kulübünün masalarına da konulmuştur.

Ispartada Demokrat Parti adayı

Isparta, 7 (VATAN) — Demokrat Parti adaylarından Hakkı Esenlioğlu Isparta'ya gelmiş, binlerinde geçirdiği coşkun tezahüratla karşılanmıştır.

Milli Kalkınma İzmir İl merkezi açıldı

İzmirden verilen haberlere göre Milli Kalkınma Partisinin İzmir İl vilâyet merkezi açılmıştır.

Ortaköyde yangın

On ev yandı; bu arada Yıldız Sarayı da yanma tehlikesi geçirdi

İtfaiye yangını bastırmaya çalışıyor

Dün saat 16 ya doğru Ortaköyde çıkan bir yangın bütün semte ve Yıldız parkına tehlikeli anetler yapmış ve Yıldız sarayı yanma tehlikesi geçirmiştir.

Yangın Teşvikiye mahallesi Palaska sokağındaki Mayık oğlu Yenişehirlik mahallesinde oturan Mehmet Hark Demokrat Partiye girdiğini bir zatın varakasını gördüğünü, Zahit varakasına gelen Muharrem kendisini evinden alıraz, Muhtar Muhittin Akkorun evine götürmüş, burada muhtar sen Demokrat Partiye girmişsin, Halk C.H.P. den istifa etmişmiş. Evvelâ şu istifayı imzala, sonra orada da görecek, diyerek bir boş kâğıdı imzalattığı ve sonradan bunun istifaları şeklinde doldurduğu anlaşılmıştır.

İşte iddiaların hemen hepsi bu sevindirdi. Mehmet Hark, Demokrat Partiden istifa etmediğini bildirmiştir.

Maraşta seçim faaliyeti

Maraş, 7 (Husûsî muhabirimiz telefonla bildiriyor) — Maraşta seçim faaliyeti son haddini bulmuştur. Muhalefet cenahı tezahüratla karşılanmıştır. Cumhuriyet Halk Partisine mensup Belediye reisi, başvekilin Paris gidişine ait beyanatı ve Cumhuriyet Halk Partisine karşı yapılacak propaganda gibi iddia ve ithamlarla Demokrat Parti aleyhine propaganda yapmışlardır. Cumhuriyet Halk Partisine mensup Belediye reisi, başvekilin Paris gidişine ait beyanatı ve Cumhuriyet Halk Partisine karşı yapılacak propaganda gibi iddia ve ithamlarla Demokrat Parti aleyhine propaganda yapmışlardır. Fakat halk «Bundan fenası olamaz» diyerek Demokrat Parti mütekabiliyle heyecanla bugün ku-

(Devamı Sa: 5 Sü: 2 de)

Beşiktaş, Fransızları 4 - 3 yendi

Dünkü Beşiktaş - Fransızlar maçından iki görüntü (Yazısı Spor sütunlarımızdadır)

Halıçte dolaşan korsanlar

GECE YARISI «TEZOLUN» MOTORUNU BASAN MEÇHUL ŞAHISLAR, MOTOR SAHİBİNİ BIÇAKLAYIP DENİZE ATTILAR

Evvelki gece Halıçte «Tezolun» motörünün sahibi Mehmet, motöründe uyurken saat 12 den sonra, birdenbire motörde yabancı bir sesle uyanır. Dışarıda, Daha önce dam payda olmuştur. Daha önce kim olduğunu anlamadan bu mavi kot şahıs üzerine atılarak Mehmedi bıçkaç yerinden bıçaklamıştır.

Bu sâlî sağlığına gör motöre ya başının kafasını bir boşluğa düşmüş dört kişi de içeri atlamış, Mehmedi birkaç kişek darbesile öldüre bıçkaç da denize fırlatıp ölüm kalmışlardır. Fakat Mehmet, suların tesirile kendine gelip başlamaya başlamış kendi tayfaları tarafından kurtarılmıştır.

Yaşlan zorbalarımızda üç dört gündür bir motör kiralayarak kaçmışlar, ölüme ilk bilgisini yapmışlardır. Bu polisiye zabıtalarla anlaşılmıştır.

Haseki hastanesi çocuk pavyonu

Pavyonun temel atma törenine Vali vekili Ünd eliyor (Yazısı ikinci sayfamızdadır).

SEÇİM KÖŞESİ

Reyler nerelerde verilecek?

Vatandaşların rey hakkının kullanılabilmesi için, kanun bir takım kolaylıkları tayin etmiştir. Seçim kurullarının, kaç adet olacağı, bütün bu tedbirleri almaları da lâzımdır. Nitekim, bu maksatladır ki seçim yeri, günü yapılacaktır. İşlerin görülmesi engel olmaları o gibi bağlı oldukları sandığa giderek reylerini verebilirsiniz.

İstanbul: Bayan bir nüfusu gösterecek, üzere «seçim bürosu» adı verilen seçim sahaları tespit etmemiştir. Büyükada sınırlarda kimin hangi kâr, hangi köy, mahalle ve sokakları kimlere veya hangi sandığa dâhil olduğu bildirilmiştir. Ayrıca seçim günü yaklaşırken evlere bunun adresleri bildirilmiştir. Kamuya güre, seçim, yukarıda işaret edildiği gibi her ilçede ayrı ayrı yapılacaktır. Bir seçim bürosu durmaksızın her bölgede rey verecektir. Bazı okuyucularımız, seçimden önce ölçüp bir bölgede rey vereceği, bazı okuyucularımız, seçim günü başka yerde olacakları rey haklarını kullanamayacaklarını sormuşlardır. Bütün kanunumuz, bu sitemi kabul etmiştir. Bu tarihte kanunlarımızın sırasında bulunduğu yerde seçmen vakkıl olarak başka yerde bulunacaklarsa, bulundukları yerdeki seçim dâhilinde rey kullanabilmeleri için, kanun bu imkânlarını göstermiştir. Yani bu hükümden bu gibi kimselerin, seçim günü rey kullanamıyacakları için mağdur olmamaları esas itibarile sağlanmıştır.

Yalnız bir istisna vardır. Seçim bürosu dahilinde bulunmakla beraber, bürolarda bulunmak hakkını kullanmak istemeyen veya vazife dolayısile bulunamıyacak olanlar, bu hakkı, reylerini, verilmek bürosunda değil, başka bir yerde, başka bir sandığa giderek kullanabilirler.

*

Milletvekillerinin nasıl seçileceğini dün yazmıştık. Okuyucularımızın bu hususu tekrar etmelerini istiyoruz. Seçimden bu hususu bilmeden önce bir seçimden bahsetmek doğru olmaz.

Seçmenler, herhangi bir partinin veya sitemin değil, memleket hâkimine olduğu gibi rey vermek mecburiyetinde olduklarını bilmelidirler. Bu mecburiyetin vatandaşlarımızca, gösterilmesi için bu esas tarz değildir. Bununla beraber, bazı seçmenler tereyyu mümkün olduğu kadar, bu mecburiyetin sonuçlarını, bu sonuçlar arasındaki farkları nazarı dikkate alarak rey vermeye yanlışlıkla.

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
YAYANEVİ
Cağaloğlu Matbu Pasaj
Bokalı 10 - 12
Telefon: 22156. Telg: VATAN İst.

SALI
8
TEMMUZ
1946

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1838 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

Türkiye - Finlândiya ve Türkiye - Çekoslovakya

Ticaret, iktisat ve hukuk münasebetlerinin tam tesbiti, tarifelerin ve mukayeseli gümrük rejimlerinin tesbiti için gelecek Salı günü Yeşilyurt'a hareket edecek olan Türkiye - Finlândiya ve Türkiye - Çekoslovakya ticaret heyetlerinin bu memleketlerle ticaret münasebetlerimizi esaslı surette inkişaf ettirecek olan çalışmalarına muvaffakiyet temenni ederiz.

Vatan gazetesi, Türkiye - Finlândiya ve Türkiye - Çekoslovakya ticaret heyetlerinin bu memleketlerle ticaret münasebetlerimizi esaslı surette inkişaf ettirecek olan çalışmalarına muvaffakiyet temenni ederiz.

Başbakanın radyodaki seçim nutku

Saracoğlu, Türk topraklarının şu veya bu devlete mal etmek kararı verildiği karanlık günlerde Anadolu yaylasından yükselen Mustafa Kemalin biz varız sesiyle başlayan kurtuluş hareketinden bugüne kadar yapılan işleri izah ettikten sonra "Kazanılan muharebeler, yapılan inkılâplar, vücude getirilen eserler tamamen Türk milletinin malıdır„ dedi

Nutuktan parçalar

"Yalnız vicdanlardan gelen oyları istiyoruz„

"Cumhuriyet Türkiyesinde, yalnız kanunun hâkim olduğunu ve olacağını seçimler dolayısiyle hatırlatmağı faideli görürüm„

"Benim yerleştiğim bir yer vardır ki beni oradan yalnız ölüm ayırabilir. O da Cumhuriyet Halk Partisi neferliğidir„

Başbakan Dr. Recep Saraçoğlu radyoda bir konuşmada

Izmirde hâdiseler devam ediyor

Karşıyakada bir vatandaş daha bıçaklandı — Vali Halk Partisinden başka Partilerin propaganda yapmalarına mâni oluyor

İzmir Halk Partisi namzetleri tesbit edildi, Saraçoğlu, Hasan Âli, Sırrı Day İzmir namzedi, fakat Hasan Âli'nin kazanması ihtimali zayıf

Ege en korkulu günlerini yaşıyor

Bir seçim mücadelesi değil bir ölüm dirim mücadelesi başladı

Şehir gazinosunda Hasan Âli Yücel'in bulunduğu sırada birden bire başlayan "Kır belini Ali dayı„ şarkısı

Memur vatandaş

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Ankaradan intibalar

Cumhurreisliğine ait tahmin Demokrat Parti mehafilinde iyi karşılanmadı

Sovyet siyase

NEVYORK TAYMİS «RUSYA DÜŞMAN OLMAMAMIZA MEN DOST DA DEĞİLİZ» DİYOR

Ankara cinayeti

Ankara valisi Nevzat Tandoğan dün şahit olarak dinlendi

Hâmit Şevket İnce, katilin Haşmet olduğunu bunu müdafaasını yaparken delillerle ispat edeceğini söyled

Vali ve Belediye Reisi Doktor Lütfi Kırdar, dün Yüksek Çankaya

Kemal Gedel

TEKAÜTLİĞE SEVKİ E SENE GERİ BIRAKILDI

Mihailoviç ve arkadaşları

KANLI HİÇKIRIŞLARI DİNLİYOR

SEÇİM KÖŞES

Rey puslalarına kims müdahale edemez

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ

Çarşamba
10
TEMMUZ
1946

VATAN

Yılı 6 - Sayı 1839 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

VATAN NEŞRİYATI
SEÇME SAÇMALAR
Yazan: Bedii G. SAVCI

Ankara Valisi Tandoğan'ın intiharı

Tandoğan, dün sabah eşi ve kardeşiyle bir müddet konuştuktan sonra yatak odasına geçerek saat dokuza altı kala tabanca ile intihar etti ve onbiri çeyrek geçe hayata gözlerini kapadı

Ankara Savcılığının raporu

Raporda, Valinin tabancayı sağ eliyle kullandığı ve kurşunun sağ kulağı üzerinden girip kafaya saplandığı tasrih edildi

Cümhurbaşkanı İnönü, Tandoğan'ın evine giderek eşine taziyede bulundu - Cenaze, bugün büyük merasimle kaldırılacak

Merhum Nevzat Tandoğan'ın Vali Gün kolleksiyonundan aldığımız vazife başında çekilmiş bir resmi

Intiharın saikı nedir?

Hak yoluna doğru

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Seçimlerde "Vatan"

Demokrat Parti Başkanı Celâl Bayar, Ankarada Cebeci ocağının açılış töreninde

Ege, baştan başa bir tedhiş bölgesi

Hasan Âli Yücel, Bergama'da hayretler uyandıran konuşmasını yaparken kendisine cevap veren bir vatandaş polis tarafından alınarak karakola götürüldü

Demokrat Parti kurucuları Rus taraftarı oldukları için C. H. P. den kovulmuşlar, onların kafalarını ezeceklermiş

Demokrat Parti bugün bir beyanname neşredecek

Ankara cinayeti

Dün Ankarada istinabe suretiyle iki şahit daha dinlendi

Barış konferansı

29 temmuzda açılacak konferansa 21 devlet dâvet edilecek

SEÇİM KÖŞESİ

Seçim yolsuzlukları

BAŞMUHARRİRİ Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ
Cağaloğlu Molla Fenari Sokağı 90 - 92
Telefon: 24136. Telg. VATAN İst.

Perşembe 11 TEMMUZ 1946

VATAN

Yılı: 6 - Sayı: 1840 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

VATAN NEŞRİYATI:
SEÇME SAÇMALAR
Yazan: Sadun G. SAVCI
Adı üstünde olan bu kitapta çok hoşunuza gidecek fikirler, nükteler bulacaksınız. Bütün kitapçılarda arayınız. Fiyatı: 150 kuruş

Demokrat Partinin beyannamesi

İçişleri Bakanlığı, Anayasaya aykırı emir vermiştir

«Bir çok idare âmirleri ve zabıta kuvvetleri, çok defa birlikte hareket ederek Partimiz mensuplarını istifaya ve C. H. P. ye rey vermiye mecbur etmek için her türlü tehditlere, tazyiklere, hattâ dayak atmalara kadar gitmekte, sebepsiz tevkifler yapılmaktadır»

Atatürk ve Celâl Bayar bir hatıra gezisi sırasında

«Bütün bu kanun dışı hareketlerin meydana getirdiği ciddî durum karşısında tazyiklerden ve bunların doğuracağı neticelerden korunmak maksadiyle seçimlerden çekilmek hatıra gelebilirse de memlekette demokrasinin mütevazi ölçüde dahi tatbikine imkân olmadığı kanaatine yer vermemek suretiyle durumu daha ağırlaştıracak olan böyle bir karardan içtinabı millî menfaate daha uygun buluyoruz.»

Ankara, 10 (Telefonla) — Demokrat Partinin seçimler münasebetile neşrettiği beyannamedir:

«Ulus gazetesinin 6-7-946 tarihli sayısında İçişleri Bakanlığının illere bir tâmim gönderdiği bildirilmektedir. Bu tâmime göre: İçişleri Bakanlığı köylerde yapılmakta olan şahsileyici propagandaları önlemek üzere ...

... (Devamı Sa: 3 Sü: 3 de)

Nevzat Tandoğan'ın cenazesi

Dün askerî büyük bir törenle ve umumî teessür içinde kaldırıldı

Ankara, 10 (Telefonla) — ...

Merhum Nevzat Tandoğan

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

Mareşal Fevzi Çakmak

Mareşal Çakmak

Cumartesi günü şehrimize gelecek

Demokrat Parti namzet listesinde ...

Hikmet Bayur, Alaşehirde

Manisa Milletvekilini susturmak için bando muzıkayı ve belediye otobüslerinin klaksonlarını faaliyete geçirdiler

İzmir, 10 (Arkadaşımız Faruk Fenik telgrafla) — ...

(Devamı Sa: 3 Sü: 2 de)

Rauf Orbayın namzetliği için müracaat edildi

...

Çatalağzı Elektrik santralının temel atma töreni

Çatalağzı, 10 (Hususî) — ...

Mihailoviç, müdafaasına başlıyor

Belgrad, 10 (A.A.) — ...

Milleti anlamıyorlar

Yazan: Ahmet Emin Yalman

Harp sonu dünyasında Türkiyeye müntaz bir mevki temin etmek, ...

Partiler âleminde

...

(Devamı Sa: 3 Sü: 6 da)

Rusyanın altıncı vetosu

Güvenlik Konseyi Başkanı, vetoyu usulsüz bularak reddetti

Nevyork, 10 (AP) — ...

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

SEÇİM KÖŞESİ

Yanlışlıkla veya sahte olarak rey verenler

Seçimlerin tam bir emniyet ve dürüstlük içinde yapılmasını temin etmek maksadile, seçim kanununda ...

Yurdun değişik yerlerinde seçim etrafında faaliyet

Ankara, 10 (Telefonla) — ...

Ankara Vali vekili başkanlığında bir toplantı

Ankara, 10 (Telefonla) — ...

İbrahim Baybora

...

Yakup Hamdi Bozdağ

...

Muhittin Pars'ın Mareşal aleyhindeki sözleri

Ankara, 10 (Telefonla) — ...

(Devamı Sa: 3 Sü: 1 de)

Depozu: Galata Yüksek Kaldırım No. 37 Tel. 42023

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1841 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

BAŞMUHARRİRİ: Ahmet Emin YALMAN

Cuma — 12 Temmuz 1946

Cağaloğlu Molla Fenari sokak 20-22. Telefon 24138. Telgraf: VATAN İst.

SİROP HEMOGLOBİN TEGE
KANSIZLIKLARDA, GENEL ZAFİYETTE, HALSİZLİK, TAKATSİZLİKTE KULLANILIR

Ankara köylerinde kanlı vak'alar

Çubuk Kaymakamı, köyleri dolaşarak halkı dövüp ölümle tehdit ediyor

Yüzü gözü kan içinde kalan köylüler, "Yetişir çektiklerimiz" diye feryat ediyorlar

Ankara Demokrat Parti merkezi binasının hariçten görünüşü

Ankara, 11 (Telefonla) — ...

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

Izmirde hâdiseler devam ediyor

Elleri zincirlenüp, gözleri bağlanıp sabaha kadar dövülen vatandaş

Izmir Valisi, Demokrat Parti Başkanına hareketlerin önüne geçileceği vâdinde bulundu - Sabıkalılar yakalanarak silâhları alındı - Bulgurcalı Ismaili vuran sabıkalı Izmirden kaçtı

Izmir Valisi Şefik Soyer

...

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

Seçim propagandası ve seyahat serbestisi

Içişleri Bakanlığı, yurtta seyahat serbestisinin hiçbir suretle kayda tâbi olmadığını bildiriyor

Ankara, 11 (A.A.) — Içişleri Bakanlığından bildirilmiştir: ...

(Devamı Sa: 3 Sü: 7 de)

Parti hesabına istibdat

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Hükûmet, belki şehirleri propagandalar yapılır bahanesile ...

(Devamı Sa: 3 Sü: 5 de)

BURSA BÖLGESİ

Bildiren: *Alişan Dobra*

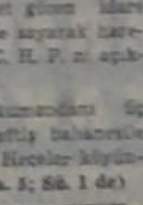
Bursada tazyik ve tehdit artıyor

Demokrat Parti mensupları tevkif edilip döğülüyor - Parti levhaları jandarma tarafından indiriliyor

Bursa, 11 (Hususî surette gönderdiğimiz Alişan Dobra telefonla bildiriyor) — ...

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

TRAKYA BÖLGESİ

Bildiren: *Muvaffak Garan*

Çatalca ve Silivride parti mücadelesi

Halk arasında yapılan bir ankette, Demokrat Parti ağır basıyor

Çorlu, 11 (Hususî surette gönderdiğimiz arkadaşımız Muvaffak İlhan Garandan telefonla) — ...

(Devamı Sa: 5 Sü: 6 da)

Ankara Valiliği

Şefik Soyerin tayininden bahsediliyor

Izmir, 11 (Telefonla) — ...

Afyonda

Demokrat Parti çok kuvvetli

Demokrat Parti ve Halk Partisinde yer alacak namzetler

Afyon, 11 (Arkadaşımız Recep ... telefonla bildiriyor) — ...

(Devamı Sa: 5 Sü: 7 de)

Nevzat Tandoğan

Bir cinayete mi kurban gitti?

Yeni Türkiye gazetesi, Ankara ...

(Devamı Sa. 3; Sü. 1 de)

Cumhurbaşkanı Halk Partisinde

Bir buçuk saat kalan İnönü, Parti işleri hakkında geniş bir konuşma yaptı

Ankara, 11 (Telefonla) — Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bugün saat 17.15 de C.H.P. genel sekreterliğine gelmişler ve bir buçuk saat kaldıktan sonra ayrılmışlardır. Bu ziyarete ehemmiyet verilmektedir. Cumhurbaşkanımızın bu münasebetle genel sekreter Nâfi Atıf Kansu ve C.H.P. nin ileri gelenlerile parti işleri hakkında geniş bir konuşma yaptığı anlaşılmaktadır.

Son günlerde C.H.P. nin propagandası memleketin hemen her tarafında çok genişlemiştir.

Dünkü celsede dinlenen Neşet Nacinin babası İsmail ile Firuzan

Ankara cinayeti

Dün, İstanbulda Doktorun babası ile Reşidin arkadaşı Firuzan dinlendi

Ankara cinayeti dâvasına ...

Devamı Sa. 4 Sü. 3 de

Paris konferansı

Bugün son toplantısını yaparak dağılıyor

Londra, 11 (R) — Dört Dışişleri Bakanı bugün yeniden toplanarak Almanya meselesinin müzakeresine devam etmiş, fakat yine bir anlaşmaya varamamıştır. Mezkûr meselenin bakan muavinlerine havalesine dair Byrnes'in teklifini Molotof, hayin bir lisanla reddetmiştir.

Dörtler yarın sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki toplantı yapacak ve öğleden sonraki toplantıyı müteakip dağılacaklardır.

Seçim faaliyeti

Esnaf cemiyetleri mümessillerine direktifler verildi

Seçim gününün yaklaşması partileri sıkı bir faaliyet devresine sokmuştur. ...

(Devamı Sa: 5 Sü: 2 de)

SEÇİM KÖŞESİ

Yanlış isim yazanlar cezalandırılır

Seçim günü vereceğiniz rey pusulalarına yazılacak isimlere çok dikkat etmeniz lâzımdır. Seçim kanunu rey pusulalarının mutlak surette beyaz renkte olmasını emretmektedir. Renkli kâğıtlara yazılıp atılan reyler muteber değildir. Rey pusulalarını seçmenler kendileri de ...

(Devamı Sa: 3 Sü: 1 de)

BAŞMUHARRİRİ Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ
Cağaloğlu Matbaa Yurdu Sokağı 45 - 55
Telefon: 24100, Telg. VATAN İst.

Cumartesi 13 TEMMUZ 1946

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1842 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

EV - OTEL
ÇİÇEK - HAŞARAT
EFE

Mareşal Fevzi Çakmak, bugün İstanbulda

Ankara garında Mareşala yapılan büyük tezahürat

Vagonun etrafını saran halkın "Yaşa Mareşal, Türk milletinin kalbinde yaşıyorsun" seslerini İstiklâl marşı takip etmiş ve Mareşal, içten gelen bu tezahürata: "Kanımı Türk milleti için son damlasına kadar akıtacağım" sözleriyle mukabele etmiştir

Bugün şehrimize gelecek olan Mareşal Fevzi Çakmak

Mareşalin heyecanı

Halka hitap eden Mareşal "Ey sevgili milletim kalbim sizinle beraberdir. Hiç bir düşman bu topraklara ayak basamıyacaktır" dedi

Ankara, 12 (Telefonla) — [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 6 da)

Aday listeleri

Halk Partisi, mağlûbiyet pahasına da olsa Bakanları yerlerinden namzet gösterecek

Halk Partisi listesinde, yeni isimlerin iki yüzü aşacağı tahmin ediliyor — Bu defa mütekait memurlar listede yer alamıyacak

Ankara, 12 (Telefonla) — [illegible]

Demokrat Parti

Ankara Çubuk ocağı büyük törenle açıldı

[illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 4 de)

Akşam'ın zeytin dalı

Yazanı Ahmet Emin Yalman

Son günlerde (Akşam) sütunlarında [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 5 de)

BURSA BÖLGESİ

Bildiren: Alisan Dobra

Bursa köylüsü neler çekiyor?

Nahiye Müdürü, ne kanun ne emir dinliyor — Arkadaşımızın başından geçen hâdise

Mudanya, 12 (Hususi surette gönderilmiştir) — [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 4 de)

TRAKYA BÖLGESİ

Bildiren: Muvaffak Gören

Tekirdağ valisi neler yapacak?

Seçimden birkaç gün evvel Demokrat Parti mensuplarını nezaret altına alacakmış

Doktor Zeki'nin beyanatı — Tekirdağ Halk Partisi ve Demokrat Parti adayları

Çorlu, 12 (Hususi surette gönderilmiştir) — [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 5 de)

Adanada

KÖYLÜ İLE JANDARMA ARASINDA BOĞUŞMA

Adana, 12 (Arkadaşımız Remzi Gürsesten telefonla) — [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 4 de)

İZMİR BÖLGESİ

Bildiren: Faruk Fenik

İzmir Valisinin beyanatı

Baştanbaşa tehdit mahiyetinde olan bu beyanat hayretler uyandırdı

İzmir, 12 (Arkadaşımız Faruk Fenik telefonla) — [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 4 de)

Kütahyada

PROPAGANDA YAPAN ÜNİVERSİTELİ DEMOKRAT PARTİNİN ÖMRÜ 21 TEMMUZA KADARDIR

Kütahya, 12 (Hususi) — [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 5 de)

Yozgat Valisi aleyhine Celâl Bayar'ın açtığı dâva

Sorgu hakimi, hakarette bulunan valinin Ceza Kanununun 80 ve 480 inci maddeleriyle cezalandırılmasını istedi

Kayseri, 12 (Hususi surette gönderilmiştir) — [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 1 de)

SEÇİM KÖŞESİ

Reylerin serbestçe verilmesine müdahale edilemez

O [illegible]

(Devamı Sa: 2 Sü: 1 de)

PEYNİR MAYALARI
ile ağızdan olanlara
Ortaköy MAYA Fabrikası

VATAN
Yıl: 6 - Sayı: 1843 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş
Sahibi ve Neşriyat Müdürü: Ahmet Emin YALMAN
Pazar — 14 Temmuz 1946
Cağaloğlu Meşa Fevzi sokak 80-82. Telefon 24168. Telgraf: VATAN İst.

Vital
4
VİTAMİNLİ
yağsız kuvvet
GIDASI

Mareşal Fevzi Çakmak, dün şehrimize geldi

Karşılama, büyük ölçüde bir milli tezahür halini aldı

Binlerce halk ve onların duygularına iştirâk eden yüzbinlerce, milyonlarca diğer vatandaş, Mareşali yalnız memlekete olan büyük hizmetleri için değil, her şeyden evvel kendisini hakkın ve doğruluk hasretinin bir timsali diye karşıladı

Mareşalin Ankaradan Esenboğa meydanından ayrılmış çekal bir resmi

Mareşal Fevzi Çakmağın Ankaradan İstanbula seyahati ve burada karşılanması büyük ölçüde bir milli tezahür mahiyetini almıştır. Türkiyenin kopan bir coşkunluğla tren boyunca dizilişini, Ankarada ve İstanbulda istasyonlarda toplanan binlerce halk ve onların duygularına iştirak eden yüzbinlerce, milyonlarca diğer vatandaş; Mareşal Fevzi Çakmağı yalnız memlekete olan büyük hizmetleri için değil, herşeyden evvel kendisini hakkın ve doğruluğa hasretinin bir timsali diye karşıladıkları için bu yüksek hasretin ve coşkun alâkayı göstermişlerdir. Bu çok büyük tezahür şüphesiz samimî ve spontaneliği muvacehesinde mahiyeti itibariyle, yapılan ve tamamile gönülden kopan bu coşkun tezahürler, milletin hak yolunda yürümek

(Devamı Sa. 3 Sü. 4 de)

Mareşalin beyanatı

"Milletin hakikî bir demokrasi zihniyetine sahip olmasını temin için elimden gelen herşeyi yapmakta asla kusur etmiyeceğim,,

Dün şehrimize gelen büyük kumandan Mareşal Fevzi Çakmak, kendilerini içten gelen bir hasretle karşılıyanlar arasında

Dünyanın huzurundayız

Yazarı: *Ahmet Emin Yalman*

İZMİR BÖLGESİ
Bildiren: Faruk Fenik

İzmirde, dün büyük bir miting yapıldı

Sabıkalılardan imdat bekliyen Halk Partisi,, ağır bir hezimete uğradı

İnönü'nün Salı günü İzmirde bir nutuk söyliyeceği bildiriliyor

İzmir, 13 (Akşamdan Faruk Fenik'in telefonu) — İzmirde bugün Halk Partisi bağrı eğri bir buçuk ay içinde ikinci defa olarak Mutlak Ahmet için tertip edilen mitinge toplanmıştır. Bugünkü toplantı, evvelkine nazaran çok daha kalabalık bir manzara arzediyordu. Bu

(Devamı: Sa. 4; Sü. 3 te)

Yapılan tazyikler ve tehditler karşısında

Demokrat Partinin tamimi

Ankara, 13 (Telefonla) — Demokrat Parti başkanı Celâl Bayar, il ilçe reisliğine kanuni başkanlarına gönderdiği tamimi göndermiştir.

1 — İktidar partisi mensuplarının ve yardımcılarının her ne pahasına olursa olsun seçimleri mutlaka kazanmak için bir çareye baş vurduklarını müşahit yerlerden gelen haberlerden anlaşılmaktadır.

Büyük yerlerde idare âmirleri halkı tehdit ederek hattâ dövmek C. H. P. lehine kanunsuz yürümüş çalışacak kadar işi ileri götürmüştür. Bu hususta İç İşleri Bakanının beyanatı yapılan mühtelif tekzîblerden ve nihayetlerden gündüze kadar bir bir misâlleri neşredilmiştir.

(Devamı: Sa. 4; Sü. 1 de)

Demokrat Parti

Tanin Başmuharririne cevap veriyor

Ankara 13 (Telefonla) — Demokrat Parti mensuplarından aldığımız haberlere göre, bugünkü Tanin gazetesi Hüseyin Cahit Yalçın imzasile neşrettiği uzun bir başmakalede, Moskova radyosunun Türkiye iç politikası hakkında ezcümle bir neşriyatı yaptığı haberini mevzuu bahsederek, Demokrat Partiden dış politikanın tarih esnasını istemektedir. Seçimler arifesinde dış politikayı bir seçim mevzuu halinde kullanmak isteyen Hüseyin Cahidin bu maksadı, Demokrat Parti mahfillerinde hayretle karşılanmıştır.

(Devamı Sa. 4; Sü. 4 de)

Kenan Öner'in Başbakana açık mektubu

Demokrat Parti İstanbul Başkanı, Saracoğlunu istifaya dâvet ediyor

Demokrat Parti İstanbul İl İdare Kurulu başkanı Kenan Öner dün Başbakana hitaben bir açık mektup neşretmiş ve Cumhuriyet Halk Partisinin idare kuvvetlerini vasıta yaparak tazyiklerde bulunmakta

(Devamı Sa: 4 Sü: 1 de)

Seçim faaliyeti

Halk Partisinin İstanbul namzetleri

İlginç günleri yaşıyoruz. Bir taraftan Halk Partisi de adaylarını bir an evvel resmen açıklamak için telâşlanıyorlar ve kulislerde bu işle ilgili dedikodular ve münakaşalar artıyor. Bu arada bazı isimler de ortaya atılıyor. Bunlardan bir kısmı, mesela Ankara Belediye Reisi Nevzat Tandoğan'ın adı, Halk Partisinin İstanbul namzetleri arasında geçmektedir. Bununla beraber bu isimlerin hiçbiri, henüz resmen açıklanmış değildir. Yine bu arada, Halk Partisinin İstanbul namzetlerinin, Halk Partisinin Ankara kongresinde, Halk Partisi Genel Başkanı tarafından tayin edileceği de söylenmektedir. Bu yüzden, bazı isimlerin ortaya atılmasının, Halk Partisinin İstanbul namzetlerini tayin edeceği kongrenin, Halk Partisinin Ankara kongresinde, Halk Partisi Genel Başkanı tarafından tayin edileceği de söylenmektedir. Bu yüzden, bazı isimlerin ortaya atılmasının, Halk Partisinin İstanbul namzetlerini tayin edeceği kongrenin, Halk Partisinin Ankara kongresinde, Halk Partisi Genel Başkanı tarafından tayin edileceği de söylenmektedir.

(Devamı Sa. 3 Sü. 6 da)

Rauf Orbay ve Adnan Adıvar'ın mebus namzetliği

Eski Başvekil Rauf Orbay

Eski Başvekil Rauf Orbay ve İstiklâl Mücadelesi esnasında Büyük Millet Meclisi Dahilî Reisi bulunan Doktor Adnan Adıvar'ın İstanbuldan müstakil surette namzetliklerini kuvvetleri hakkında yeniden bir sarsı hüküm sürdüğü ve bazı vatandaşlarca bu maksatla resmen mesâlelerin müracaatla bulundukları malûmdur.

Evvelce aynı şekilde Halk tarafından namzetliği konulan Mareşal Fevzi Çakmak'ın müstakil bir mebusluk sıfatile Mecliste bulunmasına muvafakat hesabına kuvvet veren Demokrat Parti, Mareşalin müstakil mebusluk sıfatile Meclise keyfiyeti memnuniyetle görmüştür. Halk Partisinin de, Mareşali milletvekili olarak İstanbuldan namzet göstermeğe karar vermesi söylenmektedir.

Devamı Sa. 4 Sü. 2 de

İlmin Büyük Günü ve Biz

Yazan:
A. Adnan - Adıvar

Yazmakla meşgulmuş.

SEÇİM KÖŞESİ

Seçmenleri kandırmak suçtur

Seçim propagandaları alevlendiğine bulanık. Bayanlar, bayanlar! Bu yıl yaklaştığımız, bedbahtane hayat ve saadet dönemi sizi bu hakkın taşıdıklarına yol açmaktadır. Propaganda sırasında sizi sevdiğimiz için bir şey söylemeğe hakkı yoktur. Çünkü bu demokrasi rejiminin icaplarındandır. Fakat kendi kendinizi ve beserkabiliğinizi hatırlı yüz karasının muhakkak surette önüne geçmek arzusunda kaçınılmaz vazifesi bir, diğerinin yerine getirmeye hiçbir fırsat tanıyın edersek, bu da elinizdeki tarafından tahsil yüzünü ve sonuçlarına karşılaşmak istiyor.

Vakitle bir sözün gümüştür, bilmemiş bir zaman sözü yoktur.

(Devamı: Sa: 4 Sü: 1 de)

Pazartesi
18
TEMMUZ
1946

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1651 "EGRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU" Fiyatı 10 Kuruş

SEÇME SAÇMALAR

Mareşal, dün Boğazda bir gezinti yaptı

Gazeteciler ve bir Üniversiteli grupu sayın Çakmağı evinde ziyaret ettiler

Mareşal, Üniversiteli gençlere hitabında: "Çocuklarım, istikbal sizindir ve sizin kalplerinizden fışkıracaktır" dedi

Mareşal Fevzi Çakmak

Ankarada yeniden birçok D. P. ocakları açıldı

Celâl Bayar dedi ki:

Yolumuz Balkan komitecilerinin yolunun tam zıddıdır. Milletimiz sadece kanunlar himayesinde serbestçe reyini kullanmak istiyor

Hayır ile şer çarpışıyor

Yazan: Ahmet Emin Yalman

İZMİR BÖLGESİ

Bildiren: Faruk Fahir

İzmir, Celâl Bayar'ı heyecanla bekliyor

Mareşal Fevzi Çakmağın ayın 19 unda geleceği haberi İzmirde büyük sevinç uyandırdı

TRAKYA BÖLGESİ

Bildiren: Muvaffak Sirer

Meriç'in 5.000 seçmeninden 4080 i Demokrat Partili

BURSA BÖLGESİ

Bildiren: Alisan Dobra

Şükrü Onbaşı köyleri kasıp kavuruyor

Bolu'da kanunsuz hareketler birbirini kovalıyor

C. H. P. Gazetemizin ve Millet Mecmuasının dağıtılmaması için tedbirler alıyor; Parti gazeteleri bedava dağıtılıyor

BOLUDA ÇIKAN BİR ŞAYİA

Naci Uluere bir kaza kurşunu isabet etmiş fakat ölmemiş..

Malatya Valisi de harekete geçti

Seçimlerimiz, hariçte umumi bir alâka ile takip olunuyor

Demokrat memleketlerin gazeteleri, seçimlerin cereyan tarzını etraflı surette bildirmelerini buradaki muhabirlerinden istemişlerdir.

Şehrimizde seçim faaliyeti

Şehir Meclisi azasından Doktor Kukulis'in kendisini Rumların temsilcisi gibi göstermesi «fuzuli gayretkeşlik» sayılıyor

Tayyare süratiyle bir seviçme ve nişanlanma

Koyulhisar hâdisesi

Dâvayı takibeden avukatın muharririmize verdiği malûmat

BAŞMUHARRİRİ Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ Cağaloğlu Molla Fenari Sokağı 30 - 32
Telefon: 24130, Telg. VATAN İst.

SALI 16 TEMMUZ 1946

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1845 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

SES OPERETİ
Bahçesi Açıldı
KADINLAR ADASI

D. Parti Başkanı C. Bayar, Izmirde

Büyük tezahüratla karşılanan Demokrat Parti Başkanı, Kültür Parkta otuz kırk bin kişi önünde bir nutuk söyledi

Demokrat Parti Başkanı Celâl Bayarın dün İzmirde karşılanışı. (Resimler arkadaşımız Fenik tarafından uçakla gönderilmiştir.)

Bayarın nutku ve halkın heyecanı

"Türk milleti Halk Partisinden tamamen uzaklaşmaktadır"

"İktidar Partisi, halktan ayrılmış ve adeta bir hükûmet teşkilâtı mahiyetini alarak halkın karşısında yer almıştır."

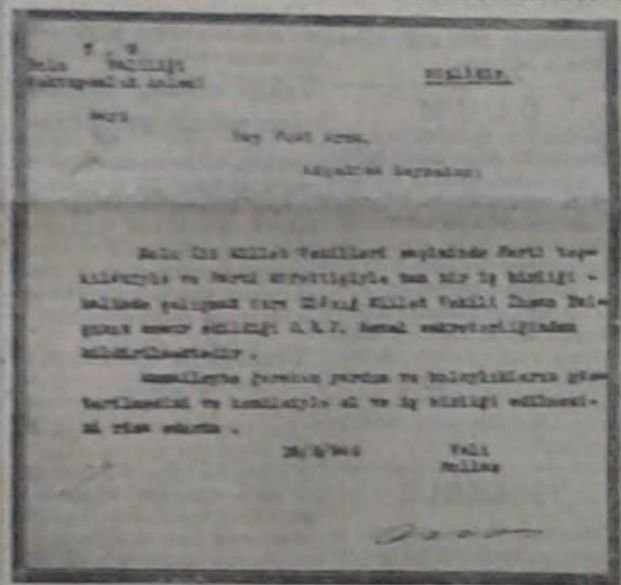
Celâl Bayar, dün İzmirde Demokrat Parti mensuplarile görüşüyor

Samsun ve Sinopta

SAMSUNDA BİR MİLLETVEKİLİNİN SARFETTİĞİ MANASIZ SÖZLER

Kenan Öner'in Başbakana cevabı

İdare âmirlerinin Halk Partisi ile işbirliği yaptığını isbat eden canlı bir vesika

İnönü

SEÇİM NUTKUNU YARIN RADYODA SÖYLEMESİ MUHTEMEL

Ankara, 15 (Telefonla) — Reisicumhur İsmet İnönünün, H. Partinin seçim programını çarşamba günü 19 ile 20 arasında Radyoevinde söyleyeceği anlaşılmaktadır. Bu hususta kati malûmat yarın belli olacaktır.

Ankarada bıçaklanarak öldürülen mühendis

REMZİ KATANIN ÖLÜMÜ ANKARA CİNAYETİ İLE ALÂKALI MI?

Refik Koraltan İskenderunda

KORALTAN: «YAPILAN TAZYİKLERİ UNUTMIYACAĞIZ. BU TOKATI VURANLARDAN HESAP SORACAĞIZ» DİYOR

Seçimlerin arifesinde:

HALK PARTİSİNİN MANZARASI

Yazan: Ahmet Emin Yalman

Hikmet Bayurla Hüsnü Yaman Manisada halkla görüşüyorlar

Manisada Hikmet Bayur susturuldu

Jandarma Komutanı, kapalı salonda konuşmaya mâni olamayınca elektrikler söndürüldü

Ingiltereye açılan kredi

Truman, kredi anlaşmasını imza etti

Bursa köylerinde neler oluyor?

«Yeter» kelimesi, kanuna aykırıdır diye Demokrat Parti afişlerini toplatan kaymakam

SEÇİM KÖŞESİ

Yalan haberler yayanlar cezalandırılmalıdır

SES OPERETİ
Bahçesi Açıldı
KADINLAR ADASI

VATAN
Yıl: 6 - Sayı: 1846 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş
Çarşamba — 17 Temmuz 1946
BAŞMUHARRİRİ: Ahmet Emin YALMAN

Gazozcuların Nazarı Dikkatine
Şişe Kapaklı (Tapa)

Aday listeleri

Halk ve Demokrat Partiler Ankara ve İzmir namzetleri

Halk Partisi Başkanı İnönü'nün seçim beyannamesi bu akşam radyoda yayınlanacak

Halk Partisinin İzmir namzedi Saraçoğlu ile Demokrat Partinin İzmir namzedi Celâl Bayar

(Devamı Sa: 3 Sü: 1 de)

C. Bayar, Ödemişte

Eller üstünde taşınan Celâl Bayar, Ödemişlilere bir hitabede bulundu

Galip Hoca'nın Ödemişte doğduğunu söyliyen Bayar, "Biz seçimin serbest, milletin reyini dilediği gibi kullanmasını istiyoruz. Zorbalıkla millî hâkimiyet tecelli edemez„ dedi

Bayar: «Ne için Türk milletinin karşısına çıkıp hesap vermek mecburiyetini duymuyorlar da köylüye dayak atıp inletiyorlar. Böyle demokrasi, böyle cümhuriyet olamaz» diyor

Celâl Bayar, Bayındırda Demokrat Partinin Rus tarafları olduğu iddialarına cevap vererek dış politikayı izah etti

Devlet ve Parti

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

(Devamı Sa. 4; Sü. 1 de)

Kütahyadan intıbalar

Recep Peker'in Kütahya Halkevindeki nutku

(Devamı Sa: 3 Sü: 2 de)

Jandarma onbaşısı Bursa köylerinde vazife görüyor

Merinos fabrikası işçilerini tazyik

Demokrat Partiye mensup işçilerin vazifelerine nihayet veriliyor

(Devamı Sa: 3 Sü: 3 de)

Sahte listeler

Dün Demokrat Parti adına sahte namzet listeleri dağıtıldı

Terkos Müdürünün marifeti

(Devamı Sa: 3 Sü: 1 de)

Mihailoviç

SABAHA KARŞI KURŞUNA DİZİLMİŞ OLACAKTI

General Zeki Doğan Londrada

Cihat Baban

İstanbul Milletvekili namzedi

Kırklarelinde tehdit ve tazyik artıyor

Demokrat ve Halk Partileri Kırklareli namzetleri

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

Samsunda

DEMOKRAT VE HALK PARTİLERİ MİLLETVEKİLLİĞİ NAMZETLERİ

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

Byrnes'ün nutku

Byrnes, «Ben Sovyetleri anlamakta güçlük çektiğim gibi Sovyetlerin de bizi anlamadıklarına inanıyorum» dedi

(Devamı Sa: 3 Sü: 3 de)

Zonguldak'ta

SEÇİM PROPAGANDASI YAPAN İHSAN SOYAK AMELE TARAFINDAN BUYURULUP KÜFÜRLER İNDİRİLDİ

(Devamı Sa: 3 Sü: 2 de)

Ankara cinayeti

Bugün yapılacak duruşmada Haşmetin mühim ihbarlarda bulunacağı söyleniyor

Ankara Valisi Nevzat Tandoğanın intiharı bu dâvada ne gibi bir tesir yapacak?

(Devamı Sa: 3 Sü: 1 de)

SEÇİM KÖŞESİ

Tasnif zabıtlarını müşahitlerin de imzalamaları şarttır

(Devamı Sa: 4 Sü: 4 de)

SES OPERETİ
Bahçesi Açıldı
Taksim, İnönü Gezisi karşısında Mete caddesi. Dikkat: Pazartesi akşamları da dahil her gece 9,15 de temsil vardır.
KADINLAR ADASI

Yıl: 6 - Sayı: 1847

VATAN

«EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU»

BAŞMUHARRİRİ: Ahmet Emin YALMAN

Perşembe — 18 Temmuz 1946

Fiyatı 10 Kuruş

Cağaloğlu Molla Fenari sokak 80-82. Telefon 24136. Telgraf: VATAN İst.

EV'inizi OTEL'inizi Tahta kurusu, pireden ÇİÇEK'lerinizi HAŞARAT'tan
EFE
[illegible]

C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü'nün seçim nutku

Millî iradenin hakikî ve temiz bir surette meydana çıkması, hepimizin müşterek muvaffakıyetimiz, kanunî vazifemiz ve şahsî şerefimiz olacaktır

Seçimi idare edecek memurlarımız, kanunların hükümlerini her vatandaş ve her Parti hakkında, gözlerini kırpmadan tatbik için, cesur ve kendilerine güvenir olacaklardır

İnönü, nutkunda, Devletbaşı hakkındaki mütalâasını da belirtti

İsmet İnönü nutuk söylerken

«— Kadın ve erkek vatandaşlarım!

Birkaç güne kadar milletvekillerini seçmek, ana vatanımızı idare edecekleri tayin etmek için kesin kararınızı vereceksiniz. Türlü tenkitlerin ortaya döküldüğü bu zamanda, hoşa gitmiyecek olayların üstüne kendimi çıkararak, sevinç duygularile seçimi bekliyorum. Yeni seçimin, bütün vatandaşların iştirakile tek dereceli olarak yapılması, milletimiz için büyük muvaffakiyettir. Bu merhale, bizim aziz dileğimizdi. Bu, bizim, uzun senelerdenberi sebatla üzerinde yürüdüğümüz bir programın neticesidir. 1938 sonbaharında Cümhurbaşkanı oldum. 1939 ilkbaharında, Çekoslovakya ve Arnavutluk işgale uğradı. Bu surette başlıyan [illegible]

(Devamı Sa: 5. Sü: 3 te)

C. H. P. adayları bugün ilân edilecek

Ankara, 17 (Telefonla) — Cümhuriyet Halk Partisi adaylarının yarın öğle üzeri radyosunda ilân edileceği bildirilmektedir.

D. P. Manisa, Aydın, Adana ve Erzurum adayları

Ankara, 17 (Telefonla) — Demokrat Parti Manisa kat'î listesi aşağıdadır:

Hikmet Bayur, Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Refik Şevket İnce, Adnan Menderes, Doktor Cemal Tunca, Hüsnü Yaman, Burhan Belge, Emin Sadi, Veli Ünlü, çiftçi Muammer Göktürk, Nihat Ağboran avukat.

Demokrat Parti Aydın kat'î listesi şudur:

Adnan Menderes, Ethem Menderes, Dr. Mükerrem Karel, Dr. Ali Vehbi, Cevat Ülkü avukat, Eyüp Sabri fabrikatör, Dr. Baki.

Demokrat Parti Adana kat'î listesi aşağıdadır:

(Devamı Sa: 3 Sü: 2 de)

Soldan sağa: (yukarıda) Mareşal Fevzi Çakmak, Celâl Bayar, Fuat Köprülü. (aşağıda) Refik Koraltan, Enis Akaygen, Zeki Rıza Sporel

Ekmek karneleri

Ankara İstanbul ve İzmir hariç olmak üzere başka vilâyetlerde bazı kayıtlarla kaldırılıyor

Ankara, 17 (A.A.) — Ticaret Bakanlığından bildirilmiştir:

İstanbul, Ankara ve İzmir şehirleri dışında Belediye hudutları içinde yaşıyan halkımızın çoğunun müstahsil oluşu ve bu yıl rekoltenin, tahmin olunduğu gibi, ihtiyaca yeter derecede elde edilmeye başlanması gözönünde tutularak ekmek dağıtımı hakkındaki K/946 kararın birinci maddesinin Bakanlığımıza verdiği yetki ile aşağıdaki karar alınmıştır:

1 — Şimdilik İstanbul, Ankara ve İzmir şehirleri hariç olmak üzere diğer şehirlerde ekmek satışı kartsız olarak serbestçe yapılacaktır.

(Devamı Sa: 3 Sü: 2 de)

Seçim arifesinde yurttan intıbalar

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

Seçimin arifesinde masa başında oturarak yerde eştığı şöyle bir yakından göreyim, dedim. Karşıma iyi bir fırsat da çıktı. Eski Balıkesir mebusu, kıymetli dostum yüksek mühendis Enver Adakan bir otomobille ve Bursa yoluyla Eskişehir ve Kütahyaya gidecek. Kütahyada milletvekili namzetliğini koyacağı için vilâyet dahilinde dolaşacak, halkla temaslarda bulunacak... Hemen ona katıldım, sonra da Demokrat Partiye mensup bir Belediye idaresinin nasıl çalıştığını görmek için otomobille Afyona kadar gittim. İzmir yoluyla ve tayyare ile İstanbula döndüm.

Daha Mudanya iskelesine çıkar çıkmaz bir hâdise: İskele polis mevkiine mensup iki polis, bir vatandaşın kollarından sürüklüyorlar. Ortada köylü kıyafetli bir adam var. Tavır ve hali bir tahrikçi olduğunu belli ediyor. Kendisine sordum:

— Ne oldu?

Şöyle cevap verdi:

— Ben şuradan geçiyordum. Bu adam bana dedi ki: «Halk Partisinden misin, Demokrat mısın? Demokratsan âlâ... Halk Partisinden isen var kendini denize at.» Ben de polise haber verdim. İşte yakaladılar.

Tutulan adam, böyle bir sözü söylediğini inkâr ediyor. İstasyonda bulunan ailesini görmek için izin istiyor: «Beni o taraftan geçirin» diye yalvarıyor. Memurlar gayet [illegible] ve sert, yakasına kulak asmıyorlar. Bu adam kim bilmiyorum, belki de münasebetsiz bir parti propagandası veya kaba bir şaka yapmış, fakat böyle sözler söyledi-ği doğru bile olsa bunların suç teşkil edecek ve polisin müdahalesine ve [illegible] memnu gibi hagin bir şekilde tevkife sebep olabilecek bir tarafı yok.

Bursanın idare makamları her türlü [illegible] inkâr ediyor [illegible] sevinç ile [illegible] yollardan mürekkep geniş bir vatandaş kafilesi, Bursa toprağına ayak basar basmaz tahakkümün mahiyetini ve derecesini gösteren hagin bir manzara ile karşılaşmışlar ve derin bir ıstırap duymuşlardır.

Otomobilimiz hareket etti. Güzel Bursa ovasının yeşilliklerine daldık. Gördüğüm acı manzaranın tesiri altında düşünüyordum: Bu muharek memleketin insanlarının, iştihaları, birbirlerinden ne kadar farklı olursa olsun, birbirlerile samimi bir kardeşlik halinde yaşa-

(Devamı Sa: 3 Sü:3 de)

Ankara cinayeti

Reşit, bu sefer de Nevzat Tandoğan öldüğü için birşey söylemedi

Dâva 7 ağustosa bırakıldı

Bolu, 17 (Hususî surette giden arkadaşımız Rifat Ekinci ve Mehmet Ali Yalçınkaya telefonla bildiriyorlar) — Ankara cinayeti dâvasına bugün (dün) devam edildi, saat 9,15 de celse açıldı. Reşit ve Haşmet Orbay yerlerini aldılar. Otobüsün arıza yapması dolayısile geceyi yollarda geçiren ve hemen gelen Reşidin avukatı Celâl Yardımcı ve Haşmetin avukatı Feridun Sağlamgil mahkemede hazır bulunuyorlardı. Evvelâ Ankarada istinabe suretile dinlenen

(Devamı Sa: 4. Sü. 1 de)

Adnan Menderes'in nutku

Halk Partisi, Demokrat Parti kurulurken ne şartlar koşmuş?

İzmir, 17 (Arkadaşımız Faruk Fenikten telefonla) — Celâl Bayar bütün Egenin kalbini fethettikten sonra bu akşam İzmire döndü.

Sabahleyin onunla birlikte Nazillide idik. Sokaklar alkış tufanından ve insan kalabalığından geçilmiyordu. Celâl Bayar, Nazillide kurduğu büyük fabrikanın önünde konuştu.

Adnan Menderesin memleketi Aydın, bugün bambaşka bir diyar olmuştu. Adnan Menderes kürsüye gelip konuşmağa başlayınca gözlerden ve avuçlardan alkış boşanıyordu.

«Arkadaşlar, ben size hesap vermeğe geldim» diye söze başlayan Adnan Menderes, arkadaşlarile beraber Demokrat Partiyi nasıl kurduklarını ve Halk Partisile nasıl mücadele ettiklerini anlattı ve dedi ki:

«— Bu memlekete hürriyet gelsin diye çırpındık, dinlemediler. Bizi sorguya çektiler. Yedi saat küfrettiler. Bize kızmalarının yegâne sebebi, istedikleri yolda yürümeyişimizdi. Bize gidilecek yol olarak telkin edilmek istenilen şeyler şunlardı:

1 — Şark vilâyetlerinde ve hudut vilâyetlerinde teşkilât yapmamak, köylere asla uzanmamak ve hattâ şimdilik fikir cereyanına müsait diye kabul edilen birkaç vilâyetten başka yerlerde teş-

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

Amerika millî bayramı

BU MÜNASEBETLE CUMHURBAŞKANIMIZ ve BAŞKAN TRUMAN ARASINDA TELGRAFLAR TEATİ EDİLDİ

Ankara, 17 (A.A.) — Birleşik Amerika Devletlerinin millî bayramı münasebetile Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile Birleşik Amerika Devletleri Başkanı ekselâns M. Harry S. Truman arasında tebrik ve teşekkür telgrafları teati edilmiştir.

Mihailoviç ve arkadaşları

Dün gün doğarken kurşuna dizildiler

Londra, 17 (A.A.) — Nevyork radyosunun haber verdiğine göre eski Savunma Bakanı ve Çetnik lideri 53 yaşında General Mihailoviç bu sabah kurşuna dizilmiştir.

Generalle birlikte ölüme mahkûm edilen diğer 8 sanık da kurşuna dizilmişlerdir. Hüküm gün doğarken infaz edilmiştir.

Londrada bir seçim günü

Yazan:
A. Adnan - Adıvar
Yarınki sayımızda okuyunuz.

Demokrat Parti

İstanbul Millet Vekilleri Aday Listesi

1. Mareşal Fevzi Çakmak	Müstakil
2. Celâl Bayar	Eski Başbakan
3. Yusuf Kemal Tengirşenk	Eski Adâlet ve Har. Bak. Pr.
4. Fuad Köprülü	Profesör Kars Milletvekili
5. Adnan Adıvar	Dr. eski İçişleri Bak. Müstakil
6. Fuad Hulusi Demirelli	Yargıtay Ticaret Dairesi Baş.
7. Refik Koraltan	İçel Milletvekili eski valilerden
8. Enis Akaygen	Eski Büyük Elçilerden
9. Osman Nuri Köni	Yargıtay üyelerinden
10. Yusuf Salmona	Tüccar
11. Faruk Nafiz Çamlıbel	Öğretmen, Şair
12. Cihad Baban	Tasvir gazetesi sahiplerinden
13. Abdurrahman Münip Berkan	Profesör Avukat
14. Vasil Konos	Dr. Asabî hast. mütehassısı
15. Burhan Cahit Morkaya	Köroğlu gazetesi sahibi
16. Ahilya Moshos	Avukat
17. Zeki Sporel	Tüccar, Sporcu
18. Bayan Nüzhet Gökdoğan	Fen Fakültesi doçentlerinden
19. Salamon Adatto	Avukat
20. Ahmet Kemal Silivrili	Çiftçi
21. Kirkor Keşişyan	Doktor Bakteryolog
22. Senihi Yürüten	Motörlü Kara Vası. eski Baş.
23. Salih Keçeci	Manifatura ve Kumaş Birli. Bş.

Bn. Nüzhet Gökdoğan

Yusuf Kemal Tengirşek

Fuat Hulusi Demirelli

Cihat Baban

Bursa D. P. adayları dün ilân edildi

Bursa 17 (Hususî surette giden arkadaşımız Alişan Dobra bildiriyor) — Demokrat Parti Bursa milletvekili namzetleri bugün ilân edildi. Namzet listesinde şunlar vardır: Celâl Bayar (Demokrat Parti Genel Başkanı), Hulûsi Köymen (Demokrat Parti Vilâyet İdare Heyeti Başkanı ve avukat), Mehmet Ali Ay-

(Devamı Sa: 3 Sü: 6 da)

SEÇİM KÖŞESİ

Rey pusulalarını imzalamak mecburiyeti yoktur

Seçim günü yaklaştıkça, vatandaşlarımızın, serbest olarak reylerini verip veremiyeceklerine dair endişeleri de artmaktadır. Her gün sürekli müracaatlarla karşılaşıyoruz. Her ne kadar inkâr ve tevil edilirse edilsin Halk Partisi mensuplarının yer yer idare âmir ve memur-

(Devamı Sa: 3 Sü: 5 de)

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1848 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

BAŞMUHARRİRİ Ahmet Emin YALMAN

Cuma — 19 Temmuz 1946

Halk Partisini idare edenlere açık mektup

Yollardan intıbalar

Yazan: Ahmet Emin Yalman

Halk Partisinin İstanbul namzetleri — Cemil Cahit, Hüseyin Cahit, Mekki Hikmet, Hamdullah Suphi, Recep Peker, Ali Rıza Tarhan, Tahsin Kemal, Şükrü Ali, Reşat Türker

Cumhuriyet Halk Partisi, namzetlerini ilân etti

162 yeni isme mukabil, 152 eski milletvekili namzet gösterilmedi

Halk Partisinin namzet göstermediği kalemşör milletvekillerinden dört simas: Falih Rıfkı Atay, Yusuf Ziya Ortaç, Ekrem İzzet Benice, Orhan Seyfi Orhon

C. Bayar, Balıkesirde

Mareşal Fevzi Çakmak gazeteciler cemiyetinde

Mareşalla uzun bir görüşme yapan gazeteciler, memleket ölçüleri çok sağlam, yüksek çapta bir devlet adamı karşısında bulunduklarını hissettiler

Mareşal Fevzi Çakmak dün İstanbul Gazeteciler Cemiyetinde basın mensuplariyle görüşürken

Savcılığın bir izahı

Adnan Adıvar'ın bir izahı

Müstakil namzet Adnan Adıvar

Düzce Müftüsü

Demokrat Parti

Edirne, İçel, Tekirdağ, Afyon, Kocaeli, Bolu adayları

Hikmet Bayur diyor ki:

CELÂL BAYAR'IN BEYANATI

Bayar "Biz kin politikası gütmiyeceğiz. Gayemiz, kanunları hâkim kılmaktır,, diyor

"Her yerde gördüğümüz tezahürat, muvaffak olacağımızı gösteriyor. Seçim neticesi ne olursa olsun kendimizi kazanmış sayabiliriz"

SEÇİM KÖŞESİ

Propagandacıların tehditlerine ehemmiyet vermeyiniz

Londrada bir seçim günü

Yazan: A. Adnan - Adıvar

PEYNİR MAYALARI
ile alâkadar olanlara
Ortaköy MAYA Fabrikası
Ortaköy MAYA Fabrikası

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1849 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

SAHİBİ VE NEŞRİYAT MÜDÜRÜ: Ahmet Emin YALMAN

Cumartesi — 20 Temmuz 1946

Çağaloğlu Milli Piyango sokak 30-32. Tel: 24188 - Yazı İşleri 24189

EV hotel OTEL hotel
Yıldız kömürü, yeşilay
ÇİÇEK lerinizi HAŞARAT dan
EFE
İlkönü bir daha yapmakla bitişe bir sinirine kor-
bulursunuz. Şirin bari No. 1 Cihangeneri, İstanbul

Seçim hakkında İsmet İnönünün vatandaşlara tavsiyesi

Milletin rızasiyle tayin olunmıyan iktidar mevkiinin hiç bir kıymeti ve hiç bir meşru tarafı yoktur

Sayın İsmet İnönü'nün son beyannamesinde sarf ettiği aşağıdaki sözler, millî iradenin ve seçim vazifesinin nasıl telâkki edilmesi lâzımgeleceğini pek güzel ifade etmektedir. Bütün vatandaşların bu sözleri hatırlıyarak seçim sandığı başına gitmelerini bütün memurların da bu sözlerdeki ruha uymağı vazife edinmelerini tavsiye ederiz:

"Seçimin sinirli devrinden geçip, huzura ve feyizli çalışmaya kavuşmamız, millî iradenin tecellisi ile temin olunacaktır. Bu iradenin hakikî ve temiz bir surette meydana çıkması, hepimizin müşterek muvaffakıyetimiz, kanunî vazifemiz ve şahsî şerefimiz olacaktır...„

"Hür vatandaşların serbest oyların meydana çıkması, kanunî ve vicdanî borcumuzdur. Milletin rızasile tayin olunmıyan iktidar mevkiinin hiçbir kıymeti ve hiçbir meşru taraf yoktur.„

Hesap günü

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

İki taraftan: Celâl Bayarın Bursada temsilcilerle karşılaşıp ve hitabesini dinliyen büyük kalabalık. Ortada: Demokrat Parti Genel Başkanı seçimleri takip için Bursaya gönderdiğimiz arkadaşımız Alişan Dokra ile görüşürken.

Celâl Bayar, şehrimize geldi

Sıkıyönetim'in tebliği

Seçim günü, alkollü içki satışı ve sarhoşluk yasak

1 — Milletvekili seçim günü olan 21 Temmuz 946 Pazar sabahından akşam saat yirmiüçe kadar bütün memleket bölgelerinde hiçbir gazino, kır kahvesi, dükkân ve hiçbir yer alkollü içki satamaz ve kimseye veremez.

2 — O gün hiçbir vatandaş sarhoş olarak evinden dışarı çıkamaz ve sokaklarda dolaşamaz.

3 — Seçimi bahane ederek hiçbir kimse şehir, kasaba ve köylerin sükûnetini bozmağa yeltenemez. Bütün vatandaşların kanuna uymakta en küçük bir tereddüdüm ve kusuruş payıkları bulmaktan şiddetle sakınmaları bilhassa beyin olunur.

Sıkıyönetim K. Kurg. Asım Tunaboylu

Bayarın, Mareşal Çakmakla görüşeceği Ankaradan bildiriliyor

Ankara, 19 (Telefonla) — Celâl Bayarın İstanbul seyahatine ehemmiyet verilmektedir. Celâl Bayarın İstanbulda Mareşal Fevzi Çakmak ile bir mülâkat yapacağı bir an evvel öğrenilmiştir. Celâl Bayar, yarın öğleden sonra Ankarada beklenmektedir.

Demokrat Parti lideri Celâl Bayar dün akşam saat 21.10 da Mudanya vapuru ile şehrimize gelmiştir.

D. Parti liderlerini şehrimize gelmeği halk tarafından sabırsızlıkla bekliyordu. Vapur rıhtıma yanaşma saati yaklaştıkça rıhtımdaki kalabalık artmış ve halk liderleri karşılamak için sabırsızlıkla beklemeğe başlamıştır.

Vapur yavaşça yanaşmış ve Celâl Bayar ile beraberindeki arkadaşları, her taraftan sürekli alkışlar arasında rıhtıma çıkmışlardır. Rıhtımda bulunan binlerce vatandaş, Celâl Bayarı candan bir sevgi ile karşılamışlardır.

Rıhtımda ilk olarak şu suali sormuşlar:

— Bize bölgelerdeki seyahatinizden intibaları nelerdir?

— Bursa'da gördüğümüz manzara, her tarafımdan sardığı Celâl Bayar, gazetecilere şu şekilde beyanatta bulunmuştur. Bursa şöyle dedi:

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

Celâl Bayar, vapurda kendilerini karşılayan gazetecilerle birlikte

Us Kardeşlerin yeni hezeyanları

PARTİ PROPAGANDASI ADI ALTINDA ÜNİVERSİTELİLERE DAĞITILMAK İSTENEN BAŞTANBAŞA UYDURULMUŞ İFNATLARLA DOLU BROŞÜR NEFRETLE KARŞILANDI

Geçenlerde bulunduğumuz sıralarda halk evlerinde milyon tonlarca elle Boğazlara bir sefer de gemiciği itsiz olmak maksadile yerleştirildiğini, Halk Partisi namına ve teşkilâtı Halk Partisi namına ve kendi hesaplarına başlanbaşa iftiralarla, tahrifatlarla, daha doğrusu hakaretlerle dolu bir broşür daha çıkarmışlardır.

Seçim mücadelesine girdiğimiz şu günlerde bu broşür gibi tahrikkâr ve hakaret dolu neşriyatın artmasını, kamyonlarla değil de bol bol kamyonetlerle sağa sola sevkedilmeğe başlanmasını, dikkatle takip etmekteyiz. Bu neşriyatın kendi hesaplarına başlanbaşa iftiralarla, tahrifatlarla, daha doğrusu hakaretlerle dolu bir broşür daha çıkarmışlardır.

Seçim mücadelesine girdiğimiz şu günlerde bu broşür gibi tahrikkâr ve hakaret dolu neşriyatın artmasını, kamyonlarla değil de bol bol kamyonetlerle sağa sola sevkedilmeğe başlanmasını, dikkatle takip etmekteyiz. Bu neşriyatın kendi hesaplarına başlanbaşa iftiralarla, tahrifatlarla, daha doğrusu hakaretlerle dolu bir broşür daha çıkarmışlardır.

(Devamı Sa: 4, Sü. 1 de)

Rauf Orbay'ın namzetliği

Rauf Orbay

Bazı müstakil vatandaş grupları, eski Başvekil, Hamidiye kahramanı Rauf Orbay'ın namzetliğini koymuşlardır. Bu namzetlik, İstanbul vatandaşları ve bilhassa gençlik taraftarları...

(Devamı Sa: 2 Sü: 6 da)

Adalet Bakanlığından bir sual

İstanbul Savcılığından alıp dün neşrettiğimiz muhtıranede savcılarını ve yardımcılarının dava kaç gün yevlerinin değiştirildiği hakkında yazılmasını fazla ileriye götürmüyordu. Hatırlı Trakya savcı yardımcılarından bir kaçlarının vazife başından İstanbula çağırıldığı ve yerlerine sonuna kadar memuru sayılmak burada kalmaları ve izlerinde İstanbul Savcılığında vazife görebilecekleri yazı olmuştur. Bu suyla hakkında da Adliye Vekâletinin açık bir tavzihle bilhassaraya düşmüş.

Sayın okuyucularımıza

Okuyucularımız beşinci sayfamızda aynı aynı olarak hem Demokrat Partinin, hem de C.H. Partisinin İstanbul aday listelerini bulacaklardır. Bu listelerin arkası beyaz bırakıldığı için okuyucumuz bunlardan herhangi birini isteklerine göre kesecek o partinin matbu listesi gibi seçim sandığına atmak üzere kullanabilecekler-dir.

Seçim dolayısile yurdun hemen her tarafında Halk Partisinin hükûmet emir ve memurları vâsıtasile çirkinliği tarifsiz bir dereceyi bulmuştur. Bu hususta her taraftan aldığımız haberler üçüncü ve dördüncü sayfamızdadır.

Halk Partisinin Emniyet borcu

Türk vatandaşı yurdu ilk defa olarak sandık başına gidecek, tek derecede olarak reyini kullanacaktır. Bu seçim, hürriyet bir hükümetin nezareti altında cereyan etmiştir.

Yıllardır iktidar mevkiine fiilen şekilsiz tayinsiz edim ve bütün şekil değişikliklerine rağmen temsil ihtimalinin yaygınmadığını her suretle belirten Halk Partisi seçim mekanizmasına ve emniyet kuvvetlerine hâkim bir mevkide bulunuyor. Partiyi, bu emniyetsizliği hissettiğini kapat etmek ve vatandaşa güvün vermek zorundadır. Bu güvenin mevcut olmamasını yurttaşın ele alacağındadır. Çünkü parti kadrosuna kurulacak hükûmet güvün temsilcilerin muhtıraya olacağı gibi, elebirer dürbeli bir şekilde seçimi kazanan bir cereyanda bir ihtimal kalmaktır. Bunu düşünmeye en basit yolu, her sandığın temsilcisinin neticesinde bir sahte tutanak, bunu mahallî parti merkezlerine imza attırmak ve bir suretini komiserine vermektir.

Halk Partisi, böyle açık ve meydan bir vazife emniyet temsilcisinden kuşkuya şüphe alanda kalır, korunağı bulunmak, gelen memleket ölçülerinin vatandaşlarla barışmaz hükûmet işi yürütmeye ihtiyaç olan mânevî desteğin mahrum kalır.

Partî, buna tahrir etmeli ve vatandaşa özellikle dikkatinin emniyet vermelidir. Her sandığın temsil mekanizmasında vatandaşlara derhal bilgi bütün denetimin mesâbesinde bilhassa edilen vazifedir.

Seçmenler dikkat!

Reylerinizi kullanırken dikkat edeceğiniz noktalar..

Milletvekili seçimi yarın cereyanının her tarafında birden yapılacaktır. Vatandaşlarımızın kolaylık dikkat etmeleri lâzım gelen bazı noktaları aşağıya çıkıyoruz:

1 — Her vatandaşın sabah saat 8 den akşam 17 ye kadar oy sandığının bulunduğu mahallî seçim bürosunun sandığına gitmesi lâzımdır. Diğer bir büroda rey kullanamaz.

2 — Reyini atmak üzere gelenlerin, komiserler tarafından sorulduğu zaman hüviyetlerini ibraz edecek bir vesika bulundurmaları lâzımdır. Her seçmen sandık kendi reyini kullanabilir başkasına vekâlet edemez.

3 — Reyini atmak üzere gelenlerin, komiserler tarafından sorulduğu zaman hüviyetlerini ibraz edecek bir vesika bulundurmaları lâzımdır. Her seçmen sandık kendi reyini kullanabilir başkasına vekâlet edemez.

4 — Bir seçmen reyini sandık defterinde yazılı bulunduğu semtin dışında başka bir yerde kullanamaz.

5 — Bir seçmen reyini sandık defterinde yazılı bulunduğu semtin dışında başka bir yerde kullanamaz.

PEYNİR MAYALARI
ile alâkadar olanlara:
Ortaköy MAYA Fabrikası

VATAN

Yıl: 6 - Sayı: 1850 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı 10 Kuruş

Başmuharriri: Ahmet Emin YALMAN

Pazar — 21 Temmuz 1946

Vital
4 VİTAMİNLİ
yegâne kuvvet GIDASI

Millî mukadderatımız, bugün yapılacak seçimde belli olacak

Vatandaş; vatanî vazifeni ihmal etme, reyini vicdanının emrine göre serbestçe kullan

Türk tarihinde bir merhale

Yazan: *Ahmet Emin Yalman*

[illegible]

Montreux zaferi

Bugün onuncu yılını kutluyoruz

[illegible]

Mehmet Ali Aybar Burzadan müstakil namzettir

[illegible]

C. Bayarın beyanatı

"Millî iradeye tercüman olmak ve millî vazifeyi yapmak maksadiyle ağır şartlar altında dahi seçime gireceğiz,,

"Bazı köylerde seçim mazbataları tanzim edilerek seçim yapılmış gibi mazbatalar seçim kurullarına gönderilmiştir„

[illegible]

Vatandaşların bazı müşkülleri

İsmet İnönü'nün tavsiyelerine aykırı tatbikat

[illegible]

Üç mühim müstakil hakkındaki cereyan

Mareşal Çakmak - Rauf Orbay - Adnan Adıvar

[illegible]

İZMİRDE

CELÂL BAYAR ADNAN MENDERESLE TELEFONLA KONUŞMAK İMKÂNINI BULAMADI

[illegible]

Savcılığın bir mektubu

[illegible]

Sayın okuyucularımıza

[illegible]

Sıkıyönetim tebliği

Bugün alkollü içki satışı ve sarhoşluk yasak

[illegible]

Seçmenler dikkat!

Reylerinizi kullanırken dikkat edeceğiniz noktalar..

[illegible]

1950 Genel Seçimleri Ulus Gazetesi 01-14 Mayıs 1950

PAZARTESİ
1
MAYIS 1950

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

La Familia

Başbakan bu sabah Ankaraya dönüyor

İstanbul'dan memnun döndüğünü belirten Başbakan, vatandaşın huzur içinde reyini kullanması için her türlü tedbirin alındığını tekrarladı

İNÖNÜ'NÜN KABULLERİ

Tatlı bir hülya

Hüseyin Cahit YALÇIN

Kim ne derse desin !

Devlet ve milletimiz kalkınma yolunda

10 gün içinde 1100 km. lik bir gezi yapan Çalışma Bakanı, bütün yurtta hummalı bir faaliyet olduğunu söyledi

Çalışma Bakanı Reşat Semsettin Sirer'in Kütahya'daki nutku

C. H. P. Yeğenbey Ocağında

Parti adayları birer konuşma yaptılar

C. Bayar'ın Kastamonu nutku

Kemal Satır Adana'da güzel bir konuşma yaptı

C. H. Partisi adayları her tarafta coşkun tezahüratla karşılanıyor

Dünkü toplantılara iştirak eden vatandaş kütleleri, C.H.P. nin üstün başarılı hizmetlerini takdir ve tasvip ettiklerini belirttiler

Cavit Oral Kadirlide

Halkın tezahüratı'e karşılanan Tarım ... kanı önemli birkaç ... ma y...

D. P. Gn. Merkezi yüzde seksenleri hiçe saymış!

Diğer illerde olduğu gibi Çankırı'da da listeden atlatılan bir vatandaş yüzünden teşkilât birbirine girdi

D. P. Gn. Merkezi bazı adaylarını tasfiyeye çalışıyor

Burdur'dan Naci Aykon, Maraş'tan Nedim Ökmen'in sehven listeye girdikleri iddiası kabul edilmedi

İpekyol asfaltı

Mardin-Kızıltepe kısmına başlandı

Törenden sonra vukua gelen bir kamyon kazasında dört kişi öldü, sekiz kişi yaralandı

Zengin hediyeli müsabakamız

Türkiye Boks Birincilikleri

Cebeci'de dünkü D.P. mitingi

Bahar Bayramı

BAKIŞLAR

Sırası mı ?

Peyami SAFA

SALI
2
MAYIS 1950
C. H. P. Ulus Matbaası
Ulus
ADIMIZ ANDIMIZDIR
La Familia

C. H. P. dün İstanbul'da büyük bir miting yaptı

Toplantıda binlerce vatandaş hazır bulundu

Milletvekili adayları seçmenleriyle yaptıkları konuşmalarda seçim mücadelesinin demokratik hava içinde geçmesinin gerektiğini söyliyerek bu mücadelenin vatandaşlar arasında husumet yaratacak karakter taşımaması lâzım geldiğini belirtiyorlar

Başbakan Günaltay dün geldi

Eskişehir'de ev inşaatı başladı

42 evin temel atma töreni dün yapıldı, 5 ay içinde bin ev tamamlanacak

Aday listeleri

C. H. P. nin Tire'deki toplantısı

Şevket Adalan'ın Bergama'daki konuşması

Kalkınma politikamız milletçe fasvibediliyor

Partimiz bu suretle Türk Milletine hizmet etmenin en doğru yolunu bulduğundan emindir

Rusya harbe hazır değilmiş

Seçim şansının zayıf olduğunu hissedince

Bazı illerde D. P. teşkilâtı ciddi bir buhran geçiriyor

İzmit'te seçim günü kaybettiklerini anlayınca idarî baskı var diye seçimden çekilecekler ve mağlubiyetlerini gizlemeğe çalışacaklarmış

Askeri heyetimiz Tahran yolunda

İskenderun'da iki C.H.P. Ocağı açıldı

Yüzlerce köylü vatandaş bu münasebetle bayram yaptı

Demokratlar *Celâl Bayar'ı da protesto ettiler*

Bolu nutkunda milleti müflis bir halde gösteren demeci yeni istifaları sebep oldu

BAKIŞLAR

Bu da böyle bir aday

Peyami SAFA

ÇARŞAMBA
3
MAYIS 1950

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

La Familia

Başbakan dün akşam radyoda bir konuşma yaptı

Hükümet millî iradenin tam ve kâmil bir surette tecellisini temin için seçim sırasında şuursuz taşkınlıklara meydan vermemeyi başta gelen kutsî bir vazife telâkki etmektedir

Cumhurbaşkanımız dün İzmir'e hareket ettiler

İnönü'nün Eskişehirlilere hitabesi

Beş yıl zarfında demokratik yaşayışımızda ne kadar ilerlediğimizi bütün dünyaya gösterećeğiz, şerefli bir imtihan vereceğimize eminim

İnönü dün sabah hareketleri sırasında

Vatanımızın mukadderatı vatandaşların verecekleri oylarla belli olacaktır

Milletin olgunluğu ve aklıselimi başlıca mesnedimizdir

Türk Milletinin karanlıklar içinde bunalmış, yeni tehlikeler karşısında çırpınan bir dünya içinde kendi mukadderatını selâmete çıkarmak vazifesini tevdi edeceği vekilleri seçerken karşı karşıya bulunduğu ağır mesuliyetin icaplarını gözönüne alacağı pek tabiidir

Başbakan Şemsettin Günaltay

Yeni Seçim Kanunu ve seçim emniyeti

Dış Bakanı ile Çalışma Bakanı Sivas'ta

Propagandada dürüstlük lâzımdır

C. H. P. Bölge Müfettişi Sadi Irmak bir demeç verdi

C.H.P. Bâlada dün bir toplantı yaptı

Vatandaşlar muhalif parti propagandalarına asla kulak vermemektedir

25 senenin hesabı

Hüseyin Cahit YALÇIN

Sağlık Bakanının Maraş'taki konuşması

Demokrasiye inandığımız için her tazyika göğüs germekteyiz

Şerefleri basamak yaparak iktidara gelmek istiyenler var, bizim sükûnla çalışmamız muhalefetin hakiki rolünü karşımızdakilere öğretecektir

Nihat Erim Kandıra'da

Komünist tahriki

Genç bir sabık suçüstü tutuldu

Mühim bir demeç

D.P. Bir menfaat partisi olmuştur

Kocaeli D. P. kurucusu Dr. Sadi Ataergin, istifasını vererek dikkate değer bir beyanname neşretti

Büyük Müsabakamız

— Cevaplarınızı göndermeğe başlayınız —

Tafsilât sekizinci sayfamızdadır

Polat kasabası sel felâketine uğradı

Yüzden fazla evi su bastı, 13 vatandaşımız öldü

Maksim Barda Senihi Yürüten hâdisesi

D. P. adayı ile şoförler arasında kavga çıktı, zabıtanın müdahalesile hâdise önlendi

BAKIŞLAR

Köy delikanlısına cevap

Peyami SAFA

PERŞEMBE
4
MAYIS 1950
C. H. P. Ulus Matbaası
Ulus Basımevi — Ankara
Telefon: Ulus — Ankara
Ulus Müessesesi Damgalı
Zarfları
Fiyatı her yerde
20 kuruştur
No. ve No. 1081

ULUS

ADIMIZ AYDINLIKTIR

La Familia

Cumhurbaşkanı bugün İzmirde bir nutuk söyliyecek

Ege'de coşkun tezahürler

İnönü Afyon'daki hitabesinde dediki

Seçim sandığı başına giden her vatandaş benim kadar millet mukadderatından mesuldür

İnönü bendan evvelki seyahatlerinden birinde halk arasında

Hilmi Uran bu akşam konuşacak

Emin Erişirgil, Nazmi Semseddin Güven ve Cevdet İzmirli de birer konuşma yapacaklardır

Bayar'ın isnadına cevap

Malî iflas tehlikesi iddiaları onların kuruntusundan ibarettir

Maliye Bakanı, bir politika taktiği uğruna dahi olsa memleketin mali itibarını rahnedar edecek mahiyette beyanatta bulunmasını kendisine yakıştıramadım diyor

Marshall Plânı sefiş konkurunu kazananlar

C.H.P. yalnız yurt ve millete hizmet etmek kaygısındadır

Tarım Bakanı Cavit Oral, Müs'ir vaşmuhirleriyle bir konuşma yaptı

Ticaret Mümessilleri'nin etüt işlerine 150 bin lira tahsis edildi

İç ve Dış Politikamıza dair Sadak'ın izahatı

Türk Milleti her an kendisini müdafaaya hazır bir vaziyette bulunmaya mecburdur, çünkü topraklarına göz dikilmiştir

Başbakan Bakanı Necmettin Sadak

C.H.P. Milletvekili adayları

İran millî matem gününde

Şehrimizde

Tevkif edilen komünistler

Ankara Belediye Müfettiş Muavini Nazi San da zorgunsu müteakip tevkif edildi

Türkçeden başka dille propaganda yapmak istediler

Seçim ve propaganda

Yazan: Cahit YALÇIN

D.P. nin süregelen kanunsuz hareketleri

Esat Çağa teşkilâtın seçtiği bir adayı listeden çıkarmak D.P. Genel Kurulunun kanunsuz hareketlerinin yeni bir tezahüründür diyor

BAKIŞLAR

İKİNCİ KAPTAN

CUMA
5
MAYIS 1950

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

La Familia

C. H. P. Genel Başkanı İzmir'de muazzam bir seçmen kütlesine hitabetti

İnönü'nün mühim nutku

Demokratik gelişmemiz için bir tehlike teşkil eden düşmanlık havasını dağıtmak hususunda İzmirlilerin ifa ettikleri değerli hizmeti belirten Devlet Başkanımız gösterdikleri olgunluğa hararetle teşekkür etti

İnönü diyorki:

Köylü refahı dâvası başlıca meselemizdir

Şiddet usullerinin siyasi bünyemizden kalkması için mücadeleden geri durmıyacağını söyliyen İnönü "bütün gayretimiz hizmetinizde ve her takdiriniz hürmetimizde olacaktır.. dedi

Ankara'dan İzmir'e kadar bir avuç kül halinde aldığımız vatan parçasını eskisinden mamur bir hale getiren Milletimizin bu 27 sene zarfında hiç bir şey yapmadığını iddia etmek insafsız iftiralardır. Kadirbilir Büyük Milletimizin bu iftiralara iltifat etmesine imkân yoktur.

C.H.P. nin karşı partilerin en ilerisinden üç defa daha fazla kadın aday gösterdiğini

belirten İnönü, işçi meselelerine de geniş surette temas etti

İzmirlilere teşekkür ederim

"İzmirliler Aziz hemşerilerim,

Bu meydanın güzel alanlarını açmak emri bana nasip olmuştu. Bu meydan artık memleketimizi benim yürekten sevdiğim insanlarla doldurduğu için ayrıca bahtiyarım. Şimdi, memleketin umumi hayat havası ve İzmirlilerin temsili eski neşeleri içinde Partimizin seçim hatasını söyleyeceğim.

Her şeyden evvel İzmirlilere teşekkür borcumu ödemeliyim. Yazın, politikaların burada gördüğüm hakkaniyetten istifademe girmiyeceğim. Yalnız, söyleyeceğim ki, felâkete uğramış vatandaşlarına müstevli bir temsili sebebiyle, sefalet duygularının politikalerinin yeniden gücünü sömürmek için en çok gürültü çıkaran partiye 3 üncü Parti propagandası yaptığı takdirde hükümetle karşılaşmayacağını doğruya doğruya, Partinin seçim propagandasını yapmak için seçilmesini de, İzmirliler beni çağırıyorlardı. Aradaki büyük fark beni son derece memnun etmiştir. Bu, siyasi hayatımızda demokratik bir inkılâbın ifadesidir. Bu inkılâbın gelmesinde İzmirlilerin büyük hissesi vardır. Her Partiye mensup olan, bir siyasi mesleğe atılmak isteyen herkes bilmelidir ki, memleketimizde İzmirliler kadar hürriyet ve fikirlerinde ifade edebilmek cesaretini gösteren başka bir şehir yoktur. Çünkü, yazın kötülere karşı verdiğiniz ulu düşmanlık ve sarsılmaz hayran, açık fikrinizin sarsılmaz dostluğu ile birleşmek, İzmirlilerin arkadaşları olmak hisleri sayesinde mümkün olmuştur. Her Partiye mensup olan, bir siyasi mesleğe atılmak isteyen herkes bilmelidir ki, memleketimizde İzmirliler kadar hürriyet ve fikirlerinde ifade edebilmek cesaretini gösteren başka bir şehir yoktur. Çünkü, yazın kötülere karşı verdiğiniz ulu düşmanlık ve sarsılmaz hayran, açık fikrinizin sarsılmaz dostluğu ile birleşmek, İzmirlilerin arkadaşları olmak hisleri sayesinde mümkün olmuştur. Bu fikirsizlik politika adamlarını büyük hizmetler, ve demokratik hayatımızın dostluk havası içinde gelişip kuvvetlenmesi bütün siyaset cereyanlarının

Partimizin kadın adayları

Biz, Cumhuriyet Halk Partililer, bütün dünya şöhretini, içtimaî sahadaki rejimin olmak vasfının sağlayıcısı temsilcileri olmakla bütün partilerin en ilerisinde gelmiyoruz. Karşımızdaki partilerin rahatlarında kalacaklarını ümit ediyorsunuz. Ancak, ilâvetimiz, bir şey ve beni düşünüyor.

Kendilerine cesaret bir misal verebilmek için çok kadın namzet göstermek ile iftihar ediyorum. Bizim sarsılmayan kanaatlerimiz, kadınlarımızın, çalışma, cemiyetin mükelleflerine iştirâki etme imkânını ne kadar çok vermek. Büyük Meclisimizde ve bütün cihanda mühim rında hayat, o kadar insanî ve şefkatli, o kadar yakın ve kadar rahat olacaktır. Görüyorsunuz ki, cemiyetimizde, Partimizde ideal yarışı yapmak kolay değildir. Kadın aday göstermemiz bugünkü halimize göre güçlükleri, her parti için ayrıdır. Maksadımız, güçlükleri göğüsliyerek ideâlin sağlamlığındadır.

Ana dâvamız: köylü refahı

Seçim Beyannamemizde, köylü refahı dâvamızın başlıca meselesi olarak ele alınmıştır. Köylü kalkınması, kuvvetli Halk

Sona 5 inci S.-1 inci Sütunda

Radyo'da Parti propogandaları

Hilmi Uran'ın ilk konuşması

Partimize verilecek vatandaş oyları bizim için daima en büyük

minnet ve şükranla karşılanacak birer mazhariyettir

Vatandaşlarımızın her suretle tezahür edecek olan kanaatlerine ve onu belirtecek olan oylarına bir hürmetkâr olacağız

İzmir dün tarihî bir gün yaşadı

İnönü nutkunu bitirdikten sonra alkış sesleri durmuyor, "yaşa, varol, bütün millet seninle beraberdir,, avazeleri kesilmiyordu

Barutçu ve Erim bu akşam radyoda konuşacaklar

İnönü'nün gazetecilerle samimi bir hasbihali

Cumhurbaşkanı, Türkiyenin memleketimizin ilk ihtimaller karşısında bir kaç gündem, ve kültürün sona bu defa karşıya geçer milletlerden eder söylemiştir, dedi

Nihat Erim'in Düzce'de söylediği nutuk

C. H. P. iktidarda kaldıkça dirlik düzenliğimiz bozulmıyacaktır

Oylarınızı kullanırken memleketin dış idaresini de düşününüz, yapacağınız yanlış bir hareket dört sene tashihine imkân olmıyan felâkettere yol açabilir

Maliye Bakanı dün geldi

Kadınlar toplantısı

Seçim masrafları

Hüseyin Cahit YALÇIN

İçişleri Bakanı teminat verdi

Yurdun her tarafında vatandaşın emniyet ve huzurda bir şüphe ve endişenin kalkmış bulunduğu

İçişleri Bakanı Emin Kalpsüz'ün C.H.P. Genel Başkanı Milletvekili Sayın İsmet İnönü ve Milletvekili Sayın Nihat Erim'in Düzce'de söylemiş oldukları nutuklarda bahsettikleri hadiselerle ilgili olarak Bakanlığa yaptıkları müracaatlar üzerine Bakanlığımızca yapılan tahkikat neticesinde aşağıdaki malûmat verilmiştir.

Sona 4 üncü S.-1 inci Sütunda

Pazartesi 6 MAYIS 1950

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

ULUS'UN ABONE ŞARTLARI

Cumhurbaşkanımız dün Manisa ve Balıkesirlilere hitabetti

İnönü ikaz ediyor

Yabancı propaganda kaynakları zehirli iftiralar saçmaktadırlar, vatandaşlarımın uyanık olmalarından başka teminatımız yoktur

Devlet Başkanının nutkunu dinleyen Manisalılar

Manisa ve Balıkesir yerinden oynadı

Egeliler İnönü'yü bağrına basıyor

Her uğradığı il ve ilçede müstesna sevgi tezahürleriyle karşılanan Cumhurbaşkanımız Akhisar, Sındırgı ve Bigadiç'te de birer konuşma yaptı

[illegible]

C.H.P. nin Beyannamesi

Hüseyin Cahit YALÇIN

(8)

[illegible]

C. H. P. nin Milletvekili Adayları

[illegible]

YIKICI POLİTİKACILAR

Milletin eserlerini kötülemek istiyorlar

Cumhurbaşkanı, 27 senedenberi bu memlekette hiç bir şey yapılmamıştır, yahut fena yapılmıştır iddiası haksız, yersiz ve insafsız bir isnattır, dedi

İnönü'nün nutkundan: "Siyasi Partilerin birbirine can düşmanı haline gelmemesi vatan bütünlüğünü koruyabilmenin temel şartıdır"

Manisa, 6 (Özel surette giden arkadaşımız ...) — Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bugün saat 11 de Bayram yerinde şu nutku söylemiştir:

Manisalılar, Aziz hemşerilerim,

[illegible]

Haksız bir mevzu

Manisalılar,

Politika mücadeleleri ve seçim propagandaları içinde bir haksız mevzuu sizinle tahlil edeceğim. 27 senedenberi bu memlekette hiçbir şey yapılmamıştır, yahut her şey fena yapılmıştır iddiası haksız, yersiz ve insafsız bir isnattır. Bu isnadı yaparlar. Milletimizin müstesna kabiliyetine hürmet hissini biran kendi üzerlerinde duysalar, böyle yıkıcı, nefsimize ve milletimize itimadı çöktürücü bir konuya düşmezler. Bu bir parti mücadelesi değildir. Çünkü, hiç kimse yirmi yedi senedenberi bu milletin vücuda getirdiği harikaları kendini tahakkuk ettirmiş iddiasında değildir. Memleketimizin binbir müşkülat içinden ve harabeler ortasından yükselerek bugün Garbi Avrupa'ya dahil bir cemiyet ve bir itibarlı devlet haline gelmesi ancak bütün Türk Milletinin müşterek eseri olabilir. Yirmiyedi senedenberi hiç bir şeyin yapılmamış olduğunu söylemek, Türklerin Cumhuriyet idaresine kabiliyeti olmadığını söylemek demektir. Hiç bir muarızına böyle bir isnadı yakıştıramam. Fakat, düşünülürse bu isnadın başka bir mantıki neticesi yoktur. Türkler, Cumhuriyeti, asırların mücadelesi ve tecrübesi mahsulü olarak meydana getirmişlerdir. Muvaffak olmuşlardır. Bu memleket, bugünkü dünyayı süsleyen demokratik cumhuriyetler-

(Sonu 4 üncü S. 1 inci sütunda)

Millî husumet tezahürleri mi?

Sinan Tekelioğlu'nun tahrikleriyle bazı kendini bilmezler Adana gazete idarehanelerini taşladılar

[illegible]

(Sonu 4 üncü S. 1 inci sütunda)

Faik Ahmet Barutçu

Barutçu'nun ve Erim'in radyoda konuşmaları

Dün akşam Ankara Radyosunda C.H.P. Meclis Grupu Başkan Vekili Faik Ahmet Barutçu ile Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Nihat Erim birer konuşma yapmışlardır. Bu konuşmaların metnini 3 üncü sayfamızda bulacaksınız.

Kral sarayında geçen on yıl

[illegible]

Yarın Ulus'ta

Sadık Aldoğan ihzaren İstanbul'a gönderildi

Evvelâ gitmem diye diretti ise de sonradan mutad küfürlerini savurarak trene bindi

[illegible]

(Sonu 3 üncü S. 2 nci sütunda)

İsmet İnönü nutkunu söylerken

Menfi propagandaya aldanmayınız

Seçmen kartı almamış vatandaşlar da oyunu kullanabilir.

[illegible]

(Sonu 4 üncü S. 4 üncü sütunda)

C.H.P. nin Haymana toplantısı

[illegible]

(Sonu 4 üncü S. 1 inci sütunda)

BAKIŞLAR

Muhalefetin göziyle

Peyami SAFA

[illegible]

PAZAR
7
MAYIS 1950
Yıl: 29 - No. 10864

C.H.P. Ulus Müessesesi
Çankırı Caddesi — Ankara
Telgraf: Ulus — Ankara
Ulus Müessesesi Santralı
14300
Fiyatı her yerde
10 kuruştur

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

Kıral Sarayında
geçen on yıl
Bugün 4 üncü sayfamızda

C.H.P. Genel Başkanı dün Biga ve Çanakkalelilere hitabetti

İnönü'nün Biga nutku

Cumhurbaşkanı, aklıselimin, şiddet usulünden muvaffakiyet uman politikacılara bir gün galebe edeceğinden emin bulunuyorum, dedi

Seçim mücadelesinde

Vatandaşların sağduyusu bütün yurtta hakimdir

İnönü, yapılan iftiralara da temas ederek, insafınıza müracaat ederim, bugün memleketin en az otuz yerinde toplantılar yapılan bir diktatörlük görülmüş müdür, dedi

Biga, 6 (Özel surette giden arkadaşımız Nihat Şazi Koçyiğit bildiriyor) — Cumhur Başkanımız İsmet İnönü bugün saat 13 te Biga'da Halkevinin balkonundan şu nutku söylemişlerdir:

Bigalılar, Çanakkaleliler, aziz hemşehrilerim,

Bu toplantının Biga'da olması, benim için, tatlı bir fırsattır. Burada hem Bigalıları, hem Çanakkalelileri, ve bütün Çanakkale ilinin vatansever halkını muhabbetle selâmlarım.

Aziz vatandaşlarım,

Çanakkale halkı, benim sıcak dostluk duygularımı en iyi anlayacak durumdadır. Geçen seçimi, burada, kaybetmiştik. O zamandanberi, Çanakkaleliler, demokratik rejim için bizim insafsız bir surette maruz bırakıldığımız hücumları, tarizleri en iyi tartacak bir tecrübeyi edinmişlerdir. Çanakkale iline geçen dört sene zarfında birkaç defa geldim. Çanakkale Vilâyetindeki sayısız hemşerilerimle çok fırsatta konuştum. Çanakkaleliler pek iyi hatırlarlar ki, her geçişimde dostluktan ve partiler arasında insanlık münasebetlerinden bahsettim.

Meşhur kararları

Şimdi, siz, partileri bu seçimde mukayese etmek için selâhiyetli mevkidesiniz. Çanakkale Vilâyetindeki demokratlarla bu son sene zarfında görüşmek nasip olmadı. Ancak, bunda benim hiç kabahatim yoktur. Demokrat Partiye, veya diğer partiye mensup her vatandaşımla fırsat bulduğum vakit samimiyetle görüştüğümü, bu memlekette insaf ile hatırlayacak pek çok demokrat vatandaş vardır. Benim şahsî ve resmî mevzularda demokrat vatandaşlarla münasebetimi kesen, onların meşhur kon-

(Sonu 5 inci S. 1 inci sütunda)

İnönü [illegible] meydanında halkı selâmlıyor

Emsaline az rastlanır bir seçim mücadelesi

Millete program veremiyen D. P. Vatadaştan açık bono istiyor

Nihat Erim, hayalî sözler söyliyen, rakiplerine küfreden adayların bu harmandan ne mahsul alacakları yakında görülecektir, dedi

İzmit 6 (Muhabir arkadaşımız Cevdet Baykal'dan telefonla) — Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Profesör Nihat Erim ve Gümrük ve Tekel Bakanı Dr. Fazıl Şerefettin Bürge Kocaeli milletvekili adaylarından Sedat Pek, Adnan Berkay, Mahmut Sipahi bugün Gölcük, Derince, Tuzla ve Hereke'de halkla temas etmişlerdir. Her gittikleri yerde binlerce vatandaş tarafından coşkun ve sürekli alkışlarla ve "yaşa, varol" sesleriyle karşılanan ve uğurlanan Bakanlar avdetlerine yarın de devam edeceklerdir. Başbakan Yardımcısı, Tekel Bakanı ve arkadaşları Hereke'de halkla coşkun temasları arasında birer konuşma yapmışlardır. Tekel Bakanımız ... Halk Partisi iktidarının Türk işçisine verdiği faydaları anlatmıştır. Adnan Berkay da bu mevzuda güzel bir konuşma yapmıştır. Alkışlar arasında kürsüye gelen Nihat Erim şu nutku vermiştir:

"— Aziz Kocaelili hemşehrilerim,

Seçim mücadelesi içinde bulunuyoruz. Bu toplantıyı da en hararetli zamanında yapmaktayız. Haftalardır muhtelif parti mensupları seçim propagandası yapmak suretiyle yurdun dört köşesinde köylere kadar yayılmış bulunuyorlar. [illegible] ... bu beyanları yapmaktadır. İktidarda bulunan partinin fikirleri olduğu kadar ona ait partinin fikirleri de serbestçe ortaya konmaktadır. Bu hararet her an

(Sonu 7 nci S. 1 nci sütunda)

Cevat Dursunoğlu

Dursunoğlu ve Erim'in radyo konuşmaları

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Nihat Erim'le, C.H.P. Genel Sekreter Yardımcısı Cevat Dursunoğlu dün akşam radyoda dikkate değer birer konuşma yapmışlardır. Konuşmalar 5 inci sayfamızda bulunacaktır.

Cemil Sait Barlasın seçmenlere hıtabı

İktisadi bakımdan mülkiyeti tanıyoruz, içtimai adalet bakımından sosyalist ve köylü partisiyiz

Gaziantep, 6 (a.a.) — Devlet Bakanı ve Gaziantep Milletvekili adayı Cemil Sait Barlas bugün saat 17 de Gaziantep'te Cumhuriyet meydanında Halk Partisinin tertiblemiş olduğu bir açık hava mitinginde seçmenlere hitap etmiş ve yer yer sürekli alkışlarla kesilen aşağıdaki nutku söylemiştir:

Sayın hemşehrilerim,

Bir hafta sonra sandık başına giderek oylarınızı kullanacaksınız. Vereceğiniz oylar önümüzdeki dört yıl için memleket mukadderatı üzerinde müessir olacaktır. Her bir reyin kıymeti memleket idaresinde istikbali için son derece mühimdir. [illegible] ... bir misal vereyim:

Fransa'da Cumhuriyet rejimi bir rey farkiyle ilân edilmiştir. [illegible] ... evvelâ milletvekilliğinde, sonra da Hükûmette yer almış bir arkadaşınız olarak konuşacağım.

Barlas, dört sene zarfında Halk Partisi Hükümetlerinin yapmış olduğu işleri, partinin seçim beyannamesini esas olarak anlattıktan sonra sözlerine şöyle devam etmiştir:

Arkadaşlar,

Geçmiş seçim devresinden bu kadar bahsettim. Şimdi biraz da gelecekte C.H. Partisi iktidarı kazanacak olursa yapacağı işlerle, tutacağı politikanın ana hatlarından bahsetmek istiyorum.

Sonu 5 inci S. 1 inci Sütunda

Devlet Bakanı Cemil Sait Barlas

C.H.P. Ankara Milletvekili adaylarının listesi

C.H.P. Ankara milletvekili adaylarının listesini bugün 7 nci sayfamızda bulacaksınız. Bir ev postası mahiyetinde olan listeyi kesiniz, 14 mayıs seçim günü ev sandığına atınız.

Dr. Kurtuluş'un Bayar'a telgrafı

Seçim propagandalarında dini siyasete âlet etmemelerini bütün teşkilâtınıza ısrarla emrediniz

C.H.P. Bolu Bölgesi Müfettişi ve Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş, dün Rize'den gazetemiz vasıtasiyle Demokrat Parti Genel Başkanına aşağıdaki dikkate değer telgrafı göndermiştir:

(Sonu 7 inci S. 5 inci sütunda)

C.H.P. nin Beyannamesi üzerine

II

Hüseyin Cahit Yalçın

Bugün Türk Milleti siyasî haklarına sahip, hür ve kemale erişmiş bir millet olarak hür kavimleri arasında eşit bir halde ... bunu İsmet İnönü'ne borçluyuz. Çünkü ... bir tarihî hakikat ... muhaliflerimiz değil ... dünya bir araya ... bu realitenin hiç bir ... bile değiştirmeğe ... olamazlar.

İsmet İnönü Cumhurbaşkanlığına, Anayasa mucibince, Büyük Millet Meclisi tarafından seçildi. Fakat bu intihap bütün milletin o kadar takdir ve tasvibine mazhar olmuştu ki bir ... yapılmış denilebilir. Türk Milleti İsmet İnönü'ye inanmakla ve onu ... bir hamle ile ... hiç aldanmadı. Türk Milleti İsmet İnönü'ye inandığı kadar İsmet İnönü de o kadar ... bulunduğu kendi ... inandı ve onu ... haklarından ve ... istifade etmek zamanı gelmiş olduğunu hissetti. Bu karşılıklı itimat, iman ve muhabbet ne kadar yerinde ... ve birbirini ne ... tamamladığını ciğerlerimizi dolduran, mânevi ... hürriyet havası bize ... Hiç bir ... hiç bir insafsızlık, ... hiç bir bühtan ve iftira ... bu birliği ihlâl edemez. Türk Milleti ve İsmet İnönü ayni vücuttur. ... İnönü Cumhurbaşkanlığına ... bütün memleketin ... fışkırmış ... samimi ve

(Sonu 5 inci S. 6 ncı sütunda)

Cumhurbaşkanımız bugün Bursa'da

İnönü'ye Balıkesir'den Çanakkale'ye kadar bütün yol boyunca büyük sevgi gösterileri yapıldı

Çanakkale, 6 (Özel surette giden arkadaşımız Nihat Şazi Koçyiğit bildiriyor) — Uzun ve yorucu bir yurt gezisine çıkmış bulunan Sayın Cumhurbaşkanımız İsmet İnönü seyahatlerine devam etmektedirler. Dün geceyi Balıkesir'de geçiren İnönü bu sabah saat 8.20 de yanlarında Meclis ... Genel Başkan İnönü ve C.H.P. Genel Başkan Vekili Seyhan Milletvekili Hilmi Uran ve Balıkesir Valisi Ziya Tekeli olduğu halde Biga'ya uğrayarak Çanakkale'ye gelmek üzere otomobille yola çıktılar. Bir gün evvel eşsiz misafirlerine yakın ile tarif edilemiyecek derecede muhteşem bir karşılayış yapmış ve coşkun sevgi tezahürleri göstermiş olan Balıkesirliler İnönü'nün yola çıkacağını öğrenince caddelere dökülmüşler ve kendisini şehir dışına kadar selâmladılar. Balıkesir'den çıktıktan sonra yol üzerindeki ilk köy olan Argın'de güzel bir tak kurulmuş olduğu görüldü. Üzerinde "Büyük başbuğumuz, hoş geldiniz" yazılıydı. C.H.P. bayrakları da köyün bü-

(Sonu 7 nci S. 4 üncü sütunda)

C.H.P. nin eğitim politikası

Tahsin Banguoğlu yapılan ve yapılacak işleri anlattı

Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu, evvelki akşam C. H. Partisi adına İstanbul Radyo-

(Sonu 7 nci S. 4 üncü sütunda)

Sadak dikkati çekiyor

Komünist propagandası şiddetlendirilmiştir

Dış Bakanımız: Eğer memleketimiz tehlikeye maruz değildir diyenlere rastlarsanız bunların ya sonsuz gafil yahutta düşman ajanı olmalarından şüphe ediniz, dedi

Sivas, 6 (Telefonla) — Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak, bugün Tan sinemasında saat 14 de bir konuşma yapmış, anlattığı dış ve iç siyaset, sinemayı dolduran büyük ve mümtaz bir halk kitlesi tarafından derin bir alâka ile dinlenmiştir.

Sizlere, hükümetin dört yıllık siyasetini hülâsa etmeye çalışacağım, diye söze başlayan Sadak, Sekizinci Büyük Millet Meclisinin en kritik dünya şartları içinde işe başladığını ve o ... sulh konferanslarının bilhassa Yalta konferansının müttefiklerin harbi kazanıp ... Sovyetler ve Türkiye ile Sovyet Rusya arasındaki münasebetlerin ... Türkiye'nin boğaz ... hiç bir zaman iyi niyet göstermediğini, bilhassa Türkiye üzerinde ... iddia ve dileklerini ... misallerle izah etmiştir.

(Sonu 3 üncü S. 7 inci Sü. da)

Müsabakamızda kura numarası alan okuyucular

Zengin hediyeli büyük müsabakamıza iştirak eden okuyucularımızın kura numaralarını yarından itibaren neşre başlıyoruz.

C.H.P. nin milletvekili adayları

C.H.P. Ankara adaylarından Nail Cevat Akkerman

1902 de Ankara'da doğmuştur. Yüksek tahsilden ... [illegible]

C.H.P. Ankara adaylarından Dr. Ahmet Hâmit Selgil

Askerî Tıbbiyeden mezun olduktan ve Gülhane stajını yaptıktan sonra ... [illegible] ... C.H.P. Divanı ve Genel İdare Kurulu üyesidir.

C.H.P. Ankara adaylarından Hıfzı Oğuz Bekata

1911 de Ankara'da doğmuştur. ... [illegible] ... ve C.H.P. Kamu Bilgisi ... öğretmendir.

BAKIŞLAR

Propaganda sapıtmaları

Peyami SAFA

Büyük gün yaklaştıkça, D.P. nin seçim propagandası, başlangıçtaki efendiliğinden uzaklaşıyor ve sapıtıyor: ... [illegible]

PAZARTESİ
8
MAYIS 1950

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

C. H. P. Genel Başkanının Bursa'daki mühim nutku

İnönü cevap bekliyor

Cumhurbaşkanı, Anayasada yapılması lâzım gelen yeni tesisler, şiddet usullerinin iptali ve kongrelerinde alınan meşhur düşmanlık kararının kaldırılıp kaldırılmıyacağı hakkında Demokrat Parti Genelbaşkanının süratle ve açık olarak cevap vermesini istedi

Bize, cevap vermemizi mümkün kılacak bir zaman bırakmazlarsa umumi efkâr önünde bakın mevkie düşeceklerdir

İnönü dedi ki:

Memleket mukadderatında mesuliyet iddia etmek mevkiinde bulunan bir siyasi partinin kıymetli fikirlerini halktan bu kadar gizlemesini anlamak güçtür

Cumhur Başkanı, muhalefetin diline doladığı israf iddialarına karşı da: "Büyük mali tasarruflar askeri bütçenin hafifletilmesi, zaruri devlet hizmetlerinin kaldırılması, umumi masraf ve tevfirlerden yeni indirmeler yapılması suretiyle mümkündür. D.P. kalkacak hizmetleri ve diğer tasarruf tekliflerini açıkça ve rakamla söylerse çok istifade etmiş olacaktır" dedi

Bursa'da İnönü'ye yapılan büyük tezahürat

Cumhur Başkanı bütün yol boyunca da vatandaşların sıcak muhabbetiyle karşılandı

D. P. iftihar etsin

Sâbis halkın oyuna istiğna gösteriyor!

Emekli general, Almanlarla birlik olduğunu itiraf ederek, istersenis oyunuzu b a n a vermeyin, dedi

C.H.P. nin Milletvekili adayları

Memleketi koyu bir irticaın kucağına atmak istiyorlar

Seçim sandıkları dağıtılıyor

Öğretmenler Derneği yeni lokali

Açılış münasebetiyle Başbakan bir konuşma yaptı

Bir bu eksikti! Hükümet Merkezini İstanbul'a nakletmek istiyorlar

Ankara sadece bir kültür şehri olarak kalmalı imiş!

Piyango çekildi

Cumhuriyet Halk Partisinin Beyannamesi

Hasan Cüneyt YALÇIN

Hesabımızda kura numarası olan okuyucular

PARTİLER

Niçin mi Halk Partisi?

SALI
9
MAYIS 1950

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

ULUS'UN ABONE ŞARTLARI

Cumhurbaşkanımız dün İzmitlilere hitabetti

İnönü İstanbul'da

Başlıca partilerin münasebetlerinde her münakaşanın üstüne çıkacak bir inanma ve güven havasının biran evvel yerleşmesi lâzımdır

Seçim sırasında

Yıkıcı telkinlere karşı uyanık bulunmalıyız

Bu tehlikeler, basireti bağlanmış bir cehaletten gelebilir, milletin bünyesini çürütmek istiyen şüpheli kaynaklardan çıkabilir

İzmit, 8 (Özel surette giden arkadaşımız ...) — Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bugün ... Halkevi balkonundan şu nutku söylemişlerdir:

"Kocaeli'nin sayın halkı, İzmitliler; Aziz vatandaşlarım, ...

Cumhurbaşkanımıza Balıkesirde yapılan muazzam istikbal

Muhteşem bir istikbal

İstanbul halkı İnönü'ye coşkun tezahürat yaptı

Onbinlerce kişi Cumhurbaşkanımızı fevkalâde heyecanlı sevgi tezahürleriyle alkışladı,

İnönü bugün Taksim'de en mühim seçim nutkunu söyliyecek

C.H.P. nin milletvekili adayları

Propaganda müddeti sona eriyor

İnönü'nün ısrarı üzerine

D.P. Beyannamesi nihayet çıkabildi

Bir müdafaanameden ibaret olan bu vesika, D.P. iktidarının memlekete sarih hiç bir şey vaadedemediğini ortaya koyuyor

S. Aldoğan dün tevkif edildi

Cumhuriyet Halk Partisinin Beyannamesi

Hüseyin Cahit YALÇIN

IV

Kalecik Sağlık Merkezi açıldı

Devlet Bakanının Islahiye nutku

Barlas, adaylığını koyacak yargıçların daha önce ya istifa etmeleri, ya emekliye ayrılmaları usulü konulmalıdır, diyor

Aday listesi

C.H.P. afişlerinden biri

BAKIŞLAR

SEBEP MEYDANDA

Peyami SAFA

ÇARŞAMBA
10
MAYIS 1950
Yıl: 30 - No. 10367

C. H. P. Ulus Matbaası
Cemiyet Caddesi — Ankara
Telgraf: Ulus — Ankara
Ulus Matbaası Telefonu
15502
Fiyatı her yerde
10 kuruştur

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

POKER-PLAY

İnönü'nün İstanbul nutku

Cumhurbaşkanı, esaslarını tahakkuk ettirmeğe muvaffak olduğumuz demokratik rejimin muhafazası da büyük gayrete bağlıdır, dedi

Cumhurbaşkanımız İnönü'nün evvelki gün İstanbul'da karşılanışından bir safha

İnönü ile Kıral Faysal arasında

Demokrat Partinin beyannamesi

Cemil Sait BARLAS

C.H.P. nin seçim beyannamesini

İ. İnönü'den Ankara seçmenlerine

Hizmetimiz yeni bir seçim devresi için emrinizdedir

Cumhur Başkanı İsmet İnönü Ankara seçmenlerine aşağıdaki mesajı göndermişlerdir :

Ankaralılar, Sevgili Hemşehrilerim,

Seçim bölgelerim olan Ankara'nın Sivas'ında ve Malatya'dan başlayarak, yurdun bir çok yerlerinde söylediğim seçim nutuklarını Ankaralı Hemşehrilerime yürekten sevgilerimi yollamaktan kaçınmak benim için müstesna bir zevktir.

Birbirine ekli olan ve birbirini tamamlıyan bu seçim nutuklarındaki esasları, bir Ankara adayı sıfatiyle, Cumhuriyet Halk Partisinin Seçim Beyannamesine katarak takdirinize arzediyorum.

Hizmetimiz yeni bir seçim devresi için emrinizdedir.

Memleketin geleceği bakımından birinci derecede ehemmiyetli saydığımız, yerleşmesi ve gelişmesi için beş senedenberi bütün dikkatimizi üzerinde topladığımız demokratik hayatın yeni bir büyük imtihanını veriyoruz.

Vatandaşlarımın seçim mücadeleleri sırasında memleket meselelerine karşı gösterdikleri olâkayı ve mesuliyet duygusu benim için en büyük teminattır.

Ankara seçmenlerine büyük hizmetler dilerim.

İSMET İNÖNÜ

Dünkü toplantıda kısa görünüşler

Ankara kadınlarının toplantısı

Bütün İstanbul dün yerinden oynadı

İnönü'nün nutkunu dinliyen muhteşem kalabalık "yaşa, varol,, diye İstanbul'un semasını çınlatıyordu

Asılsız bir rivayete cevap

Vatandaşlarımın şunu bilmelerini isterim

C.H.P. seçimde çoğunluğu kaybederse İsmet İnönü tabiatiyle Cumhurbaşkanlığından çekilecektir

Genel Başkanımız antidemokratik sayılabilecek bir cereyan komünistlik faaliyetine ve dinin siyasete alet edilmesine karşı olan gençlerimiz nutuklarının büyük gelişmesi hakkında

Sözler nafiler

Biz daima dürüst mücadele ederiz

Zafer Başyazar dün inzibatın temin edilmesi hükümetçe tedbirlerden artık vazgeçmelidir

Münir Fait Fenik kimseye boyun eğmez

Dursunoğlu görüşlerini açıkladı

Bakanların konuşmaları

Yarın Propaganda tamamen kesilecektir

İKİ BEYANNAMEDEN İLHAMLAR..

Millet için "Devletçilik!"

Kalemtorlar için "Serbestlik"

PERŞEMBE
11
MAYIS 1950
Yıl: 20 - No: 10384
C. H. P. Ulus Matbaası
Ulus Caddesi — Ankara
Telgraf: Ulus — Ankara
Ulus Matbaası Basbedeli
15/05/
Fiyatı her yerde
10 kuruştur

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

POKER-PLAY

852 vatandaşa ucuz arsa verildi

Dün saat 16.30 da Belediye Başkanı Fuat Bürker'in başkanlığında ilkinci tertip ucuz arsaların kura neticesi yapılmıştır. Bu defaki çekilişte 1122 dilekçe sahibinden 852 sine arsa dağıtılmıştır. Resimlerde kuranın çekilişini temsil etmektedir

Başbakanın radyodaki konuşması

Vatandaş sandık başına huzur içinde gidebilir

Vatandaşın oy atma selâhiyetini ihlâle cür'et edecekler kanunun pençesini yakalarında bulacaklardır

Başbakan Dr. Semih Günaltay dün akşam radyoda bir konuşma yaparak Günaltay kompanyasını yurtta bir daha başlattı.

Aziz vatandaşlarım,

Bu gün saat 24 ten itibaren bütün yurtta, seçim propagandası gerekse kanunda öngörülen Kurumlara göre, oy verme saatine kadar sona erer. Son bir hafta zarfında her türlü propaganda mevzuubahis olamaz. Gazeteler, radyolar da bu yolda neşriyat yapamayacaklardır.

Kanun vatanda bu suretle menedilmiştir maksadı, vatandaşların propagandalarla gerilim altında bırakılmasını önlemek, birbirlerine hiddet ve husumet edecek, yarattı ve yaya kötü duygular yaratmamaktır. Bu maksadın temini için kanun bu yasağa uymayanlara ağır cezalar koymuştur.

Bugün gündelik meşguliyet dışında ve emniyetçi kimseler bütün dikkatini alacaktır. Vatandaşlar, kanun ve nizamlar içinde özgür bağlarına gideceklerini inandırıcı olacaktır.

Vatandaş kanunun, oy atma usûlünün, ihlâle cüret edecekler kadar yaramaz olmadığını göstermelidir.

Fazla söze lüzum yoktur. Vatandaş görüşü sizin kanaatinizi sizden başkasının değiştiremiyeceğini bilmelidir. Bu bilgi ve kanaatle sandık başına gidecek, oyunu verecek ve huzur içinde evine dönecektir.

(Devamı 3 üncü sayfada)

İnönü Üniversiteli gençlerle görüştü

Cumhurbaşkanı, helikopter uçağının gösteri uçuşunda hazır bulunarak şirket mümessilinden izahat aldı

İstanbul, 10 a.a. — Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bu sabah Boğaziçi'nde bir gezinti yapmışlardır.

İnönü, öğleden sonra da saat 16.30 da İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Doktor Fahrettin Kerim Gökay ile birlikte Dolmabahçe Camii önündeki yeni yıkılan alarma inen helikopter-inişinin gösteri uçuşunda hazır bulunarak şirket mümessilinden uçak hakkında izahat almışlardır.

İnönü Üniversiteli öğrencilerle

İstanbul, 10 a.a. — Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bugün Dolmabahçe'de İstanbul Üniversitesinden **İstanbul Tıbbiye Talebe Birliği** başkanlığında bulunan 40 kişilik bir öğrenci grupunu kabul buyurmuşlardır.

İstanbul, 10 a.a. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bugün Dolmabahçe'de C.H. Partisi İl İdare Kurulu üyelerinin İlçe Başkanlarından müteşekkip bir heyeti kabul buyurmuşlardır.

*

İstanbul, 10 a.a. — Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bugün Dolmabahçe'de sarayda Hollanda Kraliçesi Juliana'nın diplomatik temsilcisi müsteşarlığında Cumhurbaşkanımızla Majeste Kraliçe arasında teşekkür ve tebrikler mübadelesi hakkında telgrafları takdim etmişlerdir. (A.A.)

İnönü ile Hollanda Kraliçesi arasında

Hollanda Kraliçesi Majeste Juliana'nın doğumlarının yıldönümü münasebetiyle Cumhurbaşkanımızla Majeste Kraliçe arasında teşekkür ve tebrikler mübadelesi olunmuştur. (A.A.)

Maarif Vekâleti Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürü Cemil Tuğcu'nun seçimle ilgili faaliyetli Mavi mitingi

Propaganda faaliyeti dün akşam sona erdi

Seçimin düzenine uygunluğu veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek mahiyette söz ve yazı ile propagandalar yapmak, cezayı müstelzimdir

Milletvekilleri Seçimi Kanunu hükümlerine göre bugün propaganda kampanyası dün akşam saat yirmiye sona erecektir. İyi niyetli partiler şimdi Ankara ve İstanbul Radyolarında son partisi konuşmalarını yapmışlardır.

Bugünden itibaren propaganda ile ilgili devrî ilânı sonuçlı veya yapılmak üzere seçim propagandası yapmak veya seçim propagandaları için toplantı veya propaganda yapmak veya bu maksatla yayınlarda bulunmak kesin surette menedilmiştir. Bu hükümlere aykırı hareket edenlerin, seçimi veya yeni bir seçimin yapılmasını sona erdirecek derecede propagandaları yapmak, neşriyat yapmak veya ilânlar çıkarmak cezayı müstelzimdir.

Seçim Kanununun bu hükümleri karşısında gazetelerin bugünden itibaren seçim propagandası ile ilgili her türlü yazı ve haberlerine de dikkatle ve emniyetçi davranılacaktır. Milletvekili Seçimi Kanununun 104 üncü maddesi "Oy vermeye ait her türlü propagandanın seçim günü saat 20 den sonra yapılması yasaktır" hükmünü koymuştur. Bu hükme aykırı hareket edenler 50 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına çarptırılacaklardır.

(Devamı 3 üncü ve 7 nci sütunlarda)

Elektrik Teknisyenleri toplantısı

Elektrik Teknisyenleri dün yıllık toplantılarını yapmışlardır. Haberimiz Devletler hakkındaki aramadadır. Fotoğraf: Atatürk toplantı esnasında görünüşü

Sandık temsilcileri

C.H.P. Ankara Merkez Başkanlığından:

Partimiz sandık temsilcilerini ile müşahitlerini ve Büyük Millet Meclisi Ankara seçim bölgesinde Mavi Kanton listesine oy vermeye saat 20.30 da Ankara Halkevine bulunmalarını rica ederiz.

Bakanların konuşmaları

İzmir, 10 (Özel muhabirimizden) — Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Nihat Erim'in Bakanlar Kurulu Başkanı Dr. Refik Koraltan'ın Bergama'da yaptıkları konuşmalar dün Bakanlar Kurulu Başkanı ve Dışişleri Bakanı Dr. Fuat Köprülü'nün İzmir'de yaptığı konuşma ile birlikte Bergama'da ve İzmir'de geniş halk kütleleri tarafından büyük bir alâka ile dinlenmiştir. Bu konuşmalar, Türkiye'nin bugünkü durumu ve dış politikası hakkında vatandaşlara geniş bilgi vermiştir.

Bu konuşmalar, Türkiye'nin bugünkü durumu ve dış politikası hakkında vatandaşlara geniş bilgi vermiştir.

(Devamı 3 üncü sütunda)

Üçüncü bir dünya harbi ihtimali

Yeni Zamanlar Dergisi Amerika ve İngiltere'yi itham ediyor

Moskova, 10 (A.P.) — Moskovalı Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie'nin Moskova'yı ziyaret etmesi münasebetiyle Yeni Zamanlar dergisi yayınladığı bir yazısında Sovyet Rusya'nın, Amerika ve İngiltere Hükümetleri tarafından yapılmış olduğu iddia edilen "gizli Atlantik Amerikan ve İngiliz Hükümetleri Milletler Cemiyeti teşkilâtını etkisiz bırakmak ve sonra dünyayı bir üçüncü dünya harbine sürüklemek" için çalıştıklarını ileri sürmektedir.

Milli Savunma Bakanlığının bir tebliği

Milli Savunma Bakanlığından tebliğ edilmektedir:

Son günlerde gizlice çeşitli şekillerde yapılan propaganda ve telkinlerle, Milli Savunma ve Emniyet Kuvvetlerimizin subaylığa ve polisliğe karşı soğutulmaları gayesi güdülmektedir.

Milli Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığına ait bu gibi haber ve telkinler, her türlü resmi ve şahsi düşüncelerden uzak ve tarafsız bir şekilde yapılan subaylık ve polislik kanunlarını bilmemekten ileri gelmektedir. Bu kanunlar bilinmediği takdirde bu gibi haberlerin ve telkinlerin ne derece tehlikeli olduğu anlaşılır.

Kaydedilen bu esaslar bir kere daha tavsiye ve vatan sevgisiyle ve vatan menfaatleri için vazife ve polislik mesleği hakkında bilgisizlikten ileri gelmektedir.

Milli Savunma Bakanlığı

Hüsnü Çakır

İstanbul'da ucuz mesken inşası

Binaların tiplerinin projeleri hazırlandı

İstanbul, 10 (Telefonla) — Belediye tarafından yaptırılacak ucuz meskenlerin inşa tarzlarının ve tipleri hakkında bir karar alınmıştır. Bu karar gereğince Belediye bu yolda bir kaç mütehassıs, Belediye İmar Müdürlüğünde bu mevzuu toplantılar ile görüşmüştür.

(Devamı 3 üncü ve 7 nci sütunlarda)

Cebeci semtine de troleybüs işliyecek

Diğer bir hattın da Bahçelievlere uzatılması kararlaştı, yeni arabalar alınması için temasa geçildi

T. Lie'nin Moskova seyahatı

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri sıcak Sovyet-Yugoslav münasebetleri sonra da Stalin'le görüşecek

Cenevre, 10 (A.A.) (A.P.) — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie, saat bir civarında Moskova'ya hareket etmiştir. Lie'nin Moskova'da kaldığı müddet zarfında Sovyet Hükümet reisi Stalin ile bir görüşme yapacağı tahmin edilmektedir. Lie'nin Moskova'ya gidişi münasebetiyle Sovyet-Yugoslav münasebetlerinin sıcak bir safhaya girmesi üzerine Sovyet Hükümetinin bu hususta ne gibi tedbirler alacağı merak edilmektedir.

4 yılda 50 bin Km. köy yolu yapıldı

Hazırlanan programa göre 12 yılda 40 bin köyün yolu ikmal ediliyor

Ankara Türkiye Genel Meclisi Umumî Heyeti Bayındırlık ve Nafıa Bakanlığı bütçesi üzerinde dün de görüşmelere devam etmiştir. Bütçe üzerinde bugün Ankara'da 8 saat süren bir müzakere yapılmıştır. Bayındırlık Bakanı Ali Rana Tarhan, Bayındırlık Genel Müdür, genel müdürler ve müşavirler bugün müzakerelere iştirak etmişlerdir. Bayındırlık Bakanı müzakerelere cevap vermiştir.

Bayındırlık Bakanı Ali Rana Tarhan, bütçe müzakereleri sırasında yapılan konuşmalara cevap vermiştir. Bakan, bu konuşmalarda ileri sürülen bazı mütalâa ve temennileri kaydetmiş olduğunu bildirmiştir.

Bakan, bu arada, Bayındırlık Bakanlığının 1950 yılı bütçesinin 1949 yılı bütçesinden 50 milyon lira fazla olduğunu, bu fazlalığın 40 milyonunun karayollarına ayrıldığını, bu suretle karayollarına ayrılan ödeneğin 1950 yılında 100 milyon liraya çıkarılmış bulunduğunu söylemiştir.

(Devamı 3 üncü ve 7 nci sütunlarda)

Zabıtaya hakaret eden Kâzım Arar tevkif edildi

Canik, 10 (Telefonla) — Bugün burada yapılan bir toplantıda hazırlık zabıtası memuru Kâzım Arar kendilerine hakaret bulunan zabıtaya hakaret ve tecavüzden dolayı tevkif edilmiştir. Yapılan araştırmada Kâzım Arar tevkif edilmiştir.

Piyangodan 100 bin lira alan talihli

Hüseyin Hüsnü Erbakan kendisini kazandıran bileti zorla satın almış!

(Devamı 3 üncü sütunda)

PAZAR GÜNÜ

Seçim sandıklarının mahalle ve köylerde konulacağı yerleri gösteren listeleri neşrediyoruz

Milletvekilleri seçimi, bütün memleketin ilânındaki pazar günü yapılacaktır. Ankara'da Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Cankaya İlçesi Seçim Kurulları mahallerinde seçim sandık alanlarını ve bölgelere ait sandık adetlerini gösteren listeleri neşrediyoruz. Pazar günü seçmin halkın mak kaydı, sandık başlarına gitmesi için memleketin sandık alanlarını kaydetmemeleri bilir. Seçim Kurullarına hatırlatmış olan bu listeleri için olacak bazı (5) sayı satırlarında mevcuttur.

CUMA 12 MAYIS 1950

C.H.P. Ulus Müessesesi Cumhuriyet Caddesi — Ankara
Telgraf: Ulus — Ankara
Ulus Müessesesi Santrali 18200
Fiyatı her yerde 10 kuruştur

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

POKER-PLAY
POKER-PLAY TRAŞ BIÇAKLARI

İnönü bugün 11 de geliyor

Cumhurbaşkanı Haydarpaşa'da kalabalık bir halk kütlesi tarafından büyük sevgi tezahürleriyle uğurlandı

İstanbul, 11 (Telefonla) — ... Cumhurbaşkanı beraberlerinde Bayan İnönü ve C.H.P. Genel Başkan Vekili Hilmi Uran olduğu halde bu akşam Ankara'ya hareket etmek üzere Acar motoriyle saat 20.30 de Dolmabahçe'den ayrılarak Haydarpaşa'ya gelmişlerdir.

(Sonu 2 nci S. 6 ncı sütunda)

İnönü evvelki gün Helikopter tecrübelerini takibediyorlar

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı Münir Akyürek

İl Seçim Kurulu Başkanı Emin Dansıoğlu

Seçim Kurulları bütün hazırlıkları tamamladı

Seçim düzeninin bozulmaması ve oy vermenin tam bir serbestlikle yapılabilmesi için kanunun koyduğu hükümler yürürlüğe girmiş bulunuyor

Pazar günü umumi yerlerde ispirtolu içki içilmesi veya her hangi bir surette açık veya kapalı şişelerde ispirtolu içki satılması veya satın alınması yasaktır

Adalet Bakanlığındaki seçim bürosuna gelen malûmata göre il ve ilçe seçim kurulları bütün hazırlıklarını tamamlamıştır.

(Sonu 4 ncü S. 6 ncı sütunda)

Amerika Devletleri Cumhurbaşkanı Harry S. Truman Cumhurbaşkanı olarak altıncı hizmet yılına basmıştır. Başkanın hususi hayatına ait bir yazıyı bugün altıncı sayfamızda bulacaksınız. Resmimiz, Truman'ı karısı ve kızı ile bir arada göstermektedir.

Sunderland takımı İstanbul'da

İlk maç yarın Beşiktaş'la

İstanbul, 11 (Telefonla) — İngiliz Profesyonel ligi birincisi Sunderland takımı bu akşam saat 20.30 da hususi bir uçakla şehrimize gelmiştir.

(Sonu 5 nci S. 3 ncü sütunda)

Bakanlar Kurulu

Bakanlar Kurulu dün saat 18 den 19 a kadar toplanmış ve muhtelif Bakanlıklara ait günlük işler hakkında müzakerelerde bulunmuştur.

Kayseri Nuh Naci Verem Hastahanesi törenle açıldı

Kayserililerin Bakanlığa hibe ettikleri hastanenin kadrosu ve teçhizatı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca ikmal edilmiştir

Evvelce de bildirdiğimiz gibi en başta Merhum Fabrikatör Nuh Naci Yazgan ve vereseesinin altıyüz bin liradan fazla bir yardımı ve Kayseri hayırseverlerinin de bu yardıma maddi ve mânevi olarak katılmasıyla, Kayseri Verem Savaş Başkanı Eczacı Hazım Gönen ve diğer mesai arkadaşlarının ciddî ve azimli gayret ve himmetleriyle vücude getirilen elli yataklı verem hastanesi bundan bir müddet evvel devlete, Sağlık Bakanlığına hibe edilmiştir.

Sonu 5 inci S. 1 inci Sütunda

Dünkü açılış töreninde hazır bulunanlar

G. Sekreter Trygve Lie Moskova'da

Hava alanında Groymyko tarafından karşılanan Lie bir kaç gün bir demeçte bulunmıyacağını söyledi

Moskova, 11 (AP) — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie bugün uçakla Moskova'ya gelmiş ve iki veya üç gün için, burada hiç bir beyanat vermiyeceğini bildirmiştir.

Ortaşark meseleleri hakkında rapor hazırlanacak

Gelen Bakanlar

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Nihat Erim, İçişleri Bakanı Emin Erişirgil, M. Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu, Ekonomi ve Ticaret Bakanı Vedat Dicleli, Maliye Bakanı İsmail Rüştü Aksal, Gümrük ve Tekel Bakanı Dr. Fazıl Şerefettin Bürge, Çalışma Bakanı Reşat Şemsettin Sirer dün Ankara'ya gelmişlerdir.

Yegâne pratik yol

Hüseyin Cahit YALÇIN

(Sonu 3 üncü S. 5 nci sütunda)

Üç Dış Bakanı dün toplandı

Çıkarılan tebliğde, üç gün devam edilecek olan bu toplantılarda gaye barışın bütün uygun vasıtalarla takviyesidir, deniliyor

Londra, 11 a.a. (United Press) — Üç dışişleri bakanı bugün bütün dünya meselelerini gözden geçirmişler ve bir üçüncü dünya harbi imkânlarına karşı savunma ve iktisat cephelerinin takviyesini kararlaştırmışlardır.

(Sonu 3 üncü S. 7 nci sütunda)

Türkiye - Fransa Dostluk Komitesi toplandı

Konferanstan sonra Ankara ve İstanbul hakkında iki film gösterildi

Paris, 11 (a.a.) (Afp) — Geçen sene kurulmuş olan Türkiye - Fransa dostluk komitesi ...

(Sonu 3 ncü S. 6 ncı sütunda)

Üç Dışişleri Bakanı bir arada

İşçiler 23 oyla çoğunluk elde ettiler

Londra, 11 a.a. (Afp) — Dün akşam Avam Kamarasında ...

Belçika'da bir maden ocağında infilâk oldu

Tratignies, Belçika, 11 (AP) — ...

Tabakhane köprüsü dün törenle açıldı

Belediye Başkanımız o semtte ve şehrin işlerine hızla devam edildiğini söyledi

Şehrimizin mühim bir mıntaka yolu üzerinde bulunan Bentderesi'ndeki Tabakhane köprüsü Ankara Belediyesi tarafından yeniden inşa edilerek dün saat 18 de törenle açılmıştır.

Sonu 4 ncü S. 7 nci sütunda

İşkence iddiası dâvası

Dâvacı, yüzleştirilme sırasında dâva ettiği kimseyi tanımamış bile

Sonu 2 nci S. 2 nci sütunda

Menderes nehri taştı

İzmir - Denizli posta treni yoluna devam edemedi

Aydın'da

CUMARTESİ 13 MAYIS 1950
Yıl: 10 - No. 10979
C. H. P. Ulus Müessesesi Çankırı Caddesi — Ankara
Telgraf: Ulus — Ankara
Ulus Müessesesi Santralı
Fiyatı her yerde 10 kuruştur

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Milletvekillerini yarın seçeceğiz

Sayısı dokuz milyona yaklaşan büyük bir seçmen kütlesi sandık başlarına giderek oylarını kullanacaklar

Ankara'da 342 bin seçmen yarın oy verecektir. Bunlardan 73 bini merkez ilcesinde, 4 bini Çankaya'da ve 225 bini de diğer 12 ilcededir, İl dahilinde 1523 sandık ve Sandık Kurulu var

[illegible]

Kimler oy kullanamıyacak

[illegible]

Oy verme işi saat 17 de bitecek

[illegible]

(Sonu 2 üncü S. 3 üncü sütunda)

Cumhurbaşkanımız Ankara Garında kendisini karşılıyan halkı selâmlıyor

İnönü dün sabah Ankaraya döndü

Cumhurbaşkanımız garda çok kalabalık bir halk kütlesi tarafından büyük sevgi tezahürile karşılandı

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, beraberlerinde Bayan İnönü ve C. H. P. Genel Başkan Vekili Hilmi Uran olduğu halde özel trenleriyle dün saat 11 de İstanbul'dan şehrimize dönmüşlerdir.

Cumhurbaşkanımızı, Başbakan Şemsettin Günaltay, Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Nihat Erim, İçişleri Bakanı Emin Erişirgil ve Ankara Valisi Avni Doğan Klimendat'ta, Büyük Millet Meclisi Başkanı Şükrü Saracoğlu, bakanlar, C. H. P. Genel Sekreteri Tevfik Fikret Sılay, Genelkurmay Başkanı, Damışlay, Sayıştay Başkanları, Kara, Hava, Deniz kuvvetleri komutanları, Dışişleri Bakanlığı Umumî Kâtibi, Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürü, Belediye Başkanı, Garnizon ve Merkez komutanları, Emniyet Müdürü, askerî ve mülkî erkân Ankara Garında karşılamışlardır.

Çok kalabalık bir halk kütlesi Cumhurbaşkanına büyük sevgi tezahüratı yapmış ve "Yaşa, varol babamız, Allah seni milletin başından ayırmasın" avazeleriyle alkışlamıştır. (a.a.)

Yazı hürriyetine dair

Hüseyin Cahit YALÇIN

[illegible]

(Sonu 4 üncü S. 5 nci sütunda)

Doktor Mac Donald Nümune Hastanesinde verdiği konferanstan sonra Tıp Fakültesi profesörleri ve asistanlariyle (Yazısı 2 nci sayfada)

Dr. Kâmil İdil

Uzlaştırma Komisyonu delegeliği

Dr. Kâmil İdil tayin edildi

[illegible]

(Sonu 2 nci S. 6 ncı sütunda)

Lie Vişinski ile 1,5 saat konuştu

Görüşmelerin teferruatı açıklanmıyor

Moskova, 12 a.a. (United Press) — Sovyet Rusya Dışişleri Bakanı Andrei Vişinski, bugün öğleyin Trygve Lie'yi kabul etmiştir. Trygve Lie'nin refakatinde Genel Sekreter Yardımcısı Constantin Zinchenko bulunmakta idi. Görüşme bir buçuk saat devam etmiştir.

Bu görüşmenin teferruatı açıklanmamıştır.

★

Moskova, 12 a.a. (Afp) — [illegible]

Hans Rosbaud

Hans Rosbaud ile bir konuşma

Değerli Orkestra Şefi ilk konserini salı akşamı verecek

(Yazısı 4 üncü Sayfada)

Acheson Londra'ya geldiği gün Bevin'le

Rusya'ya son bir müracaat

Üçler dünkü toplantılarında Almanya genel seçimleri üzerinde konuştular

[illegible]

(Sonu 2 nci S. 1 nci sütunda)

Güney Asya devletleri için yardım

İktisadi ve askeri yardımın derhal yapılması için plânlar hazırlanıyor

[illegible]

Türkiye'nin şimdiki durumu

Bir konuşma yapan Menemencioğlu, Türkiye Avrupa medeniyetinin ileri bir kalesi olarak kalmağa karar vermiştir dedi

[illegible]

(Sonu 2 üncü S. 2 inci sütunda)

Amerika'nın gizli ve stok silâhları

Bir Amerikan dergisine göre bir çok yeni silâhlar yapılıyor

[illegible]

19 Mayıs Gençlik ve Spor bayramına hazırlık

[illegible]

(Sonu 2 nci S. 5 nci sütunda)

Harp tesadüfen zuhur edebilir

Amerika Savunma Bakanı, fakat şimdilik ufukta görülmüyor diyor

[illegible]

[illegible]

Ankara lig şampiyonası

Gençler Birliği ile Ankara Gücünün bugün alacakları neticeye bağlı

[illegible]

Seçmenlerin dikkatine

[illegible]

PAZAR
14
MAYIS 1950

C. H. P. Ulus Müessesesi
Telgraf: Ulus — Ankara

Her yerde 15 kuruş

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

POKER-PLAY

Vatandaşlar huzur ve sükûn içinde oylarını kullanacaklar

Seçimler bugün yapılıyor

Seçim günü

Hüseyin Cahit YALÇIN

Sayın seçmenlere :

Seçim işlerinde herhangi bir zorluğa uğrıyan vatandaşların C.H.P. Merkezlerinde bulunan aşağıdaki telefon numaralarına müracaatları rica edilmektedir.

21183	21888
22269	23696
22630	12029

Çankaya İlçesi Seçim Kurulu Başkanlığının Telefon numarası : 23765

Merkez İlçesi Seçim Kurulu Başkanlığının Telefon numarası : 12126

Oy pusulalarına adınızı yazmayınız

Adalet Bakanlığından Bildirilmiştir:

Bazı yerlerde oyunu kullanan seçmenlerin oy pusulalarına kendi imza veya adlarını yazmaları yolunda telkinlerde bulunulduğu haber alınmıştır. Seçim Kanunu gereğince oy veren seçmenin hüviyetini belli edecek herhangi bir işaret veya yazı taşıyan oy pusulaları muteber değildir. Bu sebepten oy pusulalarına bu türlü yazı ve işaretler konulmaması gerektiğine seçmenlerin dikkati çekilir. (a.a.)

Oylar sabah 8 den akşam saat 17 ye kadar atılacak

17 de oy sandıkları açılarak aleni tasnife başlanacak ve neticeler alındıkça peyderpey ilân edilecek

Adalet Bakanlığında kurulmuş bulunan seçim bürosu Başsavcılık Müşavirinin başkanlığında bütün gece çalışacaktır.

Bakanlık şeref salonu, gazetecilere tahsis olunmuştur. Seçim hakkında bilgi edinmek istiyenler, buradan devamlı olarak malûmat alabileceklerdir.

Seçimlerin kül halindeki neticesi belli oluncaya dek ... kurullarından gelen neticeler peyderpey ilân olunacaktır.

(Sonu 4 üncü S. 3 üncü sütunda)

Bir müddettenberi eşi Phillips Mountbatten'le beraber Malta'da bulunan İngiltere Veliahdı Prenses Elizabeth Londra'ya dönmüştür. Fotoğraf Prenses Londra hava meydanına indiği sırada alınmıştır.

Üç Dış Bakanı, Acheson, Bevin ve Schuman Londra toplantısı sırasında birarada

3 Dış Bakanı toplantısı

Dünyanın yegâne mütecaviz ve militarist devletine karşı dinamik tedbirler alınacak

Londra, 13 a.a. (United Press) — Üç günlük konferansları bugün sona eren üç büyük devlet dışişleri bakanları ...

(Sonu 4 üncü S. 1 inci Sü. da)

Savcılıkça yapılan hazırlıklar

Polis ve jandarma ile işbirliği halinde tedbirler alındı

(Yazısı 3 üncü sayfada)

Bugünün parolası şudur :

Kanun içinde sonsuz seçim hürriyeti, kanun dışında hiçbir şey !

İstanbul İl Seçim Kurulu Başkanı yaptığı konuşmada, oyunu kullanmakla vazifesi sona eren vatandaşın, neticeyi saygı ve sükûnetle kabul edeceğini söyledi

İstanbul, 13 (Telefonla) — ...

(Sonu 4 üncü S. 1 inci sütunda)

Yukarıki fotoğrafta, Ağahan, Paris'te İran Elçiliğinde yapılan nikâh töreninde İran Şahının hemşiresi Prenses Fatma'nın parmağına nikâh halkasını takıyor.

Eskişehir'e yardım

Toplanan para 2 milyona yaklaştı

Diyanet İşleri Başkanı, yardım işlerinin muvakkat neticelerini ve hayrat hademeleri için alınan tedbirleri anlatıyor

(Sonu 3 üncü S. 7 nci sütunda)

Mr. Russel Dorr açıklıyor

Marshall Yardımı Plânı siyasi maksatlar için kullanılmamıştır.

(Sonu 3 üncü S. 6 ncı sütunda)

Seçim neticeleri radyolarla ilân edilecek

(Sonu 3 üncü S. 5 nci sütunda)

Dr. Headley'in demeci

Sıtma savaşı çok verimli olmuştur

Amerikalı uzman, 3 yıl içinde sıtmanın kökü tamamen kazınabilir, diyor

(Sonu 4 üncü S. 1 inci sütunda)

Ankara - Kahire hava seferleri

Ofis hububat alımına devam ediyor

Pakistan Başbakanı Liyakat Ali Han Amerikan Senatosunda bir nutuk söylemiştir. Haberimiz üçüncü sayfadadır. Yukarıki fotoğrafta Liyakat Ali Han'ı Mr. Truman'la birlikte görüyoruz.

1950 Genel Seçimleri Vatan Gazetesi 01-14 Mayıs 1950

BAŞMUHARRİRİ Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ
Pazartesi 1 MAYIS 1950

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3313 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

Yeni İtalyan Oyuabuz AMERİKAN PAL TRAŞ BIÇAĞINI Her yerde arayınız.

Partiler arasında mücadele kızışıyor

Demokratların açık hava toplantıları

Demokrat Partililer Ankara, Bursa, Denizli, Eskişehir Konya, Balıkesir ve Mersinde toplandı

İktidar şiddetle tenkid edildi. Ankara toplantısında bir hâdise çıktı

Ankara, 30 (Telefonla) — D.P. nin Ankara açık hava toplantısı bugün saat 15 de Cebeci çayırında yapıldı.

Demokrat Partinin dün Bursada yapılan mitinginde bulunanlar. (Foto: «VATAN»)

Bugün Bahar Bayramı

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri

Trygve Lie daimî barış konferansı kurmak istiyor

Trygve Lie Paristen Londraya hareket etti, mâniler çıkmadığı takdirde Moskovaya da seyahat edecek

Soğuk harbin temelini teşkil eden meselelerin halli

Lie, büyük devletler ile temasa geçti

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie

Halil Özyörük

İzmir namzetliği için müracaat etti

Liyakat Ali Han

Liyakat Ali Han

Pakistan Başbakanı Atlee ile görüşecek

Başbakan Ankaraya döndü

Dinî bir inkılâba doğru

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

Geçen Cumartesi günü Hür Fikirleri Yayma Cemiyetinin ...

«Bizim Köy» Muharriri

Mahmut Makal serbest bırakıldı

Makal'ın avukatları neler anlatıyor

Millet Partisinin dünkü toplantısı

Tuksimde Beyur, Kemli ve Ablağan konuştu

Prenses Fatma ve kocası Amerikalı Vincent Lee Hillyer Paris'te

Prenses Fatma ile Amerikalı kocası İstanbula gelecekler

Prenses ve kocasının Paris hususi muhabirimize verdiği beyanat

Yazan: REBİA TEVFİK BAŞOKÇU

«VATAN» ekibi ve seçim faaliyeti

On üç muharririmiz yurdun muhtelif köşelerinde çalışmağa başlıyor

Plâtform Anketimiz

Vatandaş neler arzu ediyor?

İstanbullular arasında yaptığımız ankete 5 vatandaşın cevabı ile devam ediyoruz

Bir memur söylüyor: «Bu memleketi iktidardan yıkan şey: Devletçiliktir»

Anketi yapan: BURHAN ARPAD

SEL GİDER..

Politika Kurdu!

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ
Telgraf: VATAN İst.

SALI 2 MAYIS 1950

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3213 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

İnönü bugün Ege'ye hareket ediyor

Cumhurbaşkanının yapacağı konuşmalar merakla bekleniyor

Ankara, 1 (Telefonla) — Bundan bir müddet evvel Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Ege'de bir tetkik seyahatine çıkacağını bildirmiştik. Bugün İnanılır kaynaklardan öğrendiğimize göre, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, yarın İzmire hareket edecektir. Geçen yaz, Ege bölgesinde geniş ölçüde konuşmalar yapan İnönü'nün seçimler arifesinde tekrar Ege'ye hareket edişi, siyasî mahfillerde alâka ile karşılanmıştır. Geçen seyahatinde bilhassa kardeş kavgası, iç istikrar mevzuları üzerinde ehemmiyetle duran İnönü'nün, seçimler arifesinde yapacağı konuşmalar merakla beklenmektedir. Bu konuşmalarda İnönü'nün Halk Partisi beyannamesindeki esas vaadlere temas edeceği ve bilhassa istikrar üzerinde duracağı tahmin edilmektedir.

Başbakan Şemsettin Günaltay bugün şehrimize gelmiştir. Başbakan Yardımcısı Nihat Erim de seçim bölgesi olan Kocaeline hareket etmiştir. Vekillerin hemen hepsi seyahattedir.

D. P. Başkanı Celâl Bayar dün Samsuna gitmiştir. Bayar, Samsuna ...

Meziyet düşmanlığı

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

İçtimaî ilimler; dünya yüzünde yaşayan cemiyetleri ...

Prenses Fatmanın nikâhına mâni olan Paris'teki Afrikalı Müslümanlar Reisi Ben Gabrit, nikâhı kıymayan Paris camii imamı ile

Prenses Fatma'yı sinirlendiren adam

İran Şahının küçük kardeşi Prenses Fatma ile henüz bir üniversite talebesi olan Amerikalı Vincent Lee Hillyer'in on beş gün kadar evvel İtalyada, Roma civarında Civita Vecchia'da gizlice hayatlarını birleştirmeleri, son günlerin en çok konuşulan bir mevzuu haline gelmiştir.

Civita - Vecchia'da yapılan medenî nikâha, bir de Müslüman an'anesi icabı «imam nikâhı»nın ilâvesi zarureti, durumu entereşan bir safhaya sokmuş bulunuyor.

Bilindiği üzere, Amerikalı genç âşık sevgilisinin hatırı için ...

(Devamı: Sa. 4 Sü. 6 da)

Piyanist Perez Kahirede öldürüldü

Sakallı Piyanistin ölümünde Mısır'ın tanınmış simalarından bir kadının rol oynadığı söyleniyor

Sakallı piyanist Perez

Mısırdan gelen, fakat tereyyüdü hususunda kaynak bulamadığımız bir habere göre İstanbuldan pek iyi tanıdığı piyanist Perez ...

Ekrem Özden'e cevap veren Salamon Adatto

Adatto'ya hücumlarda bulunan Ekrem Özden

Bazı Halk Partisi namzetleri işi şahsiyata döktüler

Bir C.H.P. İstanbul Milletvekili namzedi, A. Fuat Cebesoy'a garezkârca hücumlarda bulundu

Halk Partisinin İstanbul namzetlerinden bir ikisi, seçim propagandasını son günlerde şahsiyata dökmüşler ve kendi partilerinin aleyhinde tesirler uyandıracak ve bizzat kendilerinin seçilmeğe ehil olmadığını vatandaşlara ispat ve teşhir edecek bir lisan kullanmağa başlamışlardır. Bu meyanda bunlardan biri, Ali Fuat Cebesoy hakkında dün bir takım tecavüz ve isnatlarda bulunmuştur.

Terakki Perver fırkası kurulduğu sırada Halk Partisi muhitinde Ali Fuat Cebesoyun İstiklâl mücadelesine olan eşsiz hizmetlerini küçümseyecek sözler sarfedilmişti. Halbuki bir müddet sonra General Ali Fuat, Halk Partisi tarafından Konya

(Devamı: Sa. 4 Sü. 1 de)

Cebesoy

Demokrat Partiye girmeye dâvet olunacak

Eskişehir, 1 (Hususî) — Birkaç gün önce bazı İstanbul gazetelerinde neşredilen bir haberde, Eskişehir Demokrat Parti listesinde hususî olarak yer alan Milletvekili adaylarından Emekli General Ali Fuat Cebesoyun Eskişehir Demokrat Partisine müracaat ederek kaydolunduğu yazılmaktaydı.

Yaptığımız tahkikata nazaran Ali Fuat Cebesoyun durumunda şimdiye kadar herhangi bir değişiklik olmadığı öğrenilmiştir. Ne kendisi tarafından Demokrat Partiye böyle bir müracaat yapılmış, ne de parti, Cebesoya böyle bir teklifte bulunmuştur.

İyi haber alan bazı kaynaklardan öğrenildiğine göre Cebesoyun partiye girmesi için Demokratlar tarafından bir teklif yapılması düşünülmektedir.

Romen Ordusu

Başına Sovyet Mareşali getirilecek

Belgrat, 1 (A.A.) — Romanyadan gelen son haberlere göre, Bükreşteki komünistler Romen ordusunu sivil komünistlerin kontrolüne tâbi tutmak için büyük bir program hazırlamışlardır.

Genel Kurmaydaki ve ordu kumandanlığındaki yüksek mevkiler tedricen sivil kimselere tevdi edilmekte ve ordunun birçok yüksek rütbeli subayı, Romanyada yüksek komünist şûraesini teşkil eden işçi partisi merkez komitesine hesap vermek mecburiyetinde tutulmaktadır.

(Devamı: 3 sü 6 da)

D. Partinin dün Taksimde yaptığı siyasi toplantı

Söz alan Demokrat namzetler iktidarın icraatını ve bugünkü gidişini şiddetle tenkid ettiler

Dün yapılan toplantılardan ...

Plâtform anketimiz

Vatandaş pahalılık âfetinden şikâyetçi

Bir vatandaş da: «Gelenlerin de bir şey yapmıyacaklarını biliyorum» diyor

Bayan Semiha Güzelhisar ...

(Devamı: Sa. 4 Sü. 6 da)

Kızıl Bulgarlar Türkleri katlediyor

Üniversiteli oğlu kızıllar tarafından öldürülen bedbaht bir babanın anlattıkları

Uçakların sualarla tahribi

SEL GİDER...

Geçmeden...

Çarşamba
3
MAYIS
1950

VATAN

«EĞRİYE EĞRİ, DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı : 10 Kuruş

Yeni Gelen Oyulmuş
AMERİKAN
PAL
TRAŞ BIÇAĞINI
Her yerde arayınız.

Bayar Samsundan hareket etti

D. P. Başkanı C. H. P. yi şiddetle tenkit etti

Celâl Bayar, memleket iktisadiyatının büyük bir perişanlık içinde yüzdüğünü söyledi

İnönü, dün Ege'ye gitti

Cumhurbaşkanının bu seyahatine ehemmiyet veriliyor

Demokrat Partinin seçim beyannamesi

Çalışmalar son şeklini aldı

Parti beyannamesinde iktısadi meseleler inceleniyor

Yüksek Seçim Kuruluna yapılan itirazlar

Konya Valisi Şefik Soyer'in garip bir tamimi Kurul tarafından Adalet Bakanlığına gönderildi

Sekizinciden dokuzuncuya

Yazan : A. ADNAN ADIVAR

C.H.P. nin ekalliyetler içinde propagandası

İktidar Partisi her türlü fırsat ve vasıtadan istifade etmeğe çalışıyor

Başbakan radyoda bir konuşma yaptı

Günaltay, dün akşamki konuşmada hükümetin icraatını izah etti

Şoförler, küfürlü ve kavgalı bir toplantı yaptı

C. H. P. İzmirde müşkül durumda

Nâzım Hikmet

Üzüntüden, açlık grevine başladı

Seyhan Valisi

İdari baskı olmadığını söylüyor

Plâtform anketimiz

«Köylerimizi kalkındırsınlar!»

«Yaratıcı sanatkârların himayesi, katiyen ihmal edilmemelidir»

SEL GİDER...

Kavga bitse, Yorgan gitmese !

Ahmet Emin YALMAN
Perşembe
4
MAYIS
1950

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3215 «EĞRİYE EĞRİ, DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

HAYATIN İÇİNDE SANAT

Halk içinde, halkla beraber, halk için

Yazan: BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

Bugün ikinci sayfamızda

İnönü'nün İzmir'de gazetecilerle konuşması

"Seçimlerin neticesi ne olursa olsun kadere boyun eğmek lâzım,,

İnönü, bir gün memleketim «Senin zamanın geçti» dediği gün minnettar olacağım, diyor

İnönü, bugün, Cumhuriyet meydanında konuşacak

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü İzmirde Hasan Kocatürk'ün kitap sürerken

İzmir, (Hususi) — Beşinci Cumhur İsmet İnönü beraberlerinde bulunu Uran olduğu halde bu sabah saat 10.45 de şehrimize gelmiş ve partililer tarafından karşılanmıştır. İnönüyü karşılayanlar arasında D. P. İl başkanı E. H. Üstündağ da vardı.

İstgasya Demirkovuğa giden Cumhurbaşkanı halkından halka bilgi sürerken şunları söylemiştir:

«Aziz İzmirliler,

Yarının kader Alişkanmarlarında Çiçi neşelisiniz, İzmirliler... Bizi gördüm bütün sayısın, bütün sevgilerin yerine getirdi, teşekkür ederim.»

Bu kısa bilgiden sonra konuşmasına İnönü Cumhurbaşkanı sıfatını taşıyan partililer ve gazetecilerle samimi konuşmalar yapmış ve şunlarla demiştir ki:

— Memleketin bütün yerlerde birbirini sıkıntı içinde seçim gördüm. Benim bu sevgi bakiyye gördüm. Benim için bundan büyük şeref olur mu?

Bütün dünyada politika yarış

(Devamı: Sa. 3 Sü. 6 da)

Seçimlerde istikametimiz

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

İzmir Valisi Orman Kabil Akil, bize Ahmet Ozkanık'ın sonuncu mevsimlinde İzmir D. P. sözcüleri ve diğer demokratlarla görüşüyor.

Egedeki durum

C. H. P. ümitsiz

İnönünün siyasi havayı yumuşatıcı bir lisan kullanacağı sanılıyor.

İzmir, 3 (Hususi surette gönderilen arkadaşımız Recep Bilgisenden telefonla) — 14 Mayıs seçimleri eşiğinde İzmir ve çevresi sayılı günler yaşamaktadır. Herkes bu seferki seçimden esasi bir netice alınacağı muhitin merak ve endişesi içindedir. Burada ilk nazarı dikkati çarpan vaziyet şöyle hülâsa edebiliriz.

Bu seferki seçimde 21 Temmuzda olduğu gibi dalga dalga heyecan ve hareket görülmüyor. Partili partisine bütün vatandaşlar da politika ve seçim dâvularında geçirilen tecrübelerden sıde edilmiş bir olgunluk göze çarpmaktadır.

Eğer, Demokrat Partinin çok kuvvetli olduğu bir gerçektir. Partinin ileri gelenlerinin, bucaklardaki seçim bölgelerinde aday gösterilmesi, (e bunun delili) dir. Bu sebeple Halk Partisi Egeden kuvvetlerini

(Devamı: Sa. 4 Sü. 4 de)

Celâl Bayar son seyahatinde, Kastamonuda Atatürk heykeli önünde nutkunu söylerken

D.P, İstanbul listesinin sahtesi yapılmış

İki yerdeki toplantıya jandarma müdahale etti

Erim, D.P. programsızdır, diyor

Zonguldakta bir kişi süngü ile yaralandı. İnegöldeki baskıya savcılık el koydu

D. P. Adayı Dr. Zeki Ezalaman

İçelde bir demokrat karakolda dövüldü

Şehrimizde seçim faaliyeti gün geçtikçe artmakta bulunduğu şu sırada, bazı şahsiyetin elektirdiği hareketler geçmiş muhalefeti faaliyeti teşebbüsler yapılıdığı görülmektedir. Bu meyanda bazı kimseler, gerçi bir liste hazırlamışlardır. Bu listede ilk adı nam ve Demokratların tanınmış olmamasına ayrılmış olup geri kalan 21 namzet Halk Partisi mensuplarından'dır.

Bu hususta D. P. şu tebliği yayınlamıştır:

D. P. İl İdare kurulunun tebliği

Bazı kimselerin muhtelif mıntıkalarda partimiz adaylarının aleyhine oy pusulalarımızın sahiplerini tahditirmek teşebbüsüne geçtikleri haber alınmıştır.

Bu sahte listeler, baş tarafına

(Devamı: Sa. 4 Sü. 1 de)

Dean Acheson

Üç büyükler toplanıyor

Batının kuvvetlendirilmesi için alınacak tedbirler görüşülecek

Vaşington, 3 (A.A.) — Dış İşleri Bakanı Dean Acheson, üç büyükler Dış İşleri Bakanının bu ay Londrada yapacakları toplantıda, batının umumi olarak kuvvetlendirilmesi için alınacak tedbirler hakkında görüşülmeğeği, bugün bildirmiştir.

İngiltere, Fransa ve Birleşik Amerika Dış İşleri Bakanlarının ve Kuzey Atlantik devletleri konseyinin Londrada yapılacak olan toplantılarının neticeleri hakkında

(Devamı: Sa. 3 Sü. 5 de)

İ. Arvas C.H.P. den neden çıkarıldı?

Arvas «Hakkımda ancak Parti Grupu Heyeti Umumiyesi karar verebilir» diyor

Bundan önceki bir sayımızda Van Milletvekili İbrahim Arvasın C. H. P. den çıkarıldığını yazmıştık.

İbrahim Arvasın aldığımız ve bu bildiriyi izah eden bir telgraf aşağıdadır:

32.4.50 ve 3293 sayılı gazetenizin Ankara muhabiri Subahattin Sönmez'in telefonla yazılan yazıları sırasıyla yanlış ve (Fitnedir. Partinin hakkımdaki kararı tüzüğe riayet edilmediğindendir. Halbuki bu karar ve salâhiyet parti grupu heyeti umumiyesine aittir. Namuslugün tarafımdan değil, hesapterim tarafından iade edilmiştir. Van muhitinde irtica hareketlerle şeyhlik ve tarikatçılık temaları kuvvetli bulunan intihap kudretimi çürütmek ve mümessilim olarak çalışan arkadaş ve hemşerilerimi yıldırmak için C. H. P. idaresi tarafından uğratılmış bulunlardır. Benim 27 senelik mebusluk ha

(Devamı: Sa. 4 Sü. 2 de)

Rusların, İrana yaptıkları teklifler

Sovyetler, bu teklifleri ile nüfuzlarını arttırmak gayesini güdüyorlar

Tahran, 3 (Hususi Muhabirimiz Dr. M. Sabri Tahiri bildiriyor) — Son zamanlarda Ruslar, Tahrandaki büyük elçileri sandıklar vasıtası ile İran Dışişleri Bakanlığı ile yeniden temasa geçmiş ve Rus — İran münasebetlerinin düzeltilmesi için aşağıdaki şartları ileri sürmüşlerdir:

(Devamı: Sa. 4 Sü. 5 de)

Harriman

Rusların son kozu

Harriman, «Peyk devletler de istihsal bahalandı» diyor

Berlin, 3 (A.P.) — Averell Harriman, dün, Ruslarin, kontrol etmekte oldukları memleketlerde, istihsalin geniş ölçüde yeniden tedbirler almaya mecbur olduklarını ileri sürmüştür.

Birleşik — Amerikanın Avrupa Kalkınması Teşkilâtındaki Fevkalâde Büyük Elçisi bir basın konferansında, Komünistlerin, peyk devletleri istihsatli bir çıkmazda kalmaya mahkûm ettiklerini belirtmiştir.

Rus halkından istikrar

Londra, 3 (A.A.) — Moskova radyosu bugün, Sovyet İttihadı, yatırım kalkınmalarının ve istihsal artışlarının için iki yıl vâdeli bir Rus halkından 20 milyar ruble tutarında bir tahvil

(Devamı: Sa. 4 Sü. 3 de)

Tarikatçilerin muhakemesi

Kemal Pilâvoğlu tahliye edildi

Ankara 3(Telefonla) — Tarikatçilik yapmaktan sanık Kemal Pilâvoğlunun muhakemesine bugün devam edildi. Bugünkü celsede Tinazi tarikatının kurucusu olduğu iddia edilen Başkaya da bulunuyordu. Üniten Yusuf Başkanının sorgusu yapıldı ve bilâhare sanık tarikatçılıktan hüç bir

(Devamı: Sa. 3 Sü. 1 de)

Komünist şebekesi tahkikatı genişliyor

Yakalananlardan Şevket Karakaya isimli bir genç, yabancı bir elçilikle temas hâlinde imiş

Trygve Lie

Trygve Lie Moskovaya gidiyor

Paris, 3 (A.P.) — Birleşmiş Milletler genel sekreteri Trygve Lie bugün bir kaza hadisesinden sonra Moskovaya gidecektir. O Moskova'da Stalin ve diğer Sovyet devlet adamlarile görüşecek ve yeni Moskovada toplanacak olan Güvenlik Konseyi toplantısı dolayısile bir

(Devamı: Sa. 4 Sü. 3 de)

Ankara Belediye Müfettiş Muavinlerinden Naci Sanda tevkif edildi

(Devamı: Sa. 4 Sü. 4 de)

İngiliz Liberal Partisinin bir reddi

Londra, 3 (A.P.) — İngiliz Liberal Partisi Mmr. Mühendislerinden Jeo Partisinin İşçi Partisinin sosyal sistemi hakkındaki yeni teklifini reddetmiştir. Bu teklif, işçi partisi hükümetinin, sosyalizmin Kasımda toplanacak olan seçimlerden önce tatbikini sağlamak

(Devamı: Sa. 4 Sü. 3 de)

Bir müddet sonra Hindistan Başbakanı Nehru ile Pekiden Başbakanı Libakat Ali Han bulunarak iki memleket arasında dostlukları devam edip gelen birçok anlaşmazlıkların halli yolunda kararlar almışlardır. Yukarıdaki resimde her iki Başbakan birlikte görülmektedirler. (Fotoların alt haberler üçüncü sayfadadır.)

SEL GİDER...

Sermayeden olunca!

İzmir için biçimsiz kafası: 1 marsala 15 mayıs arası Fransada memleket haftası olarak kabul ve ilân edildi. Bu günler içinde orada herkes birbirine geyet nazik ve kibar kibar edecek.

Aman bize bunu tatbik etmenin bir çaresi. Hem de ayol tarihlerde hazır seçim mücadelesi kızdırıyoken. Bir de bakacağız o zaman bazı hatipler dut yemiş bülbüle dönmüşler! — KUM

Ahmet Emin YALMAN

CUMA 5 MAYIS 1950

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3216 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

LONDRA MEKTUPLARI

Yeni bütçenin dedikodusu ve esrarlı hava kazaları etrafında

Yazan: HELVİ RİNTALA

Bugün ikinci sayfamızda

İnönü'nün İzmirde söylediği nutuk

Cumhurbaşkanı C. Halk Partisinin icraatını övdü ve yapacağı işlerden bahsetti

İnönü, 27 yıl zarfında iktidarın bir şey yapmadığını iddia etmenin insafsız iftira olduğunu söyledi

İzmir, (A.A.) — Cumhurbaşkanı ...

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü İzmirde trenden indikten sonra komutanların ellerini sıkıyor

İzmirde mücadele genişliyor

İzmir 4 (Hususî surette giden arkadaşımız ...)

(Devamı: Sa. 4 Sü. 7 de)

Celâl Bayar

D. Parti Başkanı Ankaraya döndü

Ankara, 4 (Telefonla) — ...

(Devamı: Sa. 4 Sü. 1 de)

Ankarada herkesin merakla sorduğu bir sual

İnönü'nün vaziyeti ne olacak?

Cumhurbaşkanının İzmirde yaptığı konuşma başşehirde alâka ve dikkatle karşılandı

Ankara, 4 (Arkadaşımız ...) ... mi olacaktır? Veya iktidarı Halk Partisi kazanırsa İnönü Cumhurbaşkanlığından feragat ederek Partisinin başına geçip ...

(Devamı: Sa. 3 Sü. 8 de)

Pilâvoğlu mahkemede

Pilâvoğlunun bir müridi

Elinde Kur'an, başında fes Pilâvoğlu'nun yattığı yeri öpmek istemiş

Ankara, 4 (Telefonla) — Bugün Ankara hapishanesi ...

(Devamı Sa: 3 Sü: 3 de)

Tekel İdaresinin hassasiyeti (!)

(Devamı: Sa. 3 Sü. 1 de)

Seçim nutuklarında şahsiyat

Yazan: A. ADNAN - ADIVAR

Komünizm tahrikçileri

Ankara Savcılığı işi ehemmiyetle ele aldı ve tahkikatı derinleştirdi

Ankara, 4 (Telefonla) — ...

ÇANKAYŞEK'E SİLAH GÖTÜRDÜM

Anlatan: FARUK YONTER — Yazan: SİNAN KORLE

Faruk Yonter

«14 Mayıs bir hesap günüdür»

Demokratlar dün Manisada ve diğer bir çok yerlerde toplantılar yaptı

Manisa 4 (Hususî surette giden arkadaşımız Recep Bilginerden telefonla) — Bu sabah İzmirden Manisaya geldim. Burada her iki partiyi de hararetli bir şekilde seçim hazırlıklarile meşgul buldum. Demokrat Parti bir seçim propagandası toplantısı tertip etmiştir. C. H. P. ise, yarın gelecek olan genel başkanlarını karşılamağa hazırlanıyorlardı. Bu sebeple bir taraf...

(Devamı Sa: 4 Sü 4 de)

C.H.P. lilerin çirkin propağanda taktiği

Adanada muhalifler açıktan - açığa Rusya ile işbirliği yapan insanlar olarak gösteriliyor

Bursada Vali seçim nutukları irad ediyor

Bursa, 4 (Telefonla) — Parti mücadeleleri ...

(Devamı: Sa. 3, Sü. 1 de)

PARTİLERİN RADYODA DÜNKÜ KONUŞMALARI

Partilerin radyoda dün yaptığı konuşmalar: (Solda) D. P. namına (Sağda) M. P. namına konuşanlar. Ortada (Önde) C. H. P. ...

(Devamı: Sa. 3 Sü. 7 de)

Kıbrıstaki kızıllar

(Devamı: Sa. 3 Sü. 8 de)

SEL GİDER...

Geçmişi kınalı...

Sahibi: Ahmet Emin YALMAN
Mesul Müdür: Ahmet Emin YALMAN
VATAN'DIR
Cumartesi
6
MAYIS
1950
Yıl: 18 - Sayı: 5917
VATAN
«DOĞRUYU EĞRİ, DOĞRUYA DOĞRU»
Fiyatı: 10 Kuruş

Yeni Defne Oyalonu
AMERİKAN
PAL
TRAŞ BIÇAĞINI
Her yerde arayınız.

Egede seçim mücadelesi yeni safhada

D. Parti Izmirde büyük bir toplantı hazırlıyor

İnönü, dün Manisa ve Balıkesirde konuştu

İnönü, Bayar'a rastlıyan ilk isteyeceği şeyin D. P. nin seçim beyannamesi olduğunu söyledi

Cumhurbaşkanı Inönü bütün hararetli alkışlarla dinlendi

C. H. P. muhalefete hazırlanıyor

İnönü'nün nutkunun akisleri

Celâl Bayar dün doğuya hareket etti

Demokrat Parti Başkanı, Erzurum ve Diyarbakırda mühim konuşmalar yapacak

Celâl Bayar, D. Partinin programını izah edecek

Celâl Bayar son yurt seyahatinden, dünkü Ankara gününden görünüş

Cami içinde propaganda

Hakka ve kadere rıza

İnönü'nün İzmirdeki beyanatından sonraki siyasi manzara

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

Amerika Rusya'ya serî bir nota verdi

Baltık denizinde cereyan eden ateş hâdisesi yüzünden Rusya ateşle oynamakla suçlandırıldı

Aldoğan, dün tevkif edildi

Milletçiler, Aldoğanın bugün mitingde konuşmasının önüne geçmek için tevkif edildiğini iddia ediyorlar

Bir Demokrat, bir C.H.P. li müfrit tarafından öldürüldü

Demokrat Parti, idare âmirlerinin çeşitli baskılara başvurduğunu bildiriyor

Nâzım Hikmet ölüm halinde

İstanbulda seçime 185 aday girecek

Komünist tahrikçileri

Altı komünist, Ankaraya götürüldü

ÇANKAYŞEK'E SİLAH GÖTÜRDÜM

(MARDİN ŞİLEBİNİN PASİFİK MACERASI)

Yarından itibaren Vatan sütunlarında okuyunuz

SEL GİDER...

Gülhane'de bizim çadır

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3218 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

Başmuharriri: Ahmet Emin YALMAN

PAZAR — 7 MAYIS 1950

Celâl Bayar, dün Diyarbakır ve Elazığ'da konuştu

D.P. Başkanı eski hataların unutulacağını, istikbal için teminat istediğini söyledi

Bayar, hükûmetin iktısadî siyasetini şiddetle tenkid etti

D. P. Başkanını son yurd seyahatinde dinleyen vatandaşlar

Diyarbakır, 6 (Hususî) — Demokrat Parti başkanı Celâl Bayar, bugün muazzam bir kalabalık önünde çok mühim bir konuşma yapmıştır.

(Devamı: Sa. 4 Sü. 5 de)

TÜRKİYENİN KUVVETİ

Lord Kinross'un bir makalesi

Londra, 6 (Hususî) —

(Devamı: Sa. 4 Sü. 5 de)

Üçlerin alacağı kararlar

Acheson dün Vaşingtonda beyanatta bulundu

Vaşington, 6 (A.A.) —

(Devamı: Sa. 4 Sü. 5 de)

Nihat Erim

Bigada yaptığı konuşmada İnönü D. P. yi tenkid etti

Devlet Reisi, D. P. lilerle münasebetlerini kesmesinin sebeplerini izah etti

İnönü, partilerin üzerinde büyük millî dâvaların bulunduğunu söyledi

Biga, 6 (A.A.) — Cumhurbaşkanına refakat eden özel muhabirimiz bildiriyor:

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bugün saat 10 da Bigada şu nutku söylemiştir:

Bigalılar, Çanakkaleliler, aziz hemşerilerim,

(Devamı: Sa. 5 Sü. 4 de)

Sadık Aldoğan dün getirilirken (Sağda) ve serbest bırakıldıktan sonra

Asliye Ceza Hâkimi, kararı tasdik etmedi

Sadık Aldoğan dün serbest bırakıldı

General Sadık Aldoğan dün sabah, Haydarpaşaya Ankaradan getirilmiştir.

Aldoğan serbest bırakılmasını müteakip kendisi ile görüşen gazetecilere:

— Bana ve partimize karşı yapılan bu hareket demir perde gerisindeki hareketlere benzemektedir.

MÜSTAKİLLERİN SEÇİMLERDE ROLÜ

İktidar ve muhalefetten mürekkep bir cihaza lüzumlu ve faydalı olacak unsurları bir arada tutmak, müstakillere düşen millî bir vazifedir

Yazan: *AHMET EMİN YALMAN*

Bir hafta sonra seçim sandığı başına gideceğiz.

(Devamı: Sa. 5 Sü. 5 de)

Sadak, Sıvasta dış tehlikeden bahsetti

Barlas, Gaziantepte C.H.P. nin prensiplerini anlattı ve muhaliflere çattı

Sıvas, 6 (A.A.) — Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak, bugün sinemada saat 14 de bir konuşma yapmıştır.

(Devamı: Sa. 4 Sü. 6 da)

Munis Faik Ozansoy

Ticaret anlaşmamız bulunmayan memleketler

Dış Ticaret Reisi, bunlarla yakında anlaşmalar yapılacağını bildirdi

Ankara, 6 (Telefonla) —

(Devamı: Sa. 4 Sü. 6 da)

Fuat Arna tahliye ediliyor

(Devamı: ...)

Erim'in Herekede D.P. ye hücumu

Başbakan Yardımcısı, Bayarın, C.H.P. beyannamesini D.P. programı gibi benimsediğini söylüyor

Hereke, 6 (A.A.) — Devlet Bakanı, Başbakan yardımcısı Nihat Erim, Herekede yaptığı konuşmasında demiştir ki:

— Türkiyenin 1950 seçim mücadelesinde bir ehrik tarafı vardır.

(Devamı: Sa. 4, Sü. 5 de)

MEÇHULE DOĞRU HAREKET...

Hazırlık devresi — Otobüs ve kamyon beklerken karşımıza çıkan harp malzemesi — Bastırılan isyan — Panama Kanalından geçiyoruz — Muz, ananas, Hindistan cevizi ağaçlarının süslediği, parlak renkli, kuşların uçuştuğu yer...

Anlatan: Faruk YÖNTER — Yazan: Sinan KORLE

1949 senesinin aralık ayı başlarında «Mardin» gemisinin ikinci kaptanlığına ...

(Devamı: Sa. 5 Sü. 1 de)

Bursadaki seçim tazyiki iddiaları

Bursa Valisi Hâşim İşcan'ın dikkatine

Bursa vilâyetinin muhtelif yerlerinden dün telefonla muhabirimiz bildirdiğine göre, Konya vilâyetinde olduğu gibi, orada da yol mükellefiyeti bahanesile...

Bu iddialar hakkında Bursa valisi sayın Haşim İşcanın ehemmiyetle dikkat ve alâkasını celbederiz.

(Devamı: Sa. 4 Sü. 5 de)

SEL GİDER...

«Kuru sıkı» değil yaş sıkı!

Meydanlardaki propaganda toplantılarında ...

Ne sopada pamuk, ne tokmakta kumaş

Var Allahım var bir bolca yağmur!

ECİK

Ahmet Emin YALMAN
Pazartesi
8
MAYIS
1950

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3219 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

POKER-PLAY

Yurtta seçim mücadelesi kızıştı

İnönü Bursada, Bayar da Malatyada konuştu

Bayar ve İnönü arasında başlayan nutuk düellosu

D. P. Başkanı, İnönü'nün tavsiyelerinin siyasi taktik olduğunu, bunları C.H.P. lilere telkin etmesini söyledi

İnönü Bursada şiddet usullerini tenkid etti

Bayar «Havari edası ve bir melek iddiası ile dolaşanlardan» bahsetti, İnönü'ye göre vatandaşların birbirine hor bakmasına D.P. sebep oluyor

Scheman, Bevin ve Acheson bundan evvelki toplantılarından birinde

Üç büyükler Perşembe günü toplanmıya başlıyor

Mr. Acheson dün Parise vardı

Londra, 7 (A.A.) — Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Acheson bugün Paris'te varmıştır. Acheson, öğle saatlerinden itibaren (Devamı: Sa. 3 Sü. 4 da)

Halide Edip Adıvar

Halide Edip İzmirde

İzmirde temsilcilerle uzun süren iki konuşma yaptı

İzmir, 7 (Hususi) — Demokrat Parti İzmir İstasyonda saatte iki Milletvekili adayı olan Halide Edip — Adıvar bugün Tarihi eserleri ile gelerinde geldi ve İzmirde kaldıktan bir vatandaş (Devamı: Sa. 3 Sü. 5 da)

Partilerin şehrimizdeki toplantıları

Demokrat Parti, dün gece, (Devamı: Sa. 4 Sü. 4 da)

SPOR

Fenerbahçe Milli Eğitim şampiyonu oldu

(Yazısı 4 üncü Sayfamızda)

Erim inkılâbın tehdit edildiğini söylüyor

Aydında, Karaosmanoğlu İnönü'nün sözlerini tenkid etti

Menderes, C.H.P.nin muhalefette iyi hizmetler yapacağını söyledi

İzmir, 7 (A.A.) — Devlet Bakanı Başbakan yardımcısı Nihat Erim bu akşam saatlerden sonraki (Devamı: Sa. 2 Sü. 3 da)

Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu bir konuşma yaparken

Hususi surette giden arkadaşlarımız bildiriyorlar

Üç partinin dünkü Kocaeli toplantıları

Demokratlar dün Balıkesir, Zonguldak Mersin ve Antepte de toplandı

İzmit, 7 (Arkadaşımız SezaiKorle telefonla bildiriyor:) — İzmitte Başbakan Yardımcısı Nihat Erim, Maliye Bakanı İsmail Rüştü Aksalın Gümrük ve Tekel Bakanı F. Şerafettin Borge (Devamı: Sa. 3 Sü. 5 da)

Bir D.P.li öldürüldü

Üç kişi de ağır yaralandı

Zonguldak, 7 (Hususi surette giden arkadaşımız H. Avni Kap tan telefonla bildiriyor:) — Zon (Devamı: Sa. 4 Sü. 8 da)

Bir doğum günü hediyesi

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

Sayfalarda 24 Mayısla ilgili bir kaç hafta önce, başlık arkadaşlarına hazırlık emri verdiğimiz günün yaklaşmakta olduğunu gün evvelden hatırlatmıştım. Bu iş gözle cevap verdiler: — Baştık, hiç bir tanesini... Aylığının günün yıldönümünü vazife olan bu seçimlere, eğer bir milletin tam bir dürüstlük ve gönül rahatlığı ile oy sandıklarına gidebilmesi, bu sandıkların başında, bir (Devamı: Sa. 3 Sü. 4 da)

Arkadaşımız Nahidi Akpınar dün helikopterde

Helikopterle uçuş yaptım

Yasaksak böceğinin birkaç bin defa büyütülmüşü olan bu acayip uçakta neler gördüm

Bursa dışı seyahatte bulunan, ilin kalkınması sorun halleri yerinde incelemek üzere Vali Fahri Bilen ile arkadaşlarını (Devamı: Sa. 3 Sü. 1 de)

«Kartlin» gibi bir silâh yükleniyor

ÇANKAYAŞEK'E SİLAH GÖTÜRDÜM

Honolulu'da karşımıza çıkan Yunanlı kaptan

San Pedro limanında — Yunanlı silâh taciri ile karşılaşma — Çıkan anlaşmazlık — Cenup yolundan seyredeceğiz — Pasifikte hortum fırtınası — Honolulu'da — Gazeteciler arasında İstanbullu Rum genci

Yazan: SİNAN KORLE — Anlatan: FARUK YÖNTER

Kasalıdan çıkalı üç dört gün olmuştu. Kara (Devamı: Sa. 3 Sü. 1 de)

Şayanı dikkat baskı şikâyetleri

İdare âmirleri D.P. lehine baskı yapıyormuş, Millet Partisi C.H.P. ile anlaşmış, Evkaf U. Müdürü Milletçiler lehine propaganda yapıyormuş

Ankara, 7 (Arkadaşımız Sabahattin Sönmezden telefonla) — Seçimlerin yaklaştığı bugünlerde partilere şikâyet telgrafları ya- (Devamı: Sa. 3 Sü. 6 da)

SEL GİDER...

Panzehir!

Kâfa ve Gönül Rahatlığı Cemiyetinden

Kum sütünün vazifesiyle ilgili olarak:

«Aşağı memleketlerin endüstrisinde veya yol sürdüğü memleketlerde hâlâ internet işlerinde kum sütünün vazifesini boş eğlence veya gönül bulantısına atfetmeyenler, aynen doktora ve ya eczacıya müracaat etmeleri; ilaveleri ayrıca mevzuu etmeleri lâzım gelen bâzı hâdiselere bir göz atmaları gerek. — KUM

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
Cağaloğlu, Molla Fenari Sokağı 30-32
VATANEVİ
Telefon: 24207 — Hususi santral: Başmuharrir ve İdare 23816 — Müdürlük 23815 — Yazı İşleri ve İstihbarat
Telg. VATAN İst.

SALI 9 MAYIS 1950

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3220 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

POKER-PLAY

D. P. NİN SEÇİM BEYANNAMESİ

Dün neşredilen beyannamede

Memleket işlerine dair D.P.nin görüşü

Beyannamede C. H. P. nin vaatlerine cevap veriliyor

Ankara, 8 — D. Partinin seçim beyannamesi bu akşam matbuata verilmiş ve radyoda okunmuştur. İktidarın seçim beyannamesini cevaplandıran ve Demokrat Partinin memleket meseleleri hakkında çok esaslı görüşlerini ve vaadlerini ihtiva eden beyannameyi aynen bildiriyorum:

1950 seçimlerinde vatandaşlarımızdan reylerini partimiz lehine kullanmalarını isterken, millet iradesile iktidara geldiği takdirde, Demokrat Partinin başlıca memleket meselelerini nasıl bir zihniyetle ele alacağını ve önümüzdeki dört yıllık seçim devresinde hangi istikametlerde yürütmeğe çalışacağını izah etmeği lüzumlu görmekteyiz.

Demokrat Partinin seçim beyannamesi olarak umumi efkâra sunacağı bu vesika rastgele akla geliveren bir takım iş ve hizmetlerin liste veya cedveli mahiyetinde olmayacak-

(Devamı: Sa. 7 Sü. 1 de)

Cumhurbaşkanı İnönü trenin penceresinden halkı selâmlıyor

İnönü dün akşam şehrimize geldi

C. H. P. Genel Başkanı bugün bir seçim nutku söyleyecek

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü dün akşam şehrimize gelmiştir. Saat 18 de Fındıklı İskelesi Başkanı [illegible] İstanbul Vali ve Belediye Reisi Doktor Fahrettin Kerim Gökay ve kalabalık bir halk tarafından karşılanan İnönü, burada bir konuşma yaparak bir seçim devresinde olduğumuzu, bu seçim devresinde vatandaşların birbirlerine karşı dostluk hislerine bağlı olmalarını söylemiş ve Fındıklıya gitmiştir. [illegible]

(Devamı: Sa. 4 Sü. 4 de)

Cumhurbaşkanı İnönü ve Bayan İnönü İstasyonda

Bayar Ankaraya döndü

D. P. Başkanı dün Adanada konuştu

«Memlekette mevcut keşmekeşin önüne geçemezsek mesuliyet bizim sırtımızda kalacaktır»

Ankara, 8 (Telefonla) — Demokrat Parti Başkanı Celâl Bayar, son yurd seyahatinden bu sabah şehrimize dönmüş ve öğleden sonra partiye giderek, akşam geç vakte kadar çalışmıştır. Celâl Bayar yarın otomobille Bursaya gidecektir. Bayarın Bursadan İzmire geçmesi muhtemeldir.

Adanada

Adana, 8 (Telefonla) — Demokrat Parti Başkanı Celâl Bayar bu sabah saat yedide otomobille şehrimize geldi. Kısa bir istirahatten sonra Kuloğlu'nda binlerce vatandaşın iştirakile yapılan toplantıda devamlı yağmur altında bir konuşma yaptı. [illegible]

Celâl Bayar

(Devamı Sa. 7, Sü. 3 de)

Maziye karışmak üzere olan bir umacı

İzmitte üç partinin toplantısından alınan intibalar

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

İzmit, 8 — İzmitin seçim bakımından arzettiği simayı görmek üzere dün sabah buraya geldim. Niyetim akşam İstanbula dönmekti. Fakat gece yarısına doğru yola çıkmak rahatlığını göze alamadım, geceyi burada geçirdim. Dünün intibalarını kâğıda dökmek üzere de sabah erkenden yazıya oturdum. [illegible]

İçinden söyliyeyim ki [illegible] Türk milletinin [illegible] dünkü görüşlerim neticesinde çok kuvvetlendi.

31 Temmuz 1908 hürriyet ihtilâlinin bayram havası henüz devam ederken, bir İstanbul gazetesinde (Parlâmento Rezaletleri) adlı bir yazı serisi çıkmıştı. [illegible] Cenubî Amerika memleketlerinde hürriyetin nasıl suistimal edildiğini ve anarşinin ne gibi felâketlere yol açtığını [illegible] Abdülhamit, [illegible] 31 mart suikastını hazırlamıştı.

[illegible]

(Devamı: Sa. 2 Sü. 4 de)

Sadık Aldoğan tevkif edildikten sonra konuşurken

S. Aldoğan dün yine tevkif edildi

Ağır Ceza Reisi, Müddeiumuminin itirazını yerinde buldu

Fuat Arna tahliye edildi

Hükûmetin manevi şahsiyetini tahkir etmekten suçlu Sadık Aldoğan hakkında 2 nci sorgu hâkimliğinde yapılan tahkikat dün sona ermiş ve evrak esas hakkında [illegible] [illegible]

Bunun üzerine Aldoğan hakkında tevkif müzekkeresi kesilmiş ve 18.30 da radyodaki konuşmasını yaptıktan sonra evinde kararlar [illegible] Sadık Aldoğan cezaevine gönderilmiştir.

Fuat Arna tahliye edildi

Cumartesi günü vekil [illegible] 600 liralık kefaleti yatırmadığından tahliye [illegible] Fuat Arna, dün [illegible]

(Devamı: Sa. 4 Sü. 5 de)

Komünistlik ihanettir

Erzurum gençlik teşekküllerinin beyannamesi

Erzurum, 8 (A.A.) — İstanbul ve Ankarada komünistlik [illegible] Erzurumda gençlik teşekkülleri [illegible]

(Devamı: Sa. 4 Sü. 6 da)

Zorla meçhule götürülen gemi

Plâjda Clark Gable ile karşılaşma — Haway'ın Millî kahramanı Kamehameha'nın heykeli — Günahkâr danslar — Verem âfeti

Anlatan: FARUK YÖNTER

Yazan: SİNAN KORLE

[illegible]

(Devamı: Sa. 4 Sü. 1 de)

Kamehameha'nın Honolulu'deki heykeli

N. Hikmet'in annesi oruca başlıyor

Dün Nâzım Hikmetin annesi matbaamıza geldi. [illegible]

[illegible]

(Devamı S. 3, Sü. 3 de)

Nâzım Hikmetin annesi

«Demokrasimiz tehlikededir»

Profesör Halide Edip - Adıvar, İzmirde seçim nutku söyledi

İzmir, 8 (Hususi surette gönderilen arkadaşımız Necip Bilginden, telefonla) — Demokrat Parti İzmir listesinde bağımsız aday bulunan Profesör Halide Edip Adıvar, Demokrat Partinin bu akşam saat 21 de Fuar gazinosunda tertip ettiği toplantıda uzun bir konuşma yaptı. [illegible]

(Devamı: Sa. 3 Sü. 5 de)

SEL GİDER...

Notasına bak bestesini!
Adayına bak listesini!

M [illegible]

KUM

Başyazı Başkanı
Ahmet Emin YALMAN
Çarşamba
10
MAYIS
1950
VATAN
Yıl: 10 - Sayı: 3221
«EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU»
Fiyatı: 10 Kuruş

POKER-PLAY

Bütün yurtta seçim propagandaları bugün sona eriyor

İnönü İstanbulda, Bayar Bursada mühim birer konuşma yaptılar

C.H.P. Genel Başkanının nutku

İnönü, partiler üstündeki millî birlikten bahsetti

C.H.P. Genel Başkanı D.P. beyannamesinde « Şiddet kararının kaldırılmamasının ümit kırıcı olduğunu» söyledi

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün dün Taksimde söylediği seçim nutkunu dinliyorlar

İstanbul, 9 (A.A.) — Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, bugün saat 11 de Taksimde İnönü gazinosu önünde yapılmış olan büyük bir seçim nutku söylemiştir.

— Bursada bir seçim nutku söyleyen Başbakan Adnan Menderes, İstanbullulara hitaben bir vasiyette bulunmuştur. Bursaya, onun ölümünden sonra, onun için büyük bir heykel dikilecek imiş. Bu vasiyet üzerine İstanbullular, Başbakanın ölümünden sonra değil, şimdiden bir heykel dikmek için para toplamaya başlamışlardır. Tarihin bize, hayatta en kıymetli hediyenin sevgi ve saygı olduğunu öğrettiğini düşünürsek, bu vasiyetin ne kadar yerinde bir hareket olduğunu anlarız. Yeni bir hayat yolunda memleketin gittiği yüce istikametin beş sene içinde kazandığı ilerlemeyi, bu büyük zaferi, bu gayretleri kendi gözleriyle gören İstanbullular, Başbakanın ölümünden sonra değil, şimdi onun için bir heykel dikmek istemişlerdir. Bu vasiyet, onun ölümünden sonra değil, şimdi onun için bir heykel dikmek istemişlerdir. Bu vasiyet, onun ölümünden sonra değil, şimdi onun için bir heykel dikmek istemişlerdir.

(Devamı Sa. 4 Sü. 5 de)

İnönü'nün nutkunu dinlerken

Neticede 33 dakika süren C.H.P. Genel Başkanlığının nutkunu dinlerken

İnönü'nün nutku ve Radyo

İç açıcı bir beyanname

Demokrat Parti huzurlu bir istikbalin ve anlayışlı ve verimli bir iktisadi gelişmenin teminatını, dört başı mamur bir şekilde millete veriyor

Yazan: *AHMET EMİN YALMAN*

Demokrat Partinin evvelki akşam radyoda okuma ve dünkü gazetelere gönderdiği beyannameyi hakikaten ön derecede bir tarihî vesika pek rahat telâkki edebilirsiniz. Bir seçim beyannamesi, seçimi devrinde ortaya çıkmaz. Bir partinin mütalâalarını ve hareket tarzını tespit etmeliydi. Böyle olduğu için, umumî seçim münasebetiyle bütün milletin ve vekâletin nabzına bir, bütün Balkan ve Ortadoğu semâsı, yıkacı bir fırtınalar çığırtısı içerisinde eden bu tarihî günlerde ve yüksek kafalarda büyük sorunu Milletin karşısına, ümit ve istikbale ve vatanî menfaatlere sahip, vekâretli, ciddî bir muhalefetin ne görüşünü ve gördüğü fakatlerini, bu iki dünyada ve ölçü kolaylığı olarak, muhalefeti kötülük, hayâsızlık temsilcisi ve daima haksızlıkta diye anlayanların bilhâ kalplerindeki gizlice yaşıla, bâtıla sarih bir muvazene ile yaptıkları işlerde yapılacakların ölçülerini sahne etmesi lâzımdır.

Bu muvazene alt tarafı bir beyannamede büyük sözlerin, yapılacak işlerin tadadından ibaret değildir. C.H.P. ile Demokrat Partinin beyannameleri, C. H. P. nin beyannamesi ezcümle

(Devamı Sa. 2 Sü. 4 de)

Nâzım Hikmetin annesi büyük imza topluyor

Nâzım Hikmet hastanede yatmadı

Şair : « Ben tecrübe tahtası değilim, greve cezevinde devam edeceğim » diyor

Şairin annesi oğlunun affı için imza topluyor

(Lütfen 2 inci sayfada)

Bayar'ın İnönüye cevabı

"Şiddetten bahsedenler kendilerini aldatıyorlar,,

D.P. Başkanı İktidarın iktisadi siyasetini şiddetle tenkid etti

Bayar dün memleketinde bir kaç bin gördüğüm

Seçim yaklaştıkça

Baskı haberleri gittikçe artıyor

Konyada bir Demokrat öldürüldü, Sivas'da bir vatana şehit içinde manevra hazırlığı yapıyor

Başkan Truman'ın komünizme hücumları

Halk Partisinin tamimi

İnönü'nün nutku dinlenirken çekilen resimlerden

Amerikan bahriyesinin manevra sahasında

Dünyanın en derin denizleri — Dehşetli kasırgaların hükmü — Filolar bekçi gözleri — Manevrada subaylarının yetiştirdiğim

Yazan : SİNAN KÖKLE

Amerika Bahriyesinin manevra sahasında

Nevyork'tan gönderilen bir yazı

SEL GİDER...

Bir tashih ve ilâve

TÜRKİYE OYUNCAK İMALCİLERİ BİRLİĞİNDEN

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3222 «EGRIYE EGRI - DOGRUYA DOGRU» Fiyatı: 10 Kuruş

PERŞEMBE — 11 MAYIS 1950

Başmuharriri: Ahmet Emin YALMAN

POKER-PLAY

Üçler Konferansı bugün açılıyor

Bugün Londrada başlayacak toplantıya büyük ehemmiyet veriliyor

Mühim meseleler görüşülecek

Mareşal Smuts, bu konferanstan sonra Doğu ile Batı meselelerinin şekli değişebilir, diyor

Londra, 10 (B.B.C.) — Amerika, İngiltere ve Fransa Dış İşleri Bakanlarından mürekkep üçler konferansı yarın açılacaktır. ...

(Devamı: Sa. 7 Sü. 3 de)

Bu sabahtan itibaren seçim mücadelesi sona erdi

(Devamı: Sa. 7 Sü. 1 de)

Serbest dünya kızıllardan üstündür

Truman, komünizmle yapılacak mücadeleyi kazanacağız, dedi

«Hür dünya üstünlük keyfiyetinin isbatını mümkün kılacak kaynaklara sahiptir»

(Devamı: Sa. 7 Sü. 4 de)

İdare âmirlerinin köylerdeki tetkikleri

Vicdanımızla başbaşa

Yazan: AHMET EMİN YALMAN

(Devamı: Sa. 2 Sü. 1 de)

Celâl Bayar bugün İstanbula geliyor

Demokrat Parti Başkanı üç gündenberi uyku uyumadı

(Devamı: Sa. 2, Sü. 1 de)

Sadık Aldoğan

Kefaletle tahliye edildi

(Devamı: Sa. 7 Sü. 6 da)

Ordu politika ve parti düşünceleri üstündedir

(Devamı: Sa. 7 Sü. 4 de)

Nâzım Hikmet'e açık mektup

«İki yoldan birini derhal seçmek zorundasınız!»

Yazan: Ahmet Emin YALMAN

(Devamı: Sa. 7. Sü. 3 de)

Ankaralı 3 şairin açlık grevi

(Devamı: Sa. 7, Sü. 4 de)

Gemide isyan

Alınamıyan ikramiyeler — Manilla'ya yaklaşıyoruz — Japonların Pearl Harbour'u — Tayfalar başkaldırıyor!

Yazan: SİNAN KORLE — Anlatan: FARUK YÖNTER

(Devamı: Sa. 6 Sü. 1 de)

Seçim gününün sükûn içinde geçmesi için

(Devamı: Sa. 7 Sü. 6 da)

SEL GİDER...

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ

CUMA
12
MAYIS
1950

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3223 «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» Fiyatı: 10 Kuruş

Vatandaş, seçimin huzur içinde geçmesini bekliyor

DİKKAT EDİNİZ!

Rey verirken gözönünde bulunduracağınız kanuni hususlar

İnönü Ankaraya döndü, Bayar şehrimize geldi

Seçim neticelerinin, her on beş dakikada bir radyo ile memlekete yayılması için hazırlık yapılıyor

Muhtelif yerlerde bazı hâdiseler oldu

Celâl Bayar, dün, kendisini karşılayanlar arasında

Schuman — Bevin — Acheson

Üç Dışişleri Bakanı dün ilk toplantılarını yaptılar

Resmî bir tebliğ neşredildi

Buna göre, üçüncü cihan harbine karşı müşterek müdafaa tedbirleri alınacak, iktisadî cephe takviye edilecek

Londra, 11 (A.A.) — Üç Dışişleri Bakanı bugün bütün dünya meselelerini gözden geçirmişler ve üçüncü dünya harbi imkânlarına karşı savunma ve iktisadî cephelerinin takviyesini kararlaştırmışlardır.

(Devamı: Sa. 3 Sü. 2 de)

Romanyada geniş ölçüde tevkifler

İkisi eski Başbakanlardan olmak üzere yüzden fazla insan tevkif edildi

Londra, 11 (B.B.C.) — Romanyada içlerinde eski nazırlar, yüksek memurlar ve tüccarlar bulunan yüzden fazla insan tevkif edilmiştir.

Türkistandaki Müslümanların Ruslarca tazyiki

(Devamı: Sa. 3 Sü. 5 de)

Bize gıpta edenler

Yazan: *AHMET EMİN YALMAN*

Millî Eğitim Bakanlığı Dış Kültür Dairesi Müdürü Emin Bilgin (ortada) Amerikada tetkiklerine devam etmektedir.

(Devamı: Sa. 5 Sü. 5 de)

Trygve Lie dün Moskova'ya vardı

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Stalin'le konuşabileceğini ümit ediyor

Londra, 11 (B.B.C.) — Birleşmiş Milletler genel sekreteri Trygve Lie bugün uçakla Moskovaya varmıştır.

Prag'daki basın toplantısı

(Devamı Sa. 3 Sü. 6 da)

Gl. Summerwell

Memleketimizde misafir bulunan General, dün gitti

(Devamı Sa. 3 Sü. 6 da)

Polis Müdürlüğünde yapıldığı iddia edilen

İşkence dâvasına dün devam edildi

Sanık eski Emniyet Umum Müdür Muavini Kâmuran Çuhruh iddiaları reddediyor

Ankara, 11 (Telefonla) —

(Devamı Sa: 4 Sü 4 de)

Rita ve kocası Ali Han

Mısır Kralının kerdeşi

Prenses Fethiye Amerikada evlenmiş

Rita Hayworth müslüman olacakmış

San Francisco, 11 (A.P.) —

(Devamı: Sa. 3 Sü. 6 da)

ÇANKAYŞEK'E SİLAH GÖTÜRDÜM

Formoza'ya hareket

Mürettebatın çıkardığı gürültü — Patrondan gelen telsiz — Suvari ile bir konuşma — Neye ölceğiz — Madem ki söz verdik, ölmek var, dönmek yok!

Anlatan: FARUK YÖNTER

Yazan: SİNAN KORLE

(Devamı Sa: 3 Sü. 1 de)

Silâh dolu «Mardin» in güvertesinde (X işaretli Faruk Yönter'dir)

Sunderland takımı dün gece Yeşilköy hava meydanında karşılanırken

Sunderland takımı dün akşam geldi

Ayni uçakla gelip Filistine giden Hul City takımının dönüşte şehrimize uğrayıp Sunderland'la karşılaşması muhtemel

Sunderland takımının kafile reisi Mr. Ditchburn

İngiliz profesyonel Sunderland takımı, dün akşam saat 20.15 de hususi bir Amerikan uçak ile Yeşilköye gelmiş ve Kadıköyündeki Maraşpalas oteline misafir edilmiştir.

Misafir futbolcularının dün öğleden evvel saat 11 de gelmeleri bekleniyordu. Fakat öğleden sonra hareket ettiklerinden ancak saat 20.15 de gelmişlerdir. Aynı uçakla İngiltere ikinci liginden Hull City takımı da gelmiş, Yeşilköyde bir buçuk saat kadar kaldıktan sonra Filistine gitmiştir.

(Devamı: Sa. 4 Sü. 5 de)

Dünya kaynakları sulh için kullanılacak

Amerika, Cenup Doğu Asyaya 60 milyon dolarlık yardım yapmaya karar verdi

Schuman

Londra, 11 (B.B.C.) — Birleşik Amerikanın, Güney-Doğu Asya memleketlerine 60 milyon dolarlık yardım yapılması hakkındaki kararı bugün Vaşingtonda açıklanmıştır.

Truman'ın nutku

Vaşington, 11 (A.A.) — Vaşingtonda 20 bin kişi huzurunda dün gece konuşan Başkan Truman, Birleşik Amerikanın dünyada sulhü muhafaza etmek için bütün kaynaklarını kullanacağı-

(Devamı: Sa. 3 Sü. 4 de)

SEL GİDER...

Bülbül hanım, Bülbül beyler!

Kırım harbinde, Moskoflara karşı İngilizlerle müttefik olduğumuz zaman, isminin türkçesi «Bülbül» olan bir İngiliz kadını, hastabakıcılık, hemşireliği ve Kızılay fikrini bize getirmişti. Şimdi onun namına hastaneler yapılması düşünülüyor.

KUM

TÜRKİYE OYUNCAK İMALCİLERİ BİRLİĞİNDEN

Başmuharriri: Ahmet Emin YALMAN

VATAN

«EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU»

Fiyatı: 10 Kuruş

CUMARTESİ — 13 MAYIS 1950

POKER-PLAY

Milletvekili seçimi yarın yapılacak

Seçimler sabah saat 8-de başlayacak ve akşam 17-de sona erecek

Bakanlar Kurulu dün toplandı ve seçimler meselesini görüştü

Seçimlerin huzur ve emniyetle cereyanı için tedbirler alındı

İnönü ve kabine erkânı Ankaraya döndü

DİKKAT EDİNİZ!

ÜÇLER KONFERANSI

Almanya, batılılar arasına alınacak

Konferansta, müdafaa teşkilâtları müessir olacak şekilde tekâmül ettirilecek

Rus kamplarındaki esirlerin bırakılmaması insan haklarına tecavüz sayılıyor

D. P. NİN ŞİKÂYETLERİ

D. P. İstanbulda seçim nutkunu yayınlayan İstanbul radyosu ve Bursa Valisi hakkında şikâyette bulunuyor

Bir seçim arifesi rüyası

Yazan: *AHMET EMİN YALMAN*

İlk seçim dâvası

Şoför Muzaffer beraet etti

Muzaffer, şikâyetçi iken suçlu mevkiine düşmüş!

ÇANKAYŞEK'E SİLÂH GÖTÜRDÜM

Mühim röportajımızı bugün 4 üncü sahifemizde okuyunuz

Sunderland, bugün Beşiktaşla oynuyor

Futboldeki bilgi ve teknik bakımından noksanlarımızı görebilmek için bu usta futbolcuları, bugün hakiki kıymetlerini gözönünde tutarak seyretmeliyiz

Tevkif edilen muhtarlar

SEL GİDER...

Ahır zaman!

KUM

VATAN

Yıl: 10 - Sayı: 3225 — «EĞRİYE EĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU» — Fiyatı: 10 Kuruş

Başmuharriri: Ahmet Emin YALMAN

PAZAR — 14 MAYIS 1950

Cağaloğlu, Molla Fenari sokak 30-32. Telefon hususî santral 24207. Tel: VATAN İst.

KA ME FA

En son Paris modasına göre giyinmek için

Kumaşlarınızı kalfalık ve yüzlük ipekli kumaşlar ve fantazi mevsimlerini tercih ediniz.

SEÇİMLER BUGÜN YAPILIYOR

Hazırlıklar dün akşam sona erdi

Bütün yurtta seçmen adedi 9 milyona yaklaşıyor

Bu sabah saat 8 de başlıyacak olan seçimler saat 17 de sona erecek

Neticeler 19 dan itibaren ilân edilecek

Bir seçim sandığı tayin olunan yerine götürülüyor

Bu sabah bütün yurtta aynı şekilde seçimler başlamış bulunacak. İstanbulun 16 ilçesinde mevcut 1476 seçim sandığı sabahın sekizinden itibaren tam saat 17 ye kadar seçmenleri bekliyecektir.

946 seçimlerinde İstanbulda [illegible] seçmen vardı. Bunlardan [illegible] i, yani % [illegible] nisbeti, rey hakkını kullanmıştı. [illegible]

Son hazırlıklar ve alınan idarî tedbirler

[illegible]

(Devamı Sa. 6 Sü. 5 de)

Dikkat edilecek hususlâr

İl seçim Kurulundan verilen malûmat

İstanbul, 13 (A.A.) — İl Seçim Kurulundan tebliğ olunmuştur:

1 — [illegible]

(Devamı Sa. 6, Sü. 2 de)

Bugünkü seçimlerde intizamı temin edecek polis arabaları

Türk Milletinin siyasî olgunluğu

Bugünkü seçimlerde cihana ilân edilecek

Bugünkü seçimlerin sükûn içinde geçmesi için bütün tedbirler alındı

Ankara 13 (Telefonla) — Demokrasi hayatımızda bir dönüm noktası ve bir yerleşme devresi olan tarihî gün yarın sabah saat sekizden itibaren başlamaktadır. [illegible]

Yeni seçim kanununun seçimlere takaddüm eden üç gün içinde propagandayı menettiği [illegible]

(Devamı Sa. 6 Sü. 6 da)

Büyük imtihan günü

Yazan: *AHMET EMİN YALMAN*

[illegible]

(Devamı Sa. 1 Sü. 4 de)

Voznesensky

Bir Sovyet Bakanı Sibiryaya sürüldü

Grosplan Bakanı Voznesensky, Politbüro üyeliğinden atıldı

Londra 13 (Nalen) — [illegible]

[illegible]

(Devamı Sa. 6 Sü. 3 de)

Akdeniz Paktı ve Amerika

Atlantik Devletleri konferansında Akdeniz Devletleri hakkında bir karar verilecek

Dünkü gazetelerde Vaşington menşeli ve resmî şahsiyetlere atfen verilen bir haberde Türkiye, İtalya, Yunanistan ve Yugoslavya arasında akdi mümkün bir Akdeniz ittifakından bahsedilmekte ve Amerikanın böyle bir ittifakın aleyhinde olduğu bildirilmekte idi. Yaptığımız tahkikata göre bu haber, şehrimiz resmî mahfillerinde büyük bir alâka uyandırmıştır. Bu çevrelere

(Devamı Sa. 6, Sü. 2 de)

Türk seçimleri ve İngiliz basını

Londra, 13 (Radyo) — Türkiye seçimleri İngilizlerde geniş ilgilde alâka uyandırmıştır. [illegible]

(Devamı Sa. 6 Sü. 1 de)

Trygve Lie'nin Moskovadaki temasları

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri uzun müddet Rusyada kalacak

Moskova, 13 (A.P.) — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri [illegible]

(Devamı Sa. 6, Sü. 2 de)

Pakistan Başbakanı Liyakat Ali Han son Amerika seyahatinde Başkan Trumanla

Üçler konferansı dün sona erdi

Dün yayınlanan tebliğde, Batılılar dünyanın yegâne mütecaviz ve militarist devletine karşı dinamik tedbirler almağa davet edildi

Londra, 13 (A.A.) — Üç günlük konferansları bugün sona eren üç büyük devlet Dışişleri Bakanları [illegible]

[illegible]

(Devamı Sa. 6, Sü. 2 de)

D. Partinin radyo aleyhine açtığı dâva

Radyo Müdürü, Devlet Başkanının nutkunu vermekle vazifesini yaptığına kani

D. P. İstanbul İl İdare kurulu tarafından İstanbul Radyo müdürlüğü aleyhine İnönünün Taksimdeki nutkunu verdiği için bir dava açılmağa karar verildiğini dün yazmıştık. İstanbul Radyom müdürü Fazıl Refik Ertuğ, bu hususta şunları söylemiştir:

— Bir Devlet Başkanının bir konuşmasını mutat haberler servisinde vermiş olmakla vazifemizi yaptığımıza kaniim. [illegible]

(Devamı Sa. 6 Sü. 3 de)

Bursada tevkif edilen muhtar

Bursa, 13 (Telefonla) — [illegible]

(Devamı: Sa. 6 Sü. 1 de)

İngiliz Sunderland takımı dün Beşiktaşı 3-4 yenmiştir. Yukarıda maçtan heyecanlı bir an görüyorsunuz. (Yazısı Spor sayfamızdadır)

Dr. Kâmil İdil

Kore Uzlaştırma Komisyonuna tayin edildi

Ankara 13 (Telefonla) — [illegible]

SEL GİDER...

Vehmin yeri yok!

[illegible]

— KUM